

1. Opetussuunnitelman laadinta ja rakenne	4
1.1 Alueen kuvaus ja alueopetussuunnitelman tehtävä.....	5
1.2 Taustaa yhtenäisen perusopetuksen alkutaipaleesta.....	5
1.2.1 Meltauksen koulu.....	6
1.2.2 Nivankylän koulu.....	6
1.2.3 Sinetän koulu.....	6
1.2.4 Ylikylän koulu.....	7
2. Opetuksen järjestämisen lähtökohdat	7
2.1 Perusopetuksen arvopohja.....	7
2.2 Yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet.....	8
2.2.1 Yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet Ounasjoen alueella.....	9
2.3 Perusopetuksen tehtävä.....	11
2.4 Perusopetuksen rakenne	12
2.4.1 Yhteistyö esiopetuksen kanssa.....	12
2.4.2 Perusopetuksen kieliohjelma Rovaniemellä.....	15
2.4.3 Rovaniemen kaupungin kieliohjelma vuosiluokilla 3 – 9	15
2.4.4 Vapaaehtoisen A2-kielen keskeyttäminen	15
2.4.5 Valinnaisaineiden opetus.....	15
2.5 Koulukohtaiset lisäykset, opetuksen järjestämisen lähtökohdat.....	16
2.5.1 Arvopohja.....	16
2.5.2 Toiminta-ajatus	16
2.5.3 Yhteistyö esiopetuksen kanssa.....	16
3. Opetuksen toteuttaminen.....	17
3.1 Oppimiskäsitys	17
3.2 Oppimisympäristö.....	17
3.3 Toimintakulttuuri	18
3.3.1 Toiminnan arviointi ja jatkuva kehittäminen	18
3.4 Työtavat	19
3.5 Koulukohtaiset lisäykset, opetuksen toteuttaminen	20
3.5.1 Oppimisympäristö	20
3.5.2 Toimintakulttuuri	20
3.5.3 Toiminnan arviointi ja jatkuva kehittäminen	21
4. Opiskelun yleinen tuki	21
4.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö	21
4.2 Oppimissuunnitelma	21
4.3 Ohjauksen järjestäminen	22
4.4 Tukiopetus.....	23
4.5 Oppilashuolto	23
4.5.1 Oppilashuoltotyö kouluissa	23
4.5.2 Oppilas- ja opiskelijahuolto	24
4.5.3 Oppilashuoltoryhmä	24
4.5.4 Oppilashuoltoryhmän kokoontumisajat	25
4.5.5 Oppilashuoltoryhmän kokouskäytänteet ja muistiot	25
4.5.6 Tietojen salassapidosta	26
4.5.7 Koulun kriisiohjeet.....	26
4.5.8 Kouluterveydenhuolto	26

4.5.9 Kuraattori- ja koulupsykologitoiminta	27
4.5.10 Moniammatillinen yhteistyö.....	28
4.5.11 Kouluruokailu	28
4.5.12 Koulukuljetusperiaatteet Rovaniemen kaupungissa	29
4.5.13 Esiopetus	30
4.6 Kerhotoiminta	30
4.7 Aamu- ja iltapäivätoiminta	30
4.8 Koulukohtaiset lisäykset, opiskelun yleinen tuki	31
4.8.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö.....	31
4.8.2 Oppimissuunnitelma	31
4.8.3 Ohjauksen järjestäminen	31
4.8.4 Oppilashuoltotyöryhmä	34
5. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus.....	35
5.1 Eri tukimuodot	35
5.2 Osa-aikainen erityisopetus	36
5.3 Erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen opetus.....	36
5.4 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	37
5.5 Opetuksen järjestäminen oppiainekokonaisuuksittain ja toiminta-alueittain	38
5.5.1 Opetuksen järjestäminen oppiainekokonaisuuksittain	38
5.5.2 Opetuksen järjestäminen toiminta-alueittain	39
6. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	43
6.1 Maahanmuuttajat.....	43
6.1.2 Maahanmuuttajaopetuksen tavoitteet.....	44
6.1.3 Perusopetukseen valmistava opetus	44
6.1.4 Maahanmuuttajaoppilas perusopetuksessa.....	46
6.1.5 Maahanmuuttajaoppilaan arviointi perusopetuksessa	47
6.1.6 Maahanmuuttajaoppilas lukiossa.....	48
6.1.7 Maahanmuuttajaoppilaan arviointi lukiokoulutuksessa	49
6.1.8 Erityisopetus ja muut tukitoimet	51
6.2 Viittomakieliset	53
7. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt	54
7.1 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet.....	54
7.1.1 Koulun lisäykset, aihekokonaisuudet ja eheyttäminen.....	55
7.2 Äidinkieli ja kirjallisuus.....	56
7.3 Vieraat kielet.....	77
7.3.1 Toinen kotimainen kieli	79
7.3.2 A-kielet.....	88
7.3.3 B-kielet.....	100
7.4 Matematiikka	105
7.5 Ympäristö- ja luonnontieto.....	127
7.7 Fysiikka ja kemia	141
7.8 Terveystieto.....	151
7.9 Uskonto	156
7.9.1 Evankelisluterilainen uskonto.....	156
7.9.2 Ortodoksinen uskonto.....	162
7.10 Elämäkatsomustieto	168
7.11 Historia	173
7.12 Yhteiskuntaoppi.....	180
7.13 Musiikki	182

7.14 Kuvataide	190
7.15 Käsityö	201
7.16 Liikunta.....	218
7.17 Kotitalous	248
7.18 Valinnaiset aineet.....	251
7.19 Oppilaanohjaus	251
7.20 Koulun valinnaiset aineet	256
8. Oppilaan arviointi.....	256
8.1 Arviointi opintojen aikana	256
8.2 Päättöarviointi.....	261
8.3 Todistukset.....	262
8.4 Koulun lisäykset, oppilaan arviointi.....	265
8.4.1 Arvioinnin periaatteet ja käytännöt.....	265

1. Opetussuunnitelman laadinta ja rakenne

Ennen kuntien yhdistymistä Rovaniemen maalaiskunnassa sekä Rovaniemen kaupungissa oli omat toimivat perusopetuksen opetussuunnitelmat. Kuntien yhdistymisen seurauksena Rovaniemen kaupungin koulupalvelun tehtävänä oli perusopetuksen opetussuunnitelman yhtenäistäminen. Uudessa opetussuunnitelmassa on yhdenmukaistettu perusopetuksen keskeisimmät tehtävät sekä käytänteet ja saatettu opetussuunnitelma vastaamaan Rovaniemen kaupungin nykytilannetta vastaavaksi.

Opetussuunnitelman perustana on kansallinen kehys, jonka pohjalta paikallinen opetussuunnitelma on laadittu. Opetussuunnitelmassa määritellään ne periaatteet, joiden mukaan Rovaniemen kaupungin perusopetuksen kouluissa kasvatus- ja opetustyötä tehdään. Lisäksi tässä asiakirjassa on täsmennetty valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä tavoitteita ja sisältöjä alueelliset olosuhteet huomioiden.

Perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteena on laatia opetuksen tavoitteet ja sisällöt yhteistyössä esiopetuksen, ala- ja yläluokkien kanssa, huomioiden perusopetuksen yhtenäisyyden sekä muut kunnassa tehdyt lapsia, nuoria ja koulutusta koskevat päätökset.

Rovaniemen kaupunki pyrkii perusopetuksen opetussuunnitelman avulla tukemaan ja ohjaamaan kouluja hallinnollisesti sekä pedagogisesti. Tavoitteena on muodostaa esiopetuksesta ja perusopetuksesta johdonmukaisesti etenevä yhtenäinen opetussuunnitelmallinen kokonaisuus, jonka avulla voidaan entistä paremmin tukea oppilaan kasvua ja oppimista.

Valtakunnalliset ja paikalliset perusopetusta koskevat päätökset muodostavat perusopetusta ohjaavan kokonaisuuden. Nämä päätökset ovat:

- perusopetuslaki ja -asetus
- valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta
- esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet
- opetuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- opetussuunnitelmaan perustuva perusopetusasetuksen 9. §:n mukainen vuosittainen suunnitelma

Perusopetuksen kuntakohtaisen opetussuunnitelman hyväksyy koulutuslautakunta. Koulukohtaisen opetussuunnitelman hyväksyy koulun rehtori tai johtajaopettaja sekä koulutusjohtaja. Rehtori, koulunjohtaja tai joku muu heidän nimeämä henkilö vastaa koulun opetussuunnitelman laadinnasta ja ajan tasalla pitämisestä. Opetussuunnitelmatyö on jatkuva opetuksen ja koulun kehittämistä. Opetussuunnitelmatyössä opettajilla on mahdollisuus kehittää työtään ja tuoda esille asiantuntijuuttaan. Opettajan tulee opetuksessaan noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa.

Opetussuunnitelma on laadittu siten, että siinä on kaikille yhteinen **kuntakohtainen opetussuunnitelma**, jota koulut täydentävät **koulukohtaisilla osilla**. Ne ovat koulujen omien käytänteiden ja toimintamallien kuvaamista. Kuntakohtaisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisten osien lisäksi opetussuunnitelma voi sisältää myös **alueellisen osan**, jolla korvataan koulukohtaisia osia. Kunta- ja koulukohtaisesta osiosta muodostuu yksi yhtenäinen asiakirja. Perusopetuksen opetussuunnitelman yhtenäisyys on edellyttänyt ala- ja yläluokkien opettajien yhteistyötä opetussuunnitelmaa laadittaessa.

Koulukohtaiset lisäykset kunnalliseen opetussuunnitelmaan:

- Perusopetuksen arvopohja ja toiminta-ajatus
- Yhteistyö esiopetuksen kanssa
- Oppimisympäristö
- Toimintakulttuuri
- Toiminnan arviointi ja jatkuva kehittäminen
- Kodin ja koulun välinen yhteistyö
- Oppimissuunnitelma
- Ohjauksen järjestäminen
- Oppilashuoltotyöryhmä
- Arvioinnin periaatteet ja käytännöt
- Aihekokonaisuudet
- Valinnaisuudet

1.1 Alueen kuvaus ja alueopetussuunnitelman tehtävä

Ounasjoen alueelta alakoulut Meltauksesta, Nivankylästä ja Ylikylästä uittavat oppilaansa Sinetän yhtenäiseen peruskouluun. Alueemme leima on Ounasjoki, jonka rannoille elämä on muotoutunut, itä- ja länsipuolelle. Kouluverkko on alueellamme supistunut neljään kouluun.

Uitto oli osa joen historiaa ja meidän oppilaittemme historian polku esikoulusta päättövaiheeseen asti on alueellisessa opetussuunnitelmassa. Alueen koulujen välisen vuoropuhelun ja yhteistyön myötä halutaan synnyttää sellaista yhteistä toimintakulttuuria, joka johdonmukaisesti tukee ja palvelee oppilaan kasvua, opiskelipa hän missä tahansa alueemme kouluista.

1.2 Taustaa yhtenäisen perusopetuksen alkutaipaleesta alueella

Aktiivinen yhtenäistymistavoite nousi esille syksyllä 2005, kun Sinetän koulun rehtori Seppo Koivuranta nimesi saman koulun apulaisjohtaja Harri Törmäsen Yhtenäisen perusopetuksen kehittämishankkeen vetäjäksi Sinetän koulun oppilaaksiottoalueella.

Syyslukukaudella 2005 keskusteltiin ja kartoitettiin yhtenäiseen perusopetukseen liittyviä ajatuksia ja toiveita. Aluksi tämä tapahtui Sinetän koulun väen kesken. Kevätkaudella 2006 kutsuttiin alueen kaikki opettajat keskustelemaan yhteisistä tavoitteista ja toimintamalleista sekä niiden kehittämisestä. Samana keväänä päästiin mukaan myös opetusministeriön rahoittamaan Yhtenäisyyttä rakentava peruskoulu-tutkimushankkeeseen, ainoana tapauskouluna Lapista!

Tällä hetkellä ollaan luomassa yhteistä alueellista toimintakulttuuria oppilaaksiottoalueemme koulujen kesken. Yhteisessä toimintakulttuurissamme haluamme erityisesti painottaa kasvatuksellisten asioiden johdonmukaisuutta esim. yhteisissä alueen tavoissa ja toimintamalleissa, oppilaan äänen kuulemisessa ja ehyen oppimispolun toteutumisessa eri nivelvaiheissa sekä oppiainekohtaisten keskeisten oppisisältöjen painottamisessa ja arvioinnin yhdenmukaistamisessa.

Alueellinen yhteistyö näyttää saaneen puhtia purjeisiin syksyn 2007 alkaessa. Yhteisiä alueellisia tapaamisia on lokakuuhun mennessä ollut jo kolme ja jatkoa seuraa. Kaiken kaikkiaan alueemme on valtakunnallisessa mittakaavassakin jo hyvinkin pitkällä yhtenäisen perusopetuksen tiellä.

1.2.1 Meltauksen koulu

Meltauksen alakoulu on Ounasjoen alueen, ja samalla koko myös Rovaniemen, pohjoisin koulu, jonka nykyisellä laajalla koulupiirialueella toimi vielä peruskouluun siirryttäessä yhdeksän ala-astetta ja yläaste. Lähes kaikki oppilaat tulevat taksilla kouluun. Pisin koulumatka on 40 km. Voidaan siis perustellusti kutsua Meltauksen koulua ”kylien kouluksi”, jota leimaa keskeisesti koko alueen yhteiskäytössä oleva koulukiinteistö, jossa toimii ryhmäperhepäiväkoti, kotipalvelu, terveydenhoito, kirjasto, kansalaisopisto, kyläyhdistys kirpputoreineen ja nuorisotoimi. Lisäksi entisen oppilasasuntolan tiloihin on sijoittunut noin 20-paikkainen yksityinen vanhusten hoivakoti. Niinpä yhteistoiminta ympäröivän yhteisön sekä vanhempien kanssa on kiinteää ja jokapäiväistä.

Oman erityispiirteensä jokapäiväiseen koulutyöhön tuo myös Meltauksen lapsi- ja perhetukikeskus, josta kouluun tulee oppilaita. Kiinteä yhteistyö keskuksen kanssa on välttämätöntä ja opetustyö haastavaa, koska sieltä tulevilla oppilailla on luonnollisesti monenlaisia vaikeuksia sosiaalisten taitojen opettelussa ja tunne-elämän alueella johtuen lapsuusajan raskaista kokemuksista. Niinpä ammattitaitoinen koulunkäyntiavustaja, joka tulee lapsi- ja perhetukikeskuksesta koulupäivän ajaksi joka päivä koululle, on aivan välttämätön. Toinen koulunkäyntiavustaja toimii esikoululaisten parissa. Koululla toimii poikkeuksellinen 0-2-luokka, koska, esiopetusta olisi muutoin mahdotonta järjestää johtuen em. pitkistä etäisyyksistä. Esioppilaat ovat mahdollistaneet lisäksi koulun säilymisen kolmiopettajaisena. Suuri haaste ja kaikkien toive olisikin oppilasmäärän pysyminen ainakin nykyisellään.

1.2.2 Nivankylän koulu

Nivankylän koulu on perustettu vuonna 1926. Koulu on ollut Ounasjoen molemmilla puolilla olevan kylän oppilaitten opinahjo aina vuoteen 2007 asti, jolloin viimeinenkin itäpuolen oppilas siirtyi yläkoulun puolelle. Kyläkoulun oppilasmäärä on vakiintunut noin neljäänkymmeneen, joka mahdollistaa kolmiopettajaisuuden. kouluun kuljetetaan oppilaita Seutulanharjulta asti, koska Nivankylän koulu on haluttu säilyttää ns. puskurikouluna Ylikylän ja Sinetän koulujen välillä. Koulussa on hyvät toimivat tilat kahdessa rakennuksessa. Luokkatilat ovat uudella puolella, joka on valmistunut 1993.

1.2.3 Sinetän koulu

Sinettä sijaitsee Ounasjokivarressa 20 km Rovaniemen kaupungin keskustasta. Sinetän ala-aste ja Ounasjoen yläaste muuttivat fyysisesti saman katon alle syksyllä 1995. Ensimmäiset vuodet totuteltiin yhteiseloön, toisiin henkilöihin sekä tiettyjen tilojen yhteiskäyttöön.

Hallinnollinen yhdistyminen tapahtui 2001. Seuraavana vuonna koulun nimi muuttui Sinetän kouluksi. Tästä alkoi vähitellen myös toiminnallinen yhdistyminen koulumme sisäisinä opettajavaihtoina ala- ja yläkoulun kesken. Tämän hetken muuta yhteistä toimintaa ovat esim. välipala, yhteinen välituntialue 4-9-luokkalaisille, musiikkikerho 4-9:eille ja yhteinen itsenäisyysjuhla. Tulevaisuuden suunnitelmissa ovat mm. tukioppilas- ja kummitoiminta, oppilaskuntatoiminta jo alaluokille sekä alueelliset yhteistapahtumat.

Koulussa on lukuvuonna 2007 – 2008 oppilaita yhteensä 352, joista alakoulussa 137. Koulun oppilasmäärä ei ole noudattanut annettuja oppilasennusteita, koska Sinetän kylä ja sieltä löytyvät palvelut ”kehdosta hautaan” sekä hyvä kunnallinen tonttitarjonta on koettu vetovoimaisina tekijöinä pientalorakentajien keskuudessa. Tulevaisuuden näkymät ovat valoisat, ainoana varjopuolena on tilaongelma, jota on yritetty ratkoa viimeiset kymmenen vuotta. Kun saadaan lisärakennus, josta löytyy asian- ja ajanmukainen, riittävän suuri, kah-tia jaettava liikuntasali ja asianmukainen katsomorakennelma, niin voidaan toteuttaa täysi-painoisesti perusopetusta erittäin hyvähenkisen työyhteisön kanssa.

1.2.4 Ylikylän koulu

Vuonna 2009 sata vuotta täyttävä Ylikylän koulu on kasvanut 80-luvun pienestä kyläkou-lusta kaksisarjaiseksi alakouluksi, jossa opiskelee n. 300 oppilasta. Uusi koulurakennus valmistui 1996 ja laajennus 2001. Koulu haluaa edelleen jatkaa kyläkouluna välittäen ja opettaen.

2. Opetuksen järjestämisen lähtökohdat

2.1 Perusopetuksen arvopohja

”Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon moni-muotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hy-väksyminen. Perusopetus edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.” (Perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelman perusteet luku 2)

Opetuksen perustana on suomalainen kulttuuri, joka on kehittynyt alkuperäisen pohjois-maisen ja eurooppalaisen kulttuurien vuorovaikutuksessa. Opetuksessa on huomioitava niin kansalliset kuin paikalliset ja alueelliset erityispiirteet. Opetuksessa tuetaan oppilaan oman kulttuuri-identiteetin rakentumista, suvaitsevaisuutta, osallistumista suomalaisessa yhteiskunnassa ja kansainvälistyvässä maailmassa.

Opetuksessa on otettava huomioon luterilainen ja ortodoksinen uskonto, saamelaisuus ja muut kansalliset vähemmistöt. Maahanmuuttajien tuomat uudet kulttuuriset muutokset on nähtävä rikastuttavana tekijänä.

Perusopetuksen avulla lisätään alueellista ja yksilöiden välistä tasa-arvoa luomalla mo-lemmille sukupuolille valmiudet toimia yhtäläisin oikeuksin ja velvollisuuksin yhteiskunnas-sa sekä työ- että perhe-elämässä.

Nämä arvot välittyvät perusopetuksen tavoitteissa, sisällöissä ja jokapäiväisessä toimin-nassa.

Toiminta-ajatuksena Rovaniemen kaupungin koulutuspalveluissa on kasvattaa aloitteelli-sia, yhteistyökykyisiä, globaalin vastuun ja pohjoisen identiteetin tuntevia yksilöitä – ihmi-siä, jotka arkipäivän toiminnassaan tavoittelevat ihmiskunnan hyvinvointia.

2.2 Yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet

Kasvu yhteiskunnan jäsenyyteen

Kasvatuksen ja opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua tasa-painoisiksi, terveen itsetunnon omaaviksi kriittisiksi ja yritteliäiksi yhteiskunnan jäseniksi.

Lähtökohtana on elämän, luonnon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä oman ja toisten oppimisen sekä työn arvostaminen. Tavoitteena on, että nuori ymmärtää oman ja toisten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden hyvinvoinnin vaalimisen ja ylläpitämisen. Lisäksi kasvatetaan oppilaita hyviin tapoihin.

Oppilaita kasvatetaan vastuullisuuteen, yhteistyöhön, suvaitsevaisuuteen ja luottamukseen. Opetuksella tuetaan oppilaita kasvamaan aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi ja annetaan valmiuksia toimia demokraattisessa ja tasa-arvoisessa yhteiskunnassa huomioiden kestävä kehitys.

Tiedot ja valmiudet

Peruskoulu on oppimisen perusta ja sen tehtävä on antaa oppilaille laaja yleissivistys sekä aineksia ja virikkeitä maailmankuvan avartumiseen ja syvenemiseen. Tämä edellyttää ihmisten tunteiden ja tarpeiden, uskontojen ja elämäkatsomusten, historian, kulttuurin ja kirjallisuuden, luonnon ja terveyden sekä talouden ja teknologian sekä käden taitojen tuntemusta. Opetuksen on tarjottava esteettisiä kokemuksia ja elämyksiä kulttuurien eri aloilta sekä mahdollisuuksia kehittää kädentaitoja, luovuutta sekä liikunnan taitoja.

Rovaniemen kaupungin tavoitteena on ohjata ja kannustaa oppilaita omatoimiseen, kriittiseen tiedonhankintaan ja monipuolisiin yhteistyötaitoihin. Kehittää oppimistaitoja, valmiudet ja halu jatko-opintoihin ja koko elämän kestävään oppimiseen. Yhtenäisen ja tasa-arvoisuuden perustuvan kasvatuksen ja opetuksen tavoitteena on antaa mahdollisuus löytää se ala, missä oppilas kokee onnistuvansa. Samalla tuetaan oppilaan myönteisen minäkuvan rakentamista.

Opetuksessa tuetaan oppilaiden ajattelun viestinnän ja viestinnän taitojen kehittymistä. Tavoitteena on äidinkielen monipuolinen hallinta sekä vuorovaikutustaidot. Taitoja tulla toimeen toisella kotimaisella kielellä ja muilla vierailta kielillä. On tavoitteena, että oppilaat oppivat matemaattisen ajattelun ja matematiikan soveltamisen perusteita sekä hallitsevat tieto- ja viestintätekniikkaa siten, että he selviävät yhteiskunnassa tarvittavista teknologisten välineiden käytöstä.

Koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen

Opetus- ja kasvatustulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa, siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeiden mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Opetuksessa otetaan erityisesti huomioon tyttöjen ja poikien erilaiset tarpeet sekä kasvun ja kehityksen erot. Oppilashuollon tulee edistää oppilaan terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia ja siten turvata hyvän kasvun ja oppimisen edellytykset.

Oppimisympäristön tulee antaa oppilaalle mahdollisuuksia kasvuun ja oppimiseen yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen ja voittamiseen sekä syrjäytymisen torjumiseen ja sosiaalisten taitojen oppimiseen.

Valtioneuvoston asetus 20.12.2001/1435

2.2.1 Yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet Ounasjoen alueella

Tasapainoinen oppilas, jolla on terve itsetunto

Fyysisesti hyvinvoiva oppilas

- Nukkuu riittävästi
- Syö terveellisesti
- Liikkuu tarpeeksi
- Noudattaa elämässään päiväjärjestystä, jossa koulutyö, vapaa-aika ja lepo ovat tasapainossa
- Noudattaa raittiita elämäntapoja

Psyykkisesti hyvinvoiva oppilas

- Arvostaa itseään. On ylpeä omista vahvuuksistaan mutta hyväksyy myös omat heikkoutensa
- Luottaa itseensä ja omiin taitoihinsa. Uskaltaa toteuttaa omaa unelmaa, ei muiden
- Osaa ilmaista ja hallita tunteitaan
- Sietää pettymyksiä, hyväksyy epäonnistumiset ja ottaa ne haasteina.
- Kykenee ottamaan vastuun omista teoistaan
- Uskaltaa esittää oman mielipiteensä

Sosiaalisesti hyvinvoiva oppilas

- Tuntee kuuluvansa joukkoon
- On hyvä ja luotettava kaveri
- Osaa auttaa muita ja pystyy ottamaan itse vastaan apua
- Kykenee positiiviseen vuorovaikutukseen ympäristönsä kanssa

Lähimmäisistään sekä ympäristöstään vastuuta kantava oppilas

- Erottaa arkipäivän tilanteissa oikean ja väärän
- Hyväksyy erilaisen kaverin
- Kunnioittaa toisen yksilöllisyyttä, fyysistä koskemattomuutta sekä yksityisyyttä
- Tukee, auttaa ja huolehtii lähimmäisistään. Kaveria ei jätetä ja kaikki kuuluu porukkaan.
- Huolehtii omista työskentelyvälineistään ja omasta työympäristöstään (pulpetti, luokka, käytävä ja muut koulun tilat)
- Pitää koulun pihan ja muun ympäristön siistinä ja ehjänä
- Hyödyntää kierrätyksen periaatteita
- Välttää tuhlausta
- Nauttii luonnosta ja edistää sen hyvinvointia

Oppilas, jolla on valmiudet toimia arvioivasti ja aktiivisesti oman yhteisönsä jäsenenä

- Tietää, että kouluyhteisön jäsenenä hänellä on tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia
 - Oikeus työskennellä rauhassa ja velvollisuus antaa työrauha muille.
 - Velvollisuus noudattaa koulun järjestyssääntöjä sekä muita yhteisiä sopimuksia.
 - Oikeus tulla kuulluksi ja esittää oma mielipide ristiriita- ja päätöksentekotilanteissa.
- Pystyy yhteistyöhön
 - Malttaa kuunnella muita.
 - Hyväksyy erilaisia mielipiteitä ja näkökantoja.
 - Osaa esittää oman mielipiteensä perustellusti ja rakentavasti.
 - Suhtautuu arvioivasti saamaansa tietoon ja osaa esittää kysymyksiä.
 - Osallistuu päätöksentekoon ja hyväksyy yhteisen ratkaisun.
- Haluaa osallistua ja toimia oman luokan hyväksi
- Kiinnostuu yhteiskunnallisista asioista
- Yrittää vaikuttaa yhteisössä havaitsemiinsa epäkohtiin

Hyviin tapoihin kasvanut oppilas

- Tulee ajoissa kouluun ja oppitunnille
- Tervehtii
- Osaa kiittää
- Osaa pyytää ja antaa anteeksi
- Osaa hyvät ruokailutavat
- Pitää matkapuhelimen oppitunnin aikana kiinni
- Ei puhua rumia
- On rehellinen
- Käyttäytyy asiallisesti, luontevasti ja tilanteen mukaisesti
 - oppitunnilla, välitunnilla ja koulun yhteisissä tilaisuuksissa
 - opettajainhuoneessa ja kansliassa asioitaessa
- Avaa kohteliaasti oven toisille, ei ryntäile eikä etuile
- Pukeutuu tarkoituksenmukaisesti
- Kunnioittaa vanhempaa ihmistä

Oppilas, jolla on tietoja ja taitoja elämää varten

- On opiskellut peruskoulussa opettavien aineiden oppisisällöt hänelle asetettujen tavoitteiden mukaisesti
- On hankkinut
 - yleissivistystä ja valmiuksia jatko-opintoja ja myöhempää työelämää varten
 - aineksia maailmankuvan muodostamiseen
 - valmiuksia jatkaa taito- ja taideaineiden harrastus
- Hallitsee arkielämän perustietoja ja - taitoja

Oppilas jolla on tarpeelliset oppimis- ja työskentelytavat ja sen myötä halua jatkuvaan itsensä kehittämiseen

- Tunnistaa oman oppimistyylinsä ja osaa hyödyntää sitä opiskelussaan.
- Osaa työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
 - pohtii ja perustelee
 - tulkitsee ja tekee päätelmiä
 - kuuntelee ja keskustelee
 - osaa etsiä ja käsitellä tietoa
 - kykenee johdonmukaiseen ongelmanratkaisuun
- Osaa arvioida oppimaansa ja asettaa uusia, realistisia tavoitteita työskentelylleen
- Hallitsee opiskelutekniikoita
 - vihkotyöskentely
 - muistiinpanojen teko
 - työskentelyn suunnittelu (läksyjen ja kokeeseen luvun aikataulutus)
 - koevastausten kirjoittaminen eri oppiaineissa
 - luetun ymmärtäminen
 - perinteinen ja sähköinen tiedonhankinta
- Ymmärtää opiskelun ja itsensä kehittämisen merkityksen
- Oppimistaitoja kehitetään oppilaan ja opettajan yhteistyönä tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti

2.3 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa. Perusopetuksella on kasvatus- ja opetus-tehtävä. Perusopetus tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuuden. Se antaa sivistyksellistä pääomaa sekä lisää yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteena on antaa mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon sekä omien vahvuuksien löytämiseen. Näiden pohjalta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemia tietoja ja taitoja, saada valmiudet jatko-opintoihin ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa.

Perusopetus tukee oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä. Tavoitteena on herättää kiinnostus elinikäiseen oppimiseen.

Perusopetus siirtää myös kulttuuriperintöä sukupolvelta toiselle ja lisää tietoisuutta yhteiskunnan perustana olevista arvoista ja toimintatavoista. Se tukee myös oppilaiden kasvua ihmisyyteen, tasapainoisiksi, yritteliäiksi, yhteistyökykyisiksi, terveen itsetunnon omaaviksi, omat juurensa tunteviksi ja kriittisesti ympäristöään arvioiviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Perusopetuksen tehtävänä on antaa kaikille mahdollisuus löytää se ala, missä hän on hyvä ja voi toteuttaa itseään

Rovaniemen kaupungin tavoitteena on luoda sisällöltään yhtenäinen peruskoulu. Opetuksen tulee olla yhdenvertaista ja tasapuolista koko kunnan alueella. Kouluille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi koulun on tehtävä yhteistyötä oppilaan elämään vaikuttavien muiden tahojen kanssa. Huoltajien lisäksi näitä ovat kunnan eri hallintokunnat, seurakunta, poliisi, sosiaali- ja terveystoimi, eri järjestöt ja elinkeinoelämän edustajat.

2.4 Perusopetuksen rakenne

Perusopetus on opetussuunnitelmallisesti yhtenäinen kokonaisuus. Rovaniemen kaupungin koulutoimessa yhtenäistä opetus- ja kasvatustyötä esiopetuksesta toiselle asteelle toteutetaan yhtenäisyyden ja alueellisuuden kautta seuraavasti:

Yhtenäisyydellä tarkoitetaan

- 1) oppilaantuntemuksen siirtymistä asteelta toiselle
- 2) joustavaa ja tarkoituksenmukaista etenemistä opintojen sisällä
- 3) kasvatustyön yhdenmukaisuutta
- 4) henkilöstön osaamisen ja ammattitaidon rikastamista tutustumalla kasvatuspalveluiden ketjuun sekä toisiin alueen työyhteisöihin

Alueellisuudella tarkoitetaan

- 1) oppilaan koulutien ennustettavuutta
- 2) oppilaan sujuvaa siirtymistä oppimisen ja koulunkäynnin vaiheesta toiseen mukaan lukien esiopetus
- 3) alueen yksiköiden kiinteää yhteistyötä oppilashuollossa, opetussuunnitelmassa sekä kodin ja 3.sektorin kanssa, kouluttautumisessa, virkistystoiminnassa

Perusopetuksen rakenne perustuu tavoitteeseen opetussuunnitelmallisesta yhtenäisyydestä. Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt määritellään opetussuunnitelman perusteissa oppiaineittain tai aineryhmittäin tuntijaon (A 1435/20.12.2001, 6 §) mukaisten taso- ja vuosiluokkien välisille osioille. Kunkin osion päätteeksi on laadittu oppilaan hyvän osaamisen kuvaus. Taide- ja taitoaineiden (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta) opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt, hyvän osaamisen kuvaukset sekä päättöarvioinnin kriteerit on laadittu oppiainekohtaisille vähimmäistuntimäärille. Opetuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt määritellään vuosiluokittain valtioneuvoston asetuksen ja opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Mikäli yhdysluokkaopetuksessa yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Yhdysluokan oppimäärä voidaan opetussuunnitelmassa määrittellä myös opintokokonaisuudeksi jakamalla sitä vuosiluokkiin. Tällöin noudatetaan perusopetusasetuksen 11. §:n 3. momentin säännöksiä.

2.4.1 Yhteistyö esiopetuksen kanssa

Esi- ja perusopetuksessa on rakennettava ehyt ja johdonmukainen oppimiskokemus. Alkuopetuksen tulee rakentua esiopetuksessa saavutetulle perustalle, jolloin voidaan turvata lapsen kehitystason mukainen oppiminen. Alueelliset yhteistyömuodot esiopetuksen ja alkuopetuksen välillä tuovat johdonmukaisuutta ja jatkuvuutta. Alueiden erilaisuus edellyttää, että kullakin alueella kehitetään tarkoituksenmukaista, alueen erityispiirteet huomioiduttavaa yhteistyötä, jota tulee päivittää vuosittain.

Mahdollisia yhteistyömuotoja ovat:

- yhteiset opetussuunnitelman kehittämis- ja arviointikokoukset
- esi- ja alkuopetuksen yhteistyöryhmät

- yhteiset tapahtumat ja juhlat
- kirjallinen ja suullinen arviointi lapsen oppimiskokemuksista, vahvuuksista ja kehittymässä olevista taidoista keväällä ennen koulun alkua. Vanhempien mukanaolo tai suostumus on välttämätön.
- epäviralliset kokoontumiset alueittain ajankohtaisten asioiden puitteissa

PERUSOPETUKSEN TUNTIJAKO

Rovaniemen kaupunki

Viikkotuntimäärät Aine	Vuosiluokat									yht.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	4	4	3	4	3	42
	14		14			14				
A1-kieli			3	3	2	2	2	3	3	18
			10			8				
B1-kieli							2	2	2	6
			6							
Matematiikka	3	3	4	4	4	4	3	3	4	32
	6		12			14				
Ympäristö- ja luonnontieto	2	2	3	3						32
	10									
Biologia ja maantieto					2	1	2	2	3	
					3		7			
Fysiikka ja kemia					1	1	2	3	2	
					2		7			
Terveystieto							1,4- 1,6	0,4- 0,6	1	
							3			
Uskonto ja elämänkatsomustieto	1	1	1	1	2	2	1	1	1	11
	6				5					
Historia ja yhteiskuntaoppi					1	2	2	2	3	10
					3		7			
Taito- ja taideaineet	7	7	8	8	9	9	8			60
	30				30					
Musiikki	1	1	1	1	2	2	1			
	4-				5-					
Kuvataide	2	2	2	2	2	2	2			
	4-				6-					
Käsityö	2	2	2	2	2	2	3			
	4-				7-					
Liikunta	2	2	3	3	3	3	2	2	2	
	8-				12					
Kotitalous							3			3
							3			
Oppilaanohjaus							0,4- 0,6	0,4- 0,6	1	2
							2			
Valinnaiset aineet								7	6	13
							13			
Oppilaan viikkotuntimäärä	20	20	24	24	25	25	30	30	31	229
Vapaaehtoinen A2-kieli					3	3	2			12
					6		6			
Oppilaan vkt (sis. A2-kielen)	20	20	24	24	28	28	32	30	31	237

2.4.2 Perusopetuksen kieliohjelma Rovaniemellä

Mahdollisimman monipuolinen kielitaito ja vieraiden kulttuurien tuntemus ovat osa yleisivistystä. Myös työelämän vaatimukset korostavat hyvää kielitaitoa. Kielten opetus vastaa näihin vaatimuksiin riittävällä opetuksen laajuudella, laadulla ja kielivalikoimalla.

Kaupungin peruskoulun ja lukion kieliohjelman on tuettava Rovaniemen kaupungin vision toteutumista. Siinä Lapin pääkaupunki kuvataan kansainväliseksi kaupungiksi, jossa ihmiset ja yritykset viihtyvät. Tavoitteisiin päästään huolehtimalla peruskoulun ja lukion riittävän laajasta kieliohjelmasta ja tasokkaasta kielenopetuksesta. Rovaniemeläiset on kasvatettava kansainvälisyyteen jo peruskoulun alaluokilta lähtien.

Kieltenopetuksessa pyritään siihen, että oppilas uskaltaa käyttää vierasta kieltä rohkeasti omien edellytystensä mukaisesti. Oppilas oppii ymmärtämään, että vieraiden kielten opiskelu edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista harjoittelua. Tärkeää on myös luoda hyvä pohja, oppimisen ilo sekä innostunut asenne läpi elämän jatkuvalle vieraiden kielten ja kulttuurien harrastamiselle.

2.4.3 Rovaniemen kaupungin kieliohjelma vuosiluokilla 3 – 9

- A1-kielenä opiskellaan kolmannella luokalla alkanutta englantia kaikille yhteisenä aineena, 18 vuosiviikkotuntia.
- B1-kieli on ruotsi, 6 vuosiviikkotuntia.
- A2-kieliä ovat viidennellä luokalla alkavat ranska, ruotsi, saksa, venäjä ja saame, 12 vuosiviikkotuntia. Opetusryhmiä voidaan perustaa lähekkäisten koulujen yhteistyönä huomioiden koulukuljetusten kohtuullisuus suhteessa oppilaan työpäivään ja kustannuksiin. Kieliryhmän koko on vähintään 10 oppilasta. Kieliohjelma takaa valitun A2-kielen opiskelun jatkumon yläluokille joko oppilaan asuinpaikan lähikoulussa tai koulujen välisenä yhteistyönä toteutettuna jossakin toisessa kaupungin koulussa.
- B2-kieliä 8. – luokalla alkaen ovat saksa, ranska ja venäjä, 4 vuosiviikkotuntia. Ryhmän koko on koulukohtainen ja ratkaistaan koulujen tuntikehyksestä päätetäessä.
- Valinnaisaineena 8. – luokalla voidaan tarjota yksi tunti muitakin kieliä koulun tuntikehysresurssin puitteissa. Nämä lyhytkurssit eivät muodosta jatkumoa kieliohjelmaan.
- Alkuopetuksessa opettaja voi halutessaan rikastuttaa opetusta vieraskielisillä opetustuokioilla.

2.4.4 Vapaaehtoisen A2-kielen keskeyttäminen

A2-kieltä ei voi keskeyttää ilman painavaa syytä perusopetuksen aikana. Huoltajan on tehtävä kirjallinen anomus A2-kielen keskeyttämiseksi. Ensin huoltajan on neuvoteltava kieltä opettavan opettajan kanssa. Lopullisen päätöksen hyväksyy koulun johtaja tai rehtori. Keskeyttämisperusteina ovat huono yleinen koulumenestys, huono opintomenestys kielten opiskelussa sekä oppilashuollolliset perusteet.

2.4.5 Valinnaisaineiden opetus

Valinnaisaineiden tehtävä on syventää ja laajentaa yhteisten oppiaineiden tietoja ja taitoja. Valinnaisaineisiin luetaan taito- ja taideaineiden lisäksi kuuluviksi kotitalous sekä A- ja B-

kielinä opetettavat aineet sekä tietotekniikkaan liittyvät aineet. Valinnaisaineet tukevat perusopetuksen yleisiä tavoitteita.

Valinnaisaineiden tuntimäärä ja jaottelu syventäviin ja soveltaviin oppimääriin on asetuksen 1435/2001 6 §:n mukainen. Tuntimäärien jakautuminen eri luokka-asteille määräytyy koulujen opetussuunnitelmissa. Alueen painotteisuus toteutetaan erilaisilla minimituntimäärät ylittävillä tuntimäärillä. A2-kielen opiskelu voi nostaa oppilaan tuntimäärän seitsemännellä luokalla 32 viikkotuntiin. A2- ja B2-kielten laajuudet, tavoitteet ja keskeiset ovat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaiset. Muiden valinnaisten oppiainien nimi, tavoitteet ja sisällöt päätetään koulun opetussuunnitelmassa.

2.5 Koulukohtaiset lisäykset, opetuksen järjestämisen lähtökohdat

2.5.1 Arvopohja

Turvallisuus **elämänusko ja luottamus tulevaisuuteen**

- oppilaan oikeus turvalliseen lähikouluun
- lapsen huomioiminen ja aikuisen läsnäolo
- fyysinen ja psyykinen koskemattomuus
- oppimista tukeva työskentelyilmapiiri – ilo oppia
- nivelvaiheiden huomioiminen ja tukitoimet
- tarkoituksenmukaiset tilat ja välineet

Oikeudenmukaisuus, yhteisöllisyys

- erilaisuuden hyväksyminen ja suvaitsevaisuus
- tasa-arvoisuus ja tasapuolisuus
- kasvatusta yhteistyössä kotien ja lähiympäristön kanssa

Luovuus

- kykyä ideoida ennakkoluulottomasti
- uskallusta yrittää
- etsiä vaihtoehtoisia ratkaisumalleja erilaisissa tilanteissa
- aiemmin opitun ja koetun soveltaminen uuteen tietoon ja tilanteeseen
- omien vahvuuksien löytäminen ja kehittäminen

Avoimuus ja vuorovaikutteisuus

- kuunteleminen ja yhteistyö
- asioiden valmistelu ajoissa
- pitkäjänteisyys ja tavoitteellisuus
- reilu keskustelu ja päätöksenteko

2.5.2 Toiminta-ajatus

2.5.3 Yhteistyö esiopetuksen kanssa

Esiopetuksen ja alkuopetuksen opetussuunnitelmat on päivitetty yhdessä kunnan opetussuunnitelman kanssa. Yhteistyötä tehdään järjestämällä siirtopalaverit aloittavan opettajan ja esiopettajan kanssa. Usein myös erityisopettaja osallistuu palaveriin, kuin myös kelto (kiertävä lastentarhanopettaja). Esikoululaiset käyvät kouluilla juhliissa ja tapahtumissa. Yhteistyötä tehdään liikuntasalin, kentän yms. käytössä.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1 Oppimiskäsitys

Oppiminen on yksilöllinen ja yhteisöllinen tietojen ja taitojen rakennusprosessiksi, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus. Tavoitteellista oppimista tapahtuu erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, opettajan ohjauksessa sekä vuorovaikutuksessa opettajan ja muiden oppilaiden kanssa. Uusien tietojen ja taitojen lisäksi opitaan erilaisia oppimis- ja työskentelytapoja, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä.

Oppiminen on seurausta oppilaan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta jossa hän aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee opittavaa ainesta. Vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, oppiminen riippuu oppijan aiemmin rakentuneesta tiedosta, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista. Yksilöllistä oppimista tukee vastavuoroisessa yhteistyössä tapahtuva oppiminen. Tietojen ja taitojen kartuttaminen on aktiivista ja päämääräsuuntautunutta, itsenäistä tai yhteistä ongelmanratkaisua sisältävää prosessia. Oppiminen on tilannesidonnaista, joten oppimisympäristön monipuolisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Opittaessa avautuu uusia mahdollisuuksia ymmärtää kulttuuria ja kulttuurin sisältämiä merkityksiä sekä osallistua yhteiskunnan toimintaan.

3.2 Oppimisympäristö

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta.

Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat erityisesti koulun rakennukset ja tilat sekä opetusvälineet ja oppimateriaalit. Siihen kuuluvat lisäksi muu rakennettu ympäristö ja ympäröivä luonto. Opiskelutilat ja -välineet tulee suunnitella ja järjestää siten, että ne mahdollistavat monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen käytön. Työvälineiden ja materiaalien sekä kirjastopalvelujen tulee olla oppilaan käytettävissä niin, että ne antavat mahdollisuuden aktiiviseen ja myös itsenäiseen opiskeluun.

Oppimisympäristön ajanmukainen varustus tukee myös oppilaan kehittymistä nykyaikaisen tietoyhteiskunnan jäseneksi ja antaa tilaisuuksia tietokoneiden ja muun mediatekniikan sekä mahdollisuuksien mukaan tietoverkkojen käyttämiseen.

Oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja viihtyisä. Sen tulee edistää oppilaan terveyttä, oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta, aktiivisuutta ja itseohjautuvuutta, luovuutta, vuorovaikutusta ja oppilaan oman toiminnan arviointia tarjoamalla kiinnostavia haasteita ja ongelmia. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen kouluilmapiiri, jonka ylläpitämisestä ja kehittämisestä vastuu kuuluu sekä opettajalle että oppilaalle.

3.3 Toimintakulttuuri

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa merkittävästi koulun kasvatukseen ja opetukseen ja sitä kautta oppimiseen. Tavoitteena on, että koulun kaikki käytänteet rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan kasvatus- ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu. Toimintakulttuuriin kuuluu myös oppituntien ulkopuolinen koulun toiminta kuten juhlat, teemapäivät sekä erilaiset tapahtumat.

Koulun kasvatustavoitteiden ja arvojen sekä aihekokonaisuuksien tulee konkretisoitua toimintakulttuurissa. Tavoitteena on toimintakulttuuri, joka on avoin ja vuorovaikutteinen sekä tukee yhteistyötä niin koulun sisällä kuin kotien ja muun yhteiskunnan kanssa. Myös oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun toimintakulttuurin luomiseen ja sen kehittämiseen.

3.3.1 Toiminnan arviointi ja jatkuva kehittäminen

Koulun toiminnan tavoitteet, vaatimukset ja kriteerit määritellään lainsäädännön lisäksi opetussuunnitelmassa, koulutoimen strategiassa, koulutoimen talousarvion vuosittain määriteltävissä tavoitteissa, koulun omissa lukuvuoden tavoitteissa, koulun toimintakulttuurin kuvauksessa, koulun arvopohjassa ja toiminta-ajatuksessa.

Koulutoimen strategian toteutumista ja talousarviovuoden tavoitteita sekä talouden toteutumista koulun toiminnassa arvioidaan koulun työsuunnitelmassa sekä tarvittaessa erillisissä tilaisuuksissa.

Koulun omaa toimintansa arviointia on arvioida seuraavien asioiden toteutumista koulun laatiman suunnitelman mukaisesti:

- koulun omat lukuvuosittaiset tavoitteet painopistealueiden mukaan
- koulun toimintakulttuuri
- koulun arvopohja ja toiminta-ajatus
- koulun opetus- ja kasvatustyön tuloksellisuus
- koulun yhteistyön tavat ja johtaminen

Arvioinnin tavat

Koulu voi arvioida toimintaansa arviointikeskusteluihin, arviointikyselyihin, havainnointimenetelmillä ja muilla valitsemillaan keinoilla. Laki velvoittaa myös osallistumaan ulkopuoliseen arviointiin.

Koulun toiminnan arviointiin kuuluu myös osallistuminen koulutoimen yhteismitallisiin arviointeihin sekä asiakastyytyväisyyskyselyihin. Arvioinnissa kerätään tietoa arvioitavista asioista henkilökunnalta, oppilailta, oppilaiden vanhemmilta sekä muilta sidosryhmiltä ja yhteistyökumppaneilta.

Koulun tulee laatia suunnitelma siitä, miten arviointi suoritetaan. Suunnitelmassa määritellään arviointiajankohdat, arvioinnin kohteet, arvioijat ja arviointitavat.

- koulut laativat oman neljäkohtaisen (4), vuosittain kiertävän arviointiohjelman siten, että sama asiakokonaisuus tulee arvioitavaksi uudelleen aina neljän vuoden välein, tarvittaessa arvioitavia kohteita voidaan vaihtaa
- lisäksi koulut voivat arvioida muuta itse määrittelemäänsä kohdetta tarpeen mukaan
- vuosittain arvioidaan 2-3 kohdetta

3.4 Työtavat

Opetuksessa tulee käyttää oppiaineelle ominaisia ja monipuolisia työtapoja, jotka tukevat ja ohjaavat oppimista tarkoituksenmukaisella tavalla. Opettajien valitsemien työtapojen tehtävänä on kehittää oppimis-, ajattelu-, ongelmanratkaisu-, työskentely- ja sosiaalisia taitoja sekä aktiivista osallistumista. Työtapojen tulee edistää tieto- ja viestintätekniikan taitojen kehittymistä.

Opinnoissa käytettävien työtapojen tulee antaa mahdollisuuksia myös eri ikäkausille ominaiseen luovaan toimintaan, elämyksiin ja leikkiin. Lisäksi on huomioitava oppilaiden erilaiset oppimistyyli, taustat sekä tyttöjen ja poikien väliset kehityserot. Kun opetetaan yhdysluokissa tai yhdessä esiopetusryhmän kanssa on huomioitava eri vuosiluokkien väliset tavoitteet ja erilaisuus.

Opettaja valitsee työtavat. Hänen tehtävänä on opettaa ja ohjata sekä yksittäisen oppilaan että koko ryhmän oppimista ja työskentelyä.

Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne

- virittävät halun oppia
- edistävät tavoitteellista ja prosessinomaista oppimista
- aktivoivat työskentelemään yritteliäästi
- jäsentävät oppilaan tietorakenteen muodostumista sekä taitojen oppimista
- kehittävät tiedon hankkimisen, soveltamisen ja arvioimisen taitoja
- tukevat oppilaiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista, yhteisöllisyyttä
- edistävät sosiaalisuutta, yhteistyökykyä ja vastuunkantamista toisista
- kehittävät oppilaan valmiuksia ottaa vastuuta omasta oppimisesta ja sen arvioimisesta
- auttavat oppilasta tunnistamaan oman oppimistyylinsä
- kehittävät oppilaan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa

3.5 Koulukohtaiset lisäykset, opetuksen toteuttaminen

3.5.1 Oppimisympäristö

Hyvän oppimisympäristön kuvaus

palaute - esteettisyys – työtavat – työvälineet – vuorovaikutus - toiminnan arviointi – verkkoympäristö – opetusmenetelmät – ilmapiiri – tila – kirjastopalvelut (Pia Lumme 2003)

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisten ja psyykkisten rakenteiden kokonaisuutta.

Fyysinen oppimisympäristö

- Ihmiset
- Rakennukset
- Tilat
- Opetusvälineet
- Lähiympäristö

Psyykinen oppimisympäristö

- Tiedollinen
- Emotionaalinen
- Sosiaalinen

Oppimisympäristön on oltava sekä fyysisesti että psyykkisesti turvallinen ja viihtyisä. Sen tulee tukea ja edistää:

- Oppilaan terveyttä
- Oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta
- Aktiivisuutta ja itseohjautuvuutta
- Luovuutta
- Vuorovaikutusta
- Oppilaan oman toiminnan arviointia

Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, jonka ylläpitämisestä vastuu kuuluu sekä opettajalle että oppilaalle.

3.5.2 Toimintakulttuuri

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa merkittävästi kasvatukseen ja opetukseen sekä sitä kautta oppimiseen. Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu.

Ounasjoen alueen kouluissa toimintakulttuuri perustuu alueella yhdessä laadittuihin arvo-pohjaan ja kasvatustavoitteisiin. Koulukohtaisesti toimintakulttuuria tarkastellaan ja kehitetään säännöllisesti sekä ohjatuissa että ohjaamattomissa keskusteluissa vähintään syysluku-kauden alussa ja kevätlukukauden lopussa.

Syyslukukauden alussa opettajakunta laatii yhdessä rehtorin kanssa lukuvuoden toiminta-suunnitelman, johon merkitään päätapahtumat sekä aihekokonaisuuksia, joita näissä

tapahtumissa ja muissa yhteyksissä toteutetaan. Aihekokonaisuuksien toteutuminen koulu-elämässä näkyy siis oppituntien ulkopuolisen toiminnan osalta toimintasuunnitelmassa.

Toimintasuunnitelma on työyhteisön ”kartta” lukuvuodelle sekä väline kehittää toimintakulttuuria ja myös arvioida lukuvuoden toimintaa lukuvuoden päättyessä. Toimintasuunnitelma on lukuvuoden mittaan tarkentuva ohje koulun kaikelle yhteiselle toiminnalle; lukuvuoden alussa rakennettu toimintasuunnitelman runko liitetään koulun työsuunnitelmaan liitteeksi.

Oppilaiden osuus toimintakulttuurien tarkastamisessa ja kehittämisessä toteutuu lähinnä erilaisten tapahtumien ja juhlien suunnittelussa ja toteuttamisessa.

3.5.3 Toiminnan arviointi ja jatkuva kehittäminen

4. Opiskelun yleinen tuki

4.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuorten kasvatuksesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta koulu-yhteisön jäsenenä.

Kodin ja koulun on oltava yhteistyössä tukeakseen lapsen tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla. Huoltajille tarjotaan mahdollisuus osallistua koulun opetus- ja kasvatustyön suunnittelemiseen ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa. Huoltajille annetaan tietoa perusopetuksen työta-voista, opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä ja oppilashuollosta. Esiopetuksen aikana syntyneitä yhteistyötä jatketaan ja luodaan pohja huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle.

Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajille tulee antaa tietoa ja tarvittaessa keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa. Kaiken koulun ja kodin välisen yhteistyön perustana on eri osapuolien kunnioitus, luottamus ja tasavertaisuus sekä pyrkimys kasvatuskumppanuuteen.

4.2 Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelmalla voidaan eriyttää ja yksilöllistää opetusta sekä auttaa koulua ja opettajaa turvaamaan oppilaalle parhaat edellytykset oppia ja edetä opinnoissaan. Oppimissuunnitelman tarkoitus auttaa oppilasta sitoutumaan ja ottamaan vastuuta opiskelustaan sekä selkeyttämään oppiainekohtaista tavoitteen asettelua.

Oppimissuunnitelman avulla yksilöllistetään opetusta (erilaisten oppilaiden tarpeiden mukaan) ja oppimisympäristöjä. Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää myös pohjana oppilaan edistymisen arvioinnissa.

Oppimissuunnitelman laatimisessa keskeistä on yhteistyö oppilaan, huoltajan, opettajien ja koulun muiden asiantuntijoiden välillä. Perusopetuksen alkuvaiheessa oppimissuunnitel-

man laatimisen päävastuu on opettajalla, mutta valmisteluvastuu voi vähitellen siirtyä yhä enemmän oppilaalle itselleen. Ensimmäisen luokan oppilaiden oppimissuunnitelma voi rakentua lapsen esiopetuksen suunnitelman pohjalle, jos sellainen on tehty.

Oppimissuunnitelma sisältää oppilaan opinto-ohjelman, ja siinä kuvataan, miten opetus-suunnitelman tavoitteet on tarkoitus saavuttaa. Siinä määritellään mahdolliset valinnaiset opinnot ja opiskelun erityiset painoalueet. Oppimissuunnitelmassa kuvataan myös mahdolliset tukitoimet, kuten tukiopeus tai osa-aikainen erityisopetus.

Jos opetussuunnitelmassa on päätetty, että oppilas voi edetä opiskelussaan vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelmansa mukaan, oppimissuunnitelmassa on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan, ja määriteltävä niiden suorittamisjärjestys ja aikataulu sekä mahdolliset erityistavoitteet.

Oppimissuunnitelman laatimisen perusteena voi olla oppimisen tukeminen, sosiaalisten taitojen harjoittelu, tuen tarpeen selkeyttäminen tai opinto-ohjelman laatiminen. Se voidaan laatia hitaasti etenevälle tai lahjakkaalle oppijalle selkiyttämään oppilaan yksilöllisiä tavoitteita ja tarpeita suhteessa yhteiseen opetussuunnitelmaan. Oppimissuunnitelmaan voidaan kirjata tavoitteet, erittämisen tarpeet, tukitoimet, apuvälineet ja opetusjärjestelyt.

Erityistä tukea tarvitseville ja osa-aikaista erityisopetusta saaville oppilaille sekä maahanmuuttajaoppilaille laaditaan oppimissuunnitelma tarvittaessa. Erityisopetukseen siirretyille tai otetuille oppilaille laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) korvaa oppimissuunnitelman.

4.3 Ohjauksen järjestäminen

Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä jatkumo, jonka toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa. Ohjauksen tavoitteena on, erityisesti perusopetuksen alkuvuosina tukea oppilasta ottamaan vastuuta koulunkäynnistä ja koulutehtävistä.

Ohjaus voi tapahtua muun opetuksen yhteydessä, pienryhmissä tai henkilökohtaisesti. Perusopetuksen ylemmillä luokilla painopisteenä on selkeyttää ammatillista suuntautumista ja tiedottaa jatko-opinnoista. Koulussa toteutettavan ohjauksen tulee ennaltaehkäisevän

toiminnan lisäksi tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen.

Ohjaustoiminnan tulee jatkua perusopetuksen aikana yhteistyössä toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien kanssa, jotta oppilas löytää oman kiinnostuksen ja edellytystensä mukaisen jatko-opiskelupaikan.

Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee selvittää ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät koulukohtaiset asiat. Huoltajalle tulee järjestää tilai-

suuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, oppilaanohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Eri oppiaineiden opetukseen tulee sisällyttää kokonaisuuksia, jotka liittävät opiskeltavan aineen antamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

4.4 Tukiopetus

Opinnoissa tilapäisesti jälkeenjääneille tai muutoin erityistä tukea tarvitseville tulee antaa tukiopetusta (Perusopetuslaki 16 §). Tukiopetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan koulumenestyksen kannalta on tarkoituksenmukaista. Sitä voidaan antaa myös pitkäaikaisesti.

Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimisvaikeudet on havaittu. Kun oppilaalla havaitaan vaikeuksia edetä opinnoissaan, tulee tukiopetusta antaa ennen varsinaisia erityisopetuksen tukimuotoja. Ennen kuin oppilaan koulumenestys arvioidaan heikoksi, tulee hänellä olla mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetukseen osallistuminen tulee kirjata (oppilaskortti, oppimissuunnitelma, HOJKS).

Aloitteen tukiopetuksen järjestämisestä tekee ensisijaisesti luokan- tai aineenopettaja. Tukiopetusta on pyrittävä järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan huoltajien kanssa ja huoltajalle tulee antaa tietoa tukiopetuksen järjestämisestä. Tukiopetusta annetaan joko oppituntien aikana tai niiden ulkopuolella, jolloin koulupäivän enimmäistuntimäärästä voidaan poiketa. Tukiopetukselle ovat ominaisia yksilölliset tehtävät, yksilöllinen ohjaus ja ajankäyttö. Varsinaiseksi tukiopetukseksi ei yleensä katsota opetusryhmän sisällä tapahtuvaa eriyttämistä.

4.5 Oppilashuolto

Oppilashuolto tukee koulun perustehtävän, opetus- ja kasvatustyön, toteuttamista. **Oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien yhteinen tehtävä.** Tavoitteena on turvallinen ja terve oppimis- ja kouluympäristö sekä oppilaan mielenterveyden suojaaminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Kouluyhteisön oppilashuolto edistää lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista kasvua ja kehitystä. Tavoitteena on oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien ja koulunkäyntiin liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain.

Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa (66/1972) tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa (683/1983) tarkoitettu kasvatuksen tukeminen (muutokset tulleet voimaan 1.8.2003).

4.5.1 Oppilashuoltotyö kouluissa

Perusopetuksessa olevalla oppilaalla on oikeus saada opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto ([Perusopetuslaki](#) 31 §). Perusopetuksen oppilashuolto määritellään *Perusopetuslaissa 1998/628, 31 a §* seuraavasti: Oppilashuollolla tarkoitetaan hyvän op-

pimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Oppilashuoltotyön tavoitteena on turvallinen ja terve oppimis- ja kouluympäristö sekä oppilaan mielenterveyden suojaaminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Tavoitteena on oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien ja koulunkäyntiin liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain.

Rovaniemen kaupungissa oppilashuollollista työtä tekevät kaikki koulu yhteisössä työskentelevät. Oppilashuollon palvelut sisältävät kouluterveydenhuollon, koulukuraattori- ja koulupsykologitoiminnan. Jokaisessa Rovaniemen kaupungin koulussa on nimetty moniammatillinen oppilashuoltoryhmä. Ryhmän toiminnasta vastaa koulun rehtori.

4.5.2 Oppilas- ja opiskelijahuolto

Perusopetuksessa olevalla oppilaalla on oikeus saada opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto ([Perusopetuslaki](#) 31 §).

Oppilashuollolla tarkoitetaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Kaupungin oppilashuollon tavoitteena on luoda turvallinen ja terve oppimis- ja kouluympäristö sekä suojata oppilaan mielenterveyttä sekä ehkäistä syrjäytymistä. Tavoitteena on oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien ja koulunkäyntiin liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain. Oppilashuoltotyöhön osallistuu koko koulun henkilökunta.

4.5.3 Oppilashuoltoryhmä

Jokaisessa Rovaniemen kaupungin koulussa on nimetty moniammatillinen oppilashuoltoryhmä. Ryhmän toiminnasta vastaa koulun rehtori. Ryhmään kuuluvat siihen vuosittain työsuunnitelman yhteydessä nimettävät jäsenet, joita voivat olla rehtorin lisäksi terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, koulukuraattori ja koulupsykologi.

Oppilashuoltoryhmän kokouksiin voivat osallistua yksittäisen oppilaan asioita käsiteltäessä hänen luokanopettajansa, luokanvalvojansa tai ryhmänohjaajansa. Oppilashuoltoryhmän kokouksiin voi osallistua myös muita asiantuntijoita (esimerkiksi sosiaalityöntekijä, nuorisotyöntekijä tai lääkäri) oppilaan huoltajan suostumuksella. Jos oppilas on yli 18-vuotias, lupa pitää saada oppilaalta itseltään. Mikäli kokoukseen on kutsuttu oppilaan huoltaja, on toivottavaa, elleivät erityiset syyt muuta vaadi, että myös oppilas kutsutaan paikalle. Mikäli oppilas kutsutaan oppilashuoltoryhmän kokoukseen, huoltajat kutsutaan aina paikalle, jos oppilas on alle 18-vuotias.

On suositeltavaa, että oppilashuoltotyöryhmällä on huoltajien lupa käsitellä oppilaan salassa pidettäviä tietoja. Ellei suostumusta ole, oppilashuoltotyöryhmän jäsenet saavat antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville viranomaisille vain sellaisia oppilasta ja hänen perhettään koskevia salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat välttämättömiä asianomaisen opetuksen järjestämisen kannalta (Perusopetuslaki 40 § 2 mom.).

Koulutoimessa työskenteleviä velvoittaa kuitenkin Perusopetuslain säädöksistä huolimatta Lastensuojelulain 40 §: ”*Jos sosiaali- ja terveydenhuollon, koulutoimen, poliisitoimen tai*

seurakunnan palveluksessa taikka luottamustoimessa oleva henkilö on virkaa tai tointa hoitaessaan saanut tietää ilmeisestä perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta, hänen on ilmoitettava asiasta viipymättä sosiaalilautakunnalle.”

Oppilaita ja perheitä ohjataan tarvittaessa koulun ulkopuolisen avun piiriin.

Oppilashuoltoryhmässä voidaan käsitellä yleisemmin koko kouluyhteisön asioita, mm. poissaoloja, opiskelumotivaatiota, oppimisvaikeuksia, koulumenestystä ja terveysongelmia. Tällöin myös ryhmän kokoonpano on vapaa.

4.5.4 Oppilashuoltoryhmän kokoontumisajat

Koulun oppilashuoltoryhmällä on säännölliset kokousajat, jotka sovitaan joko lukukaudeksi tai lukuvuodeksi kerrallaan. Yli 200 oppilaan perusopetuksen kouluissa ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa kuukaudessa, lukioissa ja 100 - 200 oppilaan perusopetuksen kouluilla vähintään kerran kuussa ja alle 100 oppilaan kouluissa koulun päättämällä tavalla, mutta ainakin kerran lukukaudessa. Kokousaikatauluista sovittaessa ajankohdat määritellään niin, että kaikki jäsenet pääsevät osallistumaan kokouksiin.

Oppilashuoltoryhmä voi pitää kokouksia myös muina kuin ennalta sovittuina ajankohtina. Tällaisten kokousten koollekutsumiskäytännöstä päätetään erikseen työsuunnitelman yhteydessä. Lukuvuoden päättyessä oppilashuoltoryhmä pitää kokouksen, jossa se arvioi päättyvän lukuvuoden työskentelyään.

4.5.5 Oppilashuoltoryhmän kokouskäytänteet ja muistiot

Oppilashuoltoryhmän puheenjohtajana toimii rehtori, hänen sijaisensa tai muu ryhmän lukuvuodeksi kerrallaan valitsema varapuheenjohtaja. Oppilashuoltoryhmä sopii lukuvuoden alussa myös siitä, kuka toimii ryhmän sihteerinä (myös kiertävä sihteeri vuoro on mahdollinen, mutta kiertokäytännöstä on sovittava etukäteen).

Oppilashuoltoryhmän kokouksista sekä oppilas- ja koulupalavereista laaditaan muistio, jota säilytetään nimetyssä lukitussa kaapissa tai tilassa. Ne henkilöt, joilla on avain kyseeseen tilaan, nimetään samalla. Muistioon kirjataan yleiset asiat, kiusaamisasiat ja toimenpiteet sekä neuvottelut vanhempien kanssa ja yli 18 – vuotiaan oppilaan itsensä kanssa. Yksittäisen oppilaan asioista kirjataan asian vireille panija, aihe, toimenpiteet sekä vastuuhenkilöt ja seuranta. Kirjausten avulla koulu voi myöhemmin osoittaa, mihin toimenpiteisiin oppilashuolto on ryhtynyt jossakin asiassa.

Koska muistiot eivät saa muodostaa [Henkilötietolain](#) 1999/523 mukaista henkilörekisteriä, ne on säilytettävä aikajärjestyksessä. Henkilön nimen mukaan järjestetyt muistiot muodostavat henkilörekisterin ja mikäli koulu haluaa toimia näin, rekisteristä on tehtävä asianmukainen rekisteri-ilmoitus (internet-osoite <http://www.tietosuoja.fi/uploads/5lp1yjuv2t9s.rtf> [12.9.2006 tieto]). Muita kuin yksittäisiä oppilaita koskevia muistioita on säilytettävä erillään yksittäisten oppilaiden asioita koskevista muistioista.

Muistioita on säilytettävä vähintään niin pitkään kuin oppilas suorittaa oppivelvollisuuttaan. Muistiot saa siirtää tarvittaessa perusopetuksen koululta toiselle, jos oppilas vaihtaa koulua Rovaniemen kaupungin perusopetuksen koulusta toiseen. Muistioita ei saa siirtää ilman huoltajan tai yli 18–vuotiaan opiskelijan suostumusta oppilaan siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän ylläpitämään kouluun (esim. jos oppilaan muuttaessa toiselle paikka-

kunnalle). Muistioita ei saa myöskään siirtää ilman huoltajan lupaa perusopetuksen koululta toisen asteen oppilaitokseen.

4.5.6 Tietojen salassapidosta

Alaikäinen voi tietyissä tilanteissa kieltää itseään koskevien tietojen luovuttamisen huoltajilleen. Silloin kun alaikäinen katsotaan ikänsä ja kehitystasonsa perusteella kykeneväiseksi päättämään omasta hoidostaan, hänellä on [Lain potilaan asemasta ja oikeuksista 1992/785, 9 § 2 mom.](#) perusteella oikeus kieltää hoitoansa ja terveydentilaansa koskevien tietojen antaminen huoltajalleen. [Lain sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812 11 §, 3 mom.](#) perusteella alaikäinen voi painavasta syystä kieltää antamasta itseään koskevia tietoja huoltajalleen, jollei se ole selvästi alaikäisen edun vastaista.

Koulun henkilökunnan on oltava tietoinen heitä koskevasta *Lukiolain* 32 § mukaisesta salassapitosäännöstä: Luvattomasti ei saa sivullisille ilmaista, mitä on tehtäviä hoitaessaan saatu tietää oppilaiden tai heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta. Sivullisia ovat myös opettajat, jotka eivät opeta ko. opiskelijaa.

4.5.7 Koulun kriisiohjeet

Koulut perehtyvät *Rovaniemen kaupungin ja maalaiskunnan koulujen työrauha- ja turvallisuusohjeeseen* ja tarkentavat sen pohjalta koulukohtaiset toimintamallit tapauskohtaisesti sekä työn- ja vastuunjaon ongelma- ja kriisitilanteissa.

Kriisiohjeisiin koulu tarkentaa omat toimintatapansa erilaisissa nopeaa reagointia vaativissa ongelmatilanteissa. Tällaisia ovat poissaolojen seuranta, kiusaamiset, päihteiden ja huumaavien aineiden käyttö, väkivalta tai sen uhka, kuolemantapaukset ja onnettomuudet. Kriisiohjeissa koulu määrittelee, kenen otetaan ensi- ja toissijaisesti yhteys eri kriisitilanteissa, määrittellään koululle kriisiryhmä, sovitaan siitä, miten kriiseistä tiedotetaan koulun sisällä ja koulun ulkopuolelle, päätetään kriisitilanteen seuraamisesta ja siitä, miten kriisin jälkihoito järjestetään. Yhteystiedot kriisitilanteissa mahdollisesti tarvittaviin koulun ulkopuolisiin tahoihin.

Koulukohtaisen kriisitilanteen toimintamallit on päivitettävä vuosittain.

4.5.8 Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollosta säädetään kansanterveyslaissa. Sen 14§:n mukaan kunnan tulee ylläpitää kouluterveydenhuoltoa, johon luetaan kunnassa sijaitsevien peruskoulujen terveydellisten olojen valvonta sekä oppilaiden terveydenhoito ja tarpeellinen erikoistutkimus.

Terveystarkastusten tavoitteena on turvata jokaiselle oppilaalle mahdollisimman terve kasvu ja kehitys ja luoda perusta aikuisiän terveydelle ja hyvinvoinnille. Kouluterveystarkastuksissa luodaan kokonaisnäkemys oppilaan psyykkisestä, fyysisestä ja sosiaalisesta kehityksestä, toimintakyvystä, hyvinvoinnista sekä erityisen tuen tarpeesta. Terveystarkastukset tekee koululääkäri 8. luokan aikana sekä terveydenhoitaja 3., 5., 7., ja 9. luokalla. Terveystarkastuksessa otetaan huomioon huoltajien, oppilaan ja opettajien havainnot oppilaan hyvinvoinnista ja oppimisen etenemisestä sekä tiedot oppilaan aiemmista terveystarkastuksista. Vanhemmat kutsutaan mukaan lastensa terveystarkastuksiin ainakin alasteella. Koululaisella/vanhemmalla on mahdollisuus tulla terveydenhoitajan vastaanotolle myös oma-aloitteisesti. Kouluterveydenhuolto huolehtii lisäksi perusrokotusten antamisesta oppivelvollisuuden aikana.

Lapsen fyysisen ja psyykkisen kasvun tukeminen nuoreksi aikuiseksi on kouluterveydenhoidon tärkeä tehtävä. Tämä työ sisältää paitsi nuoren myös hänen huoltajansa tukemisen ja neuvomisen kasvua koskevilla kysymyksillä. Päihteet, kaverisuhteet, seksuaaliterveys ja mielenterveydelliset häiriöt sekä ammatinvalintaan ohjaus oppilaan terveydentilan näkökannalta oppilaan ja opinto-ohjaajan kanssa korostuvat yläluokkalaisten parissa tehtävässä työssä. Moniammatillisuus ja yhteistyö eri tukiverkostojen kanssa ovat tärkeitä väyliä nuorten auttamisessa. Kouluterveydenhuolto valvoo ja edistää koulun terveydellisiä oloja sekä terveen kouluyhteisön rakentamista. Kouluterveydenhoitaja toimii koulun oppilashuoltoryhmän jäsenenä.

Kouluterveydenhoidolla on hyvä olla käytössään asianmukaiset, myös liikuntaesteisille riittävän tilavat vastaanottotilat. On suositeltavaa, että tilat sijaitsevat koulurakennuksessa, mikä helpottaa koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Tämä otetaan huomioon koulurakennuksia saneerattaessa ja rakennettaessa. Kouluterveydenhuollon palvelujen järjestämisessä tulee huomioida kouluterveydenhuollon laatusuosituksen (Sosiaali- ja terveysministeriön opas 2004:8)

Hammaslääkäri ja hammashoitaja toimivat kouluterveydenhuollon kanssa yhteistyössä terveyden edistämiseksi. Vuosittaisista suun terveydentilan tarkastuksista on luovuttu koko maassa. Tarkastukset tehdään suun terveydentilan vaatiman tarpeen mukaan.

Kouluterveydenhuollon työntekijät tukevat yhdessä huoltajien ja koulun henkilöstön kanssa lapsen ja nuoren terveellisten elämäntottumusten kehittymistä. Tavoitteena on, että lapsi ja nuori kykenee tekemään terveyttä edistäviä valintoja elämässään.

Koulukuraattori- ja koulupsykologityön lainsäädännöllinen perusta on kirjattu lastensuojelulakiin ja perusopetuslainsäädäntöön. Lastensuojelulain mukaan kunnan tulee järjestää koululaitoksen piirissä oleville oppilaille riittävät tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi sekä koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämiseksi (Lastensuojelulaki 683/1983 7 § muutos 139/1990 ja Lastensuojeluasetus 1010/1983 2a§ muutos 546/1990).

Perusopetusta koskevassa perusopetuslaissa määritellään oppilaan oikeudeksi saada tarvittava oppilashuolto (Perusopetuslaki 31 a §).

4.5.9 Kuraattori- ja koulupsykologitoiminta

Koulupsykologi ja –kuraattorityössä lähtökohtana on ihmisyyden kunnioittaminen, jokaisen elämän ainutkertaisuuden ja arvon tunnustaminen. Toiminnan periaatteina ovat luottamus, yhteistyö sekä yhteistyön tekeminen perheiden, koulujen sekä muiden työntekijöiden ja viranomaisten kanssa. Toiminnan tavoitteena on lasten ja nuorten mielenterveyden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen.

Kuraattori on koulun sosiaalityöntekijä. Koulukuraattorin työ on sekä ehkäisevää että jo syntyneiden ongelmatilanteiden selvittelyä ja ratkaisu- ja tukimallien hakemista. Työ kohdistuu yksittäiseen oppilaaseen, oppilasryhmiin, kouluyhteisöön ja oppilaiden perheisiin. Tarkoituksena on auttaa, neuvoa, ohjata ja tukea koulunkäynnissä, sosiaalisissa ongelmatilanteissa, oppilaiden keskinäisissä suhteissa ja perhesuhteissa. Tärkeänä tavoitteena on taata jokaisen oppilaan oppivelvollisuuden suorittamisen ja oppilaan syrjäytymisen estäminen. Selvittämällä oppilaan tuen tarvetta ja ohjaamalla heidät tarvittaessa tukipalveluiden piiriin tuetaan oppilaiden suotuisaa kasvua ja kehitystä.

Koulupsykologin työn ydin on tarjota lapsille ja nuorille apua koulunkäyntiin ja lisätä heidän psyykkistä hyvinvointiaan. Koulupsykologin työn tavoitteena on oppimis- ja sopeutumisvaikeuksien ennaltaehkäiseminen ja vähentäminen sekä oppilaan kehitystason ja yksilöllisten edellytysten huomioon ottaminen opetuksessa. Koulupsykologi tutkii ja selvittelee huoltajan luvalla oppilaiden vaikeuksia ja suunnittelee tarvittavia tukitoimia. Selvittelyt ja tukitoimien suunnittelu tehdään yhteistyössä oppilaan huoltajan, opettajien sekä perheen kanssa työskentelevien viranomaisten (esim. kouluterveydenhuolto, sosiaalitoimi, erikoissairaanhoido) kanssa. Lähtökohtana on edellytysten luominen oppilaan hyvinvoinnille, terveelle kasvulle ja kehitykselle.

Koulukuraattorit ja koulupsykologit pyrkivät työskentelyllään myös edistämään ja kehittämään koulu yhteisön psykososiaalista hyvinvointia ja oppimisympäristöä. Tämä yhteisötasolla tehtävä ennaltaehkäisevä työ on asiantuntijana toimimista kehitettäessä kodin ja koulun välistä yhteistyötä, koulu yhteisön toimintamalleja suunniteltaessa, ja luotaessa malleja viranomaisyhteistyöhön sekä muiden sidosryhmien kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Koulukuraattorit ja koulupsykologit laativat vuosittain toimintasuunnitelman, jossa tarkistetaan lukuvuoden työn painotukset ja kuraattoreiden ja koulupsykologien välinen työnjako koulujen ja työryhmien suhteen. Koulukuraattorit ja psykologit työskentelevät aluejaon mukaisesti palvellen kaikkia alueensa kouluja toimintasuunnitelmassa sovitulla tavalla. Aluejaon tavoitteena on alueellisten verkostojen muodostuminen ja oppilaantuntemuksen turvaaminen oppilaan siirtyessä kouluasteelta toiselle. Alueellisesti toimiessaan koulukuraattori ja koulupsykologit ottavat huomioon asiakkaiden tarpeet sekä alueen ja koulujen erityispiirteet. Jotta koulukuraattorien ja koulupsykologien palvelut olisivat lähellä oppilasta, tulisi kouluilla olla asiakasvastaanottoon soveltuvia asianmukaisia tiloja. Koulukuraattori ja koulupsykologi kuuluvat koulun oppilashuoltotyöryhmään.

4.5.10 Moniammatillinen yhteistyö

Eri viranomaisten välinen yhteistyö, mm. lasten ja nuorten mielenterveyskysymyksissä sekä päihdeongelmissa, tulee kirjata koulun tai alueen opetussuunnitelmiin. Tavoitteena on toimiva työnjako ja monenlaisen yhteistoiminnan vakiinnuttaminen osaksi koulu yhteisön arkea. Erityisesti koulunkäynnin nivelvaiheissa on sujuva yhteistyö esim. päivähoiton kanssa tärkeää lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukemisessa.

4.5.11 Kouluruokailu

Perusopetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu sekä täyspainoinen maksuton ateria (Perusopetuslaki 628/1998,31§).

Lainsäädäntö takaa maksuttoman päivittäisen aterian perusopetuksesta lähtien toisen asteen opintojen loppuun. Ulkomailla järjestettävässä opetuksessa ja joissakin yhteisön tai säätiön järjestämässä opetuksessa voidaan kuitenkin periä kohtuullisia maksuja.

Tarkoituksenmukaisesti järjestetty kouluateria antaa tilaisuuden jokapäiväiseen kasvatusta ja opetustyöhön. Se kasvattaa oppilaita ymmärtämään täyspainoisen kouluaterian sekä yhdessä ruokailun merkitystä hyvinvoinnille yhtenä kasvun alueena sekä antaa miellyttävän ja virkistävän tuokion koulupäivään.

Oppilaalle valmistetaan erityisruokavalion mukaiset ateriat, mikäli siihen on selvä lääketieteellinen tai muu hyväksytty syy. Kouluaterian tulee olla ohjattu. Tämä velvoittaa koko kou-

lun henkilöstöä eli rehtoria/johtajaa, opettajia ja keittiön henkilökuntaa huolehtimaan ruokailujärjestelyistä, viihtyisyydestä ja hyvien tapojen edistämisestä.

Kouluruokailun tavoitteet:

- kouluruokailu on oleellinen osa koulun opetus- ja kasvatustehtävää
- kouluruokailun tavoitteena tukea terveyttä edistävien ruokailu- ja makutottumusten oppimista
- ohjata oppilaita ruokailemaan kiireettömästi ja hyviä ruokailutapoja noudattaen
- luoda toimiva ja viihtyisä ruokailuympäristö
- tukea lasten ja nuorten työntekoon kasvatusta ja oppia arvostamaan kouluruokapalvelua osallistumalla itse ruokahuollon tehtäviin
- tukea koulun ympäristökasvatusta (mm kierrätys, energia)
- tukea eri yhteistyömahdollisuuksia koulussa esim. teemaviikot ja erilaiset projektit
- tukea ravitsemus- ja ruokailuteemojen integrointia eri oppiaineisiin (erityisruokavaliot)
- tukea oppilaiden osallistumista koulun toimintakulttuurin kehittäjänä
- kouluruokailu toimii kulttuuriperinteen siirtäjänä ja kansainvälisyyteen sekä esteettisyyteen kasvattajana

4.5.12 Koulukuljetusperiaatteet Rovaniemen kaupungissa

Perusopetuslaki 32 § Koulumatkat: ” Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai lasten päivähoidosta annetussa laissa tarkoitettua päivähoidosta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai päivähoitoon. Perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus”. ”Jos oppilas otetaan muuhun kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kouluun tai opetuksen järjestämispaikkaan(lähikoulu), oppilaaksi ottamisen edellytykseksi voidaan asettaa, että huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista.”

Oppilas on Rovaniemen kaupungin perusopetuksen järjestämisperiaatteiden mukaisesti oikeutettu maksuttomaan koulukuljetukseen kaupungin osoittamaan lähikouluun 1-2 vuosiluokilla, mikäli päivittäinen koulumatka ylittää 3 km ja vuosiluokilla 3-10 koulumatkan ylittäessä 5 km. Näitä kuljetuksia ei tarvitse erikseen hakea. Koulumatkan pituus mitataan lyhyintä, jalankulkukelpoista ja yleisessä käytössä olevaa tietä pitkin kotiportilta koulun portille.

Jos perusopetusta, esiopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi, on oppilaalla yleisestä kuljetusperiaatteesta poiketen oikeus maksuttomaan kuljetukseen taikka oppilaan kuljettamista tai saattamista varten riittävään avustukseen. Kun kuljetusta haetaan terveydellisistä syistä, tulee hakemuksen liitteenä olla kuljetusta edellyttävä lääkärintodistus.

Edellä mainituissa tapauksissa kuljetus tulee erikseen hakea koulunvaihto / koulukuljetushakemuksella.

4.5.13 Esiopetus

Perusopetuksen järjestämässä esiopetuksessa olevalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti kotoa esiopetukseen tai päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai päivähoitoon (0-2 yhdysluokat).

Päivähoidon järjestämässä esiopetuksessa pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavalle oppilaalle voidaan hakemuksesta myöntää maksuton koulukuljetus kotoa esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai päivähoitoon.

4.6 Kerhotoiminta

Rovaniemen kaupungin kouluissa on mahdollista järjestää kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi kerhotoimintaa. Kerhotoiminnan tarkoituksena on edistää myönteisten harrastusten viriämistä sekä antaa oppilaalle mahdollisuus muuhunkin kuin tavanomaiseen koulutyöhön turvallisessa ja rauhallisessa ympäristössä.

Kerhotoiminnan tavoitteet:

- kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen
- lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen
- mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja yhteisöllisyyteen kasvamiseen
- mahdollisuuden antaminen onnistumisen ja osaamisen kokemukseen
- luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen
- lasten ja nuorten kannustaminen tuottamaan omaa kulttuuriaan
- mahdollisuus oppilaan tuntemisen lisäämiseen
- harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen

Koulut päättävät annetun resurssin puitteissa kerhotoiminnan järjestämisestä siten, että perustana on sama arvopohja kuin perusopetuksessa yleisesti ottaen huomioon yllä mainitut perusteet ja tavoitteet. Kerhotoiminnasta päätetään vuosittain työsuunnitelmassa. Kerhoja voivat pitää opettajat tai muut koulun hyväksi katsomat henkilöt tai tahot. Järjestävä koulu on vastuussa kerhotoiminnasta.

4.7 Aamu- ja iltapäivätoiminta

Perusopetuslain 48b§ mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään Rovaniemen kaupungissa 1.-2. luokkien ja 17§ 2 momentissa tarkoitetuille erityisopetuksen 1.-3. luokkien oppilaille. Oppilas voi saada kuljetuksen kotoa kouluun ja koulusta iltapäiväkerhoon tai kotiin yleisten koulukuljetus periaatteiden mukaisesti. Erillisiä kuljetuksia iltapäiväkerholaisille ei järjestetä.

4.8 Koulukohtaiset lisäykset, opiskelun yleinen tuki

4.8.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

”Huoltajilla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsesta ja nuoresta. Koulu vastaa oppilaan kasvatuksesta ja oppimisesta koulu yhteistyön jäsenenä.”

Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on toimia lapsen ja nuoren hyväksi. Sen tulee olla suunnitelmallista, jatkuvaa ja tarkoituksenmukaista. Yhteistyöllä halutaan myös tehdä koulun toimintaa vanhemmille tutuksi sekä tarjota heille mahdollisuuksia vaikuttaa ja tulla kuuluksi koulun toimintakulttuuria koskevissa asioissa. Yhteistyömuotojen tulee antaa vanhemmille mahdollisuuksia tutustua toisiinsa, keskustella ja verkostoitua keskenään.

Onnistuneen yhteistyön edellytyksenä on sekä koulun että kodin aloitteellisuus ja aktiivisuus.

Toteutustapoja:

- tiedotuslehti
- tiedotteet
- erilaiset vanhempainillat (korostetaan yhteistoiminnallisia työmuotoja ja keskustelutilaisuuksia)
- keskustelut huoltajien kanssa
- puhelin/tekstiviestit
- sähköposti
- huoltajien osallisuus oppilashuoltotyössä
- reissuvihko
- koulun sivut verkossa

4.8.2 Oppimissuunnitelma

Kaikille oppilaille voidaan laatia oppimissuunnitelma. Jos oppilaalla on koulunkäyntiin tai oppimiseen liittyviä vaikeuksia, oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma opiskelun tueksi. Oppimissuunnitelman laatiminen ei edellytä erityisopetussiirtopäätöstä. Henkilökohtaiseen oppimissuunnitelmaan kirjataan opiskelun tavoitteet, toteutuminen, seuranta ja arviointi.

Alueella on käytävä jatkossa keskustelua siitä, millaisia periaatteita ja käytänteitä oppimissuunnitelman osalta alueella toteutetaan. Kenelle oppimissuunnitelmia tehdään ja minkä muotoisia ne voivat olla.

4.8.3 Ohjauksen järjestäminen

Kaikki oppilaat saavat oppilaanohjausta. Ohjaustoiminta muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä jatkumon. Sen toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana. Tavoitteena on, että yhteistyö vanhempien ja koulun kaikkien työmuotojen kanssa tukee oppilasta oma-aloitteiseksi, yhteistyökykyiseksi ja rohkeasti tulevaisuuteen suhtautuvaksi yhteiskunnan jäseneksi. Tässä käytetään apuna oppilaan- ja opinto-ohjauksen hankkeen mallinnustyötä (<http://www.lao.fi/DeptDI=10826>) ja luokanohjaajan käsikirjaa (<http://www.edu.fi/pageLast.asp?path=498,1329,8082,20757,72079>).

Luokilla 1-6 ohjaustoiminasta vastaavat luokanopettajat. Opinto-ohjaaja tukee yhdysopettajana oppilaan turvallista siirtymistä 7.-9. luokille opintopolun nivelvaiheessa alueen alaluokkien luokanopettajien kanssa. Päävastuu 7.-9. luokkien oppilaanohjauksesta on päätoimisella opinto-ohjaajalla. Luokanvalvojan tehtävänä on huolehtia oman luokkansa oppilaiden opiskelun seurannasta. Aineenopettaja ohjaa oman oppiaineensa osalta opiskelutaitoja -menetelmiä, selvittää oppiaineensa arviointiperusteet ja ohjaa osaltaan oppilasta itsearviointiin.

Seuraavassa on suunnitelma, miten nivelvaiheen ohjaus toteutetaan Ounasjoen alueen oppilaaksiottoalueella pääpiirteittäin.

NIVELVAHEIDEN OHJAUS OPPILAAN OPINTOPOLUN AIKANA

	PÄIVÄHOIDOSTA PERUSKOULUUN ESIOPETUS	ENNEN OPINTOJA YLÄKOULUSSA 6. LUOKALLA	OPINTOJEN ALKUVAIHESSA 7. LUOKALLA	OPINTOJEN PÄÄTTÖVAIHEESSA 9. LUOKALLA
elo- syys	* osallistuminen alakoulun yhteisiin tapahtumiin koko lukuvuoden ajan	* osallistuminen alakoulun yhteisiin tapahtumiin koko lukuvuoden ajan	* vastaanottopalaveri * ryhmytymispäivä uusille 7. luokille * tutustuminen koulun käytänteisiin	* päätöksentekotaitojen kehittäminen * terveystarkastukset
syys- loka			* keskustelut vanhempien kanssa * 7. lk vanhempainilta	* henkilökohtaiset ohjauskeskustelut jatko-opintoihin liittyen
marras- joulu		* opintojen etenemisen seuranta	* opintojen etenemisen seuranta	* opintojen etenemisen seuranta
tamm- helmi		* opinto-ohjaajan ja tukiopilaiden vierailu 6. luokilla	* 9. lk vanhempainilta * valinnaisainevalinnat 8. ja 9. luokille	* koulutustarjontaan tutustuminen eri oppilaitoksissa * tarvittaessa ammatinvalintapsykologin tapaaminen
maalis- huhti	* tiedonsiirtopalaverit alakoulun kanssa * infotilaisuus vanhemmille * taustatietolomake	* testaukset 6. luokille (Allu ja Makeko) * valinnaisainevalintojen tarkistaminen * 6 lk vanhempainillat * kaveritoiveet 7. luokalle * tiedonsiirtopalaverit yläkoulun kanssa * 7. luokan ryhmittely		* ohjauskeskustelut ryhmissä jatko-opiskelu- paikkoihin liittyen * yhteisvalinta * hakeutuminen tarvittaessa lisäopetukseen
touko- kesä	* palaute esikoulusta vanhemmille * tutustuminen tulevaan kouluun luokanopettajaan ja luokkakavereihin	* opintojen etenemisen seuranta * 6. lk tutustumiskäynnit Sinetän koululla	* opintojen etenemisen seuranta	* jälkiohjaus (tiedonsiirtopalaveri 2. asteen oppilaitosten kanssa)

- Esiopetuksessa **tiedonsiirtopalaverissa** ovat mukana esiopettaja, tuleva luokanopettaja ja tarvittaessa terveydenhoitaja sekä erityisopettaja.

- Yläkoulussa **tiedonsiirtopalaverissa** ovat mukana luokanopettaja, erityisopettajat ja opinto-ohjaaja.

- **Vastaanottopalaveri** otetaan käyttöön elokuussa 2008.

Mukana ovat 6. luokan luokanopettaja, luokanvalvoja, ala- ja yläluokkien erityisopettajat ja opinto-ohjaaja.

- **Ryhmytymispäivä** 7. luokille toteutetaan yhdessä tukioppilaiden, seurakunnan nuorisotyöntekijän, luokanvalvojen ja opinto-ohjaajan kanssa.

4.8.4 Oppilashuoltotyöryhmä

Luokanopettaja on oppilashuoltotyön ensisijainen työntekijä.

Rehtori, aineenopettaja, erityisopettaja ja kouluterveydenhoitaja hoitavat oppilashuoltotyötä omien tehtäviensä puitteissa.

Oppilashuoltotyöryhmä (moniammatillinen) huolehtii oppilashuollollistentoimenpiteiden toteuttamisesta. Työryhmään kuuluvat:

- rehtori
- erityisopettaja(t)
- kouluterveydenhoitaja
- kuraattori
- muut luokan-/aineenopettajat (tarvittaessa)
- perheneuvolan työntekijät ja sosiaaliviraston työntekijä (tarvittaessa)
- muita viranomaisia (tarvittaessa)

Kokoukset

Oppilashuoltotyöryhmä kokoontuu ennalta sovitun aikataulun mukaisesti Rovaniemen kaupungin ohjeistuksen mukaan:

Oppilashuoltoryhmän kokoontumisajat

Koulun oppilashuoltoryhmällä on säännölliset kokousajat, jotka sovitaan joko lukukaudeksi tai lukuvuodeksi kerrallaan. Yli 200 oppilaan perusopetuksen kouluissa ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa kuukaudessa, lukioissa ja 100 - 200 oppilaan perusopetuksen kouluilla vähintään kerran kuussa ja alle 100 oppilaan kouluissa koulun päättämällä tavalla, mutta ainakin kerran lukukaudessa. Kokousaikatauluista sovittaessa ajankohdat määritellään niin, että kaikki jäsenet pääsevät osallistumaan kokouksiin.

Oppilashuoltoryhmä voi pitää kokouksia myös muin kuin ennalta sovittuina ajankohtina. Tällaisten kokousten koollekutsumiskäytännöstä päätetään erikseen työsuunnitelman yhteydessä.

Kokousmuistiot

Kokouksesta laaditaan muistio, johon kirjataan käsitellyt asiat/oppilaat, sovitut toimenpiteet ja vastuuhenkilöt. Muistiota varten on olemassa oma lomake.

Oppilashuoltokansio

Oppilashuoltokansiota säilytetään rehtorin kansliassa. Kansiossa säilytetään oppilashuoltotyöryhmän kokousmuistiot sekä muuta oppilashuoltoon liittyvää materiaalia. Henkilökohdista opetuksen järjestämisestä koskevat suunnitelmat (HOJKS), sisältäen psykologin ja/tai lääkärin lausunnot, toiminta - ja puheterapeutin lausunnot yms. säilytetään oppilaskortin välissä koulun holvissa.

Aloite oppilashuoltotyöryhmään

Aloite voi tulla vanhemmilta, luokanopettajilta, oppilashuoltotyöryhmän jäseniltä tai muilta oppilaita hoitavilta tahoilta.

Ongelmatilanteissa

- 1) Luokanopettaja/erityisopettaja keskustelee oppilaan kanssa, neuvoo ja ohjaa apua tarvitsevaa oppilasta.
- 2) Luokanopettaja/erityisopettaja ottaa yhteyttä oppilaan vanhempiin.
- 3) Tarvittaessa luokanopettaja, erityisopettaja sekä huoltaja(t) kokoontuvat keskustelemaan tilanteesta. Mukana ovat usein myös koulupsykologi/-kuraattori ja mahdollisesti muut oppilashuoltotyöstä vastaavat henkilöt. Sovitaan jatkotoimenpiteistä (esim. tilanteen seuranta, tutkimus, kuntoutus, hoito, konsultaatio, tuki - ja erityisopetus) sekä vastuuhenkilöistä.
- 4) Oppilashuoltotyöryhmän kokouksessa käydään läpi koulun senhetkiset oppilashuoltoasiat, jolloin tarkastellaan ongelmia moniammatillisesta näkökulmasta. Tarvittaessa sovitaan jatkotoimenpiteistä ja vastuuhenkilöistä.

Oppilashuoltotyöstä tiedotetaan

- 1) Koulutulokkaiden vanhemmille kerrotaan oppilashuollosta kouluun tutustumispäivänä keväällä.
- 2) Kaikkia koulun oppilaiden vanhempia tiedotetaan oppilashuollosta vuosittain koulun tiedotuslehdessä.

Oppilashuoltotyössä ongelmiin puututaan mahdollisimman varhain.

5. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus

5.1 Eri tukimuodot

Oppilasta autetaan oppimisvaikeuksissa eri tukimuodoin, jotka määräytyvät vaikeuksien laadun ja laajuuden mukaan. Keskeistä on varhainen oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja tukitoimien aloittaminen, jotta oppimisvaikeuksien kielteisiä vaikutuksia oppilaan kehitykselle voidaan ehkäistä. Tällöin on tärkeää olla yhteistyössä huoltajien kanssa. Opetuksessa erityistä tukea tarvitsevat oppilaat,

- joiden kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi
- jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea
- joilla on opetuksen ja oppilashuollon asiantuntijoiden sekä huoltajan mukaan kehityksessään oppimiseen liittyviä riskitekijöitä

Kaikille erityistä tukea tarvitseville oppilaille voidaan antaa tukiopetusta siten, kuin luvussa neljä määrätään. Oppilaan opiskelua tulee tukea eri tavoin oppimisvaikeuden laadun ja laajuuden mukaan. Oppilaalle annetaan osa-aikaista erityisopetusta, mikäli tukiopetus ei yksin riitä. Jos oppilaalle ei voida antaa opetusta muuten, tulee oppilas ottaa tai siirtää eri-

tyisopetukseen. Silloin oppimäärät ja opetusjärjestelyt sekä tukipalvelut määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.

Erityisopetuksen toteuttamisen peruslähtökohtana tulee olla yleisopetuksen ja erityisopetuksen yhteistyö sekä erityisopetuksen kehittäminen osana yhtenäistä perusopetusta. Erityistä tukea tarvitsevien opetus järjestetään Rovaniemen kaupungissa alla olevien periaatteiden mukaisesti.

Erityisopetus osana yleisopetusta

Erityisopetuksen tulee toimia saumattomana osana perusopetusta yleisopetuksen rinnalla. Oppilaita, joilla on oppimisessa tai koulunkäynnissä vaikeuksia, tuetaan perusopetuksessa ensisijaisesti yleisopetuksen yhteydessä. Kaikille erityisopetusta ja erityistä tukea tarvitseville oppilaille pyritään löytämään vähiten rajoittava oppimisympäristö. Suurimmalle osalle oppilaista tämä tarkoittaa yleisopetuksen yhteydessä organisoitua erityisopetusta. Osalle oppilaista vähiten rajoittava oppimisympäristö on luokkamuotoinen erityisopetus.

Alueellisuus ja lähikouluperiaate

Erityisopetus järjestetään pääsääntöisesti alueellisesti. Tällöin jokainen alue pyrkii huolehtimaan alueen lapsista lähikouluperiaatteen mukaisesti. Tavoitteena on mahdollistaa oppilaiden oikeus perusopetukseen kotiaan lähellä sijaitsevalla koululla luonnollisen sosiaalisen kasvun tukemiseksi. Tämä merkitsee oppijalähtöisyyttä ja palvelujen tuomista oppilaan luo. Erityisopetus tulee hahmottaa palveluna eikä paikkana.

5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalle, jolla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia ja joka tarvitsee muun opetuksen yhteydessä erityistä tukea oppimisen edellytysten parantamiseksi, tulee antaa osa-aikaista erityisopetusta. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan muun opetuksen ohessa samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöllisesti, ja se tulee tavoitteellisesti niveltää oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Tarvittaessa oppilaalle tehdään oppimissuunnitelma, joka voidaan laatia yhteistyössä huoltajan, opettajien ja muiden asiantuntijoiden kanssa.

5.3 Erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen opetus

Erityisopetuksen tavoitteena on auttaa ja tukea oppilasta siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa oppivelvollisuus edellytystensä mukaisesti yhdessä ikätovereidensa kanssa. Erityisopetukseen siirtämisestä tehdään viranhaltijapäätös, johon liitetään lääkärin, psykologin tai koulukuraattorin lausunto. Siirron yhteydessä oppilaanhuoltajia kuullaan. Mikäli oppilaan opiskelu muun opetuksen yhteydessä ei ole mahdollista tai se ei ole oppilaan kehityksen kannalta tarkoituksenmukaista, opetus tulee järjestää osittain tai kokonaan erityisopetuksen ryhmässä.

Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Jos oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita, oppimäärä yksilöllistetään. Yksilöllistäminen voi koskea perusopetuksen koko oppimäärää tai vain yksittäisiä oppiaineita. Kaikille erityis-

opetukseen otetuille tai siirretyille oppilaille laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Erityisopetukseen siirretyn tai otetun oppilaan opetus voidaan järjestää osittain toisin kuin koulun tuntijaossa on määrätty. HOJKSissa määritellään tällöin ne oppiaineet, joissa oppilaan opinto-ohjelma poikkeaa yleisopetuksen opetussuunnitelmasta ja koulun tuntijaosta. Mikäli opetuksen tavoitteita ei voida saavuttaa lapsen tai nuoren vammaisuuden tai sairauden vuoksi yhdeksässä vuodessa, oppilaan oppivelvollisuus kestää 11 vuotta.

5.4 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Jokaiselle erityisopetukseen otetulle tai siirretylle oppilaalle tulee laatia hyväksytyyn opetussuunnitelmaan perustuva, henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

HOJKS on pedagoginen asiakirja, josta on tehtävä viranhaltijapäätös. Sen laatimisen perustana on tieto oppilaan vahvuuksista ja tukea vaativista osa-alueista. HOJKS:in tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin on tarpeen oppilaan opetuksen yksilöllistämiseksi:

- kuvaus oppilaan oppimisvalmiuksista ja vahvuuksista, oppimiseen liittyvistä erityistarpeista sekä näiden edellyttämistä opetus- ja oppimisympäristöjen kehittämistarpeista
- opetuksen ja oppimisen pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteet
- oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvien oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät
- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaan opiskelu poikkeaa muun opetuksen mukaisista oppimääristä
- niiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt, joissa oppilaalla on yksilöllinen oppimäärä
- oppilaan edistymisen seurannan ja arvioinnin periaatteet
- opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetus- ja oppilashuoltopalvelut, kommunikointitavat sekä erityiset apuvälineet ja oppimateriaalit
- kuvaus oppilaan opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisopetuksen ryhmässä
- henkilöt, jotka osallistuvat oppilaan opetus- ja tukipalveluiden järjestämiseen sekä heidän vastuualueensa
- tukipalvelujen toteutumisen seuranta

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä oppimisprosessia. Suunnitelmaan kirjataan kokemukset oppilaan kehitystä ja oppimista tukevista opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista.

Oppilaan arviointi perustuu yleiseen oppimäärään tai siihen yksilölliseen oppimäärään, joka hänelle on asetettu henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimiseen osallistuu moniammatillisessa yhteistyössä oppilaan opettajat, oppilashuollon asiantuntijoita sekä mahdollisuuksien mukaan oppilaan huoltajat.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman toteutumista tulee arvioida ja seurata säännöllisesti ja erityisesti oppilaan siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen aikana luokasta ja koulusta toiseen sekä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Oppilashuoltotyöryhmä huolehtii HOJKSin valmistumisesta Koulupolun nivelvaiheissa ja koulunvaihtotilanteessa vastuu HOJKSin mukaisesta toiminnasta on sekä lähettävällä että vastaanottavalla oppilaitoksella. Siirtymätilanteessa lähettävän oppilaitoksen tulee huoltajan suostumuksella antaa riittävät tiedot oppilaan aiemmasta opiskelusta vastaanottavalle oppilaitokselle.

5.5 Opetuksen järjestäminen oppiainekokonaisuuksittain ja toiminta-alueittain

Silloin kun opetusta ei voida oppilaan vaikean vamman tai vaikean sairauden vuoksi järjestää oppiaineittain laaditun oppimäärän mukaisesti, opetus tulee järjestää toiminta-alueittain. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Toiminta-alueet tulee jakaa opetussuunnitelmassa osa-alueiksi.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta sekä edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen tavoitteena on orientoitumisreaktion muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva erilaisten ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen. Kielen ja kommunikaation opetuksen tulee sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Osa-alueiden tulee sisältää vuorovaikutustaitoja ja itsehallinnan taitoja koskevia tavoitteita. Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintoihin ja edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäistymistään. Osa-alueiden tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arkipäivän elämäntaitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa koskevia tavoitteita.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Osa-alueiden tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja syy-seuraussuhteen oppimisen harjoituksia.

5.5.1 Opetuksen järjestäminen oppiainekokonaisuuksittain

Oppiaineista voidaan muodostaa integratiivisia oppiainekokonaisuuksia oppilaan henkilökohtaisten oppimisedellytysten mukaan opetussuunnitelmassa määritellyn tuntijaon pohjalta. Oppiainekokonaisuuksia voidaan muodostaa kaikille yhteisistä oppiaineista sekä valinnaisista aineista. Oppiainekokonaisuudet määritellään joko koulun opetussuunnitelmassa tai henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.

5.5.2 Opetuksen järjestäminen toiminta-alueittain

Silloin kun opetusta ei voida oppilaan vaikean vamman tai vaikean sairauden vuoksi järjestää oppiaineittain laaditun oppimäärän mukaisesti, opetus tulee järjestää toiminta-alueittain.

Toiminta-alueittain etenevässä opetuksessa oppilaiden luokka-asteen tuntimäärä vastaa yleisopetuksen tuntimäärää.

Vaikeimmin vammaiset ja sairaat lapset voivat olla sensomotorista kautta vastaavien taitojen tasolla, jolloin lapsi harjoittelee havaintojen ja lihasliikkeiden toiminnan yhdistämistä. Tälle kaudelle on ominaista refleksien koordinoituminen, toimintojen toistaminen sekä motoriikan ja havaintojen kehittyminen kokemusten kautta. Osittain he voivat olla seuraavan kauden eli esioperationaalisen kauden toimintojen tasolla, jonka aikana ajattelussa tarvittavat operaatiot, kielen ja puheen ymmärtäminen sekä symbolinen ajattelu alkaa kehittyä. Yhteisöön liittyminen edellyttää vuorovaikutusprosessien kehittymistä, ja siksi opetus tulee järjestää myös eri ikäkausille tyypillisten toimintojen ja sisältöjen mukaisesti sekä ryhmässä että oppilaskohtaisena opetuksena.

Minkään toiminta-alueen kehitystä ei voi tarkastella eikä harjaannuttaa erillään muiden alueiden kehittymisestä. Jokaisen toiminta-alueen kehittyminen ja taitojen kasvaminen on sidoksissa muiden alueiden kehittymiseen. Oppilaan oppimisvalmiudet, yksilölliset edellytykset ja henkilökohtaiset tarpeet ovat opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen asettamisen lähtökohta. Kaiken opetuksen tavoitteena on, että oppilas kykenee yleistämään oppimiaan taitoja omassa elämässään.

Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat:

- motoriset taidot
- kieli ja kommunikaatio
- sosiaaliset taidot
- päivittäisten toimintojen taidot ja
- kognitiiviset taidot

Motoriset taidot (integroituvat seuraaviin oppiaineisiin: liikunta, kuvataide, käsityö)

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta sekä kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä. Motoriset taidot vaikuttavat ihmisen toiminnan tasoon ja suorituskyykyyn. Ne ovat perusta adaptiiviselle käyttäytymiselle eri ikäkausina. Tavoitteisiin pyritään opettamalla oman kehon ja sen eri osien tuntemusta. Opetus sisältää muun muassa liikkumisen tapojen tiedostamisen sekä käsillä toimimisen, silmän ja käsien tai jalkojen koordinaation sekä liikkeen yhdistämisen niihin.

Opetuksen tavoitteet valitaan yksilöllisesti oppilaan motorisen kehitystason ja fyysisen rajoitusten perusteella. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää niiden jakamista pienempiin osatavoitteisiin. Motoristen taitojen tehtävänä on vaikuttaa myönteisesti oppilaan fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen sekä kognitiiviseen toimintakyykyyn ja hyvinvointiin. Opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan fyysinen ja motorinen kehitys, terveydentila ja mahdolliset rajoitukset. Huomioitava on myös luonto ja vuodenaajat, lähiympäristö sekä koulun tarjoamat mahdollisuudet ja resurssit.

Motoriset taidot vaikuttavat ihmisen toiminnan tasoon ja suorituskykyyn. Ne ovat perusta adaptiiviselle käyttäytymiselle eri ikäkausina. Tavoitteisiin pyritään opettamalla oman kehon ja sen eri osien tuntemusta. Opetus sisältää muun muassa liikkumisen tapojen tiedostamisen sekä käsillä toimimisen, silmän ja käsien tai jalkojen koordinaation sekä liikkeen yhdistämisen niihin. Opetuksen tavoitteet valitaan yksilöllisesti oppilaan motorisen kehitystason ja fyysisen rajoitusten perusteella. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää niiden jakamista pienempiin osatavoitteisiin.

Motoristen taitojen osa-alueet:

1. Motoristen taitojen suunnittelu ja ohjaus
 - oppilas harjaantuu oman toimintansa ohjaamiseen
 - oppilas oppii monipuolisesti sekä karkea- että hienomotorisia perustaitoja
 - oppilas kokee liikunnan iloa ja saa virikkeitä liikunnan harrastamiseen
2. Kehon tuntemus
 - oppilas tiedostaa oman kehonsa ja sen osat
 - oppilas hahmottaa oman kehonsa suhteessa ympäristöönsä sekä toimintaan
 - oppilas tiedostaa erilaisia liikkumistapoja
3. Tasapaino ja koordinaatio
 - oppilas kontrolloi omaa kehoaan
 - oppilas oppii silmän ja käden/ jalan koordinaatiotaitoja
4. Rytmii
 - oppilas oppii käyttämään kehon rytmiä liikkeissään ja toiminnassaan
5. Kestävyys ja lihasvoiman kehittäminen
 - oppilas harjaantuu havaintomotorisissa ja motorisissa perustaidoissaan
 - oppilas pyrkii ylläpitämään ja kehittämään peruskuntoaan

Kieli ja kommunikaatio (integroituvat seuraaviin oppiaineisiin: äidinkieli)

Kommunikaatiotaitojen oppimisen tavoitteena on orientoitumisreaktion muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva erilaisten ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen. Kieli ja kommunikaatio eivät rajoitu ainoastaan puheen tukemiseen. Käsite- ja sanavaraston laajentamisen tukena voidaan käyttää kommunikaatiota tukevia menetelmiä ja välineitä kuten viittomia, erilaisia merkkejä, symboleja, kuvia sekä sanojen tunnistamista. Häntä ohjataan ymmärtämään ja ottamaan vastaan pyyntöjä, erilaisia tunteita, tervehdyksiä ja kommentteja. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden yksilölliset tarpeet ja haasteet kommunikaationsa kehittymisessä. Tavoitteena on oman kommunikaatitavan löytäminen.

Tavoitteisiin pyritään kehittämällä oppilaan oppimisen edellytyksiä harjaannuttamalla hänen aistitoimintojaan sekä havaintomotorisia ja karkeamotorisia taitojaan siten, että hänellä on mahdollisuus tehdä havaintoja ja saada kokemuksia ympäristöstään eri aistikanavien kautta. Tällöin kehittyvät hänen havaintonsa ja tietonsa omasta itsestään, ympäristöstään sekä suhteestaan ympäröivään tilaan.

Kielen ja kommunikaation osa-alueet:

1. Kielellinen tietoisuus
 - symbolifunktion kehittyminen
 - oppilas ymmärtää kommunikaation merkityksen ja voiman
 - oppilas ymmärtää kielen ja kommunikaation vuorovaikutuksellisen merkityksen
2. Ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen
 - oppilas ymmärtää hänelle suunnattua kommunikaatiota.
 - oppilas osaa tehdä kommunikaatioaloitteita sekä ylläpitää kommunikaatiotaan.
3. Kommunikaation keinot
 - oppilas ymmärtää ja oppii tarvittaessa käyttämään vuorovaikutuksen tukena puhetta tukevaa ja /tai korvaavaa kommunikaatiomenetelmää.
 - oppilas ymmärtää ja käyttää oppimiaan kommunikaatiomenetelmiä eri tilanteissa.
4. Kirjainten, sanojen ja lauseiden tunnistaminen ja käyttö
 - oppilas ymmärtää puhetta tukevien ja korvaavien menetelmien symboloivan merkityksen.
 - oppilas laajentaa käsite- ja sanavarastoon.

Sosiaaliset taidot (integroituvat seuraaviin oppiaineisiin: musiikki, ympäristö- ja luonnontietous, uskonto/elämäkatsomustieto, terveystieto, oppilaanohjaus)

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Tavoitteisiin pyritään harjoittamalla sosiaalisia taitoja aluksi aikuisen kanssa ja sitten lasten välisissä vuorovaikutustilanteissa elämänpiiriä lähiympäristöstä asteittain laajentamalla.

Sosiaalistumiseen vaikuttaa oppilaan muodostama kuva ympäristöstään, omasta itsestään ja ympäristön häneen kohdistamista odotuksista. Tunteiden kehittymisen perustana on se, että lapsi saa osakseen hellyyttä ja kokee turvallisuutta, ymmärtää muita ihmisiä ja tulee ymmärretyksi, saa tyydyttää tarvettaan olla yhdessä muiden kanssa ja kuulua erilaisiin ryhmiin ja yhteisöihin. Tarve tutkia, kokeilla ja vaikuttaa ympäristöön vahvistavat itsenäistä selviytymistä ympäristössä. Vuorovaikutustilanteessa oppilas oppii liittymään ympäristöön ja sen luontoon sekä osallistumaan ympäristönsä toimintoihin.

Sosiaalisten taitojen osa-alueet:

1. Vuorovaikutustaidot
 - oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin.
 - oppilas etenee sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa omien edellytystensä mukaisesti.

2. Itsehallinnan taidot
 - oppilas oppii tekemään valintoja erilaisissa tilanteissa
 - oppilas noudattaa sovittuja sosiaalisia sääntöjä
 - oppilas oppii sopeutumaan
 - oppilas oppii hallitsemaan ja kontrolloimaan omaa käyttäytymistään.

Päivittäisten toimintojen taidot (integroituvat seuraaviin oppiaineisiin: kotitalous, terveystieto, ympäristö- ja luonnontietous, biologia, maantiede)

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintoihin ja edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäistymistään. Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua elinympäristönsä päivittäisiin toimintoihin siten, että virikkeinen ympäristö toimintoinen sekä motivoiva ja aktiivinen vuorovaikutus antaa perustan persoonalliseen kasvuun ja kehittymiseen. Taidoissa harjaantuminen liitetään luonnollisena osana jokapäiväisiin kommunikoinnin, liikkumisen, ruokailun, pukeutumisen ja siisteyskasvatuksen tilanteisiin sekä yksilö- että ryhmäopetuksessa. Mahdollisuuksien mukaan oppilasta ohjataan osallistumaan myös kodin ja koulun askareisiin ja hahmottamaan erilaisia tiloja, liikkumaan niissä ja tutustumaan lähiympäristöön ja sen luontoon.

Päivittäisten toimintojen osa-alueet:

1. Terveys ja turvallisuus
 - oppilas toimii terveyttä ylläpitävällä tavalla
 - oppilas huomioi vaaratilanteet
 - oppilas oppii noudattamaan sääntöjä
2. Arkipäivän elämän taidot
 - oppilas oppii itsenäiseen ruokailuun liittyviä taitoja ja maistaa / syö erilaisia ruokia
 - oppilas oppii pukeutumiseen ja riisuuntumiseen liittyviä taitoja
 - oppilas oppii henkilökohtaiseen hygieniaan liittyviä taitoja

Kognitiiviset taidot (integroituvat seuraaviin oppiaineisiin: matematiikka, ympäristö- ja luonnontietous, terveystieto, historia/yhteiskuntaoppi, äidinkieli)

Kognitiivisilla taidoilla tarkoitetaan tietojen vastaanottamista, hankkimista, muokkaamista, taltioimista, mieleen palauttamista ja tiedon soveltamista sekä ongelmanratkaisua. Oppimisprosessissa on keskeistä mallista oppiminen ja jäljittely taitojen (kielellinen ja motoriinen) kehittyminen. Opetuksella pyritään siihen, että oppilas kykenee toimimaan ympäristössään tarkoituksenmukaisesti, kykenee aktiiviseen vuorovaikutukseen, oppii oman toimintansa kautta jäsentämään hankkimaansa tietoa sekä yhdistämään asioita ja tapahtumia mielekkäällä tavalla. Oppimisen tavoitteena on kognitiivisten taitojen kehittyminen niin, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseksi.

Kognitiivisten taitojen osa-alueet:

1. Aistien stimulointi ja harjoittaminen
 - oppilas aktivoituu käyttämään eri aistejaan.

2. Luokittelu ja valintojen tekeminen
 - oppilas oppii luokittelemaan samanlaiset sekä erottelemaan erilaiset asiat/esineet
 - oppilas oppii tekemään valintoja eri vaihtoehtojen välillä
3. Ongelmanratkaisu
 - oppilas tulee tietoiseksi esineiden pysyvyydestä aistiensa avulla
 - oppilas havaitsee ja paikallistaa esineet/ asiat ja ymmärtää niiden väliset suhteet
 - oppilas oppii käyttämään välineitä päämääränsä pyrkiessään
 - oppilas ymmärtää esineiden väliset suhteet, käsittelyn ja hallinnan
4. Syy- ja seuraussuhteet
 - oppilas ymmärtää omien ja /tai muiden toimintojen seuraukset
 - oppilas ennakoii tulevia tapahtumia ja niiden järjestyksiä signaalien (esim. esine, kuva, ele) avulla

6. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

6.1 Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajaoppilailla tarkoitetaan näissä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria.

Maahanmuuttajien opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika huomioon ottaen. Opetuksella on lisäksi erityistavoitteita. Opetuksen tulee tukea oppilaan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että oppilaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Maahanmuuttajalle opetetaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea tai ruotsia toisena kielenä, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Maahanmuuttajille tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää myös oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Suomen tai ruotsin kielen ja oppilaan äidinkielen opetuksen ohella tulee maahanmuuttajille antaa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotiutumissuunnitelmaa.

Opetuksessa on otettava huomioon maahanmuuttajaoppilaan aikaisempi oppimishistoria sekä kasvatus- ja opetusperinteet. Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kulttuuritausta ja kokemukset lähtömaan koulujärjestelmästä. Huoltajat tutustutetaan suomalaiseen koulujärjestelmään, koulun toiminta-ajatukseen, opetussuunnitelmaan, arviointiin, opetusmenetelmiin sekä oppilaan oppimissuunnitelmaan.

Oppilaan ja hänen huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa.

Maahanmuuttajaoppilailla tarkoitetaan sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria. Käsitteen piiriin kuuluvat pakolaiset, turvapaikanhakijat, siirtolaiset, paluumuuttajat sekä muusta syystä Suomeen tulleet. Rovaniemen kaupungin peruskouluissa on oppilaita kaikista näistä ryhmistä.

Pakolainen on henkilö, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR (YK:n pakolaisasiain päävaltuutettu) toteaa olevan pakolainen.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee suojaa koti- tai asuinmaansa ulkopuolelta. Hän saa pakolaisen aseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Siirtolainen on maahanmuuttaja, jonka tarkoitus on pysyvästi asettua toiseen maahan hankkiakseen sieltä toimeentulonsa.

Paluumuuttaja on Suomeen palaava ulkosuomalainen. Suomessa käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin, joilla on suomalainen syntyperä.

Maahanmuuttajaoppilaat käyvät omaa lähikouluansa, mutta mikäli oppilaita on ollut useita samasta maasta, heitä on pyritty myös ohjaamaan samaan kouluun vuosiluokkatasoan vastaavalle luokalle.

Vasta maahan muuttaneita maahanmuuttajaoppilaita varten järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta. Maahanmuuttajaopetuksen suunnittelua ja koordinointia varten on kouluvirastossa oma työryhmä.

6.1.2 Maahanmuuttajaopetuksen tavoitteet

Maahanmuuttajien opetuksessa toteutetaan oppilaiden taustat ja lähtökohdat huomioon ottaen peruskoulun ja lukion yleisiä tavoitteita. Opetuksella on lisäksi erityistavoitteita. Opetuksen tulisi antaa perusta oppilaan kaksikielisyydelle sekä edistää oppilaan tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Yhtenä maahanmuuttajaopetuksen tavoitteena on myös suvaitsevaisuuden ja monikulttuurisuuden edistäminen koulutoimissa. Vähemmistöjen koulutuksen kehittäminen on osa opetuksen kansainvälistymistä ja monikulttuurisen yhteiskunnan rakentamista.

6.1.3 Perusopetukseen valmistava opetus

6.1.3.1 Valmistavan opetuksen perusteet

Perusopetuslain 5 §:n mukaan kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta. Perusopetuksen valmistava opetus on tarkoitettu jokaiselle maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle, jonka suomen kielen taito ei vielä ole riittävän hyvä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Valmistavassa opetuksessa noudatetaan Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteita 2004 (2/011/2004).

Perusopetusasetuksen 3 §:n mukaan valmistavaa opetusta annetaan 6-10-vuotiaille 450 tuntia ja tätä vanhemmille 500 tuntia, mutta oppilas voi siirtyä perusopetukseen ennen ko.

tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta. Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetustyhmiä muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä. Rovaniemen kaupungissa maahanmuuttajaoppilaille annetaan mahdollisuuksien mukaan luokkamuotoista perusopetukseen valmistavaa opetusta yksi lukuvuosi. Jos maahanmuuttajaoppilas ei voi osallistua edellä mainittuun opetukseen mm. pitkien koulumatkojen vuoksi, hänen opetustaan tuetaan antamalla ko. koululle ylimääräistä tukiopetusresurssia.

6.1.3.2 Valmistavan luokan tavoitteet ja järjestelyt

Valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää opetukseen osallistuvan oppilaan tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavat valmiudet perusopetukseen siirtymistä varten. Mikäli oppilas ei ensimmäinen vastaanottoluokassa opiskellun vuoden aikana ole riittävästi edistynyt suomen kielen hallinnassa, on oppilaalla mahdollisuus opiskella valmistavassa luokassa toinen vuosi, jonka jälkeen oppilas siirtyy yleisopetuksen ryhmään tai mahdollisesti perustettavaan erilliseen opetusryhmään ja tukitoimet osoitetaan kotikoululle. Valmistavassa luokassa oppilasta perehdytetään suomalaiseen kulttuuriin sekä suomalaisen koulun toimintaan ja tapoihin. Opetuksen tavoitteena on lisäksi edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta.

Valmistavassa luokassa oppilaalle annetaan opetusta peruskoulun oppiaineiden keskeisissä sisällöissä ja noudatetaan soveltuvasti yleisopetuksen hyväksytyä tuntijakoa. Valmistavassa luokassa annetaan maahanmuuttajaoppilaille opetusta minimissään 15 tuntia viikossa. Kaikille oppilaille opetetaan suomea toisena kielenä sekä mahdollisuuksien mukaan oppilaiden omaa äidinkieltä. Tuntijaosta oppiaineiden kesken päätetään koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa.

Pääsääntöisesti opetus on kokonaisvaltaista suomen kielen opiskelua. Muiden oppiaineiden opetus lisääntyy vähitellen aihekokonaisuuksien mukaan. Englannin kielen opiskelun aloittaminen harkitaan oppilaskohtaisesti, oppilaan kehitystason, aikaisemman opiskelun ja mahdollisuuksien mukaan. Yleisopetukseen luokkiin integrointi tapahtuu vähitellen oppilaan suomen kielen hallinnan lisääntyessä. Taitoaineissa integrointia voidaan tehdä aikaisemminkin harkinnan mukaan. Oppilaalle pyritään järjestämään oman äidinkielen opetusta, johon osallistuminen on vapaaehtoista. Jokaiselle valmistavan opetuksen oppilaalle tehdään oma opinto-ohjelma, jossa opetuksen sisältö on määritelty.

6.1.3.3 Valmistavan opetuksen arviointi ja siirtyminen perusopetukseen

Arvioinnin suorittaa valmistavan luokan opettaja. Mikäli oppilas on integroitu valmistavassa vaiheessa yleisopetuksen aineisiin, on arvioinnissa mukana myös yleisopetuksen opettaja. Arviointi suoritetaan sanallisella arvioinnilla. Arvion tulee sisältää seuraavia asioita: oppilastiedot, tieto äidinkielestä ja sen opiskelusta, uskontokunta ja yleinen koulumenestys. Tähän kuuluvat matematiikka, suomen kieli, oma äidinkieli, vieras kieli, muut lukuaineet, taito- ja taideaineet sekä sosiaaliset taidot.

Oppilaalla on oikeus siirtyä heti perusopetukseen, kun hänen edistymisensä opetuksessa sitä edellyttää. Ennen siirtymistä perusopetuksen yleisopetukseen on oppilaan edistymisen arvioitava. Paras siirtymäaika on lukuvuoden alku. Jos tämä ei ole mahdollista, olisi oppilas pyrittävä siirtämään lukukausien alussa. Tiedot oppilaasta välitetään oheisen tiedonsiirtolomakkeen avulla.

6.1.4 Maahanmuuttajaoppilas perusopetuksessa

Esikoulun tai valmistavan opetuksen jälkeen maahanmuuttajaoppilas jatkaa koulunkäyntiään yleisopetuksessa. Oppilas pyritään sijoittamaan lähikouluun. Joskus on tarkoituksenmukaista jatkaa valmistavan luokan koulussa tai koulussa, jossa annetaan oman äidinkielen opetusta. Oppilaat saavat opetusta suomen kielessä (suomi toisena kielenä), mahdollisuuksien mukaan omassa äidinkielessä sekä kaikissa muissa peruskoulun oppiaineissa. Tavoitteena on toimiva kaksikielisyys sekä sellaiset kielelliset ja taidolliset valmiudet, että oppilaat pystyvät tasavertaisesti hakeutumaan jatko-opintoihin ja heillä on vahva itsetunto ja identiteetti.

6.1.4.1 Suomi toisena kielenä – opetus

Suomi toisena kielenä -opiskelu on systemaattista suomen kielen opiskelua suomenkielisessä koulussa ja ympäristössä. Suomen kielen opetus toisena kielenä eroaa tavoitteiltaan, sisällöltään ja menetelmiltään sekä äidinkielen että vieraan kielen opetuksesta. Suomi toisena kielenä -opetus toteutetaan koulupäivinä lähinnä äidinkielen tuntien aikana ja tarpeen mukaan muilta tunneilta. Mahdolliset ruotsista vapautetut tunnit voidaan käyttää suomi toisena kielenä -opiskeluun. Oppilaalle sopiva tuntimäärä voi olla viikossa 6-1 hänen kielitasonsa mukaisesti. Suomi toisena kielenä opetuksen sisältö on määritelty peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa 2004.

Suomen kielen taidon kehityksen kannalta maahanmuuttajaoppilas tarvitsee säännöllistä, riittävää ja johdonmukaisesti etenevää suomen kielen opetusta. Oppilas tarvitsee tätä opetusta niin kauan, kunnes hänen kielitaitonsa on kehittynyt lähes syntyperäisen osaajan tasolle. Käytännössä tämä tarkoittaa koko peruskoulu-aikaa.

6.1.4.2 Maahanmuuttajien tukiovetus

Perusopetuslain 16 §:n mukaan opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneille tai muutoin erityistä tukea tarvitseville tulee antaa tukiovetusta. Tämän lisäksi maahanmuuttajat ovat oikeutettuja erityiseen maahanmuuttajille tarkoitettuun tukiovetukseen. Tähän ovat oikeutettuja oppilaat, joiden maahantulosta on kulunut enintään neljä vuotta. (Opetushallituksen tiedote 66/2003.) Maahanmuuttajien tukiovetuksen tavoitteena on tuen antaminen kaikilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisen oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi.

6.1.4.3 Oman äidinkielen opetus

Opetushallituksen mukaan maahanmuuttajien opetuksen keskeinen tavoite on mahdollisimman toimiva kaksikielisyys, suomen tai ruotsin kielen hallitseminen, sekä oman äidinkielen ja kulttuurin ylläpitäminen. Äidinkielen hallitseminen on välttämätöntä yhteyden pitämiseksi omaan perheeseen, kulttuuriin ja historiaan. Äidinkielellä on ratkaiseva merkitys lapsen kehitykseen. Se on perusta tasapainoiselle tunne-elämän kehitykselle ja lapsen ajattelulle. Oman äidinkielen opetus tukee myös kaikkien muiden oppiaineiden opiskelua.

Oman äidinkielen opiskelu on oppilaille vapaaehtoista. Oman äidinkielen opetusta tarjotaan mahdollisuuksien mukaan silloin, kun opetusryhmään tulee vähintään neljä oppilasta. Ryhmään voi kuulua myös esiopetuksessa olevia oppilaita. Opiskeltavista kielistä tulee

olla vahvistetut opetussuunnitelmat. Opetushallitus on antanut 2004 suosituksen maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi. Rovaniemen kaupungilla on vahvistettu opetussuunnitelma venäjään kotikielenä.

Oppilaalle annetaan aina lukuvuoden päättyessä erillinen todistus oman äidinkielen opetukseen osallistumisesta. Päätötodistuksessa oppilaan oman äidinkielen oppimäärä arvostellaan numeromerkinnällä vain, mikäli oppilas on opiskellut sitä vuosiluokkien 7-9 aikana yhteensä vähintään kaksi vuosiviikkotuntia. Muussa tapauksessa se arvioidaan merkinnällä "hyväksytty".

6.1.4.4 Uskonnon opetus

Uskonnon opetuksessa noudatetaan uskonnonvapauslain (annettu 6.6.2003, voimaan 1.8.2003) mukaista ohjeistusta. Muiden kuin evankelisluterilaisen ja ortodoksisen uskontojen opetuksessa noudatetaan peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa 2004 esitettyjä periaatteita, erityisesti kaikille uskontosidonnaisille ryhmille laadittuja tavoitteita.

Muiden uskontojen opetuksesta Opetushallitus antaa opetussuunnitelmien perusteet erillisillä päätöksillä. Erilliset päätökset ovat olemassa seuraaviin uskontoihin: islam, katolinen uskonto, adventistit, Bahai ja Kristiyyhteisö.

6.1.5 Maahanmuuttajaoppilaan arviointi perusopetuksessa

6.1.5.1 Yleisesti

Vieraskielisen oppilaan koulutyön arviointi ja arvostelu suoritetaan pääsääntöisesti koulun yleisen käytännön mukaan. Maahanmuuttajaoppilaan arvioinnissa korostuu joustavuus, yksilöllisyys ja kielitaidon huomioiminen. Arvioinnin tulisi olla jatkuvaa ja monipuolista, sekä suullista että kirjallista. Sen tulisi olla myös kannustavaa ja realistista. Kokeetkin tulisi laatia niin, että oppilaalla on mahdollisuus ymmärtää kysymykset. Oppilaalle tulisi antaa mahdollisuus täydentää kirjallista koetta suullisesti. Periaatteena on, että puutteellinen kielitaito ei saisi vaikuttaa arviointia heikentävästi.

Oppilaalle voidaan antaa suoritettu/hylätty merkintä, sanallinen arvio tai osallistumismerkintä niissä oppiaineissa, joiden arvosteluun numeroin ei ole perusteita oppilaan puutteellisen kielitaidon vuoksi. Oppilasta voidaan arvioida sanallisesti kaikissa oppiaineissa koko perusopetuksen ajan, mutta oppilaan kielitaidon karttuessa lisätään numeroin arvosteltavien oppiaineiden määrää.

Oppilas voidaan siirtää seuraavalle vuosiluokalle, vaikka kaikki aineet eivät ole hyväksytävästi suoritettu, jos rehtori ja opettajat niin päättävät ja mikäli hänellä arvioidaan olevan edellytyksiä seuraavan vuosiluokan suorittamiseen. Tällöin luokalta siirtämisen peruste selvitetään todistuksen lisätietoja -osassa.

Päätösarvioinnin tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista. Päätösarvosanan tulee kuskakin yhteisessä oppiaineessa perustua oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8-9. Jos yhteisen oppiaineen opiskelu päättyy ennen perusopetuksen päättövaihetta, oppilaan osaaminen arvioidaan kyseiseen oppiaineeseen laadittujen perusopetuksen päätösarvioinnin kriteerien mukaan. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen. Oppilaan, jonka opetus on

järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Maahanmuuttajaoppilaan on osallistuttava kaikkiin opetussuunnitelman mukaisiin oppiaineisiin. Vapautusta taito- ja taideaineissa ei myönnetä kulttuuri- ja uskontosyistä. Oppiaineesta vapautuksen tulee perustua perusopetuslakiin ja asetukseen. Vapautus voidaan antaa toisesta kotimaisesta kielestä (ruotsi), jotta oppilaalla on enemmän aikaa suomen kielen ja oman äidinkielen opiskeluun.

6.1.5.2 Suomi toisena – kielen arviointi

Suomi toisena kielen arvioinnissa noudatetaan opetushallituksen opetussuunnitelman perusteita 2004. Kielen osaamisen taso luokalla 9 arvioidaan käyttäen apuna opetussuunnitelman perusteissa olevia kielitaidon kuvausasteikkoja B1.1. ja B1.2. (LIITE 2: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko)

Arvioinnin suorittaa oppilaan suomi toisena – kielen opettaja yhdessä luokan – tai aineenopettajan kanssa. Vaikka oppilas ei olisi saanut suomi toisena – kielen opetusta, häntä tulee arvioida suomi toisena – kielen kriteerien mukaan. Todistukseen tulee merkintä kohtaan suomi toisena kielenä, jossa muilla lukee äidinkieli ja kirjallisuus. Mikäli oppilaan suomenkielentaito arvioidaan olevan äidinkielen tasolla, häntä voidaan arvioida suomi äidinkielenä oppimäärän mukaan.

6.1.6 Maahanmuuttajaoppilas lukiossa

Maahanmuuttajien ja muiden vieraskielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan opetussuunnitelman perusteita ja Rovaniemen kaupungin kuntakohtaista opetussuunnitelmaa ottaen huomioon opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat. Opiskelijat saavat opetusta suomen kielessä (suomi toisena kieli), omassa äidinkielessä mahdollisuuksien mukaan sekä kaikissa muissa lukion oppiaineissa. Tavoitteena on toiminnallinen kaksikielisyys sekä sellaiset kielelliset valmiudet, että opiskelija voi opiskella täysipainoisesti kaikkia lukion oppiaineita ja että hän pystyy tasavertaisesti hakeutumaan jatko-opintoihin sekä selviytymään työelämässä suomen kielellä. Opetus ja opiskelu tukevat opiskelijan monikulttuurista identiteettiä.

Maahanmuuttajaopiskelijat opiskelevat äidinkieli ja kirjallisuus – oppiainetta joko suomi toisena kielenä – tai suomi äidinkielenä – oppimäärän mukaan. Rovaniemen kaupunki päättää mainittujen sääntöjen rajoissa, missä laajuudessa omakielistä opetusta, oman äidinkielen opetusta sekä suomi toisena kielenä – opetusta järjestetään, miten se organisoidaan ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

6.1.6.1 Suomi toisena kielenä – opetus

Maahanmuuttajalle ja muulle vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea toisena kielenä, mikäli hänen suomen kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Oppiaineen tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä – opetuksen sisältö on määritelty lukion opetussuunnitelman perusteissa 2003.

Jos vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan suomen kieltä suomi toisena kielenä – oppimäärän mukaan, äidinkielen ja kirjallisuuden sekä toisen kotimaisen kielen tunnit saadaan jakaa mainittujen aineiden opetukseen siten kuin koulutuksen järjestäjä päättää.

6.1.6.2 Maahanmuuttajien tukeminen

Suomen tai ruotsin kielen ja opiskelijan äidinkielen opetuksen ohella maahanmuuttajien ja muiden vieraskielisten opiskelijoiden tulee saada myös muuta tarvittavaa tukea niin, että he selviytyvät lukio-opinnoistaan edellytyksiään vastaavalla tavalla. Maahanmuuttajia ja muita vieraskielisiä opiskelijoita on jo lukio-opintojen alussa informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan, tukijärjestelyistä sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Lukiossa maahanmuuttajien tukiopetukseen ovat oikeutettuja ainoastaan koko lukion oppimäärää suorittavat opiskelijat. Maahanmuuttajien tukiopetusta voidaan antaa eri oppiaineissa, myös oppilaan omalla äidinkielellä. Tähän opetukseen ovat oikeutettuja ne oppilaat, joiden maahantulosta on kulunut enintään neljä vuotta.

6.1.6.3 Oman äidinkielen opetus

Äidinkielenä voidaan lukiolain 8 §:n 2 momentin mukaan opettaa myös oppilaan omaa äidinkieltä. Maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestää oman äidinkielen opetusta yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa. Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt ovat lukion opetussuunnitelman perusteissa 2003.

Jos vieraskieliselle opiskelijalle (8§) opetetaan hänen omaa äidinkieltään, opiskelijan äidinkielen ja kirjallisuuden ja muiden kielten pakollisten kurssien yhteismäärät sekä opiskelijalle pakollisten kurssien kokonaismäärät voivat olla 1 momentissa säädettyä pienemmät. Tässä tapauksessa toista kotimaista kieltä opiskellaan valinnaisena aineena.

6.1.6.4 Uskonnon opetus

Uskonnon opetuksessa noudatetaan uskonnonvapauslain (annettu 6.6.2003, voimaan 1.8.2003) mukaista ohjeistusta.

6.1.7 Maahanmuuttajaoppilaan arviointi lukiokoulutuksessa

6.1.7.1 Yleistä

Maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa, siten että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

6.1.7.2 Suomi toisena kielenä

Opiskelijaa arvioidaan suomi toisena kielenä – oppimäärän mukaan, jos se on valittu hänen oppimääräkseen huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä – opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä – kurseista. Äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä – oppimäärän mukaisesti suoritettujen kurssien luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä – kurssiin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä – kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä –

kurssit korvaavat äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä – oppimäärän kurssit vain siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pääsääntöisesti pakollisten kurssien osalta edellytetään lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi toisena kielenä (S2) vieraskielisille oppimäärästä, mutta ei molemmista. Suomi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille (S2) merkitään todistuksessa äidinkielen ja kirjallisuuden kohtaan. Mikäli opiskelijan opiskelema äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, se kirjataan soveltaviin opintoihin omaksi kohdaksi otsikolla ”Muu opiskelijan äidinkieli”.

Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen B2.2-taso (toimiva itsenäinen kielitaito) kuvaa pääpiirtein suomi toisena kielenä – opiskelijan hyvää osaamista lukion päättövaiheessa. Opiskelija kielitaitoprofiilin vahvimmat alueet ovat kuullun ja luetun ymmärtäminen, joissa hyvän osaajan taito ylittää B2.2-tasolle. Kirjoittamisen alueella B.2.1-taso (itsenäisen kielitaidon perustaso) kuvaa hyvää osaamista.

6.1.7.3 Ylioppilastutkinto

Ylioppilastutkintoasetuksen (1000/94) 11. §:n mukaan kokelas, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame, voi ylioppilastutkinnossa korvata pakollisen äidinkielen kokeen muulla kokeella suomen tai ruotsin kielessä. Tämän kokeen nimi on suomi/ruotsi toisena kielenä – koe. Osallistumisoikeutta suomi/ruotsi toisena kielenä – kokeeseen ei tarvitse hakea ylioppilastutkintolautakunnalta. Ilmoittautumistietojen saavuttua lukioista ylioppilastutkintolautakunta tarkistaa väestörekisteristä kokelaan osallistumisoikeuden (äidinkielen).

Jos kokelas on ennen lukio-opintojen aloittamista opiskellut ulkomailla ja hänet on lukiolain 13 §:n nojalla vapautettu toisen kotimaisen kielen opiskelusta tai jos kokelas ei lukion opetussuunnitelman mukaisesti opiskele pakollisena oppiaineena toista kotimaista kieltä, kokelaan tulee toisen kotimaisen kielen kokeen sijasta suorittaa muussa kielessä, matematiikassa tai reaaliaineissa järjestettävä koe. Rehtori voi lisäksi oikeuttaa toisen kotimaisen kielen opiskelusta vapautetun kokelaan korvaamaan toisen kotimaisen kielen kokeen jollakin edellä mainitulla kokeella, jos siihen on kokelaan kielelliseen tai kulttuuriseen alkupeirään ja kasvuympäristöön liittyvä erityisen painava syy. Päätöksen toisen kotimaisen kielen korvaamisesta tekee lukion rehtori.

Jos ylioppilaskokelaan äidinkieli on muu kuin se kieli, jolla hän suorittaa ylioppilastutkinnon, tai äidinkieli on muu kuin se kieli, jossa hän suorittaa äidinkielen kokeen, lautakunta voi ottaa tämän arvostelussa huomioon. Lautakunta voi ottaa lisäksi huomioon muita erityisen painavia syitä, esimerkiksi sen, että kokelas on käynyt pitkään koulua ulkomailla. (Ylioppilastutkintoasetus 1000/1994 19 §)

Jos kokelas on vieraskielinen ja tämä halutaan otettavan huomioon arvostelussa, koulun tulee toimittaa lautakunnalle selvitys vieraskielisyydestä. Selvityksen lähettämiseen tulee olla kokelaan suostumus. Selvitys toimii puoltolauseena, mutta haluttaessa siihen voi liittää myös muun puoltolauseen. Selvityksestä tulee käydä ilmi, millä perusteilla kokelaan voidaan katsoa olevan vieraskielinen. Lisäksi sen tulee sisältää arvio siitä, missä määrin vieraskielisyys on vaikuttanut kokelaan koulumenestykseen.

6.1.8 Erityisopetus ja muut tukitoimet

6.1.8.1 Yhteistyö kodin ja koulun sekä viranomaisten kesken

Luottamuksellinen yhteys opettajien ja huoltajien välillä on tärkeää maahanmuuttajalapsen ja -nuoren tasapainoisen kasvun ja kehittymisen sekä oppimisen kannalta. Erityisesti silloin kun oppilas aloittaa koulunkäyntinsä, luodaan pohja onnistuneelle oppimiselle sekä myös tulevalle yhteistyölle kodin ja koulun välillä. Opettajan tärkeänä tehtävänä on olla yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa niin, että huoltajat kokevat opiskelun osana lapsen elämää ja tukevat oppilaan koulunkäyntiä. Tiivis yhteistyö auttaa vanhempia ymmärtämään suomalaisen koulun kasvatusta ja opetusmenetelmiä ja koulujärjestelmää ja karsii mahdollisia väärinkäsityksiä ja epäluuloja.

Kodin ja koulun yhteistyötä vaikeuttavat kieliongelmat. Opettajan ja vanhempien keskusteluissa on hyvä käyttää apuna tulkkipalveluita, jotta ei syntyisi väärinkäsityksiä ja saataisiin tiedotettua ja sovittua asioista, kuten esim.: läksyjen teko, ruokailutavat, kodin ja koulun kasvatustapa- ja menetelmät ja kurinpito. Tulkkipalveluita tarjoaa Rovaniemen kaupungin ulkomaalaistoimisto ja Suomen Punaisen Ristin vastaanottokeskus omille asiakkailleen.

Vanhempien suomen kielen taidon kehittymisen myötä tulevat mahdolliseksi vierailut oppilaan kotona. Kotikäyntien kautta opettaja tutustuu syvällisemmin maahanmuuttajaoppilaan taustaan ja kulttuuriin, mikä auttaa luottamuksellisen yhteistyön syntymistä. Vanhemmille tutustuminen lapsensa opettajaan on tärkeää ja se voi auttaa myös heidän integroitumisensa suomalaiseen yhteiskuntaan.

Maahanmuuttajalapsen ja -nuoren kohdalla yhteistyötä huoltajien lisäksi on tehtävä myös eri työntekijöiden ja toimialojen kesken. Yhteistyö esimerkiksi ulkomaalaisviraston, vastaanottokeskuksen ja vanhempien suomen kielen opettajien kanssa on tärkeää ja lisää koulun ymmärtämystä oppilaan tilannetta kohtaan. Mikäli vanhemmat eivät pysty riittävästi tukemaan oppilaan koulunkäyntiä esim. luku- ja kirjoitustaidottomuuden, puutteellisen suomen kielen tai muiden syiden takia, tulisi koulun huomioida asia. Koulu voi järjestää esimerkiksi tukea läksyjen tekoa varten.

6.1.8.2 Yhteistyö nivelkohdissa

Maahanmuuttajaoppilaalla on muiden oppilaiden tavoin useita siirtymävaiheita (kotoa tai päivähoitosta/esiopetuksesta ensimmäiselle luokalle, ala-asteelta yläasteelle, peruskoulun jälkeisiin opintoihin eli toisen asteen oppilaitoksiin). Näiden siirtymien lisäksi peruskouluikäisenä maahan saapuneen oppilaan kannalta tärkeä ja kriittinen vaihe on siirtyminen valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen. Siirtymävaiheissa tiedonkulku opettajien ja eri viranomaisten välillä on tärkeää, jotta opetusta voidaan suunnitella ja toteuttaa maahanmuuttajaoppilaan tarpeiden ja taitojen mukaan. Tätä varten on Rovaniemen koulutoimessa suunniteltu ”maahanmuuttajaoppilaan tiedonsiirtolomake”, johon kirjataan perheen taustatiedot ja tiedot oppilaan koulunkäynnistä.

Myös maahanmuuttajaopetukseen pääkaupunkiseudulla laaditut Portti-kokeet antavat tietoa oppilaan siirtyessä eri opetusryhmästä tai tasosta toiseen. Portti-kokeet ovat luonteeltaan kartoittavia ja ohjaavia, eivät karsivia. Portti-kokeita on saatavilla kaupungin kouluvirastosta.

6.1.8.3 Opinto-ohjaus

Oppilaanohjauksen tavoitteena on, että oppilas selviää mahdollisimman hyvin opiskelustaan sekä pystyy muodostamaan itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman sekä perustellun jatkokoulutussuunnitelman. Oppilaanohjauksessa on sekä luokkatunteja että henkilökohtaista pienryhmäohjausta. Maahanmuuttajaoppilaat ovat oppilaanohjauksessa muiden oppilaiden mukana, tarvittaessa voidaan perustaa maahanmuuttajaoppilaille oma ryhmä. Yhteishaun aikaan maahanmuuttajaoppilaille ja heidän vanhemmilleen järjestetään oma ammatinvalinnanohjausilta, jossa on tulkki tarvittaessa mukana. Mikäli maahanmuuttajaoppilaalle on laadittu HOJKS, sen mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin tulee selvittää.

6.1.8.4 Erityisopetus

Maahanmuuttajat tarvitsevat erityisopetuksen palveluita kuten muutkin oppilaat ja heillä on yhtäläinen oikeus näihin palveluihin. Jos luokan-, aineen- tai suomi toisena kielenä – opettaja huomaa oppilaalla oppimisen, tarkkaavaisuuden tai sopeutumisen ongelmia, hän ottaa yhteyttä erityisopettajaan. Yhteistyössä perheen ja koulun työntekijöiden kanssa selvitetään, onko oppilaalla todellisia oppimisen, tarkkaavaisuuden tai sopeutumisen vaikeuksia, vai onko kyse vieraan kielen oppimiseen ja prosessointiin liittyvistä ongelmista. Selvitystyö vie aikaa ja vaatii resursseja. Tarvittaessa käytetään koulun ulkopuolisia asiantuntijoita apuna tutkimuksissa.

Erityisopetus järjestetään yleisopetuksen ohessa osa-aikaisena erityisopetuksena tai oppilas siirretään erityisopetukseen. Rovaniemen kaikissa peruskouluissa toimii erityisopettaja, joka antaa osa-aikaista erityisopetusta pienryhmissä tai yksilöopetuksena. Jos oppilas tarvitsee enemmän ja pysyvämmän erityistukea ja -opetusta, hänet voidaan siirtää erityisopetukseen. Erityisopetuspäätös tehdään aina erillisten selvitysten ja tutkimusten pohjalta ja huoltajan kanssa yhteistyössä. Samassa yhteydessä sovitaan, noudatetaanko oppilaan opetuksessa yleisopetuksen oppimäärää vai erityisopetukseen hyväksytyjä erilaajuisia oppimääriä. Jos oppilaan oppimäärä mukautetaan yhdessäkin oppiaineessa, tulee oppilaalle laatia HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma).

Mikäli erityisopetukseen siirretyn oppilaan opiskelu ei ole yleisopetuksen ryhmässä tarkoituksenmukaista, oppilas voi Rovaniemellä opiskella erilaajuisia oppimääriä erityisopetuksen pienryhmissä, harjaantumisluokissa, mukautetussa opetuksessa, dysfasialuokassa sekä tarkkaavaisuus- ja käyttäytymishäiriöisten opetuksessa.

6.1.8.5 Oppilashuolto

Maahanmuuttajaoppilaalle kuuluvat samat oppilashuollon palvelut kuin muillekin oppilaille: koulutarvikkeet, kouluateria, koulukuljetukset, kouluavustajatoiminta, kouluterveydenhuolto ja psykososiaalinen oppilashuolto. Oppilashuolto integroituu muuhun koulun toimintaan. Rovaniemen kaupungin koulutoimessa oppilashuoltohenkilöstön muodostavat: luokanopettajat, rehtori, erityisopettajat, opinto-ohjaajat sekä koulukuraattori ja -psykologi. Lisäksi suomi toisena kielenä – opettajalla on merkittävä rooli maahanmuuttajaoppilaan asioissa.

Maahanmuuttajaoppilaalla voi olla erityisongelmia. Erityisesti pakolaisten kohdalla voi olla somaattisia oireita, masentuneisuutta, itsetunnon heikkoutta ja aggressiivisuutta. Pakolaisina tai turvapaikanhakijoina maahan tulleilla lapsilla voi olla hyvin traumaattisia kokemuksia. Turvattomuus, painajaiset, epävarmuus tulevaisuudesta ja huoli omaisista voivat olla

osa näiden lasten jokapäiväistä elämää ja vaikuttavat myös koulussa jaksamiseen ja oppimiseen. Lasten psyykkisen tuen tarve on näissä tapauksissa ilmeinen ja siihen pitäisi kiinnittää enemmän huomiota.

6.2 Viittomakieliset

Viittomakielinen on kuuro, huonokuuloinen tai kuuleva oppilas, jonka äidinkieli on suomalainen viittomakieli. Hän on oppinut viittomakielen ensimmäisenä kielenään, ja se on hänen parhaiten hallitsemansa tai jokapäiväisessä elämässä eniten käyttämänsä kieli.

Viittomakielisten opetuksessa noudatetaan peruskoulun yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin. Opetuskielenä on suomalainen viittomakieli. Sen rinnalla opetuksessa käytetään suomea tai ruotsia luku- ja kirjoituskielenä.

Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Oppilaan pitää pystyä tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa, jotta tasa-arvoinen toiminta ja vuorovaikutus on mahdollista.

Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman ja kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista.

Koska suomalainen viittomakieli on vähemmistökieli ja oppilaiden mahdollisuudet sen omaksumiseen ennen kouluikää vaihtelevat suuresti, opetuksessa pitää kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen oppimisympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Sen lisäksi viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin hyödynnetään mahdollisimman monipuolisesti tieto- ja viestintäteknikan mahdollisuuksia.

7. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

Aihekokonaisuuksien suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtana ovat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt aihekokonaisuuksien sisällöt ja tavoitteet.

Koulujen ja alueiden opetussuunnitelmassa täsmennetään aihekokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä ja kirjoitetaan tarkennettu suunnitelma aihekokonaisuuksien toteuttamisesta.

Alueellisesti pyritään toteuttamaan ala- ja yläkoulujen yhtenäinen aihekokonaisuussuunnitelma.

Aihekokonaisuuksissa otetaan huomioon Rovaniemen kaupungin strategia ja lautakunnan toiminnan sekä perusopetuksen palvelusopimuksen painopistealueet.

7.1 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ja oppiminen

Opetussuunnitelmauudistuksen johtavana ajatuksena on yhtenäinen perusopetus. Oppilaalle pyritään muodostamaan koko perusopetuksen ajalle yhtenäinen ja johdonmukaisesti etenevä oppimiskokonaisuus eli oppimispolku. Oppimispolku on käsitteenä oppijälähtöinen, oppiminen järjestetään ja sitä ohjataan korostetusti oppijan edellytykset huomioon ottaen.

Aihekokonaisuuksilla on keskeinen rooli yhtenäisen oppimispolun luomisessa ja opetuksen eheytyksessä. Aihekokonaisuuksien avulla pyritään luomaan eheytystä oppimiseen ja laajentamaan oppiainerajat ylittäviä teemoja eli lisäämään oppiaineiden välistä vuorovaikutusta.

Aihekokonaisuuksien oppimispolkua suunniteltaessa on huomioitava seuraavat seikat:

- aihekokonaisuudet sisältyvät opetukseen oppilaan kehitysvaiheeseen sopivalla tavalla ja sopivana aikana
- aihekokonaisuuksien oppimispolun rakentaminen vaatii sekä luokka-asteiden että oppiaineiden välistä yhteistyötä ja integraatiota

Aihekokonaisuudet ja toimintakulttuuri

Aihekokonaisuuksien tulee toteuttaa ja näkyä oppiaineiden lisäksi myös koulun muussa toiminnassa. Perusopetuksen uusissa perusteissa toimintakulttuurin kehittäminen on myös keskeisessä roolissa. Perusopetuksen toimintakulttuurin pääpiirteet kuvataan opetussuunnitelmassa. Aihekokonaisuudet konkretisoituvat koulun toimintakulttuurissa.

Aihekokonaisuudet ja sidosryhmät sekä koulun teemat

Lisäksi aihekokonaisuuksien toteuttamisessa tarvitaan uusia toimintatapoja, moniammatillista yhteistyötä ja vuorovaikutusta ympäröivän yhteisön kanssa. Aihekokonaisuuksien kehittämiseen olisi hyvä saada mukaan myös koulun eri sidosryhmät ja verkostot sekä henkilökunnan omat verkostot. Koulu voi toteuttaa aihekokonaisuuksia myös erilaisissa teemoissa tai suuremmissa projekteissa, jotka voivat olla vuosittain vaihtuvia tai pysyvämpiä. Aihekokonaisuudet voivat näkyä myös koulun erilaisissa tapahtumissa ja juhlissa.

Alueen tai koulun opetussuunnitelmaan tulee kirjata miten koulu tai alue toteuttaa aihekokonaisuuksien opetusta eli mikä on koulun tulkinta aihekokonaisuuksista.

Aihekokonaisuudet merkitään lisäksi:

- oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen kohdalle omana otsikkonaan.
- toimintakulttuurin kuvauksen yhteyteen eli miten aihekokonaisuudet näkyvät koulun toimintakulttuurissa

7.1.1 Koulun lisäykset, aihekokonaisuudet ja eheyttäminen

Aihekokonaisuudet ovat kasvatus- ja opetustyön keskeisiä painoalueita, joiden tavoitteet ja sisällöt sisältyvät useisiin oppiaineisiin. Ne ovat kasvatusta ja opetusta eheyttäviä teemoja. Niiden kautta vastataan myös ajan koulutushaasteisiin. Opetussuunnitelmassa aihekokonaisuudet sisällytetään oppiaineisiin ja ne näkyvät koulun toimintakulttuurissa. Ounasjoen alueella aihekokonaisuudet on jaettu oppimispoluiksi läpi perusopetuksen. Tarkempi toteutus tapahtuu sekä oppiaineissa että koko koulun toiminnassa. Aihekokonaisuuksien yhteydessä huomioidaan myös kaupungin ja alueen yhteiset ohjeistukset mm. TVT -strategia, Rovaniemen kaupungin työrauha-, turvallisuus- ja kriisiohjeet.

Oppimispolkuja luetaan siten, että kaikki alemmille luokille kirjatut tiedot ja taidot laajenevat ja syventyvät spiraalimaisesti myöhemmillä vuosiluokilla.

Aihekokonaisuudet limittyvät toisiinsa: samaa asiaa tarkastellaan useista eri näkökulmista. Ihmisenä kasvaminen poikkeaa muista aihekokonaisuuksista, koska se on koko opetussuunnitelman yläkäsite.

Aihekokonaisuuksien toteutuminen oppiaineissa (mallioppiaineita ei ole erityisesti mietitty)

1. Ihmisenä kasvaminen: kaikki oppiaineet
2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys: AI, HY, YLT
3. Viestintä ja mediataito: AI, HY, KU, MU
4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys: AI, RU, HY
5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta: YLT, KU, KOT
6. Turvallisuus ja liikenne: LI, BG, YLT
7. Ihminen ja teknologia: TT, TN

”Ihmisen pitäisi ymmärtää olevansa ihminen”

Oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo	Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kasvu	Opiskelutaidot, itsensä kehittäminen
Viestintä ja mediataito	IHMISENÄ KASVAMINEN	Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys
Vuorovaikutustaidot		Esteettisyys
Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta		Kulttuuri ja kansainvälisyys

7.2 Äidinkieli ja kirjallisuus

Yleistä

Äidinkieli on ajattelun, itseilmaisun, sosiaalisten suhteiden ja maailmankuvan muodostumisen sekä kulttuurin kehittämisen ja siirron väline. Äidinkielensä avulla ihminen muuttaa maailman käsitteiksi, ja mitä enemmän hän hallitsee näitä käsitteitä, sitä helpompi hänen on ymmärtää elämän ilmiöitä ja niiden välisiä suhteita. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaan äidinkieli on myös kaiken oppimisen perusta: kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde että väline.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen perustehtävänä on kiinnostuttaa oppilas kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Tavoitteena on, että oppilaasta tulee aktiivinen viestijä ja lukija, joka pääsee osalliseksi kulttuurista, osallistuu ja vaikuttaa yhteiskuntaan. Vuosiluokilla 3 – 5 opetuksen päätavoitteena on äidinkielen ja kirjallisuuden perustaitojen oppiminen: sujuvan luku- ja kirjoitustekniikan oppiminen, luetun ymmärtämisen syventäminen ja tiedonhankintataitojen kartuttaminen. Oppilasta ohjataan kuuntelemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä. Kirjallisuuden lukemisella tuetaan myös oppilaan lukutaidon, ilmaisuvarojen, mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Oppilasta harjaannutetaan lisäksi jakamaan ja käsittelemään lukukokemuksia. Vuosiluokilla 6 – 9 opetuksen ydintehtävänä on laajentaa opittuja taitoja lähipiirin kielenkäyttötaidoista kohti monipuolisia yleiskielen ja uusien tekstilajien vaatimuksia. Oppilas kehittyy lukemansa ja kuulemansa erittelijänä ja kriittisenä tulkitsijana. Opetuksella kannustetaan häntä lukemaan ja arvioimaan kirjallisuutta ja mediatekstejä. Itsenäinen tiedonhankinta ja vuorovaikutustaidot ovat merkityksellisiä jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Äidinkieli ja kirjallisuus on oppiaineena hyvin moninainen: se on tieto-, taito- ja taideaine, jonka keskeistä sisältöä on kieli- ja kirjallisuustieteestä sekä viestintätieteistä saatu aines. Sen oppiminen on kokonaisvaltaista, ja eri osa-alueet integroituvat toisiinsa.

Opetuksessa on huomioitava oppilaiden yksilöllisyys ja erilaiset oppimisen lähtökohdat. Äidinkielen opettajat toimivat yhteistyössä erityisopettajien kanssa. Lukemis- ja kirjoittamisvaikeudet huomioidaan mahdollisimman varhain ja tarvittavat tukitoimet pyritään järjestämään.

Kirjastolla on merkittävä tehtävä äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa. Yhteistyötä lähikirjastojen ja kirjastoautojen kanssa pyritään kehittämään, mutta ennen kaikkea koulukirjastoihin / kouluille hankitaan monipuolista ja ajankohtaista kauno- ja tietokirjallisuutta. Teatteri- ja elokuvakasvatusta pyritään tukemaan vuosittaisilla käynneillä tai vierailuesityksillä.

Ounasjoen alueen painotukset

1. Lukeminen ja kirjallisuus
 - monipuolista, jatkuvaa kirjojen lukemista ja käsittelyä ensimmäisestä luokasta lähtien
2. Kirjoittaminen
 - säännöllistä käsialalla kirjoittamista
 - käsialan huoltoa joka vuosi

3. Puheviestintä ja vuorovaikutustaidot

- keskustelu- ja kuuntelutaidot kunniaan!

Vinkkejä:

- www.netlibris.net
- www.koulukino.fi
- www.mediamuffinssi.fi

Arviointi

Arvioinnin tarkoituksena on tukea oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden hallintaa oppimiselle asetettujen tavoitteiden suuntaisesti, rohkaista häntä itse arvioimaan työtään ja sen tuloksia realistisesti sekä kannustaa jatkamaan työtään ja suhtautumaan siihen vakavasti. Arvioinnin periaatteena on tukea oppilaan positiivisen minäkuvan kehitystä.

Arvioinnissa otetaan huomioon eri työskentelytilanteet ja oppimisprosessi: kokeiden ja muiden kirjallisten ja suullisten töiden tulokset, aktiivisuus ja vastuullisuus tunti- ja kotityössä sekä asenne äidinkielen ja kirjallisuuden opiskeluun. Numeroarvioinnin lisäksi annetaan esimerkiksi kirjoitelmista ja suullisista esityksistä rakentavaa ja kannustavaa sanallista palautetta. Oppilaita ohjataan antamaan ja saamaan palautetta myös toisilta oppilailta. Itsearviointi on tärkeää.

Erityisopetusta saavan oppilaan arvioinnista päättävät äidinkielenopettaja ja erityisopettaja yhdessä.

Keskeiset sisällöt

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetussuunnitelman oppisisällöt on taulukoitu vuosiluokittain viiteen perinteiseen osa-alueeseen ryhmiteltyinä: lukeminen ja kirjallisuus, kirjoittaminen, kielitieto, puheviestintä ja vuorovaikutustaidot sekä viestintä ja mediataito. Opetuksessa osa-alueet limittyvät ja integroituvat, jolloin niitä voidaan peilata tavoitteisiin.

Taulukko on opettajalle suunnittelussa käyttökelpoinen työväline, kun yhden vuosiluokan sisällöt ovat yhdellä sivulla ja toisaalta sarakkeittain voi seurata kunkin osa-alueen jatku-moa koko perusopetuksen ajalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus alkuopetuksessa

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine.

Alkuopetuksen aikana oppilas jatkaa varhaislapsuudessa ja esiopetuksessa alkanutta kielen oppimista. Opetuksen tulee olla kokonaisvaltaista, kaikki kielen osa-alueet kattavaa oppilaan arkeen liittyvää suullista ja kirjallista kommunikaatiota. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaat voivat olla oppimisprosessissaan hyvin eri vaiheissa.

Tavoitteet:

Oppilas

- haluaa, rohkenee ja osaa ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti ja kehittää samalla omaa kokonaisilmaisuaan
- kuuntelee keskittyen ja eläytyen tilanteen mukaan

- osallistuu keskusteluun kysymällä, vastaamalla, kertomalla sekä ilmaisemalla omia tietojaan, kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään
- oppii lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikan sekä niihin liittyviä käsitteitä; hän oppii ymmärtämään myös harjoittelun ja säännöllisen lukemisen ja kirjoittamisen merkityksen näiden taitojen kehittämisessä
- oppii tarkkailemaan lukemistaan ja luetun ymmärtämistään
- tutustuu kieleen ilmiönä tekstejä kuunnellessaan, lukiessaan ja kirjoittaessaan ja tottuu tarkastelemaan kielen merkityksiä ja muotoja
- saa mahdollisuuksia kehittää luku- ja kirjoitustaitoaan, myös medialukutaitoaan sekä viestintävalmiuksiaan myös tietoteknisessä oppimisympäristössä
- oppii vähitellen omaa tekstiä kirjoittaessaan ottamaan huomioon kirjoitetun kielen sopimuksia ja sääntöjä
- kuuntelee ja lukee kirjallisuutta niin, että hän sen avulla tutustuu kirjoitettuun kielimuotoon, hänen sana- ja ilmaisuvarastonsa ja mielikuvituksensa rikastuvat, hän saa aineksia ajatteluunsa ja ilmaisuunsa ja hänelle tarjoutuu mahdollisuus aikuisen lukemista kuunnellessaan löytää kirjallisuuden kiehtova maailma
- opettelee valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa ja lukee lukutaitoaan vastaavia kirjoja.

KESKEISET SISÄLLÖT

VUOSILUOKKA 1

LK	LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS	KIRJOITTAMINEN	KIELITIETO	PUHEVIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUSTAITOT	VIESTINTÄ JA MEDIATAITO
1	<ul style="list-style-type: none"> - monipuolista kirjallisuuteen ja muihin teksteihin tutustumista - kuvakirjat, sadut, romaanit, tietokirjat, runot - sanoma-, aikakausi- ja sarjakuvat - suomalaisen/vieraiden kulttuurialueiden kirjallisuus - opettaja lukee ja oppilas kuuntelee - oppilas lukee ääneen/itseksensä, itse valitsemiaan ja opettajan tai toisen oppilaan suosittelemia kirjoja - oppilas kertoo kuulemastaan ja näkemästään 	<ul style="list-style-type: none"> - silmä-käsikoordinaation vahvistaminen - oikea kynäote ja kirjoitusasento - kirjainmuotojen piirtämisen harjoittelu; pienaakkoset ja isot kirjaimet - oikeinkirjoituksen harjoittelua tavu-, sana- ja lausetasolla - ison alkukirjaimen käyttö nimissä ja lauseen alussa - yksinkertaisten lauseiden tuottaminen esim. kuvia apuna käyttäen - omat jutut yksin ja yhdessä 	<ul style="list-style-type: none"> - äänne-kirjain-vastaavuus - aakkoset - vokaalit (pitkä, lyhyt) - konsonantit (yksittäinen, kaksoiskonsonantti) - tavu ja tavutus - sana - sanan jakaminen toiselle riville - sanaväli - lause - lauseen lopetusmerkit - iso alkukirjain nimissä ja virkkeen alussa - sanojen luokittelua ylä- ja alakäsitteisiin - synonyymien tuottamista - riimisanoja - yhdyssanat 	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan selkeää ja tilanteeseen sopivaa äänenkäyttöä: omien kokemusten, havaintojen, tapahtumien selostamista, tarinoiden kertomista, loruja ja runoja myös ulkoa - kerrontataitoja - erilaiset esiintymistilanteet - keskustelutaitoja: omien ajatusten ilmaisua, toisten kuuntelua 	<ul style="list-style-type: none"> - tutustumista sanomalehtiin - kuvatulkintaa - viestin välittäminen koulusta kotiin ja toisinpäin - tietokoneen opetusohjelmat - tietokoneen näppäimistöön tutustuminen ja sanojen kirjoittaminen - kerrontaa ja keskustelua elokuvista ja tietokonepeleistä

VUOSILUOKKA 2

LK	LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS	KIRJOITTAMINEN	KIELITIETO	PUHEVIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUSTAITOT	VIESTINTÄ JA MEDIATAITO
2	<ul style="list-style-type: none"> - sujuvan lukutaidon vahvistaminen - eläytyvä lukeminen - luetun ymmärtäminen - tiedon etsiminen tekstistä ja päätelmien tekeminen - Kirjojen lukemista ja käsittelyä - keskustelua ja kertomista mm. parilukeminen - kirjallisuuden käyttäminen pohjana (tai osana) muulle toiminnalle - draama, leikit, kuvataide, kirjoittaminen, erilaiset projektit, tiedon hankinta - kirjallista keskustelua - käsitteet: päähenkilö, tapahtumapaikka, ja – aika, alku, keskikohta, lopetus (juoni) - luetun liittäminen aiemmin luettuun, omaan elämään, kuultuun, nähtyyn, ja koettuun, vertailua, arviointia - kirjaston käytön harjoittelua 	<ul style="list-style-type: none"> - käsikirjoittamisen perustekniikan vahvistaminen - kirjoituskirjaimilla kirjoittaminen - tyyppikirjaimet - oikeinkirjoituksen vahvistaminen, ängäanne, sanaväli, lauseen lihottaminen - tekstin tuottaminen kuvan, tarinan tai oman kokemuksen pohjalta (pääpaino sisällössä), myös tietokoneella - tarinoiden tuottamista 	<ul style="list-style-type: none"> - aakkostamista ensimmäisen ja toisen kirjaimen mukaan - geminaatta ja diftongi - äng-ääne - erisnimi ja yleisnimi - ison alkukirjaimen käyttö - yhdyssana-käsitettä ja yhdyssanojen tuottamista - yksikkö ja monikko - sanojen luokittelua - synonyymi ja vastakohta - riimittelyä: loruja ja runoja 	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan käyttämään ilmeet ja eleet äänenkäytön tukena - puhe- ja keskustelutaitoja - erilaiset esiintymislanteet - oman kerronnan elävöittämistä 	<ul style="list-style-type: none"> - tutustumista sanomalehtien eri osiin - kuvatulkintaa - viestin välittäminen koulusta kotiin ja toisinpäin - opetusohjelmat - tekstinkäsittelyohjelmien perusteita - elokuvan ja tietokonepelien kriittistä tarkastelua

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 2. luokan päättyessä

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- on tottunut ilmaisemaan itseään suullisesti: hän osaa kertoa pienelle ryhmälle havainnoistaan ja kokemuksistaan niin, että kuulijat pystyvät seuraamaan kerrontaa
- osaa toimia tarkoituksenmukaisesti arkipäivän puhetilanteissa, seuraa opettajan ja muiden oppilaiden kerrontaa ja keskustelua ja pyrkii puhujana vastavuoroisuuteen; keskustelussa hän reagoi kuulemaansa omilla ajatuksillaan ja kysymyksillä
- osallistuu keskittyen ilmaisuharjoituksiin

Oppilaan luku- ja kirjoitustaito on kehittynyt niin, että hän

- on edennyt alkavan lukemisen vaiheesta perustekniikan vahvistumisen vaiheeseen; hänen lukemisensa on niin sujuvaa, että hän selviää ikäkaudelleen tarkoitettujen tekstien lukemisesta
- on alkanut jo tarkkailla lukiessaan, ymmärtääkö hän lukemaansa; hän pystyy jo tekemään päätelmiä lukemastaan
- osaa ilmaista itseään myös kirjallisesti niin, että hän selviää oman arkensa kirjoittamistilanteista, hän osaa myös käyttää mielikuvitusta kirjoittaessaan
- osaa käsin kirjoittaessaan jo sitoa kirjaimia toisiinsa; hän osaa tuottaa omaa tekstiä myös tietokoneella
- osaa kirjoittaa helppoja ja tuttuja sanoja jo lähes virheettömästi ja on alkanut käyttää lauseissa lopetusmerkkejä ja lauseen alussa isoa kirjainta

Oppilaan suhde kirjallisuuteen ja kieleen on rakentunut niin, että hän

- etsii itselleen sopivaa ja mieltuisaa luettavaa; hän käyttää lukutaitoaan viihtymiseen ja myös löytääkseen tietoa
- on lukenut ainakin muutamia, lukutaitoaan vastaavia lastenkirjoja, ja hänen medialukutaitonsa riittää ikäkaudelle suunnattujen ohjelmien seuraamiseen käyttämiseen
- pystyy tekemään ikäkaudelleen ominaisia havaintoja kielestä: hän rohkaistuu erittelemään sanojen tavu- ja äännerakennetta, riimittelemään ja pohtimaan sanojen merkityksiä ja muotoja; hän osaa luetella kirjaimet aakkosjärjestyksessä ja osaa käyttää aakkosjärjestystä
- on tottunut kielestä ja teksteistä puhuessaan käyttämään opettuja käsitteitä

Vuosiluokat 3 - 5

Tavoitteet

Vuorovaikutustaidot

Oppilas oppii erilaisissa viestintätilanteissa aktiivisen kuuntelijan ja viestijän taitoja ja pyrkii ottamaan vastaanottajat huomioon omassa viestinnässään. Hän tottuu käyttämään joukkotiedotusvälineitä ja arvioimaan kriittisesti niitä.

Taito tuottaa, tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä

Oppilas oppii lukemaan sujuvasti erilaisia tekstejä ja tutustuu erilaisiin lukutapoihin. Hän oppii valitsemaan sopivaa luettavaa erilaisiin tarkoituksiin ja tottuu ilmaisemaan tekstien herättämiä ajatuksia sekä suhteuttamaan niitä omaan elämäänsä ja ympäristöönsä.

Oppilas oppii tuottamaan erilaisia tekstejä. Hän oppii kirjoittamaan sujuvasti käsin ja saa myös kokemuksia kirjoitelman tuottamisesta tekstinkäsittelyohjelmalla. Oppilas opettelee etsimään tietoa erityyppisistä ikäkaudelleen sopivista lähteistä.

Käsitys omasta kieli- ja kulttuuri-identiteetistä

Oppilas kasvattaa kiinnostustaan kielen toimintaan. Hän oppii perustietoa äidinkielestään; sen rakenteista ja vaihteluista. Hän ymmärtää suomen kielen aseman muiden kielten joukossa. Oppilas tutustuu kansanperinteeseen.

Oman ilmaisun rikastuttaminen

Oppilas kehittää taitojaan ilmaista itseään. Hänen itseluottamuksensa vahvistuu ja hän hallitsee erilaisia ilmaisumuotoja. Hän antaa myös toisille mahdollisuuden ilmaista itseään. Oppilas oppii ymmärtämään teatterin välittämää maailmaa ja oivaltaa, että teatteri heijastaa elävää elämää.

VUOSILUOKKA 3

LK	LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS	KIRJOITTAMINEN	KIELITIETO	PUHEVIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUSTAITOT	VIESTINTÄ JA MEDIATAITO
3	<ul style="list-style-type: none"> - lukuharrastukseen kasvattaminen, luetun ymmärtämisen kehittäminen ja sujuvan lukutaidon varmentaminen - sadut ja niiden tunto-merkit - lastenrunot ja runon piirteiden tunnistaminen - lastenkirjallisuus <ul style="list-style-type: none"> o Kalevala o päähenkilö - kirjastossa asiointi - tiedonhaku, hakemistot ja sisällysluettelot 	<ul style="list-style-type: none"> - oikeinkirjoitus - käsialaharjoitukset - muistiinpanot, ajatuskartta - ajatuskartta - juonellisen kertomuksen vaiheet: alku, käänteet, loppu - sadut - runot 	<ul style="list-style-type: none"> - konsonantit ja vokaalit, diftongit, äng-äänteen vahvistaminen - virke - lause: lauseista kertomukseksi - päättövälimerkit - sanaluokat: substantiivit, adjektiivit ja verbit - erisnimet ja yleisnimet 	<ul style="list-style-type: none"> - erilaiset ilmaisuleikit - pantomiimi - puhekuoro - nukketeatteri - varjoteatteri - kertomuksen kertominen; puhuminen ja kuunteleminen - pienimuotoiset esitelmät - äänenkäyttö harjoituksia - keskusteluharjoituksia 	<ul style="list-style-type: none"> - kortit ja kirjeet - asioimistaidot: tervehtiminen, erilaiset viestit, puhelimen käyttö - erilaiset lehdet - tekstinkäsittely-ohjelma

VUOSILUOKKA 4

LK	LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS	KIRJOITTAMINEN	KIELITIETO	PUHEVIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUSTAITOT	VIESTINTÄ JA MEDIATAITO
4	<ul style="list-style-type: none"> - lukuharrastukseen kasvattaminen, luetun ymmärtämisen kehittäminen ja sujuvan lukutaidon varmentaminen - lasten- ja nuortenkirjallisuus, sarjakirjat - juoni, henkilöt, tapahtumapaikka ja – aika - tietokirjallisuus - sarjakuvat - kirjastossa asiointi - tiedonhaku - kirjaesitelmät 	<ul style="list-style-type: none"> - oikeinkirjoitus - käsialaharjoitukset - kirjoittaminen ajatuskarttaa apuna käyttäen - kappalejako - juonellisen kertomuksen kirjoittaminen: alku, käänteet, loppu - määritelmä 	<ul style="list-style-type: none"> - sanat: synonyymit, homonyymit, vastakohtat, yhdyssanat - kaikki sanaluokat <ul style="list-style-type: none"> o adjektiivin vertailumuodot o verbin persoonamuodot - päättövälimerkit, pilkku, yhdysmerkki, vuorosanaviiva - päiväys 	<ul style="list-style-type: none"> - erilaiset ilmaisuleikit - pantomiimi - sanaton ja sanallinen ilmaisu - pienet näytelmät - teatteri - käsikirjoitukseen tutustumista - esitelmä - keskusteluharjoituksia - mielipiteen esittäminen ja perusteleminen 	<ul style="list-style-type: none"> - kuvien luokittelu ja lukeminen - sanoma- ja aikakauslehdet - videokuvauksen alkeet - tekstin tuottaminen tekstin käsittelyohjelmalla - internet-käyttötaitojen kehittäminen

VUOSILUOKKA 5

LK	LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS	KIRJOITTAMINEN	KIELITIETO	PUHEVIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUSTAITOT	VIESTINTÄ JA MEDIATAITO
5	<ul style="list-style-type: none"> - lukuharrastuksen vahvistaminen, luetun ymmärtämisen kehittäminen - lukutekniikat - tietokirjallisuus - lasten- ja nuortenkirjallisuus - runot ja mietelauseet - Kalevala - lukutottumusten ja lukukokemusten arviointi ja vertailu eri keinoin - kirjaesitelmä - kirjastossa asiointi 	<ul style="list-style-type: none"> - oikeinkirjoitus - käsialaharjoituksia - kertomuksen kirjoittaminen - asiatekstin kirjoittaminen, koevastaus - tekstin rakenne, kapalejako - runot 	<ul style="list-style-type: none"> - verbi: perusmuoto, myönteiset ja kielteiset persoonamuodot, aktiivi ja passiivi, aikamuodot - muiden sanaluokkien kertaus - sijamuodot: nom., gen., part. - virkkeen rakenne <ul style="list-style-type: none"> o päälause ja sivulause - lauseenjäsenet: predikaatti, subjekti ja objekti - vuorosanaviiva, lainausmerkit, yhdysmerkki - alkukirjain 	<ul style="list-style-type: none"> - puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen - haastattelu - esitelmä: tukisanalistan avulla esittäminen, haavainnollistaminen - palautteen antaminen ja vastaanottaminen - erilaisia ilmaisuleikkejä ja – harjoituksia - pantomiimi - pieniä näytelmiä 	<ul style="list-style-type: none"> - sanoma- ja aikakauslehdet <ul style="list-style-type: none"> o uutinen - luokan oma tuotos: kuunnelma, oma video tai luokkalehti - käsikirjoitus - televisio/ tekstitelevisio - tekstinkäsittelyohjelma - internet: asiasanahaku, sähköposti

Kuvaus hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- rohkenee ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa ja haluaa kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan; hän osaa käyttää puheen- vuoron keskustelutilanteessa
- kertoo ja kuvailee omia havaintojaan ja ajatuksiaan sekä vertailee niitä toisten havaintoihin; hän pystyy jo omassa viestinnässään jonkin verran ottamaan huomioon viestintätilanteen ja -välineen ja pyrkii siihen, että hänen oma viestintänsä on ymmärrettävä ja saavuttaa vastaanottajan
- osaa kuunnella toisten ajatuksia ja osaa myös muodostaa omia mielipiteitä ja pyrkii perustelemaan niitä; hän on tottunut arvioimaan kuulemaansa ja luke- maansa
- osaa tehdä puhutussa ja kirjoitetussa tekstissä käytetyistä keinoista viestin si- sältöä ja viestintätilannetta koskevia päätelmiä
- pystyy pitämään tutulle yleisölle pienimuotoisen, selkeän suullisen esityksen; hän osallistuu aktiivisesti ilmaisuharjoituksiin

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut sujuvan peruslukutaidon
- osaa käyttää luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- tuntee tiedonhankinnan päävaiheet
- on tottunut käyttämään kirjastoa ja pystyy etsimään tarvitsemaansa tietoa pai- netuista ja sähköisistä lähteistä
- löytää pääasiat, myös teksteistä, joissa on sanoja, ääntä ja kuvia
- erottaa mielipiteen ikäisilleen sopivasta tekstistä ja pohtii tekstin luotettavuutta ja merkitystä itselleen
- käyttää lukutaitoaan sekä hyödykseen että huvikseen

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti erilaisia tekstejä kuten kertomuksen, kuva- uksen ja ohjeen
- suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, kokemuk- seen ja mielikuvitukseen perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on havait- tavissa kirjoittajan oma ääni ja laajeneva sanavarasto
- ymmärtää lauserakenteiden ja kappalejaon merkityksen tekstin jäsentämisessä ja osaa käyttää tietoaan kronologisesti etenevää tekstiä suunnitellessaan ja tuottaessaan; hän osaa käyttää teksteissään vaihtelevasti erimittaisia lauseita ja yhdistää niitä melko sujuvasti
- osaa tekstata, ja hänelle on kehittynyt luettava sidosteinen käsiala
- osaa tuottaa tekstiä myös tekstinkäsittelyohjelmilla
- hallitsee oikeinkirjoituksesta perusasiat ison ja pienen alkukirjaimen käytössä ja yhdyssanojen muodostamisessa, käyttää oikein lopetusmerkkejä ja on tottunut käyttämään myös muita välimerkkejä

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- hyödyntää kielellisiä havaintojaan ja taitojaan omien ja muiden tekstien ymmärtämisessä ja tuottamisessa
- on tottunut tarkastelemaan tekstiä kokonaisuutena ja erottelmaan sen osia, osaa etsiä ja luokitella tekstien sanoja eri perustein ja ryhmitellä sanoja merkityksen ja taivutuksen perusteella sanaluokkiin
- tietää, että verbeillä voi ilmaista aikaa ja persoonaa
- hahmottaa yksinkertaisen tekstin lauseista subjektin ja predikaatin sekä hahmottaa lauseen tekstin osaksi
- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja ja hyödyntää niiden työnjakoa jo omassa ilmaisussaan
- on lukenut luokan yhteiset kokonaisteokset, runsaasti lyhyitä tekstejä ja erilaisia valinnaisia kirjoja ja työstänyt niitä eri menetelmin
- pystyy valitsemaan itselleen mieluista luettavaa ja osaa kuvailla itseään lukijana; hän laajentaa lukemalla tietämystään, saa elämyksiä ja kehittää mielikuviustaan
- on tutustunut myös elokuvan, teatterin ja muun median keinoin rakennettuun fiktion

Vuosiluokat 6 - 9

Tavoitteet

Vuorovaikutustaidot

Oppilas haluaa kehittää tilanteenmukaisia vuorovaikutustaitojaan. Hän arvostaa puhujana, kuuntelijana, lukijana ja kirjoittajana myönteistä viestintäilmapiiriä ja hyväksyy erilaisia näkemyksiä. Oppilas tottuu hyödyntämään ja samalla arvioimaan kriittisesti joukkotiedotuksen viestejä. Hän suunnittelee puhe- ja kirjoitustehtävänsä ottaen huomioon vastaanottajan.

Taito tuottaa, tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä

Oppilas harjaantuu erilaisten tekstien tuottajana ja tulkitsijana. Hän kykenee ennakoimaan luku- ja kuunteluelämystään. Hän osaa valita itselleen sopivia tekstejä ja keskustella niiden sisällöistä ja teemoista. Hänen etenemisensä on rohkeaa ja tavoitteellista. Hyvä kielitiedon taito heijastuu myös monipuolisena tekstien tuottamisena. Oppilas hyödyntää sujuvasti erilaisia tiedonhankintamenetelmiä.

Käsitys omasta kieli- ja kulttuuri-identiteetistä

Oppilaalla on perustiedot äidinkielestään: sen rakenteesta, vaihtelusta ja historiasta. Oppilaan minäkuva vahvistuu erityisesti kaunokirjallisuuden avulla, ja hän saa aineksia rikkaan sisäisen elämän kehittymiseen. Hän tutustuu suomalaisen kirjallisuuden historiaan ja klassikkoteoksiin, jolloin hänen esteettinen ja eettinen tietoisuutensa vahvistuu. Oppilas tajuaa oman pienen kielialueensa erikoislaadun. Hän motivoituu tarkkailemaan omaa kielenkäyttöään ja kehittää sitä.

Oman ilmaisun rikastuttaminen

Oppilas kehittyy taitavaksi ilmaisijaksi. Hänen itseluottamuksensa vahvistuu, hän hallitsee erilaisia ilmaisumuotoja ja – tilanteita ja arvostaa toisten tuotoksia. Oppilas ymmärtää teatterin, elokuvan ja mainoksen keinoja ja niiden välittämää maailmaa. Hän kykenee näkemään taiteen yhteiskunnan peilinä. Hän osaa suhtautua kriittisesti näkemäänsä, kuulemaansa ja lukemaansa.

VUOSILUOKKA 6

LK	LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS	KIRJOITTAMINEN	KIELITIETO	PUHEVIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUSTAITOT	VIESTINTÄ JA MEDIATAITO
6	<ul style="list-style-type: none"> - lukuharrastuksen vahvistaminen, luetun ymmärtämisen kehittäminen, erilaiset lukutekniikat - nuortenkirjallisuus - sadut, runot, kertomukset - lukutottumusten ja lukukokemusten arviointi ja vertailu eri keinoin - jonkun kirjailijan työhön, elämäkertaan ja tuotantoon tutustuminen - kirjastovierailut ja kirjaston tietopalveluiden käytön varmentaminen - mahdolliset kirjailijavierailut 	<ul style="list-style-type: none"> - tekstien kirjoittaminen: - otsikointi, jäsenitys ja kappalejako - juoni, käännekohdat - henkilö- ja luontokuvaus - tekstin arviointi - näytelmä, kertomus, runo, päiväkirja, mielipidekirjoitus - muistiinpanot 	<ul style="list-style-type: none"> - sanat: johtaminen, lainasanat, yhdyssanat - sijamuodot: nominatiivi, genetiivi, partitiivi, essiivi, translatiivi, paikallissijat - lauseopin vahvistaminen: virke, päälause ja sivulauseyypit - predikaatti, subjekti ja objekti - kieli: puhekieli ja yleiskieli, Suomen murteisiin tutustumista, Suomessa puhuttaviin kieliin tutustumista 	<ul style="list-style-type: none"> - puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen - esitelmä: tukisanalistan avulla esittäminen, havainnollistaminen - väittely - oman persoonallisen ilmaisun kehittäminen - palautteen antaminen ja vastaanottaminen - teatteri / näytelmä: käsikirjoitus, roolin esittäminen, teatteritietous 	<ul style="list-style-type: none"> - elokuva - video - televisio - radio - Internet - lähdekritiikin herättäminen - lähteen ilmoittaminen

VUOSILUOKKA 7

LK	LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS	KIRJOITTAMINEN	KIELITIETO	PUHEVIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUSTAITOT	VIESTINTÄ JA MEDIATAITO
7	<ul style="list-style-type: none"> - lukuharrastuksen vahvistaminen - koulu- ja/tai lähikirjaston käyttö, kirjastoauto - nuortenkirjoja ja -kirjailijoita - lukutottumusten ja lukukokemusten arviointia eri keinoin, lukuraportointi - kirjallisuustieto: tekstin jaottelu (fakta ja fiktio), kirjallisuuden lajien jaottelu (epiikka, lyriikka, draama) - aihe, henkilöt, miljö, juoni: käänteet, ennakointi, takauma - perinteisen ja modernin runon vertailua - tiedonhallintataidot, koevastaus - lukutaito: opiskelutekniikka 	<ul style="list-style-type: none"> - fiktion ja faktan tekstilajeja: kertomus, tositarina, uutinen, haastattelu - kuvaus ja dialogi - näkökulma, kertoja - kertomuksen rakenne - runon kieli ja omat runot - oikeinkirjoitus - suora ja epäsuora esitys - puhutun ja kirjoitetun kielen ero 	<ul style="list-style-type: none"> - tekstin sidoksisuus: virke, lauseiden lajit ja lausetyypit - sanaluokkien syventävä käsittely <ul style="list-style-type: none"> o verbin aikamuodot o kaikki sijamuodot - kielenhuolto: alkukirjain, yhdyssanat, välimerkit 	<ul style="list-style-type: none"> - esiintymistottumuksen ja viestintätaitojen vahvistaminen - kuunteleminen - ääneen lukeminen - eläytyvä kertominen - draamaharjoituksia - esitelmä - haastattelu 	<ul style="list-style-type: none"> - sanoma- ja aikakauslehti - uutinen - sarjakuvien maailma - elokuva - Internet

VUOSILUOKKA 8

LK	LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS	KIRJOITTAMINEN	KIELITIETO	PUHEVIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUSTAITOT	VIESTINTÄ JA MEDIATAITO
8	<ul style="list-style-type: none"> - lukuharrastuksen vahvistaminen - kirjaston käyttö - nuortenkirjoja - luettujen teosten erittelyä ja esittelyä eri keinoin - kirjallisuuden lajityyppejä, mm. jännitys-, fantasia-, kauhu- ja sci-fikirjallisuus - kertoja ja näkökulma, teema ja sanoma - novelli ja näytelmä kirjallisuuden lajeina - mahdolliset kirjailijavierailut - silmäilevä, syventävä, arvioiva, päättelevä ja eläytyvä luku-tapa 	<ul style="list-style-type: none"> - fiktion tekstilajeja: kirjallisuusteemaan liittyvä novelli, tyyliharjoituksia ja muita luovan kirjoittamisen harjoituksia - faktan tekstilajeja: mielipidekirjoitus, arvostelu, selostus, asiateksti - referaatti - lukupäiväkirja - aineistopohjaisen kirjoittamisen periaatteita - oikeinkirjoitus - puhutun ja kirjoitetun kielen ero 	<ul style="list-style-type: none"> - verbiopin kertaus - tapaluokat - lauseenjäsenet - virke ja välimerkit - kielenhuolto: lukusanat 	<ul style="list-style-type: none"> - esiintymistottumusten ja ilmaisutaitojen vahvistaminen - ongelmanratkaisukeskustelu - väittely - oma puhe - esitelmä - ilmaisu- ja draamaharjoituksia 	<ul style="list-style-type: none"> - sanoma- ja aikakauslehti - televisio - Internet - uutinen - argumentoivat tekstit - median välittämä maailmankuva - kriittisyys - mainos - kuvan lukeminen

VUOSILUOKKA 9

LK	LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS	KIRJOITTAMINEN	KIELITIETO	PUHEVIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUSTAITOT	VIESTINTÄ JA MEDIATAITO
9	<ul style="list-style-type: none"> - kansanperinne ja Kalevala - suomalaisen kirjallisuuden historia - keskeisiä suomalaisia kirjailijoita ja klassikkoja - tyyliuunnat: romantiikka ja realismi, modernismin piirteitä epiikassa ja lyriikassa - useita kirjallisuuskatkelmia, novelleja ja kokonaisteoksia - laajahko perehtymisen yhteen suomalaiseen kirjailijaan ja hänen tuotantoonsa: tutkielma tai esitelmä, jossa edellytetään kirjallisuuden termistön tuntemusta 	<ul style="list-style-type: none"> - fiktion tekstilajeja: esim. runoja, novelleja, satuja - faktan tekstilajeja: <ul style="list-style-type: none"> o pohtiva kirjoittaminen o koevastaus, essee o raportti o aineistopohjainen kirjoitelma o kirjallisuustutkielma - oikeinkirjoitus - puhutun ja kirjoitetun kielen ero 	<ul style="list-style-type: none"> - lyhyt kieliopin kertaus - nominaalimuodot - lauseenvastikkeet - kielenhuolto: vierassanat, lyhenteet - kieli-identiteetti - suomen kielen kehitys - suomen kielen ominaispiirteet - sanaston kartuttaminen - nimistö - kielikunnat - suomi ja sen sukukielet - kielen vaihtelu: puhekieli, yleiskieli, murre, slang 	<ul style="list-style-type: none"> - vuorovaikutustaitojen harjoittelu - esitelmä: esityksen suunnittelu, tukisanalista, havainnollistaminen, yleisön huomioiminen - puhetilanteiden palautekeskustelut - mahdollinen teatterivierailu 	<ul style="list-style-type: none"> - sanomalehti - Internet - elokuvan ja kirjallisuuden vertailua - mediaviihteen kritiikkiä - lähdeluettelon laatiminen - lähdemerkintöjen tekeminen - lähdekriittisyys

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään
- osoittaa päättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa
- osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja
- edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista ollaan eri mieltä
- tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen muun muassa kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan nuorison oman puhekielen tarvittaessa yleispuhekieleksi
- pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan; hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; hän antaa myös rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioita sekä pohtia tekstin yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa
- tuntee erilaisten tekstien käyttömahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä
- lukee tekstejä, myös erilaisia median tekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen
- erottaa tavallisia tekstityyppejä tekstikokonaisuuksista
- tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja
- osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut
- pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä
- osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia
- tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön, muotoon ja ilmaisuun
- pystyy tekemään havaintoja ja päätelmiä tekstien visuaalisista ja auditiivisista keinoista
- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi sananvalintojen, käytetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn
- pystyy käyttämään opetettuja kielitiedon ja tekstitiedon käsitteitä tekstejä havainnoidessaan sekä kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja, tieto- ja kaunokirjallisia teoksia sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoitelman laatimisen prosessin ja soveltaa tietoaan tekstejä tuottaessaan
- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, muun muassa kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamisessa ja tehdä tyylillisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja; hän osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tarpeen mukaan tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytännöistä

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös kokonaisten kirjojen lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tieto- ja kaunokirjallisuutta sekä muita tekstejä ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä; kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden pääajit, tekstien tyylillisen pääajon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja tärkeimmistä lauseenjäseneristä, hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin opiskelemiinsä kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukulaiskielistä
- tietää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan
- tietää kielen muuttuvan, hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä; oppilas tuntee Suomen kielitilanteen, hänellä on perustietoa Suomessa puhuttavista kielistä

Aihekokonaisuudet

Opetushallitus on nimennyt perusopetuksen kasvatus- ja opetustyön keskeisiksi painoalueiksi seitsemän teemaa. Nämä opetusta eheyttävät aihekokonaisuudet toteutuvat äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa seuraavasti:

1. Ihmisenä kasvaminen

Lähes kaikki kaunokirjallisuuteen liittyvät tekstit ja tehtävät ovat sellaisia, että opetuksessa voidaan niiden kautta pohtia ihmisenä kasvamisen kysymyksiä. Lukemisessa ja kirjoittamisessa erityisesti tunteet tulevat selvästi esille.

Yhteistoiminnallisuus toteutuu vaihtelevien työtapojen avulla: äidinkielen tunneilla tehdään pari- ja ryhmätöitä sekä erilaisia draamaharjoituksia, joissa yhteistyötaidot ja toisen huomioon ottaminen kehittyvät.

Opiskelutaitoihin kiinnitetään paljon huomiota, kun harjoitellaan luetun ymmärtämistä ja erilaisia lukustrategioita, hankitaan tietoa ja jäsenellään sitä ja kirjoitetaan esimerkiksi aineistopohjaisia kirjoitelmia. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa kehitystä lukijana, kirjoittajana ja puhujana.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Kulttuuri-identiteetti on äidinkielen keskeisintä sisältöä. Siihen liittyviä aihealueita sisältyy erityisesti lukemiseen ja kirjallisuuteen sekä kielitietoon ja niitä voidaan käsitellä myös kirjoittamistehtävissä ja (media)viestinnän yhteydessä. Vuosiluokan 9 yhdistävä teema on suomalaisuus ja suomalainen kulttuuri. Monikulttuurisuus, muut kulttuurit sekä tapakulttuuri tulevat esille useassa yhteydessä. Huomioidaan kansalliset merkkiteokset ja kirjailijoiden merkkipäivät luokkatasolle sopivin tavoin.

3. Viestintä- ja mediataito

Myös viestintä on äidinkielen perusainesta ja sitä tarkastellaan monipuolisesti. Toteutuminen eri vuosiluokilla esitellään äidinkielen ja kirjallisuuden opetussuunnitelman sisällöt -kohdassa.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

Aktiivinen ja osallistuva kansalainen tarvitsee luku- ja kirjoitustaitoa sekä taitoa ilmaista suullisesti ajatuksiaan – keskustella, neuvotella ja väitellä. Näitä taitoja harjoitellaan runsaasti. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetussuunnitelman sisällöt -kohdassa on esitelty puheviestinnän opetuksen toteutuminen eri vuosiluokilla. Lisäksi harjoitellaan mm. mielipidekirjoittamista.

Yhteiskunnalliset asiat tulevat esille Suomen kirjallisuuden vaiheita käsiteltäessä ja erilaisen teosten ja tekstien kautta. Kunkin aikakauden kirjallisuus peilaa oman aikansa yhteiskunnallisia ja poliittisia oloja.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Näiden aihekokonaisuuksien käsittely toteutuu luontevimmin, jos niitä käytetään keskustelun, kirjoittamisen tai draaman virikkeinä. Ne voivat tulla esille myös käsiteltävissä artikkeleissa, novelleissa ja kokonaisteoksissa.

6. Turvallisuus ja liikenne

Katso kohta 5.

7. Ihminen ja teknologia

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetussuunnitelmassa esitelty viestinnän ja mediataidon opetus on hyödyllistä tämänkin aihekokonaisuuden kannalta. Teknologiaan sinänsä ei juuri-kaan puututa, mutta lähdekritiikkiin ja tietotekniikan (esim. Internetin) eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin kyllä. Opetuksessa otetaan huomioon tietotekniikan järkevä hyväksikäyttö ja sen tarjoamat mahdollisuudet työtapoja ja opetusmenetelmiä valittaessa.

Rovaniemen kaupungin äidinkielen ja kirjallisuuden opetussuunnitelma perustuu Opetushallituksen laatimiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2004) lukuihin 2, 3, 7.1., 7.2., ja 7.3.

7.3 Vieraat kielet

Vieraat kielet ja oppiminen

Kielten opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille riittävä suullinen ja kirjallinen kielitaito vieraita kieliä puhuvien kanssa. Kielitaito on kansainvälisen kommunikaation väline, jonka avulla hankitaan tietoja ja taitoja sosiaaliseen kanssakäymiseen ja jonka avulla voidaan ehkäistä syrjäytymistä. Lisäksi teknologian ja median kasvava asema ja työelämän vaatimukset nyky-yhteiskunnassa edellyttävät vieraiden kielten hallintaa.

Keskeisenä tavoitteena kielten opetuksessa on myönteisen asenteen luominen kielten opiskelua, vieraita kulttuureita ja kansainvälistymistä kohtaan sekä rohkaista oppilasta käyttämään vierasta kieltä omalla taitotasollaan erilaisissa kommunikaatiotilanteissa. Oppilas oppii ymmärtämään, että kielten opiskelu vaatii pitkäjänteistä ja vastuullista työskentelyä. Vieraiden kielten oppiminen sisältää samankaltaisia toimintoja kielestä riippumatta.

Toimivassa oppimisympäristössä on ajanmukaiset ja riittävät tekniset laitteet sekä työvälineet ja materiaalit. Oppiaineen luonne vaatii hyvät akustiset tilat sekä riittävän pienen ryhmäkoon, jotta erilaisia opetusmenetelmiä voidaan tehokkaasti käyttää erityisesti suullisen kielitaidon kehittämisessä. Hyvä oppimisympäristö on turvallinen, yksilöllisyyttä ja yhteisöllisyyttä tukeva sekä erilaiset oppijat huomioiva. Avoin, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri rohkaisee ja kannustaa oppilasta käyttämään vierasta kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Oppilas oppii taidon päätellä luetun ja kuullun kielen sisältömerkityksiä ilman, että ymmärtää sen sanatarkasti. Oppilas oppii käyttämään kieltä uusissa tilanteissa hyödyntäen saamaansa palautetta. Vuorovaikutustilanteissa oppilas oppii kommunikaatiotaitoja sekä herkkyyttä kohdata luontevalla tavalla eri kulttuureja ja niiden edustajia. Vieraiden kielten opiskelu edellyttää itseohjautuvaa työskentelyä, kykyä käyttää itsenäisesti oppikirjaa, sanakirjaa ja muita tiedonhankintavälineitä. Näin luodaan pohja elinikäiselle kielenoppimiselle.

Rovaniemen kaupungin vieraiden kielten opetussuunnitelma perustuu opetushallituksen laatimiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (hyväksytty 16.1.2004) lukuihin 2 ja 3 sekä 7.5.

Aihekokonaisuudet vieraitten kielten opetuksessa

Seuraavat aihekokonaisuudet kertautuvat eri vuosiluokkien opetussuunnitelmassa kullekin ikäkaudelle ominaisella tavalla:

- ihmisenä kasvaminen
- kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- viestintä- ja mediataito
- osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys
- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
- turvallisuus ja liikenne

Ounasjoen alueen painotukset, englantia

Tärkeää opettaa hyvät kielenopiskelurutiinit:

1. Sanataso

Oppilaat

- oppivat arvostamaan sanan oikeaa ääntämistä (7-luokalla kerrataan foneettiset kirjaimet – pyritään siihen, että osaavat ”lukea” itse uuden sanan oikean äänneasun)
- oppivat tunnistamaan vaikeasti kirjoitettavat sanat ja harjoittelemaan niiden kirjoitusasun
- ymmärtävät, että sanojen omaksuminen aktiiviseen sanavarastoon vaatii toistoja ja usein ulkoa opettelua
- opettelevat ulkoa:
 - persoonapronominit (subjekti-, objekti- ja omistusmuodot)
 - kysymyssanat
 - olla-verbin preesenstaivutus
 - have -verbin preesenstaivutus
 - prepositiot

2. Sanontataso

Oppilaat

- oppivat itse hakemaan uudet sanonnat tekstistä – erottavat ne yksittäisistä sanoista
- ymmärtävät kuinka tekstin merkitys romahtaa, jos prepositiot jätetään pois (7-luokka kertaa prepositiot)

3. Lausetaso

Oppilaat

- oppivat erottamaan väitteen, kiellon ja kysymyksen (ratkaiseva taito aikamuotojen opettelussa)
- soveltavat äidinkielen taitojaan kirjoittamisessa: lause alkaa isolla alkukirjaimella ja loppuu välimerkkiin (tehtäväkirjoissa usein yllättävän vähän lausetason tehtäviä – kokeissa lausetaso on kuitenkin usein hallitseva!)

4. Kerrontataso

Oppilaat

- oppivat kertomaan tai kirjoittamaan (esim. kuvien ja/tai avainsanojen avulla useammalla lauseella opiskeltavasta kappaleesta)
- osaavat kertoa itsestään ja perheestään sekä osaavat tehdä kysymyksiä parille
- uskovat omaan kykyynsä ymmärtää ja osittain arvatakin, jos opettaja antaa ohjeet englanniksi
- lukevat kokeisiin myös tekstit eivätkä ainoastaan sanoja

Jotta asiat jäisivät pitkäkestoiseen muistiin, kokeisiin olisi hyvä oppia lukemaan useampana peräkkäisenä iltana. Oppimisvaikeuksiin puuttuminen/ diagnosointi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Taitotasokuvauksista (OPS) voisi kehittyä työväline, joka kertoo sekä oppilaalle itselleen että opettajalle, miten oppilaan kielitaito on kehittynyt.

Opiskelu yläkoulun puolella 7-luokalla:

- englantia kaksi vuosiviikkotuntia
- tekstien aihepiirit ovat vielä melko tuttuja: opiskelu ja harrastukset, perhe ja suku, asuminen ja lemmikit
- lukuvuoden aikana kerrataan seuraavat asiat:
 - yksiköt ja monikot
 - numerot ja aakkoset
 - foneettiset aakkoset
 - s-genetiivi
 - of -genetiivi
 - omistuspronominit ja persoonapronominien objektimuodot
 - paikkaa ilmaisevat prepositiot
 - there is/are; it is
 - artikkelit
 - yleis- ja kestopreesens
 - yleis- ja kestoimperfekti (epäsäännölliset verbit luetaan ulkoa vasta kasilla)
- uutena opiskellaan:
 - perfekti
 - pluskvamperfekti

Omia työskentelytapoja ja kieliminää yritetään tarkastella analyyttisesti. Omia kielenoppimisstrategioita verrataan kaverin ”konsteihin”. Yritetään myös oppia huomaamaan, milloin kannattaa luottaa siihen, mikä ”kuulostaa hyvältä” ja milloin on parasta opetella säännöt.

Englanti on aine, jossa puutteelliset opiskelutaidot ja/ tai oppimisvaikeudet johtavat melko nopeasti syrjäytymiseen – oppilas ei yksinkertaisesti pysty tekemään tehtäviä, koska ei ymmärrä sanoja, eikä jaksa tarkistaa useiden sanojen merkityksiä sanastosta. Erityisopeutuksen tarve on suurempi kuin resurssit. Toisaalta ne oppilaat, jotka oppivat kieltä ”musikaalisesti”, pystyvät jo yläluokilla lukemaan Harry Potterinsa alkuperäiskielellä. Kolmas ryhmä näyttäisi olevan ne, jotka hahmottavat kieltä loogisena kokonaisuutena ja pystyvät järjestelmällisellä työllä – kieliopin ja sanakokeiden turvin – saavuttamaan itselleen toimivan kielitaidon.

7.3.1 Toinen kotimainen kieli

7.3.1.1 Ruotsi A2-kieli luokat 5 - 9

Ruotsin kielen opetus antaa oppilaalle valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön maamme ruotsinkielisen väestön ja ruotsalaisten ihmisten kanssa.

Opiskelemme Ruotsin, Norjan, Tanskan, Islannin ja Suomen maantuntemusta ja kulttuuri- tapoja. Tutustuttaessa eri Pohjoismaihin, oppilas oppii ymmärtämään pohjoismaista kulttuuria ja pohjoismaisen yhteistyön tärkeyden. Näin saavutettu kulttuurinen pääoma antaa uusia näkökulmia myös omaan kieleen ja kulttuuriin.

Opiskeltaessa aihepiirit laajenevat kielitaidon kasvaessa, nuorimpien oppilaiden lähipiiristä (koti, koulu, harrasteet, ystävyys) yhä vaativampiin ja laajempiin aiheisiin (esim. musiikki, tietotekniikka, ammatit, ekologia).

Rakenteissa kertaamme aiemmin opittua ja etenemme jatkuvasti kerraten vaativampiin lauserakenteisiin ja kielellisiin ilmaisuihin.

Vuosiluokat 5 – 9

Tavoitteet

Kielitaito

Luokat 5 – 6

Oppilas oppii

- kommunikoidaan kaikkein tavallisimmissa tilanteissa, joissa puhekumppani voi auttaa
- ymmärtämään arkielämää ja rutiininomaisia tapahtumia käsittelevän puheen tai tekstin keskeisimmän sisällön
- kirjoittamaan vastaavanlaisista asioista lyhyen viestin

Luokat 7 – 9

- ymmärtämään yleiskielistä puhetta ja tekstiä
- selviytymään tavallisissa puhetilanteissa ja kuvailemaan lähipiiriään
- kirjoittamaan suppeasti tutuista aiheista

Kulttuuritaidot

Luokat 5 – 6

Oppilas oppii

- tuntemaan ja arvostamaan omaa kulttuuriaan
- tutustuu alustavasti oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin
- tottuu toimimaan kohteliaasti kohdekulttuurin edustajien kanssa kommunikoidessaan
- viestimään arkitilanteissa kohdekulttuurissa luontevalla tavalla

Luokat 7-9

Oppilas oppii

- tuntemaan syvemmin pohjoismaista kulttuuria ja kulttuurieroja
- laajentamaan kielelle ominaisia viestintätaitojaan

Oppimaan oppiminen

Luokat 5 – 9

Oppilas oppii ikätasonsa mukaisesti

- toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi kielenoppimistilanteissa
- käyttämään lähinnä pari- ja pienryhmätyöskentelyssä kielenopiskelun keskeisiä harjoittelumuotoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden käyttöä omissa tuotoksissa sekä sanojen ja sanontojen merkityksen päättelyä asiayhteydestä
- tekemään pienimuotoisia projektitöitä itsenäisesti tai ryhmässä
- käyttämään itsenäisesti oppikirjaa, sanakirjaa ja muita tiedonhankintavälineitä
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin
- hyödyntämään tieto- ja viestintäteknikkaa tiedonhankinnassa ja viestinnässä

Arviointi

Kielen oppimista arvioidaan jatkuvalla opiskelun, työtapojen ja asenteiden arvioinnilla sekä oman työn arvioinnilla. Arviointi tapahtuu eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvan taitoasteikon avulla.

Kielen osaamisen tasojen kuvausasteikot ovat liitteenä opetussuunnitelman lopussa.

Ruotsi A2-kieli vuosiluokat 5 – 6

AIHEPIIRIT JA VIESTINTÄTILANTEEET	RAKENTEET
<p>5.Ik</p> <ul style="list-style-type: none"> - minä itse - koti ja oma perhe - asuminen - harrastuksia <p>itsestä ja perheestä kertominen, tervehtiminen ruokailu, koti- ja arkielämä ihmiskeho, ostaminen, tunteiden ilmaisu, harrastuksia, kellonaikoja, säätiloja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - verbien preesens- ja imperfektimuotoja - imperatiiveja - apuverbejä - substantiivien yksikkö ja monikko - persoonapronomineja - omistussanoja - muita pronomineja - adjektiivien taivutusta - lukusanoja - prepositioita - kysymyssanoja - sanajärjestys
<p>6.Ik</p> <ul style="list-style-type: none"> - edellisiä syventäen - asioiminen - lähiympäristö - vapaa-ajan toimintoja <p>asioiminen eri paikoissa ja tilanteissa, matkustaminen, oma maa, pohjoismaita ja kulttuureja, juhlapäiviä, nähtävyyksiä, mielipiteen ilmaisua</p>	<ul style="list-style-type: none"> - edellisiä syventäen - verbin aikamuotoja; perfekti- ja pluskvamperfekti - ainesanoja - adjektiivien vertailumuodot - ajanmääreitä - järjestyslukuja - persoonapronominien objektimuodot - käänteinen sanajärjestys

Arviointi

Arvioinnin perusteena ovat suullisen ja kirjallisen kielitaidon perustana jatkuva näyttö, formatiiviset ja summatiiviset kokeet, vastuuntuntoisuus ja positiivinen suhtautuminen oppiaineeseen, harrastuneisuus, säännöllinen ja huolellinen tehtävien suorittaminen sekä kyky ja halu yhteistyöhön.

Arvioinnin kriteerit

Kuullun ymmärtäminen	A2.1 / Peruskielitaidon alkuvaihe
Puhuminen	A1.3 / Toimiva alkeiskielitaito
Tekstin ymmärtäminen	A2.1 / Peruskielitaidon alkuvaihe
Kirjoittaminen	A1.3 / Toimiva alkeiskielitaito

LIITE 2: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Ruotsi A2-kieli vuosiluokat 7 – 9

AIHEPIIRIT JA VIESTINTÄTILANTEET	RAKENTEET
7. lk	
<ul style="list-style-type: none"> - edellisiä syventäen - mielipiteen ilmaisua, tien neuvomista, ostotilanteita ja harrastuksia - kotityöt, ruokasanastoa, keskustelua - Ruotsin maantietoa ja kulttuuria <p>henkilöiden ja kotipaikkakunnan esittelyä suullisesti ja kirjallisesti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - edellisiä syventäen - sanajärjestys; päälause ja sivulause - ajanmääräykset, päiväykset, kuukaudet, järjestysluvut - omistus + adjektiivi + substantiivi - imperatiivi - borde - pronomineja, prepositioita
8. lk	
<ul style="list-style-type: none"> - asioiminen - värit, vaatteet, ruumiinosat - säätiloja - matkustamista, maiden ja kansojen nimiä - terveydestä huolehtiminen ja sairastaminen - ystävyyttä, tunteita - musiikkia ja muoti - Tanskan kulttuuria, tapoja ja maantietoa <p>viestintäsanastoa ja viestintävälineiden käyttöä juhlaperinteisiin tutustumista</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Man-rakenne, s-passiivi - sin, sitt, sina - ainesanat - 1. konditionaali - om -lause - refleksiiviverbit - det finns - den, det, de här - denna, detta, dessa - adverbijä, substantiivin ja adjektiivin määräinen ja epämääräinen muoto - lisää adjektiivia ja adjektiivien vertailua
9. lk	
<ul style="list-style-type: none"> - Huippuvuoret, Islanti, Norjan maantietoa ja kulttuuria. - kierrätys, ekologinen elämäntapa, eläin-suojelu - TV-ohjelmia, elokuvia, katselutottumuksia - koulutus, opiskelu, ammatteja, tulevaisuuden suunnitelmia - perhe-elämää, nuorten suhteita, mietteitä elämästä - päivälehtiin ja Internetiin tutustumista - ruotsalaisia tapoja - Suomen esittelyä - kansallisuudet, maantieteelliset nimet - ammattianoja 	<ul style="list-style-type: none"> - edellisiä syventäen - pää- ja sivulause, epäsuora esitys, aikamuodot ja futuuri - substantiivi + adjektiivi epämääräisessä ja määräisessä muodossa - Omistus + adjektiivi + substantiivi - att ja infinitiivi - partisiipit - var-verbit - superlatiivi attribuuttina - s- passiivi - 2. konditionaali - vahvat ja epä säännölliset verbit - deponenttiverbit - vara- ja bli-passiivi

Arviointi

Arvioinnin perusteena ovat suullisen ja kirjallisen kielitaidon perustana jatkuva näyttö, formatiiviset ja summatiiviset kokeet, vastuuntuntoisuus ja positiivinen suhtautuminen oppiaineeseen, harrastuneisuus, säännöllinen ja huolellinen tehtävien suorittaminen sekä kyky ja halu yhteistyöhön.

Arvioinnin kriteerit

Kuullun ymmärtäminen

Puhuminen

Tekstin ymmärtäminen

Kirjoittaminen

A 2.2 / Kehittyvä peruskielitaito

A2.1 / Peruskielitaidon alkuvaihe

A2.2 / Kehittyvä peruskielitaito

A2.1 / Peruskielitaidon alkuvaihe

LIITE 2: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko

7.3.1.2 Ruotsi B1-kieli

YDINTAVOITTEET				
Oppilas oppii kommunikoidaan sekä kirjallisesti että suullisesti tavallisimmissa arkipäivän tilanteissa, joissa puhekumppani voi auttaa. Oppilas oppii käyttämään kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilas oppii arvioimaan työskentelyään ja muuttamaan työskentelytapojaan tarvittaessa. Oppilas tutustuu suomenruotsalaiseen, ruotsalaiseen ja muuhun pohjoismaiseen elämänmuotoon. Lisäksi oppilas tiedostaa ruotsin kielen erityisaseman toisena virallisena kielenä Suomessa.				
LK	SISÄLTÖTAVOITTEET			SUOSITELTAVAT TYÖTAVAT
	AIHEPIIRIT	RAKENTEET	VIESTINTÄSTRATEGIAT	
7	<ul style="list-style-type: none"> - minä - asuminen - perhe ja sukulaiset - koulu - harrastukset - arkipäivän asiointitilanteita - viikonpäivät ja vuodenajat - kellonajat - värit - säätilat - yleistietoa Pohjoismaista 	<ul style="list-style-type: none"> - persoonapronominit - omistuspronominin ja genetiivi - kysymyssanat - substantiivin taivutus - adjektiivin taivutus - apuverbit - verbin infinitiivi ja preesens - päälauseen sanajärjestys - lukusanat - prepositioita 	<ul style="list-style-type: none"> - kielellinen tai tilanneviihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi - vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen - puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla 	Ks. OPS-perusteiden lukua 3.4. <ul style="list-style-type: none"> - lukeminen - kirjoittaminen - kääntäminen - ääntäminen - dialogi - elaborointi - tiedonhankintavälineiden käyttö - kuullun ymmärtäminen - pari- ja ryhmätyöt

8	<ul style="list-style-type: none"> - vapaa-aika - vaatesanasto - kehon osat ja sairaudet - ruoka - matkustaminen - tien kysyminen ja neuvominen - arkielämään liittyviä tilanteita - suomenruotsalaisuus - Ruotsi ja Norja 	<ul style="list-style-type: none"> - aiemmin opittujen rakenteiden kertaus - imperfekti - perfekti - imperatiivi - man-rakenne - päiväykset - järjestysluvut - kuukaudet - demonstratiivipronominit - muodollinen subjekti - lyhyet vastaukset - sivulauseen sanajärjestys 	<ul style="list-style-type: none"> - kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi - vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen - puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla 	<ul style="list-style-type: none"> - Ks. edellinen kohta
9	<ul style="list-style-type: none"> - media - ihmissuhteet - opiskelu ja työelämä - tulevaisuus - ympäristö ja ekologinen elämäntapa - Tanska ja Islanti 	<ul style="list-style-type: none"> - keskeisten rakenteiden kertaus - pluskvamperfekti - refleksiiviverbit - att + infinitiivi - konditionaali - futuuri - pronominin, adjektiivin ja substantiivin yhteistäivutus - adjektiivien vertailu - adverbit 	<ul style="list-style-type: none"> - kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi - vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen - puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla 	<ul style="list-style-type: none"> - Ks. edellinen kohta

YHTEISTYÖ

Ruotsin kielen, äidinkielen ja muiden kielten opettajien yhteistyö on suotavaa esimerkiksi rakenteiden opettamisessa sekä ruotsinkieliseen kulttuuriin tutustuttamisessa. Opiskelua pyritään laajentamaan ympäröivään yhteiskuntaan ja muihin Pohjoismaihin (esim. opintokäynnit, kansainväliset vierailijat, yhteistyöprojektit, esiintymiset, internet, media).

ARVIOINTI

Arvioinnin perustana ovat suullisen ja kirjallisen kielitaidon jatkuva näyttö, formatiiviset ja summatiiviset kokeet, vastuuntuntoisuus ja positiivinen suhtautuminen oppiaineeseen, harrastuneisuus, säännöllinen ja huolellinen opiskeluun kuuluvien tehtävien suorittaminen sekä kyky ja halu yhteistyöhön.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas saavuttaa toimivan alkeiskielitaidon (A1.3) puhumisessa ja kirjoittamisessa sekä peruskielitaidon alkuvaiheen (A2.1) kuullun ja luetun ymmärtämisessä. (LIITE 2:Kielitaidon tasojen kuvausasteikko)

7.3.2 A-kielet

7.3.2.1 Englanti A1-kieli

VUOSILUOKAT 3 – 9

YDINTAVOITTEET				
Oppilas oppii kommunikoidaan arkipäivän tilanteissa, varsinkin suullisesti. Oppilas oppii kommunikoidaan kohteliaasti ja luontevasti vieraalla kielellä. Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan suomalaista ja lappilaista kulttuuria. Oppilaalla herää kiinnostus eri kulttuureita kohtaan.				
LK	SISÄLTÖTAVOITTEET			SUOSITELTAVAT TYÖTAVAT
	AIHEPIIRIT	RAKENTEET	VIESTINTÄSTRATEGIAT	
3	<ul style="list-style-type: none"> - minä - perhe ja koti - eläimet - kulkuneuvot - ruoat - harrastukset - asiointi - värit - viikonpäivät - kehonosat - aakkoset 	<ul style="list-style-type: none"> - yksikkö, säännöllinen monikko - persoonapronominit, - my, your, his, her, its - 1-20, kymmenluvut, 100 - be, can, have; - käskyt, kiellot; verbejä - prepositioita (in, on, under, behind) - adjektiiveja - kysymyssanat 	<ul style="list-style-type: none"> Pääpaino suullisen kielitaidon harjoittamisella ja kuullun ymmärtämisellä - tervehtiminen, esittely - anteeksipyyntö - pyytäminen, tarjoaminen - ehdottaminen - kysyminen, vastaaminen - ostoksilla - puhelinkeskustelu 	Katso OPS-perusteiden luku 3.4 Esimerkiksi: <ul style="list-style-type: none"> - laulut - leikit - lorut - runot - pelit - draama - dialogit - toistaminen
4	<ul style="list-style-type: none"> - edellisten vahvistaminen terveys - kellonajat - asiointi - liikenne - sää - kuukaudet - vuodenajat 	<ul style="list-style-type: none"> - epäsäännöllisiä monikkoja - yksikön s-genetiivi - our, your, their - 20-100, 1000, miljoona - kestopreesens - there is/are - do, don't - lisää prepositioita 	<ul style="list-style-type: none"> Pääpaino edelleen suullisessa kielitaidossa; luetun ymmärtämisen ohella aletaan harjoittaa oppilaan omaa kirjallista tuotosta. - edellisten vahvistaminen - asioiminen - haastattelu - kertominen 	<ul style="list-style-type: none"> - lukeminen - kirjoittaminen - elaborointi - tiedonhankintavälineiden käyttö - ääntäminen - haastattelu - kertominen

5	<ul style="list-style-type: none"> - edellisten vahvistaminen - koulu - lukujärjestys - aika - vapaa-aika - harrastaminen - matkustaminen - maita ja kieliä 	<ul style="list-style-type: none"> - a, an, the - persoonapron. objektimuodot - järjestysluvut - does, doesn't - yks. 3. persoonan s-pääte - imperfekti - prepositioiden vahvistaminen - adjektiivien vertailu - good, bad –vertailu, as – as 	<p>Suullisen kielitaidon ja kuullun ymmärtämisen vahvistaminen; omien lauseiden tuottaminen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - edellisten vahvistaminen - tiedon hankkiminen - opastaminen - kuvaileminen - viestien kirjoittaminen 	<p>Edellisten lisäksi painottuvat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ryhmäkeskustelu - yhteistoiminnallinen menetelmä - kääntäminen - projektityöskentely - median hyödyntäminen - kirjoittaminen - ääntäminen (intonaatio)
6	<ul style="list-style-type: none"> - edellisten vahvistaminen - kansat ja kulttuurit 	<ul style="list-style-type: none"> - artikkelien vahvistaminen, - ainesanat - of-genetiivi - some, any –pronominit, - lukusanojen vahvistaminen - imperfektin vahvistaminen, - alustavasti futuuri - prepositioiden vahvistaminen - ajanmääreet ja niiden paikka lauseessa 	<p>Suullisen kielitaidon edelleen vahvistaminen; kirjallisen kielitaidon vahvempi mukaantulo.</p> <ul style="list-style-type: none"> - edellisten vahvistaminen - projektityö 	

YHTEISTYÖ

Englantia voidaan käyttää eri oppiaineiden sisältökokonaisuuksien sekä aihekokonaisuuksien käsittelyssä.

Englannin ja äidinkielen opettajan yhteistyö on suotavaa esimerkiksi rakenteiden opettamisessa.

Opiskelua pyritään laajentamaan ympäröivään yhteiskuntaan (esim. opintokäynnit, kansainväliset vierailijat, yhteistyöprojektit, esiintymiset, internet, media).

ARVIOINTI

Arvioinnin perustana ovat suullisen ja kirjallisen kielitaidon jatkuva näyttö, formatiiviset ja summatiiviset kokeet, vastuuntuntoisuus ja positiivinen suhtautuminen oppiaineeseen, harrastuneisuus, säännöllinen ja huolellinen opiskeluun kuuluvien tehtävien suorittaminen sekä kyky ja halu yhteistyöhön.

Oppilas saavuttaa kehittyvän alkeiskielitaidon tason (A1.2) puhumisessa ja kirjoittamisessa sekä toimivan alkeiskielitaidon tason (A1.3) kuullun ja luetun ymmärtämisessä. (LIITE 2: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko)

NIVELKOHTA

YDINTAVOITTEET

Oppilas oppii kommunikoidaan sekä kirjallisesti että suullisesti vaativammissa sosiaalisissa tilanteissa kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla.

Oppilas oppii käyttämään kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilas oppii arvioimaan työskentelyään ja muuttamaan työskentelytapojaan tarvittaessa. Oppilas oppii tunnistamaan englannin kielen eri variantteja.

LK	SISÄLTÖTAVOITTEET			SUOSITELTAVAT TYÖTAVAT
	AIHEPIIRIT	RAKENTEET	VIESTINTÄSTRATEGIAT	
7	<ul style="list-style-type: none"> - minä - asuminen - lähiympäristö - julkiset palvelut - ruoka - eläimet - harrastukset - ystävyys - erilaisuus - matkustaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - monikot - artikkelit - genetiivi - pronomineja - järjestysluvut - perusaikamuodot - epäsäännölliset verbit - prepositioita - adjektiivit - muodollinen subjekti 	Suullinen ja kirjallinen kielitaito rinnakkain; foneettisen kirjoituksen ymmärtäminen. <ul style="list-style-type: none"> - kertominen - kuvaileminen - mielipiteen ilmaiseminen 	<ul style="list-style-type: none"> - suullista ja kirjallista kielitaitoa vahvistavat - menetelmät - dialogi - kuullun ymmärtäminen - kirjoitelmat - ääntäminen
8	<ul style="list-style-type: none"> - koulunkäynti - harrastukset - vapaa-aika - nuorten elämä - ostoksilla käynti - englanninkieliset maat ja kulttuurit 	<ul style="list-style-type: none"> - aikamuodot - futuuri - I konditionaali - vaillinaiset apuverbit - relatiivipronominit - sanajärjestys - adjektiivien vertailu - indefiniittipronominit - adverbis - liitekysymykset 	Suullisen ja kirjallisen kielitaidon vahvistaminen. Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Katso edellä

9	<ul style="list-style-type: none"> - kotimaa - peruskoulun jälkeinen opiskelu - työelämä - ympäristö - eri kulttuurit - media 	<ul style="list-style-type: none"> - aikamuodot - passiivi - vaillinaiset apuverbit - epäsuora esitys - yksikkömuotoiset substantiivit - paljoussanat - II konditionaali - infinitiivi ja ing-muoto 	<p>Suullisen ja kirjallisen kielitaidon vahvistaminen.</p> <p>Vuorovaikutustaitojen kehittäminen.</p>	Katso edellä
---	---	---	---	--------------

YHTEISTYÖ

Englantia voidaan käyttää eri oppiaineiden sisältökokonaisuuksien sekä aihekokonaisuuksien käsittelyssä. Englannin, äidinkielen ja muiden kielten opettajien yhteistyö on suotavaa esimerkiksi rakenteiden opettamisessa. Opiskelua pyritään laajentamaan ympäröivään yhteiskuntaan (esim. opintokäynnit, kansainväliset vierailijat, yhteistyöprojektit, esiintymiset, internet, media).

ARVIOINTI

Arvioinnin perustana ovat suullisen ja kirjallisen kielitaidon jatkuva näyttö, formatiiviset ja summatiiviset kokeet, vastuuntuntoisuus ja positiivinen suhtautuminen oppiaineeseen, harrastuneisuus, säännöllinen ja huolellinen opiskeluun kuuluvien tehtävien suorittaminen sekä kyky ja halu yhteistyöhön.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas saavuttaa kehittyvän peruskielitaidon tason (A2.2) puhumisessa ja kirjoittamisessa sekä toimivan peruskielitaidon tason (B1.1) kuullun ja luetun ymmärtämisessä. (LIITE 2: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko)

7.3.2.2 Ranska A2-kieli

YDINTAVOITTEET				
Tutustutaan ranskan kieleen ja kulttuuriin. Tavoitteena on saavuttaa peruskielitaito kaikkein tavallisimmissa kielenkäyttötilanteissa. Opi-taan käyttämään erilaisia kielenopiskelulle tyypillisiä menetelmiä ja arvioimaan omaa työskentelyään sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.				
LK	SISÄLTÖTAVOITTEET			SUOSITELTAVAT TYÖTÄ-VAT
	AIHEPIIRIT	RAKENTEET	VIESTINTÄSTRATEGIAT	
5	<ul style="list-style-type: none"> - minä - perhe - ystävät - eläimet - värit - hedelmät - vaatteet - ammatit - kaupassa asioiminen - oma huone - Pariisin nähtävyydet 	<ul style="list-style-type: none"> - aakkoset - artikkelit - lukusanoja - prepositioita - persoonapronominit - adjektiivien taivutus - substantiivien monikko - omistuspronomininit minun, si-nun ja hänen - I -verbiluokka - epäsäännölliset verbit avoir ja être - kysymyssanoja 	<ul style="list-style-type: none"> Pääpaino suullisen kielitaidon harjoit-tamisessa - tervehtiminen, esittely, hyvästely - kuulumisten kysyminen - pahoittelu - kysyminen ja vastaaminen - asioiminen - itsestä kertominen 	<ul style="list-style-type: none"> - toistaminen - laulut - leikit - pelit - dialogit - lukeminen - sanelut - draama - dvd/videot

6	<ul style="list-style-type: none"> - edellisten laajentaminen - vapaa-aika ja harrastukset - Euroopan maat - matkustaminen - ilmansuunnat - viikonpäivät - kuukaudet - sää - kellonajat - koti- ja arkielämä - tien kysyminen ja opastaminen - kuvailu 	<ul style="list-style-type: none"> - edellisten laajentaminen - tavallisimmat epäsäännölliset verbit - päiväys - omistuspronominit meidän, teidän, heidän - genetiivi - lähifutuuri - est-ce que – kysymys - adjektiivin taivutus ja paikka - il y a – rakenne - järjestysluvut 	<p>Pääpaino edelleen suullisessa kielitaidossa ja kuullun ymmärtämisessä Aletaan harjoitella enemmän myös kirjoittamista</p> <ul style="list-style-type: none"> - edellisten vahvistaminen - asioiminen - kuvaileminen - kysyminen ja vastaaminen - kertominen 	<p>Edellisten lisäksi kirjoittamisen vahvempi mukaantulo</p>
---	--	---	---	--

YHTEISTYÖ
Ranskankielen, äidinkielen ja muiden kieltenopettajien yhteistyö on suotavaa esimerkiksi rakenteiden opettamisessa. Opiskelua pyritään laajentamaan ympäröivään yhteiskuntaan (esim. kansainväliset vierailijat, internet, media).

ARVIOINTI
Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8
Oppilas saavuttaa peruskielitaidon alkuvaiheen tason (A1.2) puhumisessa ja kirjoittamisessa sekä toimivan alkeiskielitaidon tason (A1.3) kuullun ja luetun ymmärtämisessä. (LIITE 2: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko)

YDINTAVOITTEET				
Tavoitteena on laajentaa ranskan peruskielitaitoa ja saada varmuutta ja sujuvuutta eri kielenkäyttötilanteissa. Syvennetään tietoja ranskankielisestä kulttuurista. Opitaan käyttämään erilaisia kielenopiskelulle tyypillisiä menetelmiä ja arvioimaan omaa työskentelyään.				
LK	SISÄLTÖTAVOITTEET			SUOSITELTAVAT TYÖTAVAT
	AIHEPIIRIT	RAKENTEET	VIESTINTÄSTRATEGIAT	
7	<ul style="list-style-type: none"> - minä - lähiympäristö - koulu - vapaa-aika - harrastukset - ystävyys - ruumiinosat - tien neuvominen 	<ul style="list-style-type: none"> - vahvistetaan aiemmin opittuja rakenteita - Säännölliset verbit - epäsäännöllisiä verbejä - lähifuturi - passé composé - (apuverbinä avoir) - adjektiivien taivutus ja paikka - 3 – muotoiset adjektiivit uusi, vanha ja kaunis - demonstratiivipronominit 	<ul style="list-style-type: none"> Suullinen ja kirjallinen kielitaito rinnakkain - kertominen - kuvailu - voinnin kysyminen ja vastaaminen - opastaminen - mielipiteen ilmaiseminen 	<ul style="list-style-type: none"> Ks. OPS-perusteiden lukua 3.4. - toistaminen - pari-/ryhmätyöskentely - lukeminen - kirjoittaminen - dialogit - pelit - draama - tiedonhankintavälineiden käyttö
8	<ul style="list-style-type: none"> - kaupat ja niissä asiointi - ruokailu - kulkuvälineet - matkustus ja vapaa-aika - työelämä - media - eläinsanastoa - aamu- ja iltatoimet 	<ul style="list-style-type: none"> - vahvistetaan aiemmin opittuja rakenteita - kieltoilmaisut - partitiivi - ajan ilmaisuja - imperfekti - käskymuoto - refleksiiviverbit - persoonapronominien - suora objekti (le, la, les) 	<ul style="list-style-type: none"> - edellisten vahvistaminen - asioiminen - viestin kirjoittaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Ks. edellinen kohta

9	<ul style="list-style-type: none"> - edellisten vahvistaminen - ranskankielinen maailma - nuorten elämä - juhlat - yhteiskunta - ympäristö - urheilu 	<ul style="list-style-type: none"> - edellisten vahvistaminen - passé composé ja imperfekti sekä niiden ero - adjektiivien vertailu - adverbit ja niiden vertailu - futuuri - relatiivipronominit - refleksiiviverbien imperatiivi ja passé composé - kysymyslause - persoonapronominien painolliset muodot - pronominaalit en ja y - indefiniittipronominit - persoonapronominien suora ja epäsuora objekti 	<ul style="list-style-type: none"> - edellisten vahvistaminen - kuullunymmärtämisen ja kirjallisen - tuottamisen vahvempi mukaantulo 	Ks. edellinen kohta
---	---	--	---	---------------------

YHTEISTYÖ

Ranskankielen, äidinkielen ja muiden kieltenopettajien yhteistyö on suotavaa esimerkiksi rakenteiden opettamisessa. Opiskelua pyritään laajentamaan ympäröivään yhteiskuntaan (esim. kansainväliset vierailijat, internet, media).

ARVIOINTI

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas saavuttaa peruskielitaidon alkuvaiheen tason (A2.1) puhumisessa ja kirjoittamisessa sekä kehittyvän peruskielitaidon tason (A2.2) kuullun ja luetun ymmärtämisessä. (LIITE 2: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko).

7.3.2.3 Saksa A2-kieli

YDINTAVOITTEET

Opitaan kommunikoidaan arkipäivän tilanteissa kohteliaasti ja luontevasti saksan kielellä. Opitaan ymmärtämään tavanomaisen tekstin ja puheen sisältöä sekä ilmaisemaan itseään kirjallisesti ja suullisesti. Tutustutaan saksankielisiin maihin. Opitaan käyttämään erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Pyritään oivaltamaan kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään harjoittelun merkitys.

LK	SISÄLTÖTAVOITTEET			SUOSITELTAVAT TYÖTAVAT
	AIHEPIIRIT	RAKENTEET	VIESTINTÄSTRATEGIAT	
7	<ul style="list-style-type: none"> - itsestä ja perheestä kertominen - harrastukset ja vapaa-aika - ystävyys - asuinpaikasta kertominen - kehon osat ja ulkonäkö - kaupassa asioiminen ja vaatetus - säätilat - matkustaminen ja lomasuunnitelmat - koulu ja opiskelu - puhelimessa asioiminen - matkustus - Saksan ja Suomen vertailua 	<ul style="list-style-type: none"> - substantiivien suvut ja artikkelien käyttö - kysymyssanat - säännöllisten ja epäsäännöllisten verbien preesenstaivutus - eriävät yhdysverbit - modaaliapuverbit - man-rakenne - persoonapronominien akkusatiivi ja datiivi - substantiivien akkusatiivi ja datiivi - akkusatiiviprepositiot - datiiviprepositiot - adjektiivien vertailu - päälauseen sanajärjestys - sivulauseen sanajärjestys - säännöllisten ja epäsäännöllisten verbien perfekt 	<ul style="list-style-type: none"> - kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi - vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen - puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla 	<p>Ks. OPS-perusteiden lukua 3.4.</p> <ul style="list-style-type: none"> - lukeminen - kirjoittaminen - kääntäminen - ääntäminen - dialogi - elaborointi - tiedonhankintavälineiden käyttö - kuullun ymmärtäminen - pari- ja ryhmätyöt

8	<ul style="list-style-type: none"> - vapaa-aika - henkilön luonnehdinta - mielipiteen ilmaisu - ravintolassa asioiminen - tien kysyminen ja neuvominen - matkustaminen - asuminen ja kotityöt - terveys ja hyvinvointi - tiedotusvälineet - Sveitsi ja Itävalta 	<ul style="list-style-type: none"> - perfektin kertaus - pää- ja sivulauseen sanajärjestyksen kertaus - sijamuotojen kertaus - imperfekti - epäsuora kysymyslause - suomen konditionaalien vastineet - imperatiivi - refleksiiviverbit (alustavasti) - akkusatiivi- ja datiiviprepositioiden kertaus - vaihtoprepositiot - pluskvamperfekti - järjestysluvut - adjektiivin taivutus (keskeiset tapaukset) 	<ul style="list-style-type: none"> - kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi - vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen - puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla 	Ks. edellinen kohta
---	---	--	--	---------------------

9	<ul style="list-style-type: none"> - lomakokemuksia - opiskelu - nuorten elämä - musiikki - media - työelämä - tulevaisuus - ympäristö - matkustaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - sijamuotojen kertaus - henkilönimien ja substantiivien genetiivi - futuuri - pää- ja sivulauseen sanajärjestyksen kertaus - heikot maskuliinit - relatiivipronominit - pronominaaliadverbit - refleksiiviverbit - suomen konditionaalien vastineen kertaus - konjunkttiivin pluskvamperfekti - passiivi + agentti - maantieteelliset nimet - zu +infinitiivi - kaksoisinfinitiivi - adjektiivien taivutus (keskeiset tapaukset) 	<ul style="list-style-type: none"> - kielellinen tai tilanneviihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi - vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen - puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla 	Ks. edellinen kohta
---	---	---	---	---------------------

YHTEISTYÖ

Äidinkielen ja muiden kielten opettajien yhteistyö on suotavaa esim. rakenteiden opettamisessa, samoin yhteistyö mm. maantiedon ja historian opettajien kanssa saksankieliseen alueeseen ja kulttuuriin tutustuttamisessa. Opiskelua pyritään laajentamaan ympäröivään yhteiskuntaan (esim. kansainväliset vierailijat, yhteistyöprojektit, esiintymiset, internet, media).

ARVIOINTI

Arvioinnin perustana ovat suullisen ja kirjallisen kielitaidon jatkuva näyttö, formatiiviset ja summatiiviset kokeet, vastuuntuntoisuus ja positiivinen suhtautuminen oppiaineeseen, harrastuneisuus, säännöllinen ja huolellinen opiskeluun kuuluvien tehtävien suorittaminen sekä kyky ja halu yhteistyöhön.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas saavuttaa peruskielitaidon alkuvaiheen (A2.1) puhumisessa ja kirjoittamisessa sekä kehittyvän peruskielitaidon (A2.2) kuullun ja luetun ymmärtämisessä. (LIITE 2: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko) Oppilas tuntee saksankielisen alueen elämänmuotoa ja historiaa.

7.3.2.4 Venäjä A2-kieli / Perusopetuksen luokat 5 ja 6/3 vvkt

Tavoitteet

Tavoitteena venäjän opiskelussa ala-asteella alkavassa A2-kielessä on hankkia venäjän suullinen ja kirjallinen alkeiskielitaito. Samanaikaisesti saadaan tietoa venäläisestä elämäntavasta, elinympäristöstä, kulttuurista ja historiasta. Asennekasvatusta naapurimaan erilaisten olosuhteiden ymmärtämiseksi pyritään koko opiskelun ajan tuomaan esille. Samalla opitaan ymmärtämään Venäjän ja EU:n suhteiden merkitys koko Euroopan, Barentsin alueen ja oman seudun kehittymiselle esim. matkailun ja yrittäjyyden yhteydessä. Luodaan pohjaa elinikäiselle kieltenoppimiselle ja oikeille kielenoppimisstrategioille.

Opitaan alusta pitäen oikeaa venäjän ääntämystä, intonaatiota, viestinnän erityispiirteitä. Harjoitellaan alusta alkaen sekä kyrillisiä paino- että kirjoituskirjaimia ja niitä vastaavia äänteitä.

Venäjän kielen ja kulttuurin opetuksessa hyödynnetään Suomessa laadittua sovellusta asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen yleiseurooppalaiseen viitekehykseen.

Tavoitteena alaluokkien päättövaiheessa on kehittyvä alkeiskielitaito(A1.2) puhumisessa, kirjoittamisessa ja kuullun ymmärtämisessä sekä toimiva alkeiskielitaito(A1.3) luetun ymmärtämisessä.

Pyritään yhteistyöhön muiden venäjän kielellä tai Venäjän kanssa yhteistyötä harjoittavien paikallisten toimijoiden (esim. Arktikum, kansalaisjärjestöt) kanssa.

AIHEPIIRIT JA VIESTINNÄLLISET TILAN- TEET	RAKENTEET
<ul style="list-style-type: none">- kyrilliset aakkoset, ääntäminen- sinuttelu/teitittely- tervehtiminen, kuulumiset, esittely, tutustuminen- itsestä kertominen- perhe, suku, ikä, asuminen- viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat, sää, kello- harrastukset ja kaverit- ostokset, vaatteet, ruoka- kirjeen ja kortin kirjoittaminen, tietokoneen kyrilliset fontit- terveys, urheilu ja liikunta; ulkonäkö- asuminen kaupungissa/maalla- kulkuneuvot, matkustaminen- eläimet, luonto, ympäristö- koulumaailma, kesäloma- Internet- juhlat ja juhlapäivät Suomessa/Venäjällä- Pietarin kaupunki	<ul style="list-style-type: none">- substantiivit ja niiden suvut- persoonapronominit, omistuspronomininit- lukusanat- verbin preesens- prepositionaali, datiivi+prepositiot- akkusatiivi; objekti- preteriti- järjestysluvut- adjektiivit- liikeverbit- genetiivi- instrumentaali- käskymuoto- monikon sijamuotoihin tutustuminen- futuuriin tutustuminen- aspekteihin tutustuminen

7.3.3 B-kielet

Valinnaisen kielen opetus painottuu puheviestintään kaikkein tavanomaisimmissa arkipäivän tilanteissa ja toimii samalla johdantona pitempikestoisille kyseisen kielen opinnoille toisen asteen koulutuksessa: ranska, saksa ja venäjä.

7.3.3.1 Ranska B2-kieli

YDINTAVOITTEET				
Opitaan kommunikoimaan etenkin suullisesti tavallisissa arkipäivän tilanteissa.				
Opitaan laatimaan suppeita kirjallisia viestejä.				
Tutustutaan Ranskaan ja sen kulttuuriin sekä muihin ranskankielisiin maihin.				
Opitaan käyttämään kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja arvioimaan omaa työskentelyään.				
LK	SISÄLTÖTAVOITTEET			SUOSITELTAVAT TYÖTAVAT
	AIHEPIIRIT	RAKENTEET	VIESTINTÄSTRATEGIAT	
8	<ul style="list-style-type: none"> - minä - perhe - ystävät - harrastukset - kaupassa ja kahvilassa asiointi - viikonpäivät - kuukaudet - vuodenajat - kellonajat - kulkuneuvoilla liikkuminen - ammatit 	<ul style="list-style-type: none"> - aakkoset ja ääntäminen - artikkelit - substantiivin monikko - adjektiivien taivutus - persoonapronominit - omistuspronominit - demonstratiivipronominit - kieltolause - kysymyslause - I - verbiluokka - epäsäännöllisiä verbejä - lähifutuuri - genetiivi - lukusanat 	<ul style="list-style-type: none"> Pääpaino suullisen kielitaidon harjoittamisessa - tervehtiminen ja hyvästely - esittely - kuulumisten kysyminen - pahoittelu - kysyminen ja vastaaminen - itsestä kertominen - asioiminen 	<ul style="list-style-type: none"> - toistaminen - pari-/ryhmäkeskustelu - lukeminen - pelit - draama - dialogit - kirjoittaminen - sanelut - tiedonhankintavälineiden käyttö - dvd/videot

9	<ul style="list-style-type: none"> - edellisten vahvistaminen - koulunkäynti - ruokailutilanteet - ravintolassa asiointi - asuminen - lähiympäristö - ruumiinosat - aamu- ja iltatoimet - sää 	<ul style="list-style-type: none"> - vahvistetaan aiemmin opittuja rakenteita - partitiivi - II ja III verbi- luokat - refleksiiviverbit - passé composé - imperatiivi - epäsäännöllisiä verbejä - relatiivipronomininit qui ja que - persoonapronominien suorat (COD) ja epäsuorat objekti- muodot (COI) - painolliset persoonaprono- minit - kieltoilmaisuja 	<ul style="list-style-type: none"> - suullisen kielitaidon vahvistaminen - kirjallisen kielitaidon vahvempi mu- kaantulo - kuvaileminen - kertominen - asioiminen - opastus - mielipiteen ilmaiseminen - viestin kirjoittaminen 	Ks. edellinen kohta
---	--	---	---	---------------------

YHTEISTYÖ

Ranskankielen, äidinkielen ja muiden kielten opettajien yhteistyö on suotavaa esimerkiksi rakenteiden opettamisessa. Opiskelua pyritään laajentamaan ympäröivään yhteiskuntaan (esim. kansainväliset vierailijat, internet, media).

ARVIOINTI

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas saavuttaa kehittyvän alkeiskielitaidon (A1.1 – A1.2) puhumisessa ja kirjoittamisessa sekä toimivan alkeiskielitaidon (A1.2 – A1.3) kuullun ja luetun ymmärtämisessä.

(LIITE 2: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko)

7.3.3.2 Saksa B2-kieli

YDINTAVOITTEET				
Opitaan kommunikoidaan arkipäivän tilanteissa kohteliaasti ja luontevasti saksan kielellä. Opitaan ymmärtämään tavanomaisen tekstin ja puheen sisältöä sekä ilmaisemaan itseään kirjallisesti ja suullisesti. Tutustutaan saksankielisiin maihin. Opitaan käyttämään erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Pyritään oivaltamaan kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään harjoittelun merkitys.				
LK	SISÄLTÖTAVOITTEET			SUOSITELTAVAT TYÖTAVAT
	AIHEPIIRIT	RAKENTEET	VIESTINTÄSTRATEGIAT	
8	<ul style="list-style-type: none"> - itsestä ja perheestä kertominen - sukulaisuussanat - harrastukset ja vapaa-aika - säätilat - viikonpäivät - kellonajat - koulusanasto - värit - arkipäivän tilanteissa asioiminen - yleistietoa saksankielisistä maista - Saksa 	<ul style="list-style-type: none"> - lukusanat - verbin preesenstaivutus - persoonapronominien perusmuodot - kieltosanat nicht ja nein, kein/keine - substantiivin suku ja monikko - epämääräinen ja määräinen artikkeli - vahvojen verbien preesens-taivutus - eriävät yhdysverbit - yksikön omistuspronomininit - modaaliapuverbit - imperatiivi - kohteliaat kysymykset - persoonapronominien objektimuodot - prepositioita 	<ul style="list-style-type: none"> - kielellinen tai tilanneviheisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi - vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen - puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla 	Ks. OPS-perusteiden lukua 3.4 <ul style="list-style-type: none"> - lukeminen - kirjoittaminen - kääntäminen - ääntäminen - dialogi - elaborointi - tiedonhankintavälineiden käyttö - kuullun ymmärtäminen - pari- ja ryhmätyöt

9	<ul style="list-style-type: none"> - ruokakulttuuri - kaupassa asioiminen - vaatetus - kulkuneuvot ja matkustaminen - tien kysyminen ja neuvominen - kehon osat - sairaudet - kuukaudet - asuminen - henkilön luonnehdinta - onnittelu - kotipaikkakunnan esittely - eri tilanteissa toimiminen - Sveitsi ja Itävalta 	<ul style="list-style-type: none"> - persoonapronominien objektimuotojen kertaus - persoonapronominien datiivi - omistuspronominit - säännöllisten ja vahvojen verbien preesenstaivutuksen kertaus - perfekti - werden-apuverbi - hatte ja war - man-rakenne - akkusatiiviprepositiot - datiiiviprepositiot - substantiivien akkusatiivi - substantiivien datiivi - zum/zur, nach - sivulauseen sanajärjestys - rektioverbejä - prepositioita 	<ul style="list-style-type: none"> - kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi - vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen - puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla 	Ks. edellinen kohta
---	---	---	--	---------------------

YHTEISTYÖ

Äidinkielen ja muiden kielten opettajien yhteistyö on suotavaa esim. rakenteiden opettamisessa, samoin yhteistyö mm. maantiedon ja historian opettajien kanssa saksankieliseen alueeseen ja kulttuuriin tutustuttamisessa. Opiskelua pyritään laajentamaan ympäröivään yhteiskuntaan (esim. kansainväliset vierailijat, yhteistyöprojektit, esiintymiset, internet, media).

ARVIOINTI

Arvioinnin perustana ovat suullisen ja kirjallisen kielitaidon jatkuva näyttö, formatiiviset ja summatiiviset kokeet, vastuuntuntoisuus ja positiivinen suhtautuminen oppiaineeseen, harrastuneisuus, säännöllinen ja huolellinen opiskeluun kuuluvien tehtävien suorittaminen sekä kyky ja halu yhteistyöhön.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas saavuttaa kehittyvän alkeiskielitaidon (A1.2) puhumisessa, kirjoittamisessa ja kuullun ymmärtämisessä sekä toimivan alkeiskielitaidon (A1.3) luetun ymmärtämisessä. (LIITE 2: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko) Oppilas tuntee saksankielisen alueen elämämuotoa ja historiaa.

7.3.3.3 Venäjä B2-kieli

Tavoitteet

Venäjän opiskelun tavoitteena on huomata venäjän kielen merkitys lähinaapurin kielenä sekä kasvava venäjän osaamisen tarve mm. matkailussa ja yrittäjyydessä.

Tavoitteena venäjän opiskelussa on hankkia peruskielitaito käytännön tilanteissa, saada maantuntemustietoa, tutustua venäläiseen tapakulttuuriin ja venäläiseen elämäänmenoon.

Venäjän opiskelun tavoitteena on myös oppia tuntemaan venäjän kielen ominaispiirteitä: kyrillistä kirjaimistoa, substantiivien ja adjektiivien sukujärjestelmää, aspekteja ja liikeverbejä.

Vuosiluokat 8 – 9

Tavoitteet ja sisällöt

AIHEPIIRI/TILANNE	RAKENTEET
8. lk	
<ul style="list-style-type: none">- kyrilliset paino- ja kirjoituskirjaimet, venäjän ääntäminen- tutustuminen, esittäytyminen, tapaamisesta sopiminen, sinuttelu/teitittely- kielitaidosta puhuminen- Pietarissa, mökillä olo, matkat- ravintolakeskustelut, ruoka ja juoma	<ul style="list-style-type: none">- substantiivin suku, muodollinen subjekti, persoona- ja omistuspronominit, kielto sanat, perusluvut, tasatunnit- verbin preesens, yksikön prepositionaali- adjektiivin sukupäätteet, substantiivin monikko, preteriti, tutustuminen adverbeihin- yksikön akkusatiivi, objekti, liikeverbit
9. lk	
<ul style="list-style-type: none">- vierailulla, suku ja perhe- puhelimessa, vapaa-aika- ystävien luona kylässä- ostopilanteita, junaliput	<ul style="list-style-type: none">- venäläinen nimisysteemi, viikonpäivät, verbien aspektit alustavasti- yksikön genetiivi- järjestysluvut, kuukaudet, päivämäärät, kellonajat- kehotusilmaisut, lippujen ostaminen- lisää liikeverbeistä, yksikön instrumentaali, diminutiivi- yksikön datiivi, с Я – verbit- lisää liikeverbeistä, hinnan ilmaiseminen

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielen osaamisen taso luokalla 9 taitotasokuvausasteikon (LIITE) mukaan

Kuullun ymmärtäminen Puhuminen Luetun ymmärtäminen Kirjoittaminen
A1.2 A1.1 A1.2 A1.1

7.4 Matematiikka

Opetuksesta

Matematiikan oppimisen olennainen tavoite on ajattelun taitojen kehittyminen. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia loogisen ajattelun kehittämiseen ja matemaattisten käsitteiden sekä yleisimmin käytettyjen ratkaisumenetelmien oppimiseen. Matematiikan opetuksen on edettävä systemaattisesti ja sen tulee luoda kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Konkreettisuus toimii tärkeänä apuvälineenä yhdistettäessä oppilaan kokemuksiin ja ajattelujärjestelmiä matematiikan abstraktiin järjestelmään. Arkipäivän tilanteissa eteen tulevia ongelmia, joita on mahdollista ratkoa matemaattisen ajattelun tai toiminnan avulla, tulee hyödyntää tehokkaasti opetuksessa.

Matematiikka on kokonaisuus, jossa aikaisemmin opitut asiat on hallittava koko ajan uusia asioita opiskeltaessa. Vaikeudet ymmärtää kymmenjärjestelmää tai joku pienikin puute aiemmin opituksessa voivat estää uuden oppimisen. Oppilailla tulisi olla koko ajan mahdollisuus korjata näitä puutteita. Tämä voidaan toteuttaa kertaamalla, tukiopetuksella, erityisopettajan tuella ja jakamalla opetusryhmiä pienempiin osiin.

Oppilaan vahva itsetunto on selvästi yhteydessä hyviin matematiikan suorituksiin. Siksi hyvien oppimistulosten saavuttamiseksi pitää saada säilymään positiivinen asenne opiaimetta ja opiskelua kohtaan, kyetä opettamaan matematiikan perusasiat ymmärryksellä sekä pystyä huomioimaan oppilaiden yksilölliset oppimistarpeet.

Matematiikan opetuksessa käytetään myös keskustelunomaisia, kokeilevia ja keksiviä sekä ongelmakeskeisiä työtapoja. Apuvälineenä oppilaan kokemuksiin ja ajattelujärjestelmien yhdistämiselle matematiikan abstraktiin järjestelmään käytetään konkreettisia menetelmiä, apuvälineitä ja rakentelua. Tieto- ja viestintäteknikkaa käytetään oppilaan oppimisprosessin tukena.

Työtapojen valinta riippuu opiskeluympäristöstä: ryhmän koko ja koostumus, luokkatila, välineet sekä ryhmän opettaja vaikuttavat kaikki työtavan valintaan samaa asiaa opiskeltaessa työtavat saattavat vaihdella eri ryhmillä. Työskentely voi tapahtua myös luokkatilan ulkopuolella.

Kaikille oppilaille tarjotaan mahdollisuus hankkia peruskoulun aikana sellaiset matemaattiset perustiedot ja -taidot, jotka luovat pohjan jatko-opinnoille ja antavat valmiuksia selviytyä jokapäiväisissä toiminnoissa ja työelämässä.

Tavoitteista

Arkielämän tilanteista selviäminen edellyttää riittävää lukutaitoa. Matematiikka antaa lisää välineitä ratkaista jokapäiväisiä ongelmia. Nykypäivän yhteiskunta edellyttää jäseniltään lisäksi riittävää matemaattista ajattelutaitoa. Matematiikka tarjoaa keinon välittää informaatia täsmällisesti, koska se käyttää symbolikieltä. Matematiikka nähdäänkin tieteellisen kehityksen ja modernin teknologian perustana.

Matematiikka edistää johdonmukaista ja täsmällistä ajattelua, avaruudellista hahmottamista sekä käytännön ja tieteellisten ongelmien ratkaisemista. Matematiikan opiskelu antaa mahdollisuuden kehittää oivaltamiskykyä ja luovaa ajattelua. Matematiikan kauneuden havaitseminen ja älyllisen ponnistelun mielihyvä tuottavat tyydytystä ja kannustavat tavoitteelliseen toimintaan. Varsinkin konkreettisia ongelmia ratkaistaessa oppilaiden sosiaalisen vuorovaikutuksen taidot kehittyvät.

Matematiikka oppiaineena kehittää oppilaan itseohjautuvuutta ja itsenäisen työskentelyn taitoja.

Tiivistetysti, matematiikan opiskelun tulee edistää

- päättelykykyä
- yleistysten tekemisen taitoa
- ongelmanratkaisutaitoja
- soveltamista uusiin tilanteisiin
- itseohjautuvuutta, itsenäisen työskentelyn taitoja

”Matematiikka on kuin tiilistä rakennettu talo, jossa emotionaaliset (tunne-) tekijät ovat muurilaastina; perustan on oltava tukeva, yhtään tiilistä tai muurilaastia ei saa jättää välistä pois, muuten talosta tulee vino tai seinät romahtavat kokonaan. Oppilasta, jonka matemaattinen tiilitalo on vino, täytyy auttaa ja kannustaa. Ensin täytyy selvittää, mitkä tiilet puuttuvat ja miksi. Syynä saattaa olla heikko perusta, ja silloin on uskallettava aloittaa alusta. Syynä saattaa olla myös se, että muurilaasti on murentunut eikä pysty pitämään kiviä paikoillaan. Puuttuvien tiilien löytäminen vaatii järjestelmällisyyttä ja paikoillaan. Puuttuvien tiilien löytäminen vaatii järjestelmällisyyttä ja paikoilleen asettaminen on aloitettava alimmasta tiilestä.”

(H. Ikäheimo)

Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Eheyttäminen

Matematiikan opetuksessa käsitellään arkielämään ja muihin oppiaineisiin liittyviä tehtäviä.

Ihmisenä kasvaminen

Matematiikan opiskelun tulee tukea oppilaan henkistä kasvua sekä edistää tavoitteellista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta. Matematiikan oppiminen vahvistaa oppilaan itse-tuntoa kasvattamalla tieto-, taito- ja osaamistasoa sekä oppilaan suorittaessa itsearviointia hän oppii tunnistamaan omaa oppimistyyliään ja kehittämään itseään oppijana. Matematiikan opiskelu lisää pitkäjänteisyyttä, yhteistyötaitoa, ongelmien ratkaisu- ja sietokykyä sekä yritteliäisyyttä. Matematiikan opiskelu kehittää oppilaan päättely- ja arviointikykyä sekä suhteellisuuden tajua.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Aihepiiriin perehdytään matematiikassa väestö- ja valuuttalaskuissa sekä vieraskielisissä tehtävissä. Eri vuosiluokilla oppilaat tutustutetaan matematiikan historiaan.

Viestintä ja mediataito

Oppilas harjaannutetaan hankkimaan, vertailemaan ja valikoimaan sekä kriittisesti arvioimaan tietoa ja esittämään sitä taulukoiden ja diagrammien avulla.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Matematiikan opiskelussa käsitellään soveltuviissa tilanteissa yhteiskuntaelämään ja yrittäjyyteen liittyviä ongelmia.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Oppilas perehtyy oman taloutensa hallintaan soveltuviissa tilanteissa, mm. yksikköhintalaskuissa, korkolaskennassa ja valuuttalaskuissa. Hän saa tilaisuuden huomata valintojensa vaikutuksen myös ympäristöön.

Turvallisuus ja liikenne

Turvallisuuden ylläpitämiseen ja vastuulliseen liikennekäyttäytymiseen opastetaan prosenttilaskujen ja tilastomatematiikan aihepiirien yhteydessä.

Ihminen ja teknologia

Uutta teknologiaa, erityisesti tietotekniikka, mutta myös esim. elektronisia lämpötila- tai pH-mittareita käytetään tutkimusten tekemisessä, tulosten analysoinnissa ja apuvälineenä matematiikan opiskelussa. Teknologian käyttöönotossa huomioidaan vastuullisuus ja terve kriittisyys.

Ounasjoen alueen painotukset

1. Vihkotyö
 - siisteys, selkeys, marginaalit yms.
2. Peruslaskutoimitukset
3. Sanalliset tehtävät, ongelmat ja päättelytehtävät
 - esim. piirtämisen käyttäminen ratkaisun apuna
4. Laskulausekkeet
 - johdonmukaiset merkinnät
 - yhtäsuuruusmerkin käyttö, ei "pötkömerkintöjä" eli ei $7-3=4*2=8$ vaan joko
$$\begin{array}{ccc} 7-3=4 & \text{tai} & (7-3)*2=4*2 \\ 4*2=8 & & =8 \end{array}$$
5. Geometria
 - havainnollistaminen itse mittaamalla ja rakentamalla tärkeää
6. Valtakunnalliset kokeet
 - kokeiden tulokset voisivat palvella yläkoulua paremmin, jos ne pidettäisiin jo 5. luokalla, silloin tulokset olisivat käytettävissä siirryttäessä 7. luokalle

Siirtopalaverin tärkeyttä korostettiin yläkouluun siirryttäessä.

Matematiikka alkuopetuksessa

Alkuopetuksen aikana oppilas kehittää edelleen esiopetuksessa omaksumiaan matemaattisia taitoja. Matemaattiset käsitteet opitaan konkreettisten toimintojen ja mallien avulla. Opetuksessa korostuu toiminnallisuus ja runsas havaintomateriaalin käyttö. Lasta ohjataan

ihmettelemään, pohtimaan, perustelevaan ja kuvailemaan matemaattisia ilmiöitä. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaat ovat oppimisprosessissaan hyvin eri vaiheissa.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii keskittymään, kuuntelemaan, kommunikoimaan ja kehittämään ajatteluaan ja saa tyydytystä ja iloa ongelmien ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa
- saa monipuolisia kokemuksia eri tavoista esittää matemaattisia käsitteitä; käsitteiden muodostusprosessissa ovat puhuttu ja kirjoitettu kieli, välineet, symbolit, sekä tarkoin harkitut ja johdonmukaiset opetusmenetelmät; oppilaan tulee huomata käsitteiden muodostavan rakenteita ylä- ja alakäsitteineen
- ymmärtää luonnollisenluvun käsitteen ja oppii siihen soveltuvia peruslaskutaitoja
- oppii perustelevaan ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin mallein ja välinein, kuvin, kirjallisesti tai suullisesti ja löytää ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- harjaantuu tekemään havaintoja eteen tulevista itsensä kannalta merkityksellisistä ja haasteellisista matemaattisista ongelmista.

(OPS § 14 s.)

Keskeiset sisällöt

Luvut ja laskutoimitukset sekä algebra

	1.lk	2.lk
	<ul style="list-style-type: none">- lukumäärä, lukusana ja numerosymbolit- lukujen ominaisuudet: vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen, erilaiset lukujonot, lukujen hajottaminen ja kokoaminen konkreettisin välinein, parilliset ja parittomat luvut- kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate- yhteen- ja vähennyslaskun periaate sekä laskutoimitusten väliset yhteydet vähintään lukualueella 0-20:- kymmenylitys- eri laskutapojen käyttöä: mm. päässä lasku, peruslaskutoimitukset, soveltavat laskutoimitukset sekä päättelytehtävät- välineiden käyttöä: kts. välineluettelo- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista (esim. Kuinka monta erilaista kahden pallon jäätelötötteröä saat kolmesta eri mausta?)	<ul style="list-style-type: none">- kymmenjärjestelmä lukualueella 0-1000- yhteen- ja vähennyslasku: allekkainlasku- eri laskutapojen ja välineiden käyttöä- kertolaskun periaate ja kertotauluja 0-5- jakolaskun periaate konkreettisilla välineillä- kokonaisen jakaminen konkreettisilla välineillä

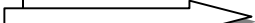
Geometria

	1. lk	2. lk
<ul style="list-style-type: none"> - luokittelu eri ominaisuuksi- en perusteella - käsitteitä: ylhäällä-alhaalla, edessä-takana, - 2- ja 3-ulotteinen hahmot- taminen, kappaleita ja ta- sokuvioita 	<ul style="list-style-type: none"> - havaintojen tekeminen ympäröivästä avaruudelli- sesta tilasta ja niiden ku- vaaminen - geometrinen muotojen havainnointi, kuvailu, luo- kittelu ja nimeäminen; ne- likulmio, kolmio, ympyrä kuutio ja pallo - 2- ja 3-ulotteisten muoto- jen tunnistaminen, selos- taminen ja nimeäminen - tutustuminen geometrisiin peruskäsitteisiin; piste ja- na, suora, kulma - 2-ulotteisten muotojen ra- kentaminen, piirtäminen ja jäljentäminen - 3-ulotteisten kappaleiden tunnistaminen ja rakenta- minen - yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia 	<ul style="list-style-type: none"> - tutustuminen lisäksi muihin muotoihin esim. kartio, lie- riö ja särmiö - murtoviiva ja puolisuora

Mittaaminen

	1. lk	2. lk
<ul style="list-style-type: none"> - raha - kello: täydet ja puolet tunnit/ paljonko kello on tunnin kuluttua? - pituus: pienempi- suurempi- yhtä suuri kuin - massa: painavampi- kevyempi- yhtä painava, järjestykseen asettaminen - tilavuus: järjestykseen asettaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - mittaamisen periaate erilaisilla välineillä - € - aika: tasa- ja puolet tunnit - pituus: cm - mittaustulosten vertailu ja arviointi 	<ul style="list-style-type: none"> - snt - digitaalinen kello - m - g ja kg - dl ja l - pinta-ala: käsitteeseen tutustuminen pinnan täyttämällä - mittojen suhteet ja niiden muuntaminen

Tietojen käsittely ja tilastot

	1. lk	2. lk
	<ul style="list-style-type: none"> - tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen - yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen - koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina 	

Matematiikan tavoitteet vuosiluokalla 3

Oppilas oppii

- tutkien ja havainnoiden muodostamaan matemaattisia käsitteitä
- käyttämään matemaattisia käsitteitä
- peruslaskutaitoja
- keskittymään työskentelyynsä
- perustelemaan toimintaansa ja esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havainnoistaan

Keskeiset sisällöt
3. luokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra	Geometria ja mittaaminen	Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys
<ul style="list-style-type: none"> - kymmenjärjestelmä - käsitteen varmentaminen, lukualue 0–10 000 - tutustuminen 60- järjestelmään, kellonaika viisari- ja pistemerkin-tänä - lukujen luokittelua ja järjestämistä, laskujär-jestys ja sulkeiden käyttö - yhteen-, vähennys- ja kertolaskua päässä ja allekkain - kertolaskukäsitteen varmistaminen ja al-lekkain kertominen yksinumeroisella ker-tojalla - kertotaulut 0-10 - jakolaskun käsite, yk-sinumeroinen jakaja - sisältöjakoa, ositusja-koa, jakolaskun mer-kitseminen sekä mur-toluvun käsite, seka-luku, murtoluku ja se-kaluku lukusuoralla, suuruusvertailu - erilaisten vaihtoehto-ten määrän tutkiminen (kombinatoristen on-gelmien tutkimista esim. piirtämällä) - laskutoimitusten tulos-ten arviointi, pyöris-täminen ja tarkistami-nen 	<ul style="list-style-type: none"> - lukujonojen tul-kitseminen ja kir-joittaminen - säännönmukai-suuksien havait-seminen ja tut-kiminen - lausekkeen käsi-te ja muodosta-minen sanalli-sesta tehtävästä - yhtälön käsite - yhtälön ratkaisu-ten etsimistä päättelemällä 	<ul style="list-style-type: none"> - suurennoksia ruudu-kossa - symmetrian käsite, peilauksia suoran suhteen - erilaisten monikul-mioiden tutkiminen ja luokittelu - kappaleiden geo-metrinen ominai-suuksien tutkiminen - mittaamisen periaat-teen vahvistaminen - piirin käsite ja sen laskeminen - mittaustulosten arvi-ointia ja mittauksen tarkistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - tietojen etsiminen, kerääminen, tal-lentaminen ja esit-täminen - yksinkertaisten taulukoiden ja dia-grammien lukemi-nen ja tuottaminen

Matematiikan arvioinnin kriteerit arvosanalle 8 vuosiluokka 3

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osaa ratkaista yksinkertaisia matemaattisia ongelmia ja esittää ratkaisujaan välineillä, kuvilla, sanoilla, lukujen avulla tai diagrammeilla
- pystyy kommunikoimaan havainnoistaan ja ajatuksistaan toimimalla ja puhumalla
- osaa vertailla ja luokitella reaalimaailman tilanteita ja ilmiöitä
- osaa etsiä yhteisiä ominaisuuksia
- pystyy tulkitsemaan yksinkertaisen tekstin kuvan tai tapahtuman
- osaa toimia ohjeen mukaan sekä keskittyy työskentelyynsä

Luvut, laskutoimitukset ja algebra

Oppilas

- ymmärtää kymmenjärjestelmän ja osaa hajottaa lukuja ykkösiin, kymmeniin, satoihin ja tuhansiin
- osaa merkitä kellonaikoja viisari- ja pistemerkintänä
- osaa yhteen-, vähennys- ja kertolaskua kirjallisesti ja suullisesti
- osaa kertotaulut
- osaa merkitä jakolaskun ja laskea sen yksinnumeroista jakajaa käyttäen päässä-laskuna sekä käyttää jakolaskua arkitilanteissa
- ymmärtää murtoluvun käsitteen
- osaa arvioida, tarkistaa ja pyöristää laskutoimituksen tuloksen

Geometria

Oppilas

- osaa luokitella monikulmioita
- osaa peilata suoran suhteen ja piirtää kuvioista suurennoksia
- osaa laskea kuvion piirin
- ymmärtää mittaamisen periaatteen, osaa käyttää jotain mittavälineitä ja ilmoittaa mittaustuloksen käyttäen yleisimpiä mittayksiköitä

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Oppilas

- osaa laatia ja lukea yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja

Matematiikan tavoitteet vuosiluokalla 4

Oppilas oppii

- tutkien ja havainnoiden muodostamaan matemaattisia käsitteitä
- ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- peruslaskutaitoja
- käyttämään sääntöjä ja noudattamaan ohjeita
- perustelemaan toimintaansa ja esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havainnoistaan

Keskeiset sisällöt

4. luokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra	Geometria ja mittaaminen	Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys
<ul style="list-style-type: none">- kymmenjärjestelmäkäsittelyn varmentaminen, lukualue 0-100 000- kellonaika pistemerkinnällä ja 60-järj.- lukujen luokittelua ja järjestämistä- yhteen-, vähennys- ja kertolaskua päässä ja allekkain- allekkain kertominen kaksinumeroisella kertojalla- sisältö ja ositusjako- jakaminen jakokulmassa- samannimisten murtolukujen yhteen ja vähennyslaskua- desimaalilukujen yhteen ja vähennyslaskua päässä ja allekkain, desimaali- ja murtolukujen yhteys- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen- negatiivisen kokonaisluvun käsite (lämpötila), lukusuoralla- kombinatoristen ongelmien tutkiminen esim. taulukoimalla ja laatimalla lista- koordinaatisto	<ul style="list-style-type: none">- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen- lausekkeen käsite, kirjoittaminen ja laskeeminen, sulkeet- säännönmukaisuuksien havaitseminen ja tutkiminen- epäyhtälön käsite- epäyhtälön ratkaisemista pääättelemällä	<ul style="list-style-type: none">- suurenoksia ja pienennöksiä ruutumittakaavan avulla- symmetria suoran suhteen, peilaus pisteen suhteen välineillä havainnollistamalla- kulmien ja kolmioiden luokittelua- yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat- kappaleiden geometristen ominaisuuksien tutkiminen- mittaamisen periaatteen vahvistaminen- tärkeimpien mittayksiköiden käyttöä, vertailua ja muuntamista- mittaustulosten arviointia	<ul style="list-style-type: none">- tietojen etsiminen, kerääminen tallentaminen ja esittäminen painettuna ja sähköisesti- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien luokittelu, tuottaminen ja tulkitseminen- koordinaatistoon tutustuminen

Matematiikan arvioinnin kriteerit arvosanalle 8 vuosiluokka 4

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- ymmärtää matematiikkaan liittyviä käsitteitä ja käyttää niitä ongelman ratkaisussa ja esittää ratkaisujaan välineillä, kuvilla, symboleilla, sanoilla, lukujen avulla tai diagrammeilla
- pystyy kommunikoimaan havainnoistaan ja ajatuksistaan toimimalla, puhumalla, kirjoittamalla ja symbolien avulla
- osaa kuvata reaalimaailman tilanteita ja ilmiöitä matemaattisesti
- osaa ryhmitellä ja luokitella annetun ja valitsemansa kriteerin perusteella sekä osaa etsiä yhteistä ominaisuutta; hän osaa erottaa laadullisen ja määrällisen ominaisuuden
- pystyy tulkitsemaan yksinkertaisen tekstin, kuvan tai tapahtuman ja tekemään suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi
- osaa toimia ohjeen mukaan, työskentelee keskittyneesti sekä itsenäisesti että ryhmässä

Luvut, laskutoimitukset ja algebra

Oppilas

- ymmärtää kymmenjärjestelmän ja osaa hajottaa lukuja lukuyksiköittäin
- ymmärtää kymmenjärjestelmän myös desimaaliluvun osalta
- ymmärtää negatiivisen luvun käsitteen
- osaa yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskua sekä kirjallisesti että suullisesti luonnollisilla luvuilla, tietää eri laskutoimitusten väliset yhteydet ja osaa käyttää niitä hyväkseen tehtävän tarkistamisessa
- ymmärtää desimaaliluvun ja murtoluvun käsitteet sekä niiden välisen yhteyden
- osaa yhteen- ja vähennyslaskua desimaaliluvuilla ja murtoluvuilla
- osaa arvioida tuloksen suuruusluokan, tarkistaa ja pyöristää laskutoimituksen tuloksen

Geometria

Oppilas

- osaa luokitella kulmia ja kolmioita
- osaa peilata suoran suhteen sekä suurentaa ja pienentää kuvioita
- ymmärtää mittaamisen periaatteen; hän osaa arvioida mittauskohteen suuruuden ja tarkastaa mittauksen tuloksen mielekkyyden sekä ilmoittaa mittaustuloksen sopivalla mittayksiköllä

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Oppilas

- osaa kerätä tietoja ja esittää niitä tilastoina, osaa lukea yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja

Matematiikan tavoitteet vuosiluokalla 5

Oppilas oppii

- peruslaskutoimitukset
- löytämään ilmiöistä yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia sekä syy- ja seuraussuhteita työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä perustelevaan toimintaansa ja päätelmiään sekä esittämään ratkaisujaan muille

Keskeiset sisällöt 5. luokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra	Geometria ja mittaaminen	Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys
<ul style="list-style-type: none"> - 10-järjestelmän varmentaminen, yli 100 000, 60-järjestelmä (aikojen yks.muun.) - lukujen luokittelua ja järjestämistä - murtolukujen ja desi-maalilukujen yhteen- ja vähennyslaskut sekä kertominen ja jakaminen luonnollisilla luvuilla - jaollisuus - supistaminen ja laventaminen - prosenttien käsite ja yhteys murtolukuun ja desimaalilukuun - laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen - koordinaatiston käyttöä - kombinatoristen ongelmien tutkiminen jollain systemaattisella menetelmällä 	<ul style="list-style-type: none"> - lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen - lausekkeen käsite, kirjoittaminen ja laskeminen, sulkeet - säännönmukaisuuksien havaitseminen ja tutkiminen - yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä 	<ul style="list-style-type: none"> - yhdenmuotoisuus ja piirroksen mitta-kaava - peilaus suoran ja pisteen suhteen - ympyrä ja sen osat - kulman mittaaminen ja kulmien luokittelua - nelikulmion ja kolmion pinta-ala - mittaamisen periaatteen vahvistaminen, yksikköjärjestelmät - mittaustulosten arviointia ja tarkistamista 	<ul style="list-style-type: none"> - tietojen etsiminen, kerääminen tallentaminen ja esittäminen painettuna ja sähköisesti - keskiarvon käsite ja laskeminen - tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppi-arvon ja mediaanin käsitteiden pohjustaminen - kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä

Matematiikka: Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. vuosiluokan päättyessä

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelman ratkaisuihin ja esittämällä niitä monipuolisesti: välineillä, kuvilla, symboleilla, sanoilla, lukujen avulla tai diagrammeilla
- pyrkii tietoisesti kohdistamaan tarkkaavaisuutensa havaintoja tehdessään; hän pystyy kommunikoimaan havainnoistaan ja ajatuksistaan monipuolisesti, toimimalla, puhumalla, kirjoittamalla ja symbolien avulla
- osaa kuvata reaalimaailman tilanteita ja ilmiöitä matemaattisesti; vertailulla, luokittelulla, järjestämällä, konstruomalla ja mallintamalla
- osaa ryhmitellä tai luokitella annetun ja valitseman kriteerin perusteella sekä osaa etsiä yhteisiä ominaisuuksia; hän osaa erottaa laadullisen ja määrällisen ominaisuuden; oppilas osaa kuvata asia – ja esineryhmiä tehden niistä tosia ja epätosia väitteitä
- osaa esittää matemaattisia ongelmia uudessa muodossa; hän pystyy tulkitsemaan yksinkertaisen tekstin, kuvan tai tapahtuman ja tekemään suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi
- osaa noudattaa sääntöjä, osaa työskennellä keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä yksin että ryhmässä

Luvut, laskutoimitukset ja algebra

Oppilas

- ymmärtää kymmenjärjestelmän myös desimaalilukujen osalta ja osaa käyttää sitä varmasti; hän ymmärtää negatiivisen luvun ja murtoluvun käsitteet sekä osaa esittää niitä eri metodeilla
- osaa esittää laskutoimitukset kirjallisesti ja suullisesti ja tietää eri laskutoimitusten väliset yhteydet; hän osaa etukäteen arvioida tuloksen suuruusluokan ja tehtävän ratkaisemisen jälkeen tarkistaa laskun vaiheet sekä arvioida ratkaisun mielekkyyden
- osaa muodostaa ja jatkaa lukujonoja sekä esittää riippuvuuksia

Geometria

Oppilas

- osaa muodostaa kuvioita annettuja ohjeita noudattaen; hän pystyy havaitsemaan yksinkertaisten geometrinen kuvioiden ominaisuuksia sekä tuntee tasokuvioiden käsitteiden muodostamaa rakennetta
- tunnistaa yhdenmuotoisuuden; oppilas osaa peilata suoran suhteen sekä suurentaa ja pienentää kuvioita annetussa suhteessa; hän tunnistaa suoran suhteen symmetriset kuviot
- ymmärtää mittauksen periaatteen; hän osaa arvioida mittauskohteen suuruuden ja tarkastaa mittauksen tuloksen mielekkyyden sekä ilmoittaa mittaus tuloksen sopivalla mittayksiköllä
- osaa laskea suunnikkaiden ja kolmioiden piirejä ja pinta-aloja

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Oppilas

- osaa kerätä tietoja, järjestää, luokitella ja esittää niitä tilastoina; hän osaa lukea yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja
- osaa selvittää erilaisten tapausten ja vaihtoehtojen lukumäärän sekä osaa päätellä mahdottoman ja varman tapauksen

Matematiikan tavoitteet vuosiluokalla 6

Oppilas oppii

- matemaattisia käsitteitä ja säännönmukaisuuksia
- näkemään reaalimaailman ja matematiikan välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia myös päässälaskuin sekä laskimella
- loogista ja luovaa ajattelua
- perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään
- työskentelemään keskittyneesti ja toimimaan ryhmässä

Keskeiset sisällöt

Vuosiluokka 6

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra	Geometria ja mittaaminen	Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys
- 10-järjestelmän varmentaminen, lukualueen laajentaminen miljardeihin - lukujen luokittelua ja järjestämistä - peruslaskutoimitusten varmentaminen luonnollisilla luvuilla ja desimaaliluvuilla - erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku - murtolukujen kertolasku - jaollisuussäännöt, luvun jakaminen tekijöihin - prosenttilaskuja, prosenttiarvo, perusarvo, prosenttiluku - aikalaskut, aikavälit - suhde	- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen - säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia - lausekkeen sieventäminen - sulkeet - yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisun etsiminen pääättelemällä	- koordinaatisto - mittaamisen periaatteen vahvistaminen - mittakaava - kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksia, piiri, pinta-ala - kappaleiden nimeäminen ja luokittelu - pinta-alan ja tilavuuden yksiköt - suorakulmaisen särmiön ja kuution tilavuus - mittaustulosten arviointia ja tarkistamista sekä pyöristämistä	- tietojen etsimistä tekstistä, kuvis-ta, taulukoista ja diagrammeista - pylväs ja viivadiagrammien piirtäminen ja tulkinta - tietojen esittämistä käyttökelpoisessa muodossa - klassisen todennäköisyyden käsite ja laskeminen

Matematiikan arvioinnin kriteerit arvosanalle 8 vuosiluokalla 6

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyyksiä ja säännönmukaisuuksia
- osaa sanallisesta tehtävästä muodostaa laskulausekkeen, ratkaista sen ja arvioida onko saatu tulos järkevä

Luvut ja laskutoimitukset

Oppilas

- osaa suorittaa peruslaskutoimituksia luonnollisilla luvuilla sekä desimaaliluvuilla päässä, paperilla ja laskimella
- osaa jaollisuussääntöjä; hän tietää, milloin luku on jaollinen 2:lla, 3:lla, 5:llä ja 10:llä
- osaa esittää desimaalilukuja murtolukuina ja murtolukuja desimaalilukuina
- osaa laskea erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä kertolaskua murtoluvuilla
- osaa laskea yksinkertaisia prosenttilaskuja
- osaa pyöristää vastauksen ja antaa sen järkevässä muodossa
- osaa laskea aikalaskuja

Algebra

Oppilas

- osaa tulkita ja kirjoittaa lukujonoja
- osaa laatia ja sieventää lausekkeita
- löytää säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia

Funktiot

Oppilas

- osaa esittää lukuparin koordinaatistossa

Geometria

Oppilas

- tunnistaa geometrisiä muotoja ja tuntee niiden ominaisuuksia
- osaa käyttää harppia ja viivainta geometrisissä piirrostehävissä
- osaa muuntaa pinta-alan ja tilavuuden yksiköitä
- osaa laskea kolmioiden ja nelikulmioiden piirin ja pinta-alan sekä suorakulmaisen särmiön tilavuuden
- osaa laskea kartalta mitatun välimatkan todellisen pituuden mittakaavan avulla

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas

- osaa etsiä tietoja taulukoista ja diagrammeista
- osaa piirtää ja tulkita pylväs- ja viivadiagrammin
- osaa laskea yksinkertaisen laskun klassisesta todennäköisyydestä

Matematiikan tavoitteet vuosiluokalla 7

Oppilas oppii

- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- täsmällisiä matemaattisia käsitteitä ja sääntöjä
- matemaattisten tekstien tulkintaa ja tuottamista
- ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti
- loogista ja luovaa ajattelua
- perustelemaan päätelmiään

Keskeiset sisällöt

Vuosiluokka 7

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra	Funktiot	Geometria
<ul style="list-style-type: none">- luonnolliset luvut, kokonaisluvut, rationaaliluvut ja niiden historiaa- vastaluku, itseisarvo, käänteisluku- murtolukujen jakolasku- peruslaskutoimitusten varmentaminen rationaaliluvuilla- potenssi, eksponenttina luonnollinen luku- pukujen jakaminen alkutekijöihin ja jaollisuussääntöjä- pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttö- massan ja ajan yksiköt muunnoksineen	<ul style="list-style-type: none">- muuttuja, muuttujalausekkeen muodostaminen ja sen sieventäminen- muuttujan arvon sijoittaminen lausekkeeseen- aritmeettisten ja geometrinen lukujonojen tutkimista- lineaarisen yhtälön ratkaisu	<ul style="list-style-type: none">- yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon	<ul style="list-style-type: none">- kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä- säännölliset monikulmiot- kulmien luokittelu, nimeäminen, piirtäminen, mittaaminen ja puolittaminen- kulmien välisiä yhteyksiä- ympyrä ja siihen liittyvät käsitteet- monikulmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä- symmetria suoran ja pisteen suhteen sekä kierto ja siirto tasossa- geometrista piirtämistä

Matematiikan tavoitteet vuosiluokalla 8

Oppilas oppii

- arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintamista ja ratkaisemista
- loogista ja luovaa ajattelua
- työskentelemään pitkäjänteisesti
- soveltamaan erilaisia ajatusprosesseja tehtävien ratkaisuisissa
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti

Keskeiset sisällöt:

Vuosiluokka 8

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra	Geometria
<ul style="list-style-type: none">- suhde ja verrannollisuus- prosenttilaskentaa- reaalityluvut- juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurilla- pyöristäminen tiettyyn tarkkuuteen	<ul style="list-style-type: none">- potenssilauseke ja sen sieventäminen- potenssien laskusäännöt ja kymmenpotenssimuoto- polynomin käsite, polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku- yhtälöitä ja epäyhtälöitä- vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen- verrantoyhtälöt	<ul style="list-style-type: none">- ympyrän kehän ja kaaren pituus sekä ympyrän ja sektorin pinta-ala- yhtenevyys ja yhdenmuotoisuus- monikulmioiden piiri ja pinta-ala- Pythagoraan lause- trigonometriset funktiot ja suora-kulmaisen kolmion ratkaiseminen- geometrian historiaa

Matematiikan tavoitteet vuosiluokalla 9

Oppilas oppii

- erottelemaan ja yhdistelemään matematiikan eri osa-alueiden tietoja
- käyttämään opittuja taitoja ja soveltamaan niitä ongelman ratkaisussa
- kombinatoristen ongelmien ratkaisemista eri menetelmillä
- työskentelemään itsenäisesti ja pitkäjänteisesti
- loogista ja luovaa ajattelua
- perustelemaan ja todistamaan

Keskeiset sisällöt:

Vuosiluokka 9

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra	Funktiot	Geometria	Todennäköisyys ja tilastot
- prosenttilaskennan kertaus ja sovelluksia	- potenssi- ja polynomi-laskentaa - yhtälö, epäyhtälö, määrittely-joukko, ratkaisu-joukko - yhtälöparin algebrallinen ja graafinen ratkaiseminen - yhtälöparin sovellukset	- riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujan avulla - funktion käsite ja arvon laskeminen - funktion kuvaajan tutkimista: nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen - lineaarinen funktio - suoraan ja kääntäen verrannollisuus	- avaruus-kappaleiden luokittelu, nimeäminen ja piirtäminen - kappaleen pinta-alan ja tilavuuden laskeminen	- todennäköisyyslaskennan historiaa - klassinen ja tilastollinen todennäköisyys - frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi - keskiarvon, tyyppiarvon ja mediaanin määrittäminen - hajonnan käsite - diagrammit ja niiden tulkinta - tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot taulukkoa, puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen

Luvut ja laskutoimitukset

Oppilas osaa

- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun potenssiin, jonka eksponenttina on luonnollinen luku ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta
- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa

Algebra

Oppilas osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- sieventää yksinkertaisia algebrallisia lausekkeita
- potenssien laskutoimitukset
- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai pääättelemällä
- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet

Funktiot

Oppilas

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa etsiä lineaarisen funktion nollakohdan
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen; hän osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä

Geometria

Oppilas osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet
- soveltaa oppimiansa piirin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometristen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia sekä muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas osaa

- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä; hän ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa
- lukea erilaisia taulukoita ja diagrammeja ja määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiärvon

7.5 Ympäristö- ja luonnontieto

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, itseään ja muita ihmisiä, ihmisten erilaisuutta sekä terveyttä ja sairautta.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukeutuu tutkivaan ja ongelmakeskeiseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana ovat oppilaan ympäristöön ja oppilaaseen itseensä liittyvät asiat, ilmiöt ja tapahtumat sekä oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset. Kokemuksellisen ja elämyksellisen opetuksen avulla oppilaalle kehittyy myönteinen ympäristö- ja luontosuhde.

Ympäristö- ja luonnontiedon lähestymistavat ja sisällöt valitaan oppilaiden edellytysten ja kehitystason perusteella sekä siten, että opiskelutilanteissa voidaan työskennellä myös maastossa. Ympäristö- ja luonnontietoon liittyvät käsitteet voidaan jäsentää kokonaisuudeksi, joissa tarkastellaan oppilasta, ympäröivää maailmaa ja hänen toimintaansa yhteisön jäsenenä. Näiden kokonaisuuksien opiskelu auttaa häntä ymmärtämään omaa ympäristöään sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- toimimaan ympäristössään turvallisesti, ja itseään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä
- tuntemaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä havaitsemaan niissä tapahtuvia muutoksia sekä hahmottamaan kotiseutunsa osana Suomea ja Pohjoismaita
- hankkimaan tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä
- tekemään havaintoja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan havaintojaan
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja sekä käyttämään kartastoa
- esittämään eri tavoin ympäristöään ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään niitä käsitteitä, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään.
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutuksen ymmärtäminen maapallolla.
- suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja.
- psyykkistä ja fyysistä itsetuntemusta, itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista.
- terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja.

Ympäristö- ja luonnontieto alkuopetuksessa

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen

näkökulma. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyttä ja sairautta.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukeutuu tutkivaan ja ongelmakeskeiseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana ovat oppilaan ympäristöön ja oppilaaseen itseensä liittyvät asiat, ilmiöt ja tapahtumat sekä oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset (ops § 15).

Tavoitteet

1. luokka

- saa elämyksiä ja kokemuksia luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla
- tutustuu yksinkertaisiin tutkimus- ja opiskeluvälineisiin sekä tiedonlähteisiin
- tutustuu käsitteisiin, joilla luonnonilmiöitä ja ympäristöä kuvataan ja selitetään
- opettelee kulkemaan ja retkeilemään luonnossa ja huolehtimaan lähiympäristöstään
- oppii ryhmässä työskentelemällä myönteisiä vuorovaikutustaitoja
- oppii ymmärtämään oman turvallisuuden ja terveyden merkityksen ja toimimaan sen mukaan

2. luokka

- saa elämyksiä ja hankkii tietoja luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä eri tavoin
- oppii käyttämään yksinkertaisia tutkimus- ja opiskeluvälineitä sekä tiedonlähteitä
- oppii käsitteitä, joilla luonnonilmiöitä ja ympäristöä kuvataan ja selitetään
- oppii toimimaan luonnossa ja lähiympäristössään vastuullisesti
- kehittää myönteisiä vuorovaikutustaitoja ryhmässä työskentelemällä
- oppii ymmärtämään oman ja toisten turvallisuuden merkityksen ja toimimaan sen mukaan
- oppii vaikuttamaan oman lähiympäristönsä turvallisuuteen (mukaillen ops § 15)

Keskeiset sisällöt

Eliöt ja elinympäristöt

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

	1. lk	2. lk
	<ul style="list-style-type: none">- koti ja koulu- vuorokauden- ja vuodenaikoihin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä- lähiympäristön hahmottaminen ja havainnollistaminen piirtämällä ja rakentamalla	<ul style="list-style-type: none">- luonnon- ja rakennetun ympäristön tutkiminen sekä havaintojen kirjaaminen- maapallon ihmisen elinpaikkana ja osana avaruutta- kartan lukemisen

Ympäristön ilmiöitä ja aineita

	1. lk	2. lk
	<ul style="list-style-type: none">- sääilmiöitä- lämmönlähteiden tutkiminen- lämpötilan mittaaminen- veden ominaisuuksien ja olomuotojen tutkiminen- arkielämään kuuluvien aineiden ja esineiden tutkiminen	<ul style="list-style-type: none">- sääilmiöiden syiden tutkiminen- valon ja äänen ja niiden lähteiden tutkiminen- ilman ominaisuuksien tutkiminen- aineen muuttumiseen tutustuminen esim. palaminen- erilaisten materiaalien säästävä käyttö ja kierrätys- magneettinen ilmiö- sähkö ja sähkön käyttäminen- näön ja kuulon suojeleminen

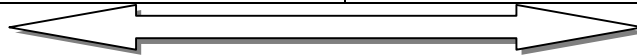
Ihminen ja terveys

	1. lk	2. lk
	<ul style="list-style-type: none">- ihmisen keho pääpiirteittäin- terveystottumukset: monipuolinen ravinto, - hygienia, riittävä uni, liikunta, pukeutuminen- henkinen hyvinvointi: oma perhe, ystävyys, tunteiden tunnistaminen	<ul style="list-style-type: none">- ihmisen kehon toiminnot, kasvu ja kehitys

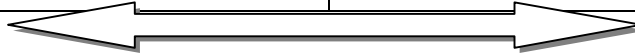
Turvallisuus

	1. lk	2. lk
	<ul style="list-style-type: none">- luokan myönteinen ilmapiiri- yhteiset sopimukset ja säännöt- hyvät tavat- välitunnin turvallisuus- koulukiusaamisen ehkäisy- 0-toleranssi kiusaamiseen- henkinen ja fyysinen koskemattomuus- erilaisuuden suvaitseminen	

Liikenne

	1. lk	2. lk
	<ul style="list-style-type: none">- jalankulkijana liikenteessä- matkustajana autossa- vaaratilanteet ja niissä toimiminen	<ul style="list-style-type: none">- pyöräilijänä liikenteessä- kypärän käyttö

Sisällöt (voidaan käydä läpi eri luokka-asteilla opettajan harkinnan ja käytössä olevan oppikirjan mukaan)

3. luokka (3 tuntia viikossa)

Eliöt ja elinympäristöt

Lähiympäristön kasvit ja eläimet, retket lähimaastoon
Lemmikkieläimet
Vesi eri vuodenaikoina

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

Kotiseutuni
Suomi kotimaana, **kartta**

Ympäristön ilmiöitä ja aineita

Veden eri olomuodot ja niiden tutkiminen
Sää eri vuodenaikoina

Ihminen ja terveys

Minäkuvan vahventaminen
Terveet elämäntavat

Turvallisuus

Toisen kunnioittaminen
Erilaisiin kulttuureihin tutustuminen
Liikennekasvatus

Keksintöjä ja niiden käyttöä

Kiila
Pyörä
Hammaspyörä
Vipu
Kaltevaso
Kolmiorakenne
Jousi
Kitka

4. luokka (3 tuntia viikossa)

Eliöt ja elinympäristöt

Solun rakenne ja toiminta
Erilaiset metsät, niiden kasvit ja eläimet
Luonto eri vuodenaikoina
Keräilytuotteet, metsäretket
Metsien suojelu
Ruoan alkuperä

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

Suomen luonnontieteelliset alueet
Pohjoismaat ja Baltia, **kartta**, koordinaatisto

Ympäristön ilmiöitä ja aineita

Auringon valo ja lämpö
Yhteyttäminen
Ihmisen elinehdot

Ihminen ja terveys

Yksilö ryhmän jäsenenä
Oma hyvinvointini ja terveyteni

Turvallisuus

Erilaisiin kulttuureihin tutustuminen
Toisen kunnioittaminen
Liikennekasvatus

5. luokka (3 tuntia viikossa)

Maatalouteen tutustuminen

Viljelykasvit
Tuotantoeläimet
Ravinnon tuotanto

Ihmisen biologia

Luut ja lihakset
Ruoansulatus
Hengitys
Verenkierto
Aivot ja hermosto
Murrosikä
Lisääntyminen

Avaruus

Aurinkokuntamme
Maapallon rakenne
Avaruuden tutkiminen

Eurooppa

Maanosat
Ilmasto
Kasvillisuus
Pinnanmuodot
Väestö, kulttuurit ja elinkeinot
Valtiot, **kartta**

6. luokka (2 tuntia viikossa)

Eliöt, elinympäristö ja ihminen

Yhteyttäminen ja ravintoketjut
Luonnon monimuotoisuus
Metsät ja suot
Ympäristöystävällinen toiminta
Retkeily, jokamiehen oikeudet

Eliökunta

Lajien kehitys
Eliöiden ryhmittely

Maapallon karttakuvan hallitseminen

Afrikka ja Aasia
Kartastojen ja diagrammien tulkitseminen
Maapallon vyöhykkeisyyden hahmottaminen (lämpö-, ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet)

Raaka-aineet ja energia

Uusiutuvat ja uusiutumattomat energialähteet
Öljy
Metallit
Sähkö
Energian säästäminen ja ilmastonmuutos

Ounasjoen alueen painotukset

Maantiedon ja biologian asiat/taidot, jotka olisi hyvä hallita 7. luokalle tullessa

1. Maantieto

- ilmansuunnat
- kartaston käyttö
- kartta-asiat yleensä, kotiseutu, maanosat, valtiot, kartan luku
- koordinaatiston käyttö
- Aasia ja Afrikka
- tiedonhaku

2. Biologia

- lähiluonnon tuntemus ja peruslajintuntemus, kotimaan lajeja
 - nisäkkäät
 - linnut
 - kalat
 - matelijat
 - kasvit
 - selkärangattomat
- solu
- ihmiskehon osat ja toiminta
- kasvien keräystekniikka
- maastoretket
- ympäristönsuojelu

jokamiehen oikeudet

7.6 Biologia ja maantieto

Biologia

Vuosiluokat 7 – 9

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää, sen ilmiöitä ja edellytyksiä. Opetus pyrkii kehittämään oppilaan luonnontuntemusta sekä antamaan tietoa luonnon perusilmiöistä. Tavoitteena on tutustuttaa oppilaat myös ekologiaan, ihmisen rakenteeseen ja elintoihintoihin sekä evoluutioon.

Opetuksessa pyritään kiinnittämään oppilaan huomio ihmisen ja muun luonnon välisiin vuorovaikutussuhteisiin korostaen ihmisen vastuuta luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä.

Tavoitteena on antaa oppilaalle valmiudet havainnoida ja tutkia luontoa. Oppilaille pyritään antamaan myönteisiä kokemuksia luonnon opiskelusta toivoen heille näin kehittyvän halun vaalia elämää sekä erilaisia elinympäristöjä.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- tunnistamaan oman alueensa eliölajistoa
- hahmottamaan ekosysteemin rakenteen
- ymmärtämään elämän keskeisimpiä ilmiöitä – eliöiden lisääntymisen, solun toiminnan ja fotosynteesin
- tuntemaan ihmisen perusrakenteen, keskeiset elintoiminnot sekä hyväksymään itsessään tapahtuvat fyysiset ja psyykkiset muutokset
- luontoa säästävän ja suojelevan elämäntavan

Työtavat ja – menetelmät

- oppikirjat ovat pohjana opetustyössä
- mahdollisuuksien mukaan opetusta havainnollistetaan dioilla, videoilla ja ryhmittöillä
- laboroinnit ovat hyvin tärkeässä asemassa biologian opetuksessa - oppilas hallitsee mikroskoopin käytön työvälteenä
- retket lähiympäristöön tuovat vaihtelua opetukseen ja rahallisten resurssien mukaan pyritään myös järjestämään isompia luontoretkeä
- kasvion keruu

Keskeiset sisällöt (käydään läpi opettajan harkinnan ja käytössä olevan oppikirjan mukaan)

Vesistöt

- vesi elinympäristönä
- tarkastellaan vesiekosysteemiä ja sen suojelua
- paneudutaan alueemme yleisimpiin kasvi- ja eläinlajeihin
- pohditaan ihmisen vaikutusta vesiekosysteemiä – keskeisenä vesien pilaantuminen ja rehevöityminen
- erilaisia vesistöjä: joet, järvet ja Itämeri
- eliökunnan synty ja kehitys: eliökunnan pääryhmät, elämä maapallolla eri aikakausina, eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä

Metsät

- tutustutaan metsäekosysteemiin ja sen monimuotoisuuden säilyttämiseen: metsän kasvuolosuhteet, vuodenaikojen vaihtelu, metsätyypit, metsien kehitys, energian virtaus ja aineiden kierto ekosysteemissä, ravintoketjut ja -verkot
- opetellaan tunnistamaan alueemme tyypilliset kasvit ja eläimet sekä sienet
- vuodenaikojen vaihtelu
- kerätään kasvio
- tutustutaan kasvin rakenteeseen, kasvien lisääntymiseen, kasvisolun erikoispiirteisiin sekä fotosynteesiin
- tutustutaan jokamiehen oikeuksiin
- perehdytään metsänhoitoon

Ihminen

- tutkitaan solun rakennetta ja toimintaa
- perehdytään ihmisen anatomiaan sekä fysiologiaan
- tarkastellaan ihmisen lisääntymistä sekä perinnöllisyyden perusteita
- pohditaan evoluutiota ja sen todisteita

Ympäristö

- elämä luonnon varassa
- kulutus ja kestävä käyttö
- ympäristöongelmat: ilmastonmuutos, happamoituminen, ympäristön kemikaalisoituminen
- luonnon monimuotoisuus

Biologian arvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Arviointi perustuu kirjallisten suoritusten sekä muiden arvioitavien töiden arvosanoihin. Huomioon otetaan myös tuntiaktiivisuus sekä harrastuneisuus.

Oppilas on

- asennoitunut myönteisesti opiskeluun
- yleensä aktiivinen
- suoriutuu yleensä hyvin tehtävistään

Vesistöt

Oppilas hallitsee

- järvityypit
- kasvillisuusvyöhykkeet sekä niiden tyyppilajit
- hyvin kurssin kasvi-, eläin- ja kalalajit
- eliöiden rakenteellisen sopeutumisen vesielämään
- käsitteet ravintoketju, rehevöityminen sekä happikato
- vesiekosysteemin ominaispiirteet

Metsät

Oppilas hallitsee

- metsien merkityksen Suomelle
- yleisimmät puulajimme
- hyvin yleisimmät kenttä- ja pohjakerroksen lajit
- puun kasvun – pituus- ja paksuuskasvu
- suvullisen ja suvuttoman lisääntymisen
- yhteyttämisen
- metsäekosysteemin ominaispiirteet
- hyvin metsätyypit
- metsänhoidon perusasiat
- hyvin nisäkäs- ja lintulajeja
- eläinten käyttäytymisen perusteet

Ihminen

Oppilas hallitsee

- solun perusrakenteen
- ihmisen anatomian ja keskeiset elintoiminnot
- ihmisen kehityksen pääpiirteet
- perinnöllisyyden perusteet ja keskeiset käsitteet
- evoluution pääpiirteet
- ymmärtää vastuun ympäristöstään

Maantieto

Vuosiluokat 7 – 9

Maantieto on yläasteella opetettava aine, joka toimii yhdistävänä siltana luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen ajattelun välillä.

Opetuksessa tutkitaan maapalloa ja sen erilaisia alueita sekä alueellisia ilmiöitä. Maantiedolla on keskeinen vastuu oppilaiden maailmankuvan muodostumisessa. Se kehittää oppilaan kykyä tarkastella ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta paikallistasolta globaalille tasolle. Aine ohjaa myös seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maailmassa sekä arvioimaan niiden vaikutuksia luonnolle ja ihmisen toiminnalle.

Maantiedon opetuksella pyritään lisäämään oppilaiden eri kulttuurien tuntemusta ja kykyä ymmärtämään ihmisen elämän sekä elinympäristöjen erilaisuutta eri puolilla maailmaa.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- tulkitsemaan erilaisia karttoja, käyttämään kuvia, kaavioita, kirjallisuutta ja sähköisiä viestimiä tiedonlähteinä sekä arvioimaan kriittisesti tietolähteitä
- määrittämään alueen sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet
- ymmärtämään planetaarisuuden vaikutukset maapallolla
- ymmärtämään ihmisen toiminnan ja luonnon vuorovaikutusta Suomessa, Euroopassa sekä Amerikassa
- hahmottamaan maanpintaa muokkaavien tekijöiden vaikutukset luontoon
- tuntemaan ja arvostamaan Suomen luontoa ja rakennettua ympäristöä
- arvostamaan vieraita maita, kansoja ja kulttuureja
- ymmärtämään ihmisen vastuun ja riippuvuuden ympäristöstä

Työtavat ja -menetelmät

- oppikirjat ovat pohjana opetustyössä
- mahdollisuuksien mukaan opetusta havainnollistetaan dioilla, videoilla ja muilla nykYTEKNISILLÄ VÄLINEILLÄ
- rahallisten resurssien mukaan pyritään järjestämään retkiä ja tutustumiskäyntejä (esim. Arktiseen keskukseseen, ilmatieteen laitokselle)

Keskeiset sisällöt (käydään läpi opettajan harkinnan ja käytössä olevan oppikirjan mukaan)

Esimerkkinä Amerikka

- perehdytään kartan käyttöön
- opitaan leveys- ja pituuspiirien käyttö paikanmäärittämisessä
- tutustutaan alueen lämpö-, ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeisiin
- pohditaan ilmastoon ja kasvillisuuteen vaikuttavia tekijöitä
- tarkastellaan väestön alkuperää ja alkuperäiskansoja
- tutustutaan alueen valtioihin ja kulttuureihin

Eurooppa

- tutustutaan maapallon planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin
- tarkastellaan maapallon sisäisiä ja ulkoisia tapahtumia
- perehdytään maapallon lämpö- ja tuulivyöhykkeisiin sekä merivirtoihin
- tarkastellaan Euroopan kasvillisuusvyöhykkeitä
- tutustutaan osaan Euroopan valtioista, eurooppalaiseen kulttuuriin sekä elinkeinoin
- pohditaan Euroopan unionin merkitystä
- tarkastellaan maailmanlaajuisia kehitys-, aavikoitumis- ja väestönkasvuongelmia

Suomi ja Pohjola

- tarkastellaan Suomen karttakuvaa ja maisemaa
- paikannuksen ja paikkatiedon perusteet
- tutustutaan erikoiseen geologiseen historiaamme – peruskallioon, jääkauteen
- pohditaan syitä runsasjärvisyyteemme sekä soisuuteemme
- selvitetään syitä vaihtelevaan ilmastoomme
- perehdytään väestöömme sekä maamme elinkeinoin ja niiden vaikutuksiin ympäristöömme
- pohditaan Itämeren alueeseen liittyviä ympäristöongelmia
- pyritään tarkastelemaan muita Pohjolan maita sekä Baltiaa

Maantiedon arvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Arviointi perustuu kirjallisten suoritusten sekä muiden arvioitavien töiden arvosanoihin. Huomioon otetaan myös tuntiaktiivisuus ja harrastuneisuus.

Oppilas on

- myönteinen asenne opiskeluun
- yleensä aktiivinen oppitunneilla
- suoriutuu tehtävistään yleensä hyvin

Amerikka

Oppilas osaa

- ilmansuunnat
- mittakaavan käytön
- paikanmäärityksen asteverkon avulla
- Amerikan mantereiden nimistön hyvin
- ilmaston pääpiirteet sekä syyt eri alueiden välisiin eroihin
- laatia ilmastodiagrammin ja tulkita sitä
- kasvillisuusvyöhykkeet
- väestön alkuperän ja alkuperäiskansojen aseman
- amerikkalaisuuden vaikutuksen Eurooppaan
- oppilas hallitsee esimerkkeinä opiskeltujen valtioiden ominaispiirteet hyvin

Eurooppa

Oppilas osaa

- planetaariset asiat hyvin
- vuodenaikojen vaihtelut
- mannerlaattateorian ja laattojen liikkeiden vaikutukset
- Euroopan keskeisen nimistön hyvin
- Euroopan ilmaston pääpiirteet sekä niiden syyt
- hyvin Euroopan kasvillisuusvyöhykkeet
- kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa
- hyvin Euroopan esimerkkivaltiot
- EU:n merkityksen Euroopalle ja Suomelle
- selostaa lyhyesti maailman kehitys-, aavikoitumis- ja väestönkasvun ongelmia

Suomi ja Pohjola

Oppilas osaa

- Suomen ja Pohjolan keskeisen nimistön
- kivilajien syntytavat
- pääpiirteissään selittää ilmastoon, säähän, jääkauteen ja maankohoamiseen liittyvät tekijät sekä hallitsee näihin liittyviä maantieteellisiä termejä
- Suomen läänijaon ja kotiläänimme kuntajaon
- Suomen luonnonmaantieteelliset alueet ja niiden ominaispiirteet – ymmärtää perinne- ja kulttuurimaisemien arvon
- kuvata Suomen asutuksen ja elinkeinojen alueellisia piirteitä sekä sijoittumista maassamme
- tärkeimmät väestönkehitykseemme vaikuttavat tekijät
- Itämeren ympäristöongelmat
- käsitteet Baltia ja Pohjoismaat
- käyttää karttoja, kartastoja, hyödyntää erilaisia tietolähteitä sekä laatia että tulkitta diagrammeja

7.7 Fysiikka ja kemia

Oppimisympäristö ja työtavat

Fysiikan ja kemian opetuksen tehtävä on ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhallintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa, sekä kehittää opiskelussa tarpeellisia oppimisvalmiuksia. Kyseisiin tavoitteisiin pyritään mm. seuraavilla oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnoilla:

- turvallinen ja asianmukaisesti varusteltu fyysinen oppimisympäristö
- kokeellinen tutkimus, minkä lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset
- laboratoriotyöskentely käyttäen sekä yksinkertaisia välineitä että mahdollisuuksien mukaan nykyaikaisia tutkimus- ja mittalaitteistoja
- tietotekniikan hyödyntäminen tiedonhankinnassa, mittauksissa ja tulosten käsittelyssä mahdollisuuksien mukaan
- opettajajohtoiset opetuskeskustelut ja sosio-konstruktiviseen ajatteluun pohjautuva tiedon rakentaminen ryhmässä

Ounasjoen alueen painotukset

Fysiikka-kemian osalta nykyinen opetussuunnitelma on sisällöltään vähintäänkin riittävä. Opetusryhmäkokojen kasvu vähentää mahdollisuuksia toteuttaa toiminnallisia harjoituksia ja saattaa osaltaan vaarantaa työturvallisuutta. Työturvallisuutta vaarantaa myös asianmukaisilla turvavälineillä varustettujen FK-luokkien puute.

Toiveena kuitenkin on, että jokainen alueemme opettaja pyrkisi toiminnallisiin harjoitteisiin, jolloin mielenkiinto fysiikka-kemia oppiaineeseen säilyisi mahdollisimman korkeana. Turvallisia työtapoja tulee myös aina korostaa.

Vuosiluokat 5 – 6

Tavoitteet

Opiskelun tavoitteena on, että oppilas

- oppii työskentelemään ja toimimaan turvallisesti itseään ja ympäristöään suojelemaan sekä noudattamaan annettuja ohjeita
- oppii tekemään havaintoja ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta sekä pohtimaan tiedon luotettavuutta
- oppii tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistamaan luonnonilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita
- oppii tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, joissa selvitetään ilmiöiden, eliöiden, aineiden ja kappaleiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä riippuvuuksia
- oppii käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa fysiikan ja kemian alaan kuuluvia käsitteitä
- oppii ymmärtämään päihde- ja vaikuteaineiden haitallisuuden

Keskeiset sisällöt 5. luokka

Fysiikka

Luonnon rakenteet

- Maan ja Kuun liikkeet ja niistä johtuvia ilmiöitä: vuorokaudenajat, vuodenaajat, Kuun vaiheet ja pimennykset, vuorovesi
- aurinko ja aurinkokunnan rakenne, tähtitaivas
- vuorovaikutuksesta aiheutuvia voimia: painovoima, liukukitka ja vierimiskitka ja niiden vertailu, ilman- ja vedenvastus
- voimat tasapainossa
- liiketilän muutos vaatii voimaa: tasainen liike, kiihtyvä liike ja nopeus
- luonnontieteellisen tiedon soveltaminen liikenteen vaaratilanteisiin

Kemia

Aineet ympärillämme: vesi ja ilma

- veden ominaisuudet
- vesi liuottimena
- luonnonvesien tutkiminen, veden laatu, happamuus
- veden puhdistaminen
- vesien suojelu
- puhtaat aineet (alkuaineet ja yhdisteet) ja seokset
- ilman koostumus ja ilmakehä

Keskeiset sisällöt 6. luokka

Fysiikka

Energia ja sähkö

- jännitelähteet: paristo ja akku
- valon, lämmön ja liikkeen tuottaminen sähköä avulla
- kodin sähkölaitteet ja sähköturvallisuus
- erilaisia sähköä ja lämmön tuotantotapoja
- generaattorin toimintaperiaate
- energialähteet: uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat, maapallon energiavarat ja energian säästäminen

Kemia

Aineet ympärillämme

- maaperästä saatavien aineiden luokittelu
- maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä
- aineiden erottamismenetelmiä: suodatus, kiteytys ja seulominen
- elinympäristön aineiden ja tuotteiden ominaisuudet (esimerkiksi happamuus) ja elinkaari
- elinympäristön aineiden ja tuotteiden alkuperä, turvallinen käyttö ja kierrätys
- päihde- ja huumausaineet: ominaisuudet, haitat, asennekasvatus

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä ja toimia turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita
- osaa tehdä havaintoja ja mittauksia eri aisteilla ja mittausvälineillä sekä osaa kohdistaa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin, esimerkiksi liikkeeseen tai lämpötilaan ja niiden muutoksiin
- osaa tehdä johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan, esittää mittaustuloksiaan esimerkiksi taulukoiden avulla sekä selittää luonnon perusilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita, esimerkiksi mitä suurempi massa kappaleella on, sitä vaikeampi se on saada liikkeelle tai pysäyttää
- osaa tehdä yksinkertaisia kokeita, esimerkiksi tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat kiinteän aineen liukenemiseen
- osaa käyttää käsitteitä, suureita (kuten massa, pituus, pinta-ala, tilavuus, lämpötila ja nopeus) ja niiden yksiköitä aineiden, kappaleiden ja ilmiöiden ominaisuuksien kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa
- osaa koota eri lähteistä löytämäänsä tietoa sekä pohtia sen oikeellisuutta aikaisempien tietojensa, tutkimustensa ja muiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella

Energia ja sähkö

Oppilas

- tuntee eri jännitelähteitä, kuten paristo ja akku sekä osaa tehdä kokeita, joissa sähköä käytetään valon, lämmön ja liikkeen aikaansaamiseen
- tietää, että sähköä ja lämpöä voidaan tuottaa erilaisten luonnonvarojen avulla sekä osaa luokitella luonnonvaroja uusiutuviin ja uusiutumattomiin

Luonnon rakenteet

Oppilas

- osaa tutkia vuorovaikutuksista aiheutuvia voimia kuten painovoima, kitka sekä ilman- ja vedenvastus sekä tunnistaa erilaisia liikkeitä
- osaa tutkia, miten voima muuttaa liikettä ja soveltaa luonnontieteellistä tietoa liikkumisessa ja liikenteessä
- tunnistaa Maan ja Kuun liikkeistä johtuvia ilmiöitä, kuten vuorokaudenajat, vuorokaudenajat, Kuun vaiheet, pimennykset sekä tuntee Aurinkokunnan rakenteen ja osaa tehdä havaintoja tähtitaivaasta
- osaa kuvata vaaratilanteita liikenteessä ja muussa arkiympäristössä

Aineet ympärillämme

Oppilas

- tuntee ilman koostumuksen ja osaa ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä sekä ymmärtää ilmakehän merkityksen elämän ylläpitäjänä
- osaa tutkia erilaisia veden ominaisuuksia sekä tietää, miten vesiä puhdistetaan

- osaa luokitella maaperästä saatavia aineita, tuntee maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä sekä osaa käyttää erilaisia aineiden erottamismenetelmiä, kuten suodatusta, kiteytystä ja seulomista
- tuntee perusasioita ympäristönsä aineiden ja tuotteiden turvallisesta käytöstä ja elinkaaresta sekä osaa tutkia aineiden ja tuotteiden ominaisuuksia esimerkiksi happamuutta
- tuntee keskeisiä asioita tupakasta, päihteistä ja huumaavista aineista, tietää, miksi ne ovat haitallisia, ja antaa esimerkkejä siitä, miksi niiden käyttö on vaarallista

Vuosiluokat 7 – 9

Fysiikka

Vuosiluokilla 7–9 fysiikan opetuksen ydintehtävänä on laajentaa oppilaan tietämystä fysiikasta ja käsitystä fysikaalisen tiedon luonteesta sekä vahvistaa kokeellisen tiedonhankinnan taitoja.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan peruskäsitteitä ja lakeja. Kokeellisuuden tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja sekä kehittää kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun.

Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa.

Opetus antaa oppilaalle valmiuksia keskustella ja kirjoittaa fysiikan ja teknologian tiedonalaan kuuluvista asioista ja ilmiöistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä auttaa häntä ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Fysiikan opiskelu tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamista sekä antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen
- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua, hypoteesin esittämistä ja sen testaamista sekä tulosten käsittelyä, esittämistä ja tulkitsemista myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksi käyttäen

- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fysikaalisia ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja ja niissä tapahtuvia energiamuutoksia, erilaisia luonnon rakenteita ja rakenneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita

Keskeiset sisällöt ja aihealueet

7. luokka

Fysiikka luonnontieteenä

- fysiikan työtapoja
- mittaamisen perusteet
- luonnon rakenteet ja mittasuhteet

Värähdys- ja aaltoliike

- erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt sekä aaltoliikkeen synty ja vastaanottaminen sekä havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait
- äänen ja valon merkitys ja sovellukset
- optisten laitteiden toimintaperiaatteita

8. luokka

Liike ja voima

- vuorovaikutus ja niistä syntyvät voimat sekä niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä
- liike, tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit
- voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho

Lämpö

- kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla
- lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset
- energian säilyminen ja huononeminen
- lämpö energiamuotona

9. luokka

Sähkö

- kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat
- tasavirtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt sekä näiden ilmiöiden soveltaminen turvallisesti jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa
- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa
- sähkön käyttö kotona

Luonnon rakenteet

- rakenneosien mittasuhteet ja rakenteita koossa pitävät vuorovaikutukset
- energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa
- radioaktiivinen hajoaminen, fissio ja fuusio, ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon
- säteilyltä suojautuminen
- säteilyn käyttö (esim. palovaroitin, syövän hoito)

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä turvallisesti, ohjeita noudattaen ja yhdessä toisten kanssa
- osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä osaa asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden oppilaiden kanssa
- osaa laatia pienimuotoisia tutkimusselostuksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukoiden ja kuvaajien avulla sekä tulkita niitä
- osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä
- tietää, että fysiikka on perusluonnontiede ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä sekä tekniikassa

Liike ja voima

Oppilas

- osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima
- osaa tehdä graafisia esityksiä esimerkiksi tasaisen ja kiihtyvän liikkeen mittaus-tuloksista sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskemiseen
- ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden, esimerkiksi vivun, toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia
- osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä, esimerkiksi vertailla aineiden tiheyksiä ja selittää tiheyden avulla erilaisia ilmiöitä, kuten kellumisen ja kuumailmapallon toiminnan
- tuntee työn ja energian välisen yhteyden
- ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan

Värähdys- ja aaltoliike

Oppilas

- tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä, esimerkiksi aaltoliikkeen synnyn, etenemisen, vastaanottamisen, heijastumisen ja taittumisen
- tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla
- osaa tutkia valon heijastumista ja taittumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa
- ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojaus sekä valo tiedonsiirrossa

Lämpö

Oppilas

- tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja osaa tulkita niitä
- osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla
- osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä

Sähkö

Oppilas

- osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä osaa arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia
- ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiirin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiirin mallina
- tuntee sovelluksia kuten sähkölaitteet ja sähköinen viestintä
- tuntee sähköön tuotantoon ja siirtoon liittyviä prosesseja kuten muuntajan toiminta, osaa selittää energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja

Luonnon rakenteet

Oppilas

- tuntee säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä
- hahmottaa rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla
- osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä muun muassa energia, vuorovaikutus ja säteily
- ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa

Vuosiluokat 7 – 9

Kemia

Kemian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on laajentaa oppilaan tietämystä kemiasta ja kemiallisen tiedon luonteesta sekä ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa.

Opetus antaa oppilaalle persoonallisuuden kehittymisen ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamisen kannalta välttämättömiä aineksia ja se auttaa ymmärtämään kemian ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Kemian opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja ja keskustella erityisesti energian tuotantoon, ympäristöön ja teollisuuteen liittyvistä asioista ja ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Opetus tukeutuu kokeelliseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havaitseminen ja tutkiminen. Tästä edetään ilmiöiden tulkitsemiseen, selittämiseen ja kuvaamiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä.

Kokeellisuuden tulee auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja, kehittää käden taitoja, kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä innostaa oppilasta kemian opiskeluun.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyyppisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintätekniikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja
- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle

Keskeiset sisällöt

7. Luokka

Kemiaa tutkimaan

- turvallinen työskentely
- kokeellisten tuloksien esittäminen ja tulkitseminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen
- reaktionopeuksien vertailu

Ilma ja vesi

- ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle
- vesi ja veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys
- aineiden paloherkkyys, palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä

8. Luokka

Raaka-aineet ja tuotteet

- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia
- aineiden rakenteiden ja ominaisuuksien selittäminen atomimallin sekä jaksollisen järjestelmän avulla
- hapot ja emäksiset aineet
- tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuudet sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys
- reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen
- sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset

9. Luokka

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- hiili, hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteita
- orgaanisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö
- hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina
- fotosynteesi ja palaminen, energialähteet
- pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- osaa työskennellä annetun ohjeen mukaan turvallisesti yksin ja ryhmässä
- osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, esimerkiksi kokeen, jossa tutkitaan aineen palamista, palamistuotteen liukenemista veteen ja syntyneen vesiliuoksen happamuutta
- osaa esittää kokeidensa tulokset ja tulkita niitä

- tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasvihuoneilmiö ja happamoituminen
- tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yhteiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavarannolle sekä korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa
- tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistapoja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja
- tuntee teollisuuden eri aloja kuten metalli- ja puunjalostusteollisuus sekä niiden tuotteita ja niiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä
- osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja osaa tehdä valintoja kuluttajana
- osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan aineiden ominaisuuksia ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähkönjohtokykyä ja olomuodon muutoksia
- osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esimerkiksi epäjalot ja jalot metallit
- osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisia malleja käyttäen
- osaa tulkita yksinkertaisia reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa esimerkiksi hiilen palamisreaktion yhtälön
- osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkyydestä atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä

7.8 Terveystieto

Vuosiluokat 7 – 9

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoite on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Lisäksi se kehittää oppilaiden tiedollisia, sosiaalisia, tunteiden säätelyä ohjaavia, toiminnallisia ja eettisiä valmiuksia.

Lähtökohtana opetuksessa on terveyden ymmärtäminen fyysiseksi, psyykkiseksi ja sosiaalisiksi toimintakyvyksi. Opetuksessa kehitetään tietoja ja taitoja terveydestä, elämäntavasta, terveystottumuksista ja sairauksista sekä valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman sekä toisten terveyden edistämiseksi.

Oppiaine on oppilaslähtöinen, toiminnallinen sekä osallistuvuutta ja vuorovaikutusta tukeva. Opetus toteutetaan siten, että nuoren arki, kasvu ja kehitys sekä ihmisen elämäntapa huomioidaan. Opetuksessa huomioidaan ajankohtaiset koulu ja paikalliset kysymykset sekä turvallisuuteen liittyvät seikat. Opetuksessa kehitetään tärkeitä tiedonhankintaan ja sen soveltamiseen liittyviä taitoja sekä edistetään terveyden ja hyvinvoinnin kriittistä arvopohdintaa.

Yleiset järjestelyt

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1 – 4 osana ympäristö- ja luonnontietoa - oppiaineryhmää, vuosi luokilla 5 – 6 osana biologi/maantieto ja fysiikka /kemia ja vuosiluokilla 7-9 terveystieto on itsenäinen oppiaine. Perusopetuksen tuntijako: 7lk:lla 1.4–1.6, 8lk:lla 0.4–0.6 ja 9lk:lla 1 tunti viikossa. Terveystiedon opetusta suunnitellaan yhteistyössä biologian, maantiedon, fysiikan, kemian, kotitalouden, liikunnan ja yhteiskuntaopin opetuksen sekä oppilashuollon henkilöstön kanssa. Toivomme yhteistyötä eri koulujen taholta järjestettäessä osallistumisia eri tapahtumiin ja koulutuksiin.

Arviointi

Terveystiedon arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja kuvata, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet. Arvioinnin kohteena on oppilaan aktiivinen osallistuminen sekä opiskelu.

Arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi päiväkirjatyöskentelyä, portfolioa tai itsearviointia, johon on liitetty opettajan kommentointi. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan omien elämäntapojensa kehittämiseen. Palautetta annetaan oppimisen edistymisen lisäksi myös terveystottumuksia koskevista valinnoista.

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kasvu ja kehitys

Oppilas

- tietää eri ikäkausien piirteitä ja elämän kulkuun
- osaa selittää, miten unen ja levon merkityksen vireydessä sekä hyvinvoinnissa, antaa esimerkkejä terveyden kannalta tasapainoisesta ja monipuolisesta ravinnosta ja tietää liikunnan terveysvaikutuksia
- osaa kuvata hyvän ystävyysuhteen ja toimivan yhteisön ominaispiirteitä sekä antaa esimerkkejä keskeisistä vuorovaikutuksen taidoista
- tietää, miten hoitaa itseään ja terveyttään
- osaa pohtia nuorten ongelmatilanteiden syitä ja seurauksia sekä kuvata niiden mahdollisia ratkaisuja

Terveys arkielämän tilanteissa

Oppilas

- tietää seksuaaliterveyden perusteita, tietää raskauden ehkäisyn merkityksen ja menetelmiä sekä osaa pohtia ja perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä
- osaa kuvata ja pohtia päihde- ja vaikuteaineiden kuten tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden ja liuottimien käyttöön liittyviä riippuvuutta ja terveysriskejä sekä käytön syitä ja seurauksia ja antaa perustellen esimerkkejä keinoista välttää niiden käyttöä
- tunnistaa kiusaamisen ja muun väkivallan tunnuspiirteitä ja osaa tuottaa käytännön esimerkkejä väkivallan ehkäisemisestä ja rakentavasta kommunikaatiosta
- osaa nimetä yleisimpiä tartuntatauteja ja muita sairauksia ja kuvata esimerkein niiden ehkäisyä pääpiirteissään
- tietää liikenneturvallisuuden pääperiaatteita ja osaa kuvata tai esittää, miten erilaisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa toimitaan ja annetaan ensiapua

Voimavarat ja selviytymistaidot

Oppilas

- osaa nimetä, tunnistaa ja ilmaista erilaisia tunteita ja kuvata niiden syitä sekä antaa esimerkkejä siitä, miten niihin perustuvaa käyttäytymistä ja vuorovaikutusta voidaan säädellä tilanteeseen sopivalla tavalla
- osaa tehdä havaintoja tuntemuksistaan ja oireistaan sekä tietää lääkkeiden tarkoituksenmukaisen käytön perusteet
- osaa pohtia elämäntapavalintojen merkitystä terveydelle ja perustella tai näyttää esimerkein arkielämän terveyttä edistäviä valintoja
- osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä sekä käyttää ja arvioida kriittisesti erilaisia terveystiedon tiedonhankintalähteitä

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

Oppilas

- tietää tavallisimmat kansantaudit ja niiden riskitekijöitä
- osaa kuvata ympäristön terveyttä ja turvallisuutta ja antaa esimerkkejä niitä edistävästä keinoista omassa lähiympäristössään
- tietää oman koulun ja kunnan keskeisiä terveys- ja hyvinvointipalveluja, osaa hakeutua niihin ja kuvata esimerkein, miten palveluja käytettäessä toimitaan tarkoituksenmukaisesti
- osaa kuvata keskeisiä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä

Terveystiedon keskeiset tavoitteet ja oppisisällöt

Taustaa aihekokonaisuuden valinnalle

7. luokka

7. luokalle tulevan nuoren elämä on täynnä muutoksia: oma keho muuttuu, seksuaalisuus herää, ystävät tulevat tärkeämmiksi ja itsenäistyminen vanhemmista alkaa. Tässä vaiheessa nuori tarvitsee tukea minäkuvan vahvistumiselle, omien vahvuuksien löytämiselle ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle.

Keskeisin tavoite

- tukea nuoren itsenäistymistä, identiteetin ja itsetunnon kehitystä sekä sosiaalisia vuorovaikutustaitoja

8. luokka

8- luokkalainen nuori elää monella tapaa valintojen aikaa. Useille murrosiän pahin kuohuntavaihe on meneillään. Tytöt miettivät yhä enemmän ruokavaliota. Pojilla kehon muuttuminen voi innostaa lihasharjoituksiin. Ensimmäiset tupakka- ja alkoholikokeilut ovat tulossa ajankohtaisiksi. Nyt on siis syytä pohtia erilaisten valintojen merkitystä terveydelle.

Keskeisin tavoite

- osoittaa elämäntapojen vaikutus omaan hyvinvointiin ja terveyteen
- kannustaa ottamaan vastuuta omasta terveydestään
- kehittää kykyä tehdä omaa terveyttä koskevia yksinkertaisia hoitoratkaisuja ja – suunnitelmia =itsehoito
- kehittää terveyden lukutaitoa eli kykyä osata tulkita ja ymmärtää terveyteen liittyvää tietotulvaa

9. luokka

Elämä on monimutkainen kokonaisuus: Vaikka meillä olisi hyvä itsetunto sekä tiedot ja taidot oikeiden – terveyttä edistävien päätösten tekemiseen, voimme silti sairastua tai voimme joutua kohtaamaan muita vaikeuksia Tämä kurssi antaa eväitä pitkälle tulevaisuuteen.

Keskeisin tavoite

- antaa ymmärrystä ja kykyä kohdata elämän mukanaan tuomia vaikeuksia
- kannustaa ottamaan vastuuta ja sitoutumaan tulevaisuuden suunnitteluun

7. LK Keskeiset sisällöt	8. LK Keskeiset sisällöt	9. LK Keskeiset sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> - mitä on terveys - fyysinen kasvu ja kehitys sekä siihen vaikuttavat tekijät: riittävän unen ja levon merkitys, säännöllisen liikunnan vaikutus terveyteen, ravitsemus - mielihyvä ja riippuvuus ja valinnat - tupakka - nuoruuden kehityksen erityispiirteet ja tarpeet, heräävä seksuaalisuus, hygienia - psyykinen kasvu ja kehitys; läheiset ihmissuhteet, itsetuntemus, itsensä arvostaminen ja itsenäistyminen - sosiaalinen kasvu ja kehitys, ystävien ja ryhmän vaikutus, yhteisöllisyys - vuorovaikutustaidot: tunteet ja niiden ilmaiseminen, ristiriitojen selvittäminen ja mieltä painavista asioista puhuminen yksilön velvoitteet yhteisössä: suvaitsevaisuus, välittäminen ja huolenpito 	<ul style="list-style-type: none"> - elämäntapojen vaikutus terveyteen - terveiden elämäntapojen merkitys hyvinvoinnillemme, yleisimmät ruokaallergiat, erityisruokavaliot, syömishäiriöt - mielihyvä ja riippuvuus ja valinnat; alkoholi, päihde- ja vaikuteaineet - työterveys; ergonomia - tavallisimmat tartuntataudit ja sairaudet; oireiden tunnistaminen, sairastaminen ja hoitaminen - seksuaaliterveys; seksuaalisuus, läheiset ihmissuhteet, käyttäytyminen, siihen liittyvät normit ja arvot, sukupuolitaudit - yksilön vastuu itsestään; omasta terveydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen epäterveellisistä elintavoista aiheutuvat kansantaudit 	<ul style="list-style-type: none"> - henkilökohtaiset voimavarat, sosiaalinen tuki ja turvaverkostot, terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut sekä kansalaisjärjestöjen työ - ihmisen elämän kulku ja siihen liittyvät muutokset, eri ikäkaudet, syntymä, kuolema - kriisit ja niistä selviytyminen - ympäristö ja terveys - perintötekijät ja terveys - kansanterveys ja kansantaudit - mielenterveys - vaaratilanteet, onnettomuudet, tapaturmat ja ensiapu, liikenneturvallisuus

7.9 Uskonto

7.9.1 Evankelisluterilainen uskonto

Evankelisluterilaisen uskonnonopetuksen lähtökohtana on tutustuttaa oppilas monipuolisesti uskonnolliseen kulttuuriin ja tuoda esiin oppilaan kehityksen ja kasvun kannalta keskeisiä tekijöitä. Opetuksen tavoitteena on laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleisivistys.

Aihekokonaisuudet sisältyvät soveltuvin osin evankelisluterilaisen uskonnon sisältöihin esim. kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys; kirkkovuoden juhlalliset vieraat uskonnot ja erilaiset maailmankatsomukset.

Ounasjoen alueen painotukset

Uskonnon opetuksen painopistealueet Ounasjokivarren kouluissa luokilla 1-9

- omien mielipiteiden ilmaiseminen perusteluineen
- keskustelutaidot
- oikeiden ja väärin valintojen pohtimista
- Raamatun kertomukset, soveltaminen tähän päivään
- kirkkovuoden päätapahtumat
- suvaitsevaisuus, erilaisuuden hyväksyminen

Vuosiluokat 1 – 2

Evankelisluterilainen uskonto alkuopetuksessa

Alkuopetuksessa opetuksen tulee tarjota aineksia, joiden avulla oppilas voi rakentaa maailmankatsomustaan. Keskeisintä on oppilasta ympäröivään uskonnolliseen maailmaan tutustuminen omien kokemusten ja tietojen kautta. Oppilasta myös rohkaistaan eettiseen arviointiin ja vastuuseen.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii tuntemaan evankelisluterilaisen kirkon perussanoman
- tutustuu Jeesuksen elämään ja opetukseen
- tutustuu kirkkovuoden juhliin ja niiden tapoihin
- tutustuu oman seurakunnan toimintaan
- tutustuu muihin kirkkoihin ja uskontoihin, mikäli ne liittyvät oppilaan elämään
- pohtii hyvään ja pahaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja soveltaa niitä

(mukaillen ops 19§)

Vuosiluokka 1

Keskeiset sisällöt

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- Jumala Taivaan Isänä, Jumala kuulee rukoukset
- minun juureni: minun perheeni erilaisia perheitä
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- suvaitsevaisuus
- muihin uskontoihin tutustuminen mikäli ne liittyvät oppilaiden elämään

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- elämää Jeesuksen aikana
- Jeesus lapsena

Eettisyyteen kasvattaminen

- yhdessä elämisen kysymykset
(esim. yhteistyö, kilpailu, säännöt kiusaaminen, anteeksipyyttäminen ja – anto hyvä ja paha, oikein vai väärin)

Luterilaisen kirkon elämä

- kirkkorakennus: tutustumiskäynti kirkkoon tai kappeliin
- virsikirja
- seurakunnan työntekijöitä: esim. pappi ja lapsityöntekijä, suntio
- kirkkovuoden juhlia
- virsiä ja lasten hengellisiä lauluja

Vuosiluokka 2

Keskeiset sisällöt

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- Jumala Luojana (luomiskertomus)
- minun sukuni, arvoja ja perinteitä
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- suvaitsevaisuus

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Jeesuksen opetuksia
- Isä meidän – rukous

Eettisyyteen kasvattaminen

- yhdessä elämisen kysymykset
(esim. totta vai valhetta, omatunto, kultainen sääntö)

Luterilaisen kirkon elämä

- Raamattu, kristittyjen pyhä kirja
- seurakunnan työntekijöitä: esim. lähetystyöntekijä, kanttori,
- kirkkovuoden juhlia
- virsiä ja lasten hengellisiä lauluja

Vuosiluokat 3-5

Vuosiluokkien 3-5 keskeiset sisällöt ovat erittelemättömänä. Sisältöjä voidaan käsitellä ryhmään ja materiaaleihin parhaiten soveltuvalla tavalla.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii luottamaan itseensä ja kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden
- oivaltaa uskonnon merkityksen elämässä
- tutustuu Jeesuksen elämään ja opetukseen Uudessa testamentissa
- tutustuu Vanhan testamentin keskeisiin kertomuksiin
- oppii ymmärtämään Uuden ja Vanhan testamentin yhteyttä toisiin
- osaa yhdistää kirkkovuoden juhlat Jeesuksen elämänkaareen
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin
- oppii pohtimaan eettisiä kysymyksiä ja soveltamaan oppimaansa käytäntöön

Keskeiset sisällöt

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaan elämästä nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita
- Jeesuksen opetukset Jumalan huolenpidosta

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- perheyhteisön arvot ja perinteet
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioittaminen
- valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- Raamatun opetukset aiheesta
- suvaitsevaisuuden merkitys

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Raamatun alkukertomukset ja patriarkkakertomukset
- Egyptistä luvattuun maahan
- kuninkaat ja profeetat
- Jeesuksen elämä, teot ja opetukset, Isä meidän -rukous
- pääsiäinen, Jeesuksen kärsimys, kuolema, ylösnousemus ja taivaaseen astuminen
- seurakunnan synty

Eettisyyteen kasvaminen

- ihmisen arvo Jumalan luomana
- kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- yhdessä eläminen ja oikeudenmukaisuus
- rauhankasvatus

Luterilaisen kirkon elämä

- minun seurakuntani
- kirkkovuoden juhlat
- luterilaisen kirkon keskeiset opetukset

- jumalanpalvelus ja kirkolliset toimitukset
- kirkon työmuodot ja toiminta seurakunnan jäsenenä
- kirkkotaide ja – musiikki sekä symboliikka

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- muut kirkot, kristilliset liikkeet ja uskonnot Suomessa ja muualla

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä

Oppilas tuntee keskeiset asiat Raamatusta ja Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta ja osaa käyttää oppimaansa lisätiedon hankkimiseen.

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia
- ymmärtää kristinuskon syntytahtumat pääpiirteissään
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon peruspiirteet ja oman kotiseurakuntansa
- tietää myös muista kristillisistä kirkoista ja yhteisöistä
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kuuluvan kirkkojen suureen perheeseen

Oppilas alkaa hahmottaa uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollisen kielenkäytön luonnetta
- tunnistaa uskonnollisia symboleja, käsitteitä ja kielikuvia
- näkee uskontojen vaikutuksia omassa elämässään ja lähiympäristössään

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- hahmottaa alustavasti uskon ja tiedon perusluonnetta
- osaa tarkastella itselleen läheisiä elämän kysymyksiä
- pystyy käyttämään oman maailmankatsomuksensa alustavia rakennusaineita

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee eettiseen pohdintaan
- tunnistaa moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja ottaa niitä huomioon omassa elämässään

Vuosiluokat 6 – 9

Perustehtävänä vuosiluokilla 6-9 uskonnon opetuksessa on laajentaa ja syventää oppilaan ymmärtämystä omasta ja muiden uskonnoista, niiden luonteesta ja merkityksestä. Samalla tuetaan oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen tietoisuuden rakentumista. Näin oppilas saa aineksia ihmisenä kasvamiseen, oman kulttuuri-identiteettinsä vahvistumiseen ja kansainväliseen vuorovaikutukseen.

Tavoitteet

Oppilas

- ymmärtää uskonnon merkitystä ihmisen ja yhteisöjen elämässä
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- perehtyy Raamattuun pyhänä ja inhimillisenä kirjakokoelmana ymmärtäen Vanhan ja Uuden testamentin yhteyden
- perehtyy kristinuskoon ja sen merkitykseen eurooppalaisen kulttuurin perustana
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä, kristillisen etiikan perusteita ja osaa soveltaa näitä pohdintaansa ja toimintaansa

Keskeiset sisällöt

6. luokka

- Paavali ja lähetysmatkat
- kirkon synty ja varhainen historia
- uskonpuhdistuksen aika
- suuret kristilliset kirkot
- Suomen muinaisuskonto, katolinen aika, uskonpuhdistus ja sen jälkeinen aika
- lähetystyö
- murrosiän eettisiä kysymyksiä

7. luokka

- uskonnon vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin
- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys ja pääpiirteet
- uskonnot kansainvälisyyteen ja suvaitsevaisuuteen kasvattajana
- raamattutietoa erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin näkökulmasta

8. luokka

- kristillisen kirkon synty ja kehitys
- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, herätysliikkeiden vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan
- kirkkokunnat, niiden pääpiirteet ja levinneisyys
- ekumenia ja lähetystyö
- kristillinen symboliikka
- luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta, rippikoulu linkkinä seurakuntaan

9. luokka

- uskonnonvapaus
- uskon ja tiedon suhde
- eettisten arvojen ja normien tunnistaminen
- kristillisen etiikan perusteet, vuorisaarna ja profeettojen sanoma
- yksilö- ja yhteisöetiikan kysymysten pohdinta

Evangelisluterilaisen uskonnon päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa kristinuskosta ja evangelisluterilaisesta kirkosta.

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisen sisällön
- tuntee kristinuskon syntytahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet
- tuntee Suomen evangelisluterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden luonteen
- ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä

Oppilas

- tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee uskon ja tiedon perusluonteen
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee asialliseen eettiseen pohdintaan
- tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia

7.9.2 Ortodoksinen uskonto

Ortodoksisessa uskonnonopetuksessa keskeistä on oppilaan ortodoksisen identiteetin vahvistaminen ja ylläpitäminen. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskonnon vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Opetuksessa pyritään uskonnollisen ja katsomuksellisen yleissivistyksen saavuttamiseen.

Ortodoksisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 1–5 on tietojen, taitojen ja kokemuksen kautta tarjota oppilaalle aineksia oman maailmankatsomuksensa rakentumiseksi ja eettisesti vastuuntuntoiseksi ihmiseksi kasvamiseksi.

Vuosiluokat 1 – 2

Tavoitteet

Oppilas

- vahvistaa identiteettiään yksilönä ja kasvaa yhteisön jäseneksi
- tutustuu kirkollisiin tapoihin
- tutustuu kristillisyyden peruskäsitteisiin, jumalanpalveluselämään ja omaan seurakuntaan
- oppii tuntemaan Raamattua ja Jeesuksen elämän pääkohtia
- saa valmiuksia pohtia eettisiä kysymyksiä
- oppii tuntemaan kotiseudulla olevia muita kristillisiä kirkkoja ja kunnioittamaan eri tavalla ajattelevia ihmisiä

Keskeiset sisällöt

- ortodoksinen perinne perheessä, koulussa, kotipaikkakunnalla, Suomessa, maailmassa
- oma seurakuntani
- Jeesuksen elämää
- kirkkovuoden juhlia
- Raamatun kertomuksia

Vuosiluokka 3

Tavoitteet

Oppilas

- perehtyy Vanhan testamentin kertomuksiin, niiden sanomaan
- oppii tuntemaan 10 käskyä ja pohtimaan eettisiä kysymyksiä
- tutustuu kirkon pyhiin toimituksiin

Keskeiset sisällöt

- Vanhan testamentin alkukertomukset ja patriarkkakertomukset
- profeetat
- 10 käskyä
- sakramentit

Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Oppilas

- vahvistaa ortodoksista identiteettiään ja ymmärtää pyhyiden ulottuvuutta elämässä
- tutustuu Raamattuun pyhänä kirjana ja oppii tuntemaan Jeesuksen elämän keskeisiä tapahtumia ja opetuksia
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja uskonnollisiin yhteisöihin
- oppii tuntemaan kirkon pyhiä ja heidän opetuksiaan

Keskeiset tavoitteet

- evankeliumien kirjoittajat ja synty
- Jeesuksen opetuksia
- Jeesuksen elämä ja ylösnousemus
- vapaat kristilliset suunnat

Vuosiluokka 5

Tavoitteet

Oppilas

- tuntee Jeesuksen opetuksia ja osaa tehdä eettisesti vastuullisia ratkaisuja erilaisissa elämäntilanteissa yksilönä ja yhteisössä eläessään
- perehtyy liturgiseen elämään, kirkkotaiteeseen ja kirkkovuoteen
- tiedostaa kuuluvansa omaan seurakuntaansa ja tuntee sen erityispiirteet (koltakulttuuri)
- tuntee oman kirkkonsa toimintaa ja hallintoa

Keskeiset sisällöt

- Jeesuksen opetuksia, vuorisaarna
- Apostolien tekoja
- pyhät ajat ja kirkkovuoden juhlat
- paastot sekä niihin liittyvät eettiset kysymykset
- oman seurakunnan ja kirkkokunnan toiminta, luostarit
- kirkon suuria opettajia ja marttyyreja sekä pyhiä
- suuria maailmanuskontoja

Kaikilla luokka-asteilla:

- kirkollisia juhlia
- rukouksia
- kirkkolaulua
- oman seurakunnan toimintaa
- osallistutaan koululaisjumalanpalveluksiin

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä

Oppilas tuntee keskeiset asiat ortodoksisuudesta

Oppilas

- tuntee liturgiajumalanpalveluksen merkityksen osana ortodoksikristityn elämää
- tuntee pääpiirteissään ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä
- kykenee seuraamaan kirkkovuotta omassa elämässään
- tuntee ortodoksista ihmisenäkemyksiä sekä ortodoksisen kristillisyyden muita peruskäsitteitä
- ja pystyy soveltamaan niitä omassa elämässään

Oppilas tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia

Oppilas

- tuntee pääpiirtein Vanhan ja Uuden testamentin erilaisen luonteen
- tuntee Kristuksen opetuksia, elämänvaiheet ja kirkon synnyn
- osaa pohtia Raamatun kertomusten kautta sekä omasta elämästään nousevia eettisiä
- kysymyksiä ja osaa ottaa niitä huomioon omassa elämässään

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee ortodoksisen uskonopin keskeisiä peruskäsitteitä
- tuntee ortodoksista traditiota osana ortodoksikristityn elämää
- pystyy käyttämään oppimaansa ortodoksisen identiteetin vahvistamiseksi
- kykenee vahvistamaan ortodoksista identiteettiään

Oppilas tuntee oman uskonnon sekä lähiympäristön uskontoja

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkon erityispiirteitä
- tunnistaa oman perheensä uskonnollisen taustan
- tuntee oman kotiseurakuntansa toimintaa
- tuntee lähiympäristössään olevia muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä

Vuosiluokat 6–9

Ortodoksisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6–9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä omasta uskonnollisesta perinteestään sekä muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä. Näin tuetaan oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista.

Vuosiluokka 6

Tavoitteet

- vahvistaa ja syventää ortodoksista identiteettiään ja ymmärtää pyhyiden ulottuvuutta elämässä
- perehtyy liturgiseen elämään ja kirkkotaiteeseen, ortodoksiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- perehtyy Raamattuun pyhänä kirjana, tuntee sisällön siten, että löytää sieltä tietyn kohdan

Keskeiset sisällöt

- jumalanpalvelusoppi
- uskontunnustus
- Raamattu kirkon kirjana

Vuosiluokka 7

Tavoitteet

Oppilas

- tuntee kirkon syntymisen, leviämisen ja jakaantumisen sekä siihen johtaneet syyt
- näkee oman kirkon yhteyden maailmanlaajuiseen ortodoksiseen kirkkoon ja muihin uskontoihin
- tuntee muita kristillisiä kirkkoja ja osaa kunnioittaa eri tavalla ajattelevia ja uskovia ihmisiä

Keskeiset sisällöt

- kristillisen kirkon synty ja historialliset taitekohdat
- Venäjän kirkon historia
- ortodoksiset kirkot nykyään

Vuosiluokka 8

Tavoitteet

Oppilas

- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon historiaa, hallintoa ja nykytilannetta
- tuntee oman kirkon järjestöjä ja niiden toimintaa seurakunnissa
- tuntee keskeisiltä osin lähialueen muut kristilliset kirkot ja osaa hahmottaa ekuomenia-käsitettä
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa arvostaa eri tavalla uskovia ja ajattelevia ihmisiä

Keskeiset sisällöt

- Suomen ortodoksisen kirkon historian keskeiset tapahtumat
- Suomen uskonnollisen tilanteen kehitys
- kirkon hallinto ja järjestötoiminta
- kristilliset kirkot Suomessa sekä ekumenia
- suuret maailmanuskonnot

Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Oppilas

- vahvistaa ja syventää ortodoksista identiteettiään
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja ortodoksisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettisessä pohdinnassaan ja toiminnassaan sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä
- tuntee Raamatun keskeisen eettisen ohjeiston
- tuntee kristillistä taidetta sen eri ilmaisumuodoissaan
- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä ymmärtää
- uskonnon ja katsomuksen merkityksen ihmisen ja yhteisön elämässä

Keskeiset sisällöt

- ortodoksinen käsitys Jumalan ja ihmisen sekä luomakunnan välisestä suhteesta
- vuorisaarna, käskyt ja lähimmäisen rakkauden opetukset
- hengellinen kasvaminen
- tieteen tuomat eettiset ongelmat kristitylle
- kirkkotaide

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas kykenee hankkimaan tietoa ortodoksisesta uskosta

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä kykenee seuraamaan ortodoksista kirkkovuotta
- tuntee ortodoksisen jumalanpalvelusperinteen
- on muodostanut itselleen yleiskuvan kirkon opista
- tuntee sakramentit sekä muita pyhiä toimituksia ja tuntee niiden merkityksen
- tuntee kirkon eettistä opetusta ja osaa soveltaa sitä omaan elämäänsä

Oppilas tuntee Raamatun synnyn ja keskeisen sisällön

Oppilas

- tuntee Raamatun sisäisen rakenteen
- ymmärtää Raamatun pelastusilmoituksen
- ymmärtää Raamatun osana kirkon traditiota
- tuntee Raamatun käytön kristityn jokapäiväisessä elämässä ja tunnistaa eri kirkkojen liturgisen käyttöyhteyden

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tietää kristillisen kirkon synnyn, leviämisen ja sen jakaantumisen syyt
- osaa sijoittaa Suomen ortodoksisen kirkon osaksi maailmanlaajuisia kirkkoja
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon vaiheet ja niiden vaikutuksen nykyhetkeen
- tuntee oman seurakunnan toimintaa
- tuntee kirkollisia järjestöjä ja niiden toimintaa
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon hallintoa

Oppilas tuntee maailmanuskontoja

Oppilas

- ymmärtää uskonnon merkityksen ihmiselle
- tunnistaa suuret maailmanuskonnot
- osaa arvostaa eri tavalla uskovia ja ajattelevia ihmisiä

Arviointikriteerit

- myönteinen asennoituminen aineen opiskeluun
- sisältöjen hallinta, esim. kokeet, vihkotyöt
- tuntiaktiivisuus
- kotitehtävien suorittaminen
- erityinen kiinnostus oppiaineesta

Luokka-asteiden yhdistämisestä johtuen noudatetaan vuorokurssiperiaatetta.

7.10 Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen kokonaisuus, jonka lähtökohtiin kuuluu filosofiaa sekä yhteiskunta- ja kulttuuritieteitä. Elämänkatsomustiedon opetuksessa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusivina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja ohjata aktiivisesti omaa elämäänsä.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Elämänkatsomustiedon opetus tukee kasvua täysivaltaiseen demokraattiseen kansalaisuuteen, joka globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa edellyttää eettisen ajattelu- ja toimintakyvyn kehittämistä, niihin liittyviä laaja-alaisia tietoja ja taitoja sekä katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamista. Elämänkatsomustiedon opetusta ohjaa käsitys oppilaiden mahdollisuudesta kasvaa vapaiksi, tasa-arvoisiksi ja kriittisiksi hyvän elämän rakentajiksi.

Vuosiluokat 1 – 5

Opetuksen ydintehtävänä on tukea lapsen kasvua ja antaa hänelle välineitä tutkia ja rakentaa elämänkatsomustaan ja maailmankuvaansa.

Tavoitteet

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan ja sen myötä oppia hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaa kohtaamaan epävarmuutta ja kehittää taitojaan ilmaista itseään
- kehittää arvostelukykyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- tutustua ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen periaatteisiin ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteisöstä ja luonnosta
- tutustua lähiympäristönsä katsomuksiin ja kulttuureihin

Keskeiset sisällöt

Sisällöistä muodostetaan opintokokonaisuuksia, joiden tulee sisältää aineksia seuraavista aihepiireistä. Vuosittain käsiteltävät sisällöt voivat vuorotella opetusryhmien koostumuksen mukaan.

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

- toisen kohtaaminen ja hänen asemaansa asettautuminen
- hyvä, oikea ja väärä, oikean ja väärän erottaminen, ihmisen hyvyys
- ystävyyden sisältö ja merkitys elämässä

- oikeudenmukaisuus, oikeudenmukaisuuden toteutuminen jokapäiväisessä elämässä, rikkaus ja köyhyys maailmassa
- ajattelun vapaus, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapaus, suvaitsevaisuus ja syrjintä
- hyvä elämä, arvo ja normi, vastuu ja vapaus elämässä

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- kuka olen ja mitä osaan, elämänvaiheet ja toiveet
- erilaisia elämäntapoja, suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- suomalainen kulttuuri ja suomalaiset kulttuurivähemmistöt, maailman kulttuuri-perintö
- elämänkatsomus, uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys, erilaisia elämän- ja maailmankatsomuksia

Yhteisö ja ihmisoikeudet

- yhteiselämän perusteita, sääntö, sopimus, lupaus, luottamus, rehellisyys ja reiluus, kultainen sääntö
- lasten oikeudet, oikeus ja velvollisuus, ihmisoikeudet
- tasa-arvo ja rauha, demokratia, tulevaisuuden maailma
- etiikan perusteita, teon moraalinen oikeutus, teon tarkoitus ja seuraus, oman elämäni eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

Ihminen ja maailma

- ympäristö ja luonto, eloton ja elävä, kauneus luonnossa
- elämän synty ja kehitys, kertomuksia maailman synnystä, maa ja maailman-kaikkeus, elämän erilaisia muotoja, syntymä, elämä ja kuolema luonnossa
- luonnon tulevaisuus ja kestävä kehitys, erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä, maailmanperintö ja ympäristö

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Oppilas

- kykenee arvioimaan erilaisten tilanteiden moraalisia vaatimuksia ja teon moraalista oikeutusta
- ymmärtää tekevänsä väärin toimiessaan vastoin omaksumiaan periaatteita. Tiedon hankinta ja soveltaminen
- kykenee tutkimaan moraalisia ongelmia yhdessä muiden kanssa ja hyväksyy erilaisten toimintalähtökohtien olemassaolon
- ymmärtää, että konflikteihin on löydettävissä väkivallattomia ratkaisuja

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Oppilas

- tunnistaa katsomuksellisia kysymyksiä
- osaa käyttää oppiaineen keskeisiä käsitteitä (elämänkatsomus, kulttuuri, vähemmistö)

- rohkenee esittää omia näkemyksiään ja ymmärtää, että näkemyksiä tulee perustella
- pystyy hahmottamaan katsomusvapauden merkityksen omassa elämässään
- osaa hahmottaa suomalaisuuden osana maailman kulttuurista monimuotoisuutta

Yhteisö ja ihmisoikeudet

Oppilas

- tuntee ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteita
- ymmärtää yhteisten sääntöjen merkityksen
- ymmärtää yksilöllisen vastuullisuuden ja sen, että yksilö kuuluu erilaisiin yhteisöihin

Ihminen ja maailma

Oppilas

- tuntee erilaisia maailmaa ja ihmisen paikkaa koskevia selityksiä
- ymmärtää luonnon ja ympäristön tärkeyden ihmiselle
- osaa toimia luontoa kunnioittaen ja on omaksunut kestävän kehityksen periaatteita

Vuosiluokat 6 – 9

Opetuksen ydintehtävänä on syventää nuoren omaa elämäntapaa ja maailmankatsomusta ja maailmankuvaa koskevaa ymmärrystä. Opiskellaan perustiedot erilaisista katsomuksista ja uskonnoista sekä tuetaan nuoren kasvua vastuulliseksi ja aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi.

Tavoitteet

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäntapaa ja oppia samalla hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaen kohtaamaan epävarmuutta ja kehittämään taitojaan ilmaista itseään ja elämäntapaa
- kehittää arvostelukykyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- omaksua ja sisäistää ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, maailman laajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteita ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään ja oppia tuntemaan eri kulttuureissa tärkeitä pidettyjä arvoja, uskomusjärjestelmiä ja elämäntapuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustoja ja välittymistä sekä oppia arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme

Keskeiset sisällöt

Opintokokonaisuudet, jotka voidaan opettaa kursseina, sisältävät syventäviä aineksia luokilla 1–5 käsitellyistä aihepiireistä: ihmissuhteet ja moraalinen kasvu, itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti, yhteisö ja ihmisoikeudet sekä ihminen ja maailma.

Kansalaisuus ja hyvä yhteiskunta

- yhteiskuntateorian perusteet, demokratia
- politiikka, toimiminen kansalaisena, kestävä kehitys

Katsomusten maailma

- katsomusten historiaa, katsomusvapaus
- maailmankuva, maailmankatsomus ja elämäkatsomus
- tieto ja tutkimus, luonnollinen ja yliluonnollinen
- uskonto ja uskonottomuus, oma elämäkatsomus

Kulttuuri

- kulttuurin tutkimus, kulttuuri ja luonto
- kulttuuri ja yhteisö, suomalainen kulttuuri, suvaitsevaisuus
- käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta: humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen

Etiikka ja hyvä elämä

- etiikan pääsuuntia ja peruskysymyksiä, nuoren moraalinen kasvu
- ihmisoikeusetiikka, ympäristöetiikka
- monikulttuurisuus eettisenä kysymyksenä

Tulevaisuus

- tulevaisuuden tutkiminen
- luonnon ja yhteiskunnan tulevaisuus, maailmanperintö
- minun tulevaisuuteni, toimiminen tulevaisuuden hyväksi

Elämäkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Oppilas

- osaa nähdä yhteyden arvovalintojen ja hyvän elämän välillä
- tunnistaa etiikan perusnäkökulmia kuten teon tahallisuuden, tekijän tarkoituksen, teon seurauksien huomioon ottamisen, vastuun ja oikeuksien näkökulmat
- kykenee tunnistamaan moraalidilemmasta eettisen näkökulman ja esittämään siihen eettisen ratkaisun
- kykenee havainnoimaan eettisiä ulottuvuuksia arkipäivästä, taiteesta, mediasta tai muilta elämän alueilta ja kykenee perustelemaan eron eettisesti kehittyneemmän ja kehittymättömämmän arvion välillä

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Oppilas

- tunnistaa ja osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien olennaisia piirteitä ja kehityskulkuja
- kykenee suhteuttamaan erilaisia kulttuurisia käsitteitä ja symboleja eri katsomusperinteisiin
- ymmärtää sekulaarin ja uskonnollisen katsomuksen eron
- osaa käyttää oppimiaan kulttuuriin liittyviä käsitteitä ja kykenee hankkimaan tietoa erilaisista katsomuksista

7.11 Historia

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan vastuulliseksi toimijaksi, joka osaa käsitellä oman ajan ja menneisyyden ilmiöitä kriittisesti. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma kulttuuri ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia rakentaa identiteettiään, perehtyä ajan käsitteeseen ja ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvoa.

Historia ja oppiminen

Historiaa opitaan luomalla käsityksiä menneisyyden tapahtumista erilaisista lähteistä saadun tiedon avulla. Tietojen ja taitojen hankinta tapahtuu

- tutustumalla oppilaan henkilökohtaiseen historiaan
- haastattelemalla vanhempia ihmisiä
- käymällä museoissa ja tiedekeskuksissa
- vierailemalla paikkakunnan erilaisissa historiallisissa kohteissa
- katsomalla/tutkimalla dokumenttifilmejä ja valokuvia, esineistöä, muistomerkkejä, rakennusperinnettä
- tutustumalla kirjoihin, karttoihin ja muihin kirjallisiin dokumentteihin
- tutustumalla taiteisiin
- käyttämällä joukkotiedotus- ja viestintävälineitä
- seuraamalla ympäristön muutoksia

Oppiaineen luonne

Merkitys oppilaalle

Historia on oppiaine, joka

- on yleissivistävä
- auttaa ymmärtämään ja arvostamaan eri kulttuureja
- antaa pohjaa yhteiskunnallisiin valintoihin
- kehittää kriittistä ajattelua
- antaa perusteita arvovalintoihin ja mielipiteiden muodostamiseen
- vahvistaa identiteettiä
- opettaa ymmärtämään kulttuurituotoksia (taide, arkkitehtuuri, kirjallisuus, musiikki, elokuvat ym.)
- antaa mahdollisuuden harrastuksen löytämiseen (keräily, sukututkimus ym.)

Historian merkitys oppimiselle:

- kehittää ajattelua
- kehittää lukutaitoa
- kehittää johdonmukaista päättelykykyä
- antaa aineistoa itsenäisesti erilaisten vaihtoehtojen pohdintaan ja kriittisyyteen
- kehittää ongelmaratkaisutaitoja

- rohkaisee omien mielipiteiden perusteltuun esittämiseen ja osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan
- auttaa erottamaan kasvavassa tiedontulvassa olennaisen ja epäolennaisen
- opettaa käyttämään opittuja tietoja uusissa tilanteissa
- auttaa eläytymistä erilaisiin ihmiskohtaloihin
- tukee yleistysten tekemisen taitoa

Historian merkitys nyky-yhteiskunnassa

Historian tuntemus ja oppiminen

- vahvistaa elämänhallintataitoja
- lisätä sosiaalisuutta ja vuorovaikutustaitoja
- herättää aktiivisuutta kansalaisena ja lähimmäisenä vaikuttamiseen
- auttaa ymmärtämään monipuolisen tiedonhankinnan merkityksen
- kehittää itsenäistä päätöksentekokykyä
- auttaa ymmärtämään nykyajan tapahtumia ja ilmiöitä
- korostaa tasa-arvon merkitystä ihmisten, alueitten ja yhteiskuntien välillä
- korostaa työnteon ja yrittämisen merkitystä yhteiskunnan rakentamisessa

Historian opetus

- antaa valmiuksia selviytyä muuttuvassa maailmassa
- avartaa maailmankatsomusta
- lisää suvaitsevaisuutta ja yhteisvastuullisuutta maailmanlaajuisesti
- kasvattaa ekologista omatuntoa
- kehittää tulevaisuusajattelua
- kehittää opiskelutaitoja

Ounasjoen alueen painotukset

Alueen koulujen halutaan erityisesti painottavan:

1. Opiskelutaidot
 - lukuläksyn merkityksen korostaminen esim. läksyn kuulustelut kirjallisesti
 - siisti vihkotyö
 - laajempien nk. essee-vastauksien opettamista kokeiden yhteydessä
2. Opetuksen elämyksellisyys
 - vierailut kylien vanhoihin rakennuksiin esim. Sinetässä Uulan mylly, vesisa-han jäännökset
 - kylien vanhusten kouluvierailut
 - kylähistoriikkien tekijöiden kouluvierailut esim. Sinetässä Paavo Heikkilä
 - koulun/luokan oman museonäyttelyn valmistus
3. Ounasjokivarren kylien kulttuuri
 - voidaan lähestyä metsätalouden kehittymisen näkökulmasta esim. uitto ja sahat

Vuosiluokat 5 – 6

Perusopetuksen vuosiluokkien 5 ja 6 historianopetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilas historiallisen tiedon luonteeseen, sen hankkimiseen ja peruskäsitteisiin sekä omiin juuriinsa ja eräisiin historian merkittäviksi muodostuneisiin tapahtumiin ja ilmiöihin esihistoriasta Ranskan suureen vallankumoukseen saakka. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan historian toiminnallisuutta ja oppilaan kykyä eläytyä menneisyyteen.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- ymmärtämään, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika
- tunnistamaan muutoksia oman perheen tai kotiseudun historiassa ja kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyä
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa
- esittämään muutoksille syitä.
- tietää, että jotkut asiat voidaan tulkita eri tavoin, ja hän pystyy selittämään, miksi niin tapahtuu

Vuosiluokat 7 – 9

Historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on syventää oppilaan käsitystä historian tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä ja vaikutuksia
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa

Historian keskeiset sisällöt

Vuosiluokat 5 – 6

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet on sisällytetty soveltuvin osin oppiaineiden sisältöihin. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyyteen soveltuvia teemoja ovat Suomen ja kotiseudun historia, Suomi osana eurooppalaista kulttuurihistoriaa ja idän sekä lännen ristiriidat.

Historiallinen tiedon luonne

- erilaiset lähteet ja niiden tulkinta

Esihistoriallinen aika

- kotiseudun esihistoria: kivilautiset asuinpaikat ja pyyntikulttuuri
- kivikauden ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen seurauksena
- aihekokonaisuus: kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Ensimmäiset korkeakulttuurit

- maanviljelyn aloittamisen, valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksimisen vaikutukset ihmisten elämään

Eurooppalaisen sivilisaation synty

- antiikin kaupunkivaltioiden ja Rooman yhteiskunta ja kulttuuri
- yhteiskunnallinen osallistuminen demokratiassa: perehtyminen
- kansalaisen vaikuttamisen mahdollisuuksiin (esim. nuorisovaltuustotoiminta kotikunnassa)
- antiikin kulttuurin heijastuminen tähän päivään
- aihekokonaisuudet: kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, osallistuva kansalaisuus

Keskiaika

- uskontojen vaikutukset ihmisten elämään ja ihmisten eriarvoinen yhteiskunnallinen asema
- Suomen liittäminen osaksi Ruotsia
- Lappi osana Ruotsin historiaa: talous, hallinto, saamelaiset
- aihekokonaisuus: kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Uuden ajan murros

- eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonnossa, maailmankuvan avartuminen tieteessä
- aihekokonaisuus: kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Suomi Ruotsin valtakunnan osana

- elämää kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaina
- suomalaisen kulttuurin muotoutuminen

- asutuksen leviäminen Kemijoella/jokivarsikylien kulttuuri
- aihekokonaisuus: kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Vapauden aate voittaa alaa

- Itsevaltius ja valistus
- Ranskan suuren vallankumouksen vaikutukset (voidaan käsitellä 7. luokalla)
- aihekokonaisuudet: kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, osallistuva kansalaisuus

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:

- jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri
- kaupankäynnin kehitys
- kulttuurin kehitys
- liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- väestössä tapahtuneet muutokset

Kuvaus hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erottaa faktan mielipiteestä
- osaa erottaa toisistaan lähteen ja siitä tehdyn tulkinnan

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- tietää, että menneisyyttä voi jaotella eri aikakausiin (kronologia) ja pystyy nimeämään yhteiskunnille ja aikakausille ominaisia piirteitä
- tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen ja ymmärtää, ettei muutos ole sama kuin edistys eikä se myöskään merkitse samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta
- osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan: hän osaa selittää, miksi eri aikakausien ihmiset ajattelivat ja toimivat eri tavoin sekä tuntee syy- ja seuraussuhteen merkityksen

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön joidenkin toimijoiden kannalta

Vuosiluokat 7 – 8

Elämää 1800-luvulla

- elämää 1800-luvun Suomessa
- peräpohjalainen kansankulttuuri ja elinkeinot
- nälkävuodet ja hätäleivän aika

Kansallisuusaate

- Ranskan suuri vallankumous (voidaan käsitellä 5.-6. luokilla) ja 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja
- Suomen sota ja Porvoon valtiopäivät, Suomen autonomia, Suomen sodan vaikutukset Lapissa
- kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa
- kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa
- aihekokonaisuus: kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Teollinen vallankumous

- teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- metsäteollisuuden synty Pohjois-Suomessa: savotat, uitto ja sahojen perustaminen
- kaupungistuminen
- rautatien tulo Rovaniemelle
- aihekokonaisuus: teknologia ja ihminen

Murrosten aika Suomessa

- sääty-yhteiskunnan mureneminen: maalaisväestön elämänmurros, työväenliike ja eduskuntaudistus
- Suomen venäläistäminen ja sen vastustus
- jääkäriliike ja pohjoisen etappitiet
- siirtolaisuus Pohjois-Suomessa
- aihekokonaisuudet: osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan seurauksineen

- imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille
- ensimmäinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset
- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota
- sisällissodan tapahtumat Pohjois-Suomessa
- aihekokonaisuus: kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Laman ja totalitarismin aika

- maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan
- elämää demokratioissa ja diktatuureissa
- maailmansotien välinen aika Rovaniemellä: yhteiskunnan kahtia jakautuneisuuden vaikutus ihmisten arkielämään
- aihekokonaisuudet: osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Toisen maailmansodan aika

- toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen
- Lapin sota ja jälleenrakennus (asutustilat)
- aihekokonaisuus: kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

- elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- Kemijoen valjastaminen
- ”suuri muutto” Lapissa
- suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- aihekokonaisuus: osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Vastakkaisuuksien maailma

- kylmä sota
- kylmän sodan loppu ja Neuvostoliiton hajoaminen
- uudet kahtiajaot: rikas pohjoinen, köyhä etelä
- islamin nousu

Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa

- länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön
- tiedonvälityksen kehitys

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

- jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri
- tasa-arvoisuuden kehitys
- kulttuurin kehitys
- teknologian kehitys, esimerkiksi liikumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä
- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- kykenee sijoittamaan opiskelemansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen
- osaa selittää, miksi jollain elämäalueella toimittiin ennen toisin kuin nykyään
- osaa esittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä, myös nykyteknologian avulla saamaansa informaatiota
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä

7.12 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 yhteiskuntaopin opetuksen tulee antaa perustiedot ja -taidot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitseväiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta mm. oppilaskunnan ja nuorisovaltuustotoiminnan kautta.

Tavoitteet

Oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta
- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii tuntemaan julkiset palvelut
- saa valmiuksia työnannon kunnioittamiseen
- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnin tekijänä
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- kiinnostuu ja saa kokemuksia yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraamukset

Yhteiskuntaopin keskeiset sisällöt

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet on sisällytetty soveltuvin osin oppiaineiden sisältöihin.

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Yksilö yhteisön jäsenenä

- perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit
- yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnassa, oman valtion kansalaisena, Pohjoismaissa ja EU:ssa
- aihekokonaisuudet: kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, yksilönä kasvaminen, osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Yksilön hyvinvointi

- hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi
- aihekokonaisuus: vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa
- nuorisovaltuusto osana kunnallista päätöksentekoa
- demokratia, vaalit ja äänestäminen
- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU-tasolla
- media ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen
- aihekokonaisuus: osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys, viestintä ja mediataito

Kansalaisen turvallisuus

- oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä erityisesti 15 vuotta täyttäneen oikeudellinen vastuu
- liikenneturvallisuus
- turvallisuuspolitiikka: ulkopoliittikka, maanpuolustus

Taloudenpito

- yksityisen taloudenpidon periaatteet
- työnteko ja yrittäjyys

Kansantalous

- yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina
- EU:n sisämarkkinoiden, ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys

Talouspolitiikka

- talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin
- julkinen talous ja verotus
- kuntatalous verottajana ja palveluiden tuottajana

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja käyttäminen

Oppilas

- kykenee tulkitsemaan kriittisesti median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä
- pystyy perustelemaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista
- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia

Yhteiskunnallisen tiedon ymmärtäminen

Oppilas

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuissa on olemassa useita vaihtoehtoja
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä

7.13 Musiikki

Musiikki ja oppiminen

Miten musiikkia voi oppia?

Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, matkimiseen ja kertaamiseen perustuvalla harjoittelulla. Oppilas oppii soittamaan, laulamaan ja kuuntelemaan musiikkia yksin ja yhdessä. Musiikin taitojen toiminnallinen ja elämyksellinen oppiminen yhdistyy oppilaan omaan kokemusmaailmaan.

Musiikissa toiminnallisuus tarkoittaa kuuntelua, soittoa, laulua, liikettä ja keksintää. Eläytyminen on paikkaan, aikaan, tilanteisiin ja tunteisiin sidottua.

Musiikin luonne

Merkitys oppilaalle

Musiikki

- on kanava tunteiden ilmaisulle, elämyksille ja oivalluksille
- antaa itsetunnolle rakennusaineita ja lisää yhteisöllisyyttä
- opettaa keskittymään
- kehittää motoriikkaa ja auttaa myös muissa oppiaineissa

Musiikista voi saada elinikäisen harrastuksen ja sen avulla voi oppia arvostamaan esteettisyyttä ja kulttuurien erilaisuutta.

Millaisia opiskelutaitoja oppija voi saavuttaa musiikissa?

- Oppilas oppii toimimaan ryhmässä.
- Oppilas oppii itsenäisen työskentelyn taitoja.
- Oppilaan keskittymiskyky paranee.
- Oppilaan päättelykyky sekä soveltamis- että ongelmanratkaisutaidot paranevat.

Musiikin opetustila ja välineistö

Musiikinopetukselle pitää olla musiikin erityisvaatimukset täyttävä opetustila, jonka akustiset ominaisuudet ja äänieristys ovat asianmukaiset. Musiikin opetustilan pitää olla riittävän suuri.

Koulussa pitää olla vähintään seuraava välineistö, jotta opetussuunnitelman mukainen opetus on mahdollista toteuttaa. Tämä lista on laadittu Koulujen Musiikinopettajat ry:n listaa mukaillen.

Äänentoisto- ja ATK – laitteisto:

- PA – laitteisto (kaiuttimet ja mikseri)
- mikrofoneja (sekä kuoro että solisti) ja niille jalustat
- stereoäänentoisto
- tietokone, jossa musiikkiohjelma (vuosiluokat 5-9)

Soittimet vuosiluokille 1-4

- piano tai sähköpiano
- sähköbasso ja äänenvahvistin
- perusrumpusetti (vuosiluokat 3-4)
- monipuolinen rytmisoitinvalikoima (claves, triangeli, kulkuset, kehärumpu, tamburiini, penaali, shaker/rytmimuna, guiro, cabasa, djembe, bongorummut, leh-mänkello)
- sopraanonokkahuiluja
- viisikielisiä kanteleita
- kellopelejä, ksylofoni, metallofoni ja bassopaloja
- nuottitelineitä

Soittimet vuosiluokille 5-9 (edellisten lisäksi)

- akustisia kitaroita
- sähkökitara ja äänenvahvistin
- kongarummut
- syntetisaattori

Oppimateriaalit:

- monipuolinen äänitteistö, joka sisältää esimerkit eri musiikin lajeista ja musiikki-kulttuureista
- oppikirjat eri luokka-asteille ja muuta soitto- ja laulumateriaalia

Ounasjoen alueen painotukset

1. Yhdessä musiikin tuottaminen laulaen ja soittaen
 - perehdytään monipuolisesti eri instrumentteihin
 - rohkaistaan yrittämään ja esittämään
 - kaikki mukaan yhteissoittoon ja -laluun
2. Aika-arvojen perusteet
 - perusrytmiharjoituksia ensimmäisestä luokasta lähtien
 - harjoitellaan perussykkeen löytämistä
3. Toivotaan avointa keskustelua ja ajatusten/ideoiden vaihtoa alueella musiikkia opet-tävien kesken esim. sähköpostitse

Opetuksen sisällöt vuosiluokittain

Aikaisemmin opitut asiat ovat uuden oppimisen pohjana ja kulkevat mukana eri luokka-asteilla (esim. perussyke tulee ensimmäisen luokan jälkeen jokaisella luokalla).

Keskeiset sisällöt
Vuosiluokat 1 – 2

<p>YDINTAVOITE Kehitetään musiikillista ilmaisua leikinomaisella ja kokonaisvaltaisella toiminnalla. Oppilas saa kokemuksia monenlaisista äänimaailmoista ja musiikeista. Kehitetään oppilaan kuuntelemisen taitoja. Opitaan arvostamaan omaa ja muiden tekemistä.</p>	
VUOSILUOKAT	1 – 2 luokka
Tavoitteet	<p>Oppilas oppii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuuntelemaan ja havainnoimaan aktiivisesti musiikkia - käyttämään luontevasti omaa ääntään - ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin - tutustumaan musiikillisen maailman monimuotoisuuteen
Sisällöt	<p>Kuuntelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - hiljaisuus - kuuntelemaan oppiminen: keskittyminen, havainnoiminen - musiikkisadut - totuttelu klassisen musiikin kuunteluun <p>Musisointi</p> <ul style="list-style-type: none"> - laulamisen ilo ja luonteva äänenkäyttö - keho- ja rytmisoittimet - monipuolisia ilmaisuharjoituksia, improvisointi, musiikkiliikunta <p>Musiikkitietous</p> <ul style="list-style-type: none"> - pääpaino perussykkeen/rytmitajun kehittämisessä - tasa- ja kolmijakoinen rytmi - musiikin luonteen tunnistaminen: äänen kesto (lyhyt – pitkä), äänen korkeus (korkea – matala), hiljainen–voimakas (piano, forte, cresc, dim), hidas-nopea, hidastuen – nopeutuen (rit, acc), soolo – tutti <p style="text-align: center;"> □ Z d</p>
Suosittelavat työtavat (ja harjoitettavat opiskelutaidot)	<p>Musiikki toiminnallisena ja vuorovaikutuksellisenä aineena edellyttää monipuolisia työtapoja.</p> <p>Musiikin työtavat ovat laulaminen, soittaminen, kuunteleminen, liikkuminen ja musiikillinen keksintä.</p> <p>Oppilaalla on monia rooleja; hän on musiikin esittäjä ja tekijä, toisaalta aktiivinen ja analyttinen vastaanottaja, kuuntelija.</p> <p>Suosittelavia työtapoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mallioppiminen, matkiminen, kaikulaulu- ja soitto - toistuva, pitkäjänteinen harjoittelu yksin, yhdessä - kuuntelemiseen keskittyminen - kokeilu, keksintä, improvisaatio - yhdistetään liikettä muuhun musisointiin ja kuuntelemiseen

Oppimisympäristön kuvaus	<p>Fyysinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asianmukainen musiikkiluokka - soittimet (ohessa olevan luettelon mukaisesti) - äänentoistolaitteet - ajanmukaiset oppikirjat <p>Sosiaalinen ja henkinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppilasryhmän koko (suositus <20) - turvallinen ilmapiiri (erilaisuuden sietäminen, oikeus epäonnistua, ilo onnistumisesta) - esiintymistilaisuudet koulussa ja koulun ulkopuolella (myös harjoittelulle ja valmistautumiselle aika ja tila)
Yhteistyö	<ul style="list-style-type: none"> - kamariorkesteri, teatteri, sotilassoittokunta, Rovalan pop- ja jazzlinja, kirjasto, muusikot, seurakunta - tavoitteena on saada vähintään yksi muusikkovierailu koululle kerran vuodessa - taidetapahtumat, konsertit - esiintymiset: vanhempainillat, koulun juhlat, koulun ulkopuoliset tapahtumat
Arviointi	<p>Hyvän osaamisen kuvaus:</p> <p>noudatetaan 4. vuosiluokan päättyessä olevaa hyvän osaamisen kuvausta sekä opetussuunnitelman yleisiä arviointiohjeita (kohta 8.1)</p>

Musiikkivinkit ja linkit

Kuuntelu:

- Sergei Prokofjev: Pekka ja susi
- Camille Saint-Saens: Eläinten karnevaali
- Pjotr Tsaikovski: Pähkinänsärkijä
- Aram Hatzaturjan: Miekkatanssi
- Nikolai Rimski-Korsakov: Kimalaisen lento
- Antonio Vivaldi: Vuodenajat

Vuosiluokat 3 – 4

Vuosiluokilla 3-4 on musiikin opetuksessa keskeistä oppilaiden musiikillisen ilmaisun kehittäminen leikinomaisessa ja kokonaisvaltaisessa toiminnassa. Opetuksen tulee antaa oppilaalle kokemuksia monenlaisista äänimaailmoista ja musiikeista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan ja toteuttamaan omia mielikuviaan sekä herättää myönteinen asenne ja kiinnostus musiikkiin.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia
- käyttämään luontevasti omaa ääntään
- ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin tuottamaan ääniä sekä rytmisiä ja/tai melodisia aiheita
- tutustumaan musiikillisen maailman monimuotoisuuteen
- toimimaan vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä sekä musiikin kuuntelijana
- jonkin koulusoittimen alkeet

Keskeiset sisällöt Vuosiluokat 3 – 4

Luokka	Kuunteleminen	Musisointi	Musiikkitietous
3-4	<ul style="list-style-type: none">- suomalainen ja pohjoismainen musiikki- tutustutaan eurooppalaiseen musiikkiin- musiikin herättämisen kokemuksen ilmaiseminen- esim. liikkuen, keskustellen, piirtäen tai dramatisoiden	<ul style="list-style-type: none">- äänenavausharjoitukset- luonnollinen laulutapa: lauluasento ja rohkea äänenkäyttö- soolo- tutti, vuorolaulu ja kaanon- perussykkeen harjoittelu- melodia-, rytm- ja keho-- soittimet: erilaiset rytmisoittimet, nokkahuilu, kantele ja laattasoittimet- melodia-, säestys- ja improvisointiharjoitukset- monipuolinen, ikäkauteen sopiva ohjelmisto, josta ulkoa esim. Maamme, Lippulaulu	<ul style="list-style-type: none">- soolo- tutti, vuorolaulua ja kaanon- nuottiarvot ja tauot, kertausmerkit, nuotin osat, nuottivii- vasto, G-avain- nouseva ja laskeva melodiakulku- tahtiosoitus (tasa- ja kolmijakoinen)- muotorakenteet AB, ABA- duuri ja molli- orkesterin soitinryhmät; jouset, puhaltimet ja lyömäsoittimet- tutustumista säveltäjiin- tutustumista suomalaiseen (kalevalaiseen) kansanmusiikkiin

Musiikkivinkit ja linkit

- Jean Sibelius: Finlandia, Karelia-sarja (Tuonelan joutsen), Jääkärimarssi
- Uuno Klami: Sammon taonta
- Edvard Grieg: Peer Gynt
- Wolfgang Amadeus Mozart: Pieni yösoitto
- Pjotr Tsaikovski: Joutsenlampi

Kuvaus hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Oppilas

- osaa käyttää ääntään niin, että hän pystyy osallistumaan yksiaäniseen yhteislauluun ja seuraamaan melodialinjaa
- hahmottaa musiikin perussykkeen niin, että pystyy osallistumaan soittamisen harjoitteluun ja yhteissoittoon
- hallitsee lauluohjelmistoa, josta osan ulkoa
- osaa yksin ja ryhmän jäsenenä ääntä, liikettä, rytmiä tai melodiaa käyttäen keksiä omia musiikillisia ratkaisuja esimerkiksi kaiku-, kysymys/vastaus- ja soolo/tutti-harjoituksissa
- tunnistaa kuulemaansa musiikkia ja osaa ilmaista kuuntelukokemustaan verbalisesti, kuvallisesti tai liikkeen avulla
- osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä ottaen huomioon muut ryhmän jäsenet

Vuosiluokat 5 – 7

Tavoitteet

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemusta
- oppii ymmärtämään musiikin elementtien (rytmin, melodian, sointivärin, harmonian, dynamiikan sekä muodon) tehtävät musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin

Keskeiset sisällöt

Vuosiluokat 5 – 7

Luokka	Kuunteleminen	Musisointi	Musiikkitietous
5-7	<ul style="list-style-type: none">- Euroopan ja muiden maanosien musiikki- eri aikakausien ja tyylien musiikkia- rock-musiikin historiaa (1950-)- vertailua, analysointia	<ul style="list-style-type: none">- monipuolista äänenkäyttöä (mikrofonin käyttö)- yhteissoitto: rummut, basso, kitara, melodia-soittimet ja muut rytmi- ja säestyssoittimet- valssi-, beat-, humppa- ja blueskompit	<ul style="list-style-type: none">- aika-arvot ja tauot, tahtilajit, aksentti- C-duuriasteikko, oktaavialat, ylennys, alennus ja kromaattiset merkit- muotorakenteet: ABC, rondo- intro, interlude, coda, pomppa, segno, fine- äänialat, kuoromuodot, äänen- ja kuulonhuolto- länsimaisen musiikin aikakaudet ja suuret säveltäjät- sinfoniaorkesterin soittimet ja orkesterimusiikki- rockin ja bluesin historia- uudempi suomalainen kansanmusiikki

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- osallistuu yhteislauluun ja osaa laulaa rytmisesti oikein sekä melodialinjan suuntaisesti
- hallitsee jonkin rytmi-, melodia- tai sointusoittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan yhteissoittoon
- osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja sekä esittää perusteltuja näkemyksiä kuulemastaan
- osaa kuunnella sekä omaa että muiden tuottamaa musiikkia niin, että pystyy musisoimaan yhdessä muiden kanssa
- tunnistaa ja osaa erottaa eri musiikin lajeja ja eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia
- tuntee keskeistä suomalaisesta musiikista ja musiikkielämästä
- osaa käyttää musiikin käsitteitä musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä
- osaa käyttää musiikin elementtejä rakennusaineina omien musiikillisten ideoidensa ja ajatustensa kehittämisessä ja toteutuksessa

Musiikkivinkit ja linkit

- Bedrich Smetana: Moldau
- Wolfgang Amadeus Mozart: Figaron häät, Taikahuilu (Yönkuningattaren aaria)
- Johann Sebastian Bach: Toccata ja fuuga d-molli
- Ludvig van Beethoven: Kohtalon sinfonia
- Modest Musorgski: Näyttelykuvia
- Richard Wagner: Lentävä hollantilainen
- Giuseppe Verdi: Aida
- Georg Friedrich Händel: Vesimusiikkia
- Maurice Ravel: Bolero
- Georges Bizet: Carmen
- Andrew Lloyd Webber: Oopperan kummitus
- mediahittejä: esim. Für Elise, Valse lente, Mozartin 40. sinfonia
- www.koulukanava.fi/musiikki (teoriatehtäviä, klassinen musiikki)
- www.tkukoulu.fi (suuria säveltäjiä)
- www.uta.fi/mute (musiikin teoriaa)

7.14 Kuvataide

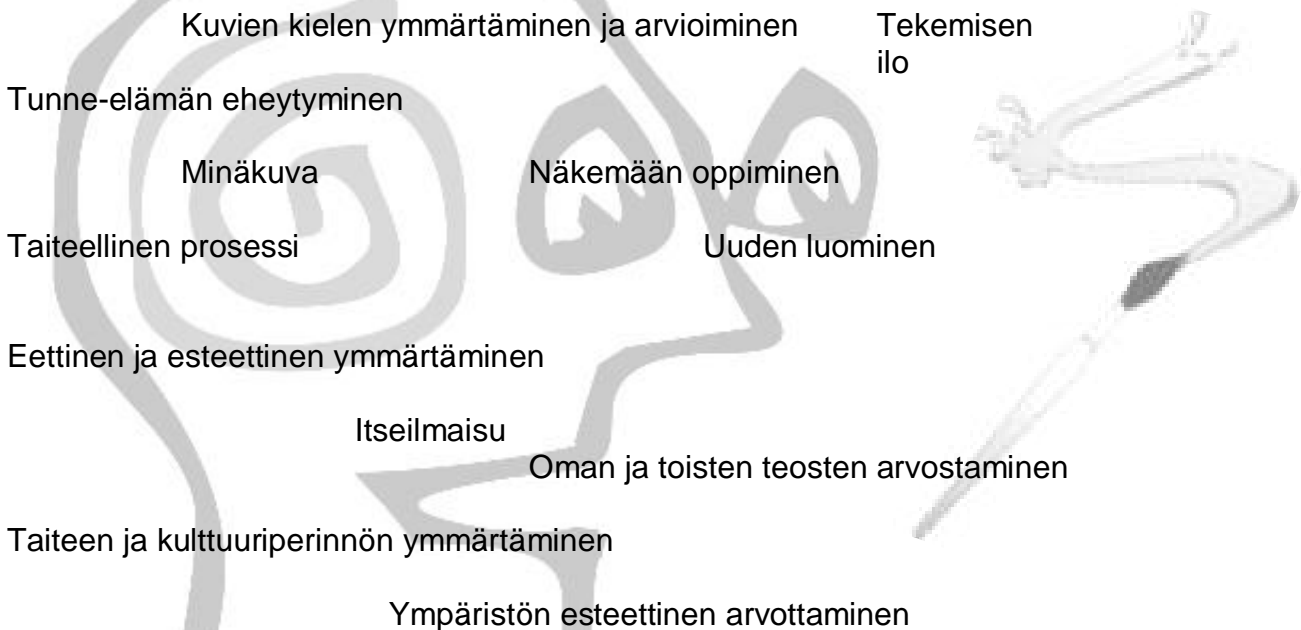
Kuvataidekasvatuksen idea jatkuvuudesta ja aineen sisäisestä integraatiosta konkretisoi-
tuu oppiaineen sisältöalueissa:

1. Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu
2. Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen
3. Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu
4. Media ja kuvaviestintä

Kuvataiteen tehtävänä on huolehtia esteettisen kasvatuksen kuvallisesta osa-alueesta. Kuvataidekasvatus kehittää kykyä kuvalliseen ilmaisuun ja esteettiseen kuvalliseen koke-
miseen. Se edistää persoonallisuuden esteettisen alueen kehittymistä, eheyttää ja vahvis-
taa tunne-elämää, rikastaa ja aktivoi mielikuvitusta sekä kehittää havainnointikykyä ja kau-
neudentajua.

Kuvataide oppiaineena tukee ihmisen monipuolista kehittymistä. Kuvataide on taide-, taito-
, kulttuuri-, työ-, ympäristö-, viestintä- ja teknologiakasvatusta. Kuvataiteessa oppiminen
perustuu omakohtaisten elämysten prosessointiin, luovaan ajatteluun ja ongelmanratkai-
suun. Kuvataiteen opetukselle on ominaista kiireettömyys, pitkäjänteisyys ja myönteinen
työskentelyilmapiiri. Lapsi oppii arvostamaan omia töitään ja toisten töitä sekä myös itse
oppiainetta.

Pitkäjänteinen harjoittelu ja suunnittelu

Kuvataide on luonteeltaan sekä taiteen tarkastelua että tekemällä oppimista, jossa tärkeä-
tä on koko prosessi. Opetuksessa tutustutaan monipuolisesti eri maiden kuvakulttuureihin.
Kuvataiteessa käytetään vaihtelevia materiaaleja ja tekniikoita ja tavoitteena on itseilmai-
sun ja luovuuden kehittäminen erilaisten tema-, ongelmanratkaisu- ja projektitöiden kaut-
ta.

Opettajan ja muun ryhmän arvioinnin lisäksi käytetään itsearviointia koko työprosessin ajan. Arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden arviointikriteereitä. Päätösarvioinnissa huomioidaan aiempien vuosiluokkien arvioinnit.

Aihekokonaisuudet

1. Ihmisenä kasvaminen

Kuvataiteen oppimistilanteissa tulisi pyrkiä siihen, että ne tarjoaisivat oppilaalle mahdollisuuksia tunteiden tunnistamiseen ja käsittelyyn. Oppilaita tulisi kannustaa hiljentymään työnsä äärellä, jolloin he voivat paremmin olla vuorovaikutuksessa sisäisen minän kanssa. Taide syntyy juuri tästä kosketuksesta. Tavoitteena on tutustuttaa oppilas tähän prosessiin, jonka avulla oma sisäinen mielentila tulee näkyviin.

Töiden tarkastelu antaa mahdollisuuden tutustua kuvataiteilijoiden ja toisten oppilaiden näkökulmiin ja taiteellisiin ratkaisuihin. Oppilas oppii samalla ymmärtämään ja arvostamaan toisia. Häntä kannustetaan antamaan rakentavaa ja perusteltua kritiikkiä toisille.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Kuvataiteen oppiminen perustuu taiteen tarkasteluun. Taidekuvien kautta eri kulttuurien yhtäläisyydet ja ominaispiirteet tulevat tutuksi. Tutustutaan siihen, miten eri aikakausien taidekuvat ilmentävät Suomen ja muiden kansojen kulttuuri-identiteettiä. Opitaan tunnistamaan ja arvostamaan suomalaista taidetta, löydetään sen erityispiirteet.

3. Viestintä- ja mediataidot

Viestintä- ja mediataidot auttavat havaitsemaan ja tulkitsemaan mediaympäristön visuaalisia viestejä. Opitaan tunnistamaan ja arvioimaan kriittisesti kuvallisten viestien motiiveja ja merkityksiä. Harjoitellaan omien kuvallisten viestien luomisessa tarvittavia taitoja.

4. Ihminen, teknologia, ympäristö ja kestävä kehitys

Ympäristöestetiikkaa, arkkitehtuuria ja muotoilua opiskeltaessa tulevat esille luonto ja rakennettu ympäristö sekä niiden arviointi esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta. Kestävä kehitys huomioidaan käyttämällä myös kierrätettäviä ja luonnosta saatavia materiaaleja.

Ounasjoen alueen painotukset

Yläkoulun kuvataideopetuksen näkökulmasta alakoulussa pitäisi ainakin käsitellä seuraavat asiat:

1. Värioppi
 - päävärit
 - välivärit

2. Sommittelu
 - kuvan etu-/ taka-ala (ei tarvitse aina olla keskellä)
 - kuvan rajaus
 - yleiskuva
 - erikoislähikuva (sarjakuvan avulla erikoiskuvakulmat)
3. Peruspiirtimet
 - hiili
 - lyijykynä
 - vahaväriliidut
 - vesivärit / siveltimet/ huolto
4. Grafiikka
 - press-print-levy (1.-2.lk)
 - monotypia
 - kollografia
 - lino (6.lk)
5. Kuvanveisto
 - savi
 - lumi
6. Taidehistoria
 - paikalliset taiteilijat
 - taidemuseokäynti, työpajat (väh. 1 krt/vuosi)
7. Mediakasvatus
 - kuvan käyttötarkoitus
 - kuvanlukutaito
8. Arkkitehtuuri, ympäristöestetiikka ja muotoilu
 - alueellinen lähtökohta
 - oman kylän/kaupungin rakennukset ja muistomerkit
 - rakentelu:
 - lumi
 - savi
 - kierrätysmateriaalit
 - luonnonmateriaalit
9. Ihminen
 - ihmisen perusmittasuhteet
10. Kuvittaminen
 - tarinan/ sadun kuvittaminen
 - kuvasta kirjoittaminen esim. taidekuva
11. Itsearviointi
 - tekemisen yhteydessä

Vinkkejä opetukseen mm.

- Anna-Christina Forsman ja Liisa Piironen: Kuvien kirja, kuvataideopetuksen käsikirja perusopetukseen, Tammi
- Elisse Heinimaa, Heidi Perttilä, Sami Tammioja ja Pirjo Viitanen: Kirja kuvista 1-2, WSOY oppimateriaalit
- Marjatta Levanto, Eero Aulio ja Julia Vuori: Tunnetko? Lasten Ateneum, Ateneumin Ystävät ry
- Betty Edwards: Luovan piirtämisen opas, käytä oikeaa aivopuoliskoasi, Opus
- Pirjo Saari: Kuvaamataidon ja käsityön ideoita, Hauska matka, Otava
- Laura Suoranta-Hollo, Virpi Puro ja Katri Kirkkopelto: Pikkumetsän käsityöt ja kuvataide 1, WSOY oppimateriaalit
- Raija Sabelström-Leppänen: Minä maalaan, esi- ja alkuopetuksen kuvataide vuodenkiertoa myötäillen, Tammi
- Hanna-Leena Koskenala ja Raija Sabelström-Leppänen: Minä maalaan 2, esi- ja alkuopetuksen kuvataide vuodenkiertoa myötäillen, Tammi
- Anita Ojala: Kuviskimara, tehtäviä peruskoulun kuvataideopetukseen, Tammi
- Hilikka Kajarto ja Anneli Parviainen: Alkuopetuksen kuvaamataito, Otava
- Gummeruksen opetuskalvot: Kuvaamataito
- Riitta Moilanen: Maalari maalasi taloa 1, Ideoita kuvaamataidon opetukseen, Koivu ja tähti osakeyhtiö
- Tuija Karjalainen ja Eija Leskinen: Kuvallisen ilmaisun taito, kuvataiteen vinkkiopas perusopetukseen, PS-kustannus
- Riitta Moisander, Seppo Töyssy, Liisa Vartiainen ja Pirjo Viitanen: Kuvasilta kuvataiteeseen, WSOY

Vuosiluokat 1 – 4

Tavoitteet

- lapselle syntyy myönteinen suhde kuvataiteeseen
- lapsi saa perustiedot ja perustaidot kuvataiteesta
- lapsi tutustuu erilaisiin tekniikoihin ja materiaaleihin sekä oppii huolehtimaan työvälineistään
- lapsen kuvallinen ajattelu, mielikuvitus ja ongelmanratkaisukyky kehittyvät
- lapsi oppii tuntemaan oman kulttuurinsa taidetta ja tutustuu taiteen keskeisiin piirteisiin historiassa
- lapsi oppii tarkastelemaan ja arvioimaan omia ja toisten oppilaiden töitä sekä keskustelemaan niistä
- lapsi oppii tarkastelemaan medioiden merkitystä arkipäivän elämässä

Kuvaus hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Oppilas

- osaa ilmaista itseään kuvallisin keinoin
- osaa käyttää keskeisiä välineitä ja tekniikoita kuvan tekemisessä
- osaa sommittelun perusteita
- osaa huolehtia työvälineistä
- osaa keskustella omista ja toisten tekemistä töistä, sekä perustella omia taide-mielityksiään

- osaa käyttää kuvataiteen peruskäsitteitä
- tietää, mitä taiteilijat, arkkitehdit ja suunnittelijat tekevät ja tuntee joitakin suomalaisten taiteilijoiden teoksia
- osaa ohjatusti käyttää eri tiedonlähteitä
- tunnistaa ja osaa arvioida esteettisiä ja eettisiä arvoja tutussa ympäristössä
- tuntee suunnittelun ja muotoilun perusteita
- osaa arvioida omaa median käyttöään, tehdä omia valintoja ja perustella näkökantojaan
- osaa havaita ja arvioida todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- osaa käyttää joitakin kuvaviestinnän välineitä
- osaa työskennellä yksin ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa

Vuosiluokat 5 – 9

Tavoitteet

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti
- ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja: sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestimiä oman työskentelyn, tiedonhankinnan sekä elämysten lähteinä
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- tuntemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja ja käyttämään keskeisiä kuvaviestinnän välineitä omien ajatustensa ilmaisemiseen mediassa
- ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- tunnistamaan kotiseudun keskeisintä arkkitehtuuria ja julkisia taideteoksia
- tunnistamaan keskeisimpien lappilaistaiteilijoiden tuotantoa

Kuvataide on pakollinen aine 7. luokkaan saakka, jonka jälkeen oppilaalla on mahdollisuus valita kuvataide valinnaiseksi aineeksi.

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas osaa

- ilmaista itseään kuvallisin keinoin
- käyttää kuvanrakentamisen keinoja sekä kuvataiteen ja kuvallisen median keskeisiä materiaaleja ja työskentelytekniikoita
- valita työskentelyssään tavoitteisiinsa sopivimman materiaalin ja tekniikan
- selostaa kuvan tekemisen prosessin luonnoksista valmiisiin töihin
- tunnistaa keskeisimpien lappilaistaiteilijoiden tuotantoa sekä globaalisia kuvataiteen ilmiöitä ja osaa sijoittaa niitä ajalliseen ja kulttuuriseen yhteyteen
- tarkastella ja tulkita taiteen ja viestinnän kuvia
- hyödyntää näyttely- ja museokäyntejä sekä Internetin kulttuuripalveluja tiedon ja elämysten lähteinä
- erottaa, arvioida ja arvottaa erilaisten ympäristöjen ja esineiden esteettisiä ja ekologisia ominaisuuksia
- soveltaa suunnittelu- ja muotoiluprosessin eri vaiheita työskentelyssään
- tunnistaa kotiseudun keskeisintä arkkitehtuuria ja julkisia taideteoksia
- kuvaviestinnän ja mediateknologian perusteet
- analysoida mediaesitysten sisältöä, rakennetta ja visuaalista toteutusta
- havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan ja hyödyntää muilta saadun palautteen omassa työskentelyssään
- työskennellä sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa toisten kanssa

KUVATAIDE	1-2 luokka	3-4 luokka
TAVOITTEET	Katso valtakunnallinen OPS 7.16 sivut 152–153	Katso valtakunnallinen OPS 7.16 sivu 153
Keskeiset sisällöt, jotka lomituvat aineen sisäisessä integraatiossa	Mielikuvitus!	Havaintoja!
<p>1. Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirustus - maalaus - grafiikka - muotoilu ja rakentelu 	<p>Leikinomaista, kokeuksellista ilmaisua</p> <ul style="list-style-type: none"> - viivan, muodon ja liikkeen tutkimista erilaisin piirtimin - värin ja liikkeen aistimista - välinehuollon alkeet - erilaisia jälkiä painaen (leimasin, luonnonmateriaalit) - muoto- ja tilaleikit, rakentelu (savi, lumi, hiekka, kivet, kierrätysmateriaalit jne.) 	<p>Havaintoja kuviksi kuvailmaisuuden keinoin</p> <ul style="list-style-type: none"> - luonnostelu - kokeiluja eri piirtimillä erilaisille papereille - erilaiset viivat ja pinnat - värin luonne ja tunnelma (pääväri, väliväri, kontrastit, esim. kylmä – lämmin) - välinehuolto - sommittelun alkeet (etuala, taka-ala, horisontti) - erilaisia pintoja ja muotoja - painantakokeiluja (monotypia ja kaaviopainanta) - havainto muodoksi (rakentelumateriaalina savi, lumi, paju, kävyt, lehdet, kivet)
<p>2. Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - taiteen ja taidekuvien tarkastelu - museo- ja taidenäyttelyvierailut - Suomen kultakausi - maalaustaiteen tyylisuunnat - omat taidenäyttelyt 	<p>Taiteesta voi iloisesti nauttia, taide kertoo minulle tarinoita. Taide kertoo minusta ja minä taiteesta</p> <ul style="list-style-type: none"> - taidemuseovierailut - taidekuvat, lastenkirjojen kuvitus (integrointi musiikki, kirjallisuus, yms.) 	<p>Taide lähellä</p> <ul style="list-style-type: none"> - taidemuseovierailut ja/tai paikalliset taiteilijataapaamiset - Suomen kultakauden mestareita (esim. Simberg, Gallen-Kallela, Edelfelt) - Nykytaide (esim. Kain Tapper, Vuorten synty, Kari Huhtamo: Jälleenrakennuksen muistomerkki) veistokset - Rovaniemen taidemuseo
<p>3. Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rovaniemen ympäristö - luonto ja arkkitehtuuri - esinekulttuuri 	<p>Oman lähiympäristön tutkimista (piha, koulu, lähiluonto)</p> <ul style="list-style-type: none"> - rakenteluleikit - ympäristötaide - talvitaide 	<p>Ympäristötaide</p> <ul style="list-style-type: none"> - talvitaide - esinemuotoilu, suunnittelu ja toteutus kaksiuulotteisesta kolmiulotteiseksi - pieni saviesine, paperitaittelu ja – veistos, yms. - paju, kivi, risu

<p>4. Media ja kuvaviestintä</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvakerronta - medialukutaito 	<p>Kuva viestin välineenä</p> <ul style="list-style-type: none"> - kirjan kuvitus, sarjakuva, lehtikuva, mainoskuva, tv, video jne. - toden ja fiktion ero (mikä naurattaa, pelottaa yms.) - keskustelua kuvista toden ja fiktion kautta - valmiiden kuvien käyttäminen osana omaa työskentelyä 	<p>Tarinasta kuva</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvallisen viestinnän harjoittelua
---	---	--

KUVATAIDE	5-6 luokka	7 luokka
TAVOITTEET	Katso valtakunnallinen OPS luku 7.16 sivu 154	Katso valtakunnallinen OPS luku 7.16 sivu 154
Keskeiset sisällöt, jotka lomittuvat aineen sisäisesti integraatiossa	Oma ilmaisu!	Kuvallinen ajattelu!
1. Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu - piirustus - maalaus - grafiikka - muotoilu ja rakentelu	Ilmaisun kehittäminen, värin, muodon ja tunnelman luominen - luonnostelu - muodon ymmärtäminen valon ja varjon avulla (viivavarjostus, ei sormella hangaten) - kuuden värin väriympyrä, vastavärit, valööri - välinehuolto - sommittelu ja tila (etuala, taka-ala, valööri, perspektiivi-kokeilut) - grafiikan alkeet (kollagrafia, linopainanta) - havainto muodoksi (savi, lumi) - pienoismallit	Kuvallinen ajattelu, oma ajatus kuvallisena viestinä - ajatuksia kuviksi, taiteen tekemisen prosessi - kriittinen havainnointi - kuvasymboliikka - kuvan rakentamisen keinot - ihmisen mittasuhteet, liike, croquis, Leonardo da Vinci - tilan kolmiulotteinen kuvaaminen - kolmiulotteinen muoto (valo, muotovarjo, heittovarjo, heijastus) - 12 värin väriympyrä ryhmittäytönä, murrettu värit, värien taittaminen - akvarellitekniikat - graafinen ilmaisu - reliefi yhteisöllinen rakentelu (kierätysmateriaali, romu)
2. Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen - taiteen ja taidekuvien tarkastelu - museo- ja taidenäyttelyvierailut - Suomen kultakausi - maalaustaiteen tyyliuunnat - omat taidenäyttelyt	Taide maailmassa - taidehistoria oman ilmaisun lähtökohtana - esihistoriallinen taide, Egypti, antiikki - taiteen vuorovaikutuksellinen vastaanotto - Rovaniemen taidemuseo - Maakuntamuseo	Taidekeskustelu - kuvataiteen tyylejä - keskiaika, kultakausi, Schjerfbeck, Gallen-Kallela, Edelfelt, Simberg esim. lapsi taiteessa - kuva-analyysi - oma pohjoinen identiteetti muiden kulttuurien rinnalla (esim. lappilaisia taiteilijoita) - Rovaniemen taidemuseo, gallerianäyttelyt
3. Ympäristö-estetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu - Rovaniemen ympäristö - luonto ja arkkitehtuuri - esinekulttuuri	Paikallinen arkkitehtuuri - koulun ja asuinalueen kulttuuriperintö ja identiteetti (rakennukset ja julkiset veistokset) - Rovaniemen kirkko, Lenart Segerstrålen fresko	Luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö - ympäristötaide, maataide, talvitaide - Rovaniemen kaupunki, vanhaa ja uutta arkkitehtuuria, esimerkiksi Alaruo-kasen talo, VR:n rakennus-

		set 1909, Marttiinin puukotehdas, Ferdinand Salokangas, Alvar Aalto
4. Media ja kuvaviestintä - kuvakerronta - medialukutaito	Kuvan käyttötarkoitus - taidekuva, mainoskuva, uutiskuva, sarjakuva - kuvasta puhuminen (tv, video, tietokonepelit) - sarjakuva (kuvakoot) - videokuvauksen alkeet	Erialaisten kuvien analyysi - taidekuva, mainoskuva, uutiskuva, sarjakuva - kuvalla vaikuttaminen - video: mediaesityksen rakenteellinen ja sisällöllinen analyysi - valokuvauksen alkeet

KUVATAIDE	8-9 luokka (suositus)
TAVOITTEET	Katso valtakunnallinen OPS luku 7.16 sivu 154
Keskeiset sisällöt, jotka lomittuvat aineen sisäises- sä integraatiossa	Taiteellinen prosessi!
1. Kuvailmaisuus ja kuvallisen ajattelu - piirustus - maalaus - grafiikka - muotoilu ja rakentelu	Taide omien ajatusten, havaintojen, tunteiden ja mielikuvien ilmaisuna - piirustus- ja maalaustaitojen syventäminen - metalligrafiikan keinot (kuivaneula, garborundum) - serigrafia - oma itsenäinen taiteellinen projekti - itsearviointi
2. Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen - taiteen ja taidekuvien tarkastelu - museo- ja taidenäyttelyvierailut - Suomen kultakausi - maalaustaiteen tyyli- suunnat - omat taidenäyttelyt	Taideanalyysi - taide elämän ilmiöiden tulkkinä - suomalaisuus, Schjerfbeck, renessanssi, 1800–1900 – luvun ismit, (impressionismi, kubismi, funktionalismi) nyky- taide (esim. lappilaisia nykytaiteilijoita) - Rovaniemen taidemuseo, galleriat
3. Ympäristö-estetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu - Rovaniemen ympäristö - luonto ja arkkitehtuuri - esine- kulttuuri	Ympäristötaide - arkkitehtuurin periaatteet, rakennussuunnittelu, kaupunki- suunnittelu, kaavoitus, kaupunkikuva suhteessa ihmiseen - sisustussuunnittelu, huonekalusuunnittelu, pienoismallit
4. Media ja kuvaviestintä - kuvakerronta - medialukutaito	Kuvan käyttötarkoitus - taidekuva, mainoskuva, uutiskuva, sarjakuva - kuvasta puhuminen (tv, video, tietokonepelit) - sarjakuva (kuvakoot) - videokuvauksen alkeet - Chaplinin elokuva Diktaattori (vrt. 8 luokan historia)

7.15 Käsityö

Tekninen ja tekstiilityö 3 – 9

Käsityön opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan käsityötaitoja niin, että hänen itsetuntonsa kehittyy ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa työstä kasvaa ja hän oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua ja suhtautumaan arvioiden valintoihin, tuotteisiin ja palveluihin. Opetus toteutetaan oppilaan kehitysvaihetta vastaavin aihepiirein ja projektein kokeillen, tutkien ja keksien, edeten kohti kokonaisprosessin hallintaa.

Opetuksen tehtävänä on ohjata suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työskentelyyn, kehittää luovuutta, esteettisyyttä, teknisiä ja motorisia taitoja sekä ongelmanratkaisukykyä. Oppilasta perehdytetään suomalaiseen ja myös muiden kansojen käsityön kulttuuriperinteeseen.

Käsityön olemus

Käsityö oppiaineena tukee ihmisen monipuolista kehittymistä. Käsityö on taito-, taide-, työ- ja teknologiakasvatusta, suunnittelua, ongelmanratkaisua ja luovaa ajattelua, elämyksiä ja positiivisia kokemuksia.

Mitä käsityössä opitaan (lähde Sinikka Hovi, luento 31.1.04 TVT-kurssi)

Yleiset järjestelyt

Alkuopetuksessa käsityötä opetetaan yhteisenä oppiaineena, joka sisältää tekstiilityön ja teknisen työn sisältöjä.

Käsityö alkuopetuksessa

Käsityön opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan käsityötaitoja niin, että hänen itsetuntonsa kehittyy ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa kehittyy ja hän oppii arvostamaan työn laatua ja suhtautumaan arvioiden valintoihin, tuotteisiin ja palveluihin. Opetus toteutetaan oppilaan kehitysvaihetta vastaavin aihepiirein kokeillen, tutkien ja keksien, edeten kohti kokonaisprosessin hallintaa. Opetuksen tehtävänä on ohjata suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon, kehittää luovuutta, esteettisyyttä, motorisia taitoja ja ongelmanratkaisukykyä.

Ounasjoen alueen painotukset

Tekstiiliopetuksen painotusalueet vuosiluokilla 1-6:

1. Ompelu
 - koneen käyttö (langoitus, puolaus, perustikit; suora-siksak)
 - kaavan käyttö; kaavan jäljennös
2. Neule
 - perussilmukat ja neuleiden tunnistus (oikea, nurja, aina oikein- neule)
 - suljettu neule
 - (Ja se sukka sinne seiskalle...)
3. Virkkaus
 - oikean työvälineen käyttö (koukku)
 - viimeistään kuudennelle mennessä kynäote
 - perussilmukat (ketjusilmukka, kiinteä silmukka, pylväs)
4. Kirjonta
 - jossakin muodossa liitettynä esim. ompelujaksoon
 - tärkeintä on tuoda esille kirjomisen olemassaolo

Käsityöpussin valmistaminen olisi mukava juttu, niillä seiskoilla, jotka ovat sen aikoinaan tehneet, pussukka on ahkerassa käytössä yläluokilla.

Teknisentyön painotusalueet:

1. Materiaalien käyttö
 - tavoitteena on hankkia ja käyttää alueen kouluilla yleisopsin tavoitteiden mukaan erilaisia materiaaleja
 - puu, metalli, muovi, luu, elektroniikka jne.
2. Viimeistely
 - kiinnitetään erityistä huomiota töiden huolelliseen viimeistelyyn

3. Arviointi

- Painotus koko työprosessin arvioinnissa
- tavoitteena kehittää myös oppilaiden suulista ja kirjallista itsearviointia
- töiden dokumentointia pyritään käyttämään arvioinnin lisänä

4. Turvallisuus

- kiinnitetään huomiota turvalliseen työskentelyyn ja turvalliseen käsityökalujen käyttöön.
- yläkoulussa painotetaan turvallista koneiden käyttöä.

Tavoitteet

Oppilas oppii:

- käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä sekä käsityöhön liittyviä käsitteitä
- käsityön perustekniikoita ja tuotesuunnittelun alkeita
- avaruudellista hahmottamista
- kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin
- hyödyntämään opittuja taitoja käytännössä
- ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään
- vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten työtä
- turvallista työvälineiden käyttöä ja huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä (mukaillen ops § 25)

Vuosiluokat 3 – 4

Kolmannella ja neljännellä vuosiluokalla käsityö toteutetaan samansisältöisinä ja yhteisenä oppiaineena kaikille oppilaille, joka jakaantuu tekstiili- ja teknisen työn jaksoihin.

Vuosiluokat 5 – 7

Vuosiluokilla 5-7 oppilas valitsee opiskeltavakseen joko tekstiili- tai teknisen työn kiinnostuksen ja taipumuksensa mukaan. Opetuksessa tulee olla kuitenkin olla myös sen osa-alueen sisältöjä, joita oppilas ei painota. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi yhteisprojektein tai ns. vaihtokurssein. Projektien tai kurssien aikana oppilaan tulee voida toteuttaa tavoitteiden mukaisia kokonaisprosesseja.

Vuosiluokat 8 – 9

Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla käsityö on valinnaisaine. Oppilaille on mahdollisuus valita teknisen työn tai tekstiilityön kurssija. Valinnaiskurssit suunnitellaan koulukohteisesti.

Yleistä työskentelystä

Käsityö on luonteeltaan tekemällä oppimista, jossa on tärkeitä koko prosessi, ei pelkästään lopullinen tuote. Koko prosessin kaikki vaiheet toteuttaa sama henkilö. Opetuksessa käytetään aihepiiri- ja projektitoita sekä ongelmanratkaisutyyppisiä opetusmalleja. Oppimista ja opetusta toteutetaan käyttämällä tieto- ja viestintätekniikan antamia mahdollisuuksia. Erityisesti opetuksessa huomioidaan luovuus ja innovatiivisuus. Oppilaan kehittymisen kannalta on tärkeää, että käsityötehtävät ovat monipuolisia.

Arviointi

Työskentelyä arvioidaan koko työprosessin ajan. Oppilas arvioi suullisesti ja kirjallisesti yhdessä opettajan sekä muun ryhmän kanssa omaa työskentelyään. Arvioinnin tukena voidaan käyttää myös työskentelyn dokumentointia. Arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden arviointikriteereitä. Päätösarvioinnissa huomioidaan aiempien vuosiluokkien arvioinnit.

Vuosiluokat 1 – 4

Tavoitteet

Käsityöopetuksen ydintehtävä ensimmäisestä neljanteen luokkaan on perehdyttää oppilas arkielämässä tarvittaviin käsityötietoihin ja -taitoihin sekä herättää hänen kriittisyytensä, vastuuntuntonsa ja laatutietoisuutensa työskentelyssä ja materiaalivalinnoissa. Oppilasta ohjataan käyttämään käsityössä tarvittavia perustyövälineitä sekä erilaisia koneita turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas oppii:

- käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä sekä käsityöhön liittyviä käsitteitä
- ohjatusti tuottamaan luovia ideoita ja kokeilemaan teknisiä ratkaisuja, sekä suunnittelemaan toteuttamiskelpoisen tuotteen
- avaruudellista hahmottamista suunnittelussa ja työskentelyssä
- kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin väreihin ja muotoihin
- valmistamaan, huoltamaan, korjaamaan ja kierrättämään käyttöesineitä ja -tuotteita
- työskentelemään pitkäjänteisesti sekä itsenäisesti että ryhmän jäsenenä ja ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään ja työskentelystään
- tietoteknisten välineiden käyttöä käsityöprosessin eri vaiheissa mahdollisuuksien mukaan
- vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- hyödyntämään koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita
- turvallista työvälineiden käyttöä ja huolehtimaan oppimisympäristönsä järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- arvioimaan ja arvostamaan omaa sekä toisten työtä
- suhtautumaan myönteisesti oman ja muiden kansojen kulttuuriin
- ymmärtää ja arvostaa perinteisten käsityövälineiden käyttöä

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Oppilas

- osaa ohjatusti ideoida ja suunnitella toteuttamiskelpoisen tuotteen
- työskentelee ohjattuna tarkoituksenmukaisesti suunnitelmaansa toteuttaen ja työturvallisuuden huomioon ottaen
- hallitsee käsityön perustekniikoita, tuntee keskeisiä käsitteitä ja tunnistaa perusmateriaaleja
- ymmärtää koneiden ja laitteiden merkityksen teknisinä apuvälineinä
- pyrkii työskentelemään pitkäjänteisesti sekä ryhmän jäsenenä että itsenäisesti, haluaa kehittyä käsityöntekijänä ja tuntee vastuunsa yhteisistä työvälineistä ja työtilojen viihtyisyydestä
- arvioi ja arvostaa omaa ja toisten työskentelyä, oppimista sekä työn tuloksia
- suhtautuu myönteisesti omaan ja muiden kansojen kulttuuriperintöön

Vuosiluokat 5 – 9

Käsityön opetuksen ydintehtävänä viidennestä yhdeksänteen luokilla on syventää ja kartuttaa oppilaan käsityötietoja ja -taitoja. Oppilas kykenee entistä itsenäisemmin tekemään tarkoituksenmukaisia materiaali-, työtapa- ja työvälinevalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Häntä kannustetaan luovaan suunnitteluun ja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä ohjataan arvostamaan työn ja materiaalin laatua. Oppilaiden yhteistyötaitoja kehitetään tekemällä yhteistyötä eri oppiaineiden, käsityöläisten tai paikkakunnan elinkeinoelämän ja kulttuurin edustajien kanssa.

Viidennestä yhdeksänteen luokilla oppilaalle tulee antaa myös mahdollisuus painottua käsityöopinnoissaan kiinnostuksensa ja taipumustensa mukaan joko tekniseen työhön tai tekstiilityöhön. Painotuksen valinnan toteuttaminen kirjataan koulukohtaisesti. Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla käsityö on valinnaisaine. Oppilailla on mahdollisuus valita teknisen tai tekstiilityön kursseja tai muihin oppiaineisiin integroituja valinnaiskursseja. Koulukohtaisesta osiosta löytyvät koulukohtaiset valinnaisainetarjonnat.

Oppilas oppii 1-4 luokilla olleiden tavoitteiden lisäksi:

- ohjatusti suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaan, tarkoituksenmukaisen ja esteettisen tuotteen sekä ottamaan huomioon eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- valitsemaan ohjatusti materiaalin työn käyttötarkoituksen mukaan
- perehtyy suomalaiseen, lappilaiseen ja soveltuvin osin myös muiden kansojen muotoilu- ja käsityökulttuuriin
- osaa käyttää apunaan erilaisia tiedonlähteitä
- arvostaa ja tarkastelee kriittisesti omaa ja muiden töitä sekä etsii luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin
- ymmärtämään koneiden ja laitteiden merkityksen ihmisten, yhteiskunnan ja luonnon hyvinvoinnissa
- ymmärtämään sisäisen yrittämisen merkityksen
- ymmärtämään käsityön mahdollisena ammattina

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet liittyvät käsityön opetukseen joko toiminnan yhteydessä tai erillisinä opetustuokioina. Aihekokonaisuudet ovat sisällytetty soveltuvin osin eri vuosiluokkien oppiaineen sisältöihin.

Ihmisenä kasvaminen

Oppilas kasvaa tehdessään käsityötä yksin ja yhdessä ottamaan vastuuta omasta työstä ja työympäristöstä. Samalla hän oppii tekemään ja arvostamaan työntekoa.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyyden osa-alueita ovat pukeutumiskulttuurit, perinnekäsitteet, erilaiset luokan ja koulun näyttelyt sekä vierailevat näyttelyt.

Viestintä ja mediataito

Viestintä ja mediataito sekä teknologia liittyvät kiinteästi käsityöhön ja ne tulevat ilmi käsityöprosessin eri vaiheissa, suunnittelussa oppimisen yhteydessä, arkipäivän teknologiajärjestelmiin tutustuttaessa, oman työn raportointi ja näyttelyn järjestämisessä joko perinteisesti tai internet-verkkoon.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Käsityöopinnot tukevat kasvamista yrittäjyyteen antamalla valmiuksia tuottaa markkinoitavia tuotteita. Vierailut paikallisten käsityöläisten yrityksiin lisäävät kokemusta käytännön yrittäjyydestä. Käsityö oppiaineena vahvistaa oppilaan sisäistä yrittäjyyttä.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä

Oppilas oppii tekemään ympäristöystävällisiä materiaalinvalintoja ja omaksuu myönteisen asenteen työturvallisuuteen sekä oppii huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä. Käsityön tekeminen kasvattaa oppilasta eritilanteissa tulevien turvallisuusohjeiden huomiointiin (kuulosuojainten käyttö).

Turvallisuus ja liikenne

Oppilas ymmärtää suojavaatteiden merkityksen työturvallisuudessa ja heijastimen merkityksen liikenteessä.

Ihminen ja teknologia

Koneiden ja laitteiden käytön hyödyntäminen käsityöprosessin tekemisessä. Oppilas ymmärtää käsityön ja automaation erot tuotteiden valmistamisessa.

Keskeiset sisällöt

Materiaalit ja työtavat

	1. lk	2. lk
	<ul style="list-style-type: none"> - puu – mittaaminen, hiominen, liimaaminen, naulaaminen ja pintakäsittely - erilaiset langat – lanka neulansilmään, solmu, rusetti, palmikointi, tupsu, sormivirkkaus ja koukulla virkkaaminen, pujottelu - kangas – mittaaminen, leikkaaminen, nuppineulan käyttö, ompelun aloitus ja päättäminen, erilaisia pistoja, täyttäminen - villa – huovutus - paperi ja pahvi – repiminen, leikkaaminen, liimaaminen, pujottelu, taittaminen - luonnonmateriaalit 	<ul style="list-style-type: none"> - sahaaminen, käsin poraaminen ja vuoleminen mahdollisuuksien mukaan - metalli - askartelufolion leikkaaminen ja muotoileminen, metallilangan taivuttaminen

Turvallisuustekijät

	1. – 2. lk	1. – 2. lk
	<ul style="list-style-type: none"> - työvälineiden ja töiden asianmukainen säilyttäminen - tilan suojaaminen tarpeen mukaan 	

Suunnittelu

	1. – 2. lk	1. – 2. lk
	<ul style="list-style-type: none"> - materiaali- ja välinekokeilut - luonnostelupaperille, yhteys kuvataiteeseen 	<ul style="list-style-type: none"> - yksinkertaisen kaavan valmistaminen ja käyttö - tarvittavien materiaalien ja välineiden valinnan harjoittelu

Käsityöperinteeseen tutustuminen

	1. – 2. lk	1. – 2. lk
	<ul style="list-style-type: none"> - luokahuoneen ja lähiympäristön käyttötekstiilien ja –esineiden sekä tekstiilitaiteen ja taideteollisten esineiden tarkastelua 	<ul style="list-style-type: none"> - moderniin ja uuteen käsityöperinteeseen ja työtapoihin tutustuminen luonteissa yhteyksissä - pukeutumiskulttuuri mm. juhlapäivien yhteydessä, vuodenaikojen vaihtuessa

Huolto, kunnostus, kierrätys ja uudelleen käyttö

	1. – 2. lk	1. – 2. lk
	<ul style="list-style-type: none"> - napin ompeleminen - kierrätysmateriaalin käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> - materiaalin ja välineiden asianmukaisen ja säästävän käytön tiedostaminen

Tekninen työ vuosiluokka 3

Tekninen työ		
Vuosiluokka 3	YDINTAVOITTEET	SISÄLLÖT
Tekniikka ja materiaalit	<ul style="list-style-type: none"> - monipuoliset kädentaidot - suunnittelukyvyyn kehittäminen - ongelmanratkaisutaidon kehittäminen - positiivinen asennoituminen työntekoon 	<ul style="list-style-type: none"> - puu- ja metallioppi - kone- ja sähköoppi - muovi ja askartelu
Suunnittelu, valmistus, arviointi ja dokumentointi	<ul style="list-style-type: none"> - suunnittelu - puun ja /tai metallin mittaaminen ja merkitseminen, sahaus, poraus, höyläys, talttaus, vuolu, naulaus, liimaus, liittäminen, viimeistely, pintakäsittely 	<ul style="list-style-type: none"> - ympäristökasvatus ja matematiikka - mallineet, viivain, erilaiset sahat, porat, vasarat, viilat, pintakäsittelyaineet, liimat, suorakulma, harppi, pylväsporakone, hiomapaperi, sakset, teräsvilla
Työturvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> - vastuu työympäristön järjestyksestä ja – rauhasta 	

Tekninen työ vuosiluokka 4

Tekninen työ		
Vuosiluokka 4	YDINTAVOITTEET	SISÄLLÖT
Tekniikka ja materiaalit	<ul style="list-style-type: none"> - naulauksin vahvistetut liimaliitokset - kokeillaan erilaisia ruuviliitoksia - virtaavan veden ja tuulen kyky tehdä työtä 	<ul style="list-style-type: none"> - puu- ja metallioppi - puun mittaaminen ja merkitseminen, poraus, kapean pinnan höyläys, muovin muotoilu, hionta ja poraus
Suunnittelu, valmistus, arviointi ja dokumentointi	<ul style="list-style-type: none"> - osaa täsmentää kuvallista luomista - opitaan suorakulman käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> - kulmatyypit ja ympyrän piirtäminen
Työturvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> - opetellaan auttamaan toisia - eri työtilanteiden säännöt - kappaleiden kiinnittäminen turvallisesti 	<ul style="list-style-type: none"> - käsiporan käyttö

Tekninen työ vuosiluokka 5

Tekninen työ		
Vuosiluokka 5	YDINTAVOITTEET	SISÄLLÖT
Tekniikka ja materiaalit	<ul style="list-style-type: none"> - monipuoliset kädentaidot - suunnittelukyvyyn kehittäminen - ongelmanratkaisutaidon kehittäminen - positiivinen asennoituminen työntekoon 	<ul style="list-style-type: none"> - puu- ja metallioppi - kone- ja sähköoppi - muovi ja askartelu - oppilas osaa sahata ja höylätä puuta tarkoituksenmukaisin käsityövälinein - oppilas osaa taltata puuta - oppilas osaa leikata metallia vipuleikkurilla pylväsporakone opettajan avustuksella - oppilas osaa käyttää pyörötappeja erilaisissa liitoksissa
Suunnittelu, valmistus, arviointi ja dokumentointi	<ul style="list-style-type: none"> - suunnittelu ja piirustus kahdesta kulmasta, mitat opettajan ohjeen mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> - puun ja/tai metallin mittaaminen ja merkitseminen, sahaus, poraus, höyläys, talttaus, vuolu, naulaus, liimaus, liittäminen, viimeistely, pintakäsittely - opettajan antama kannustava ja ohjaava arviointi - oppilaan arviointi omia suorituksiinsa ja opetustapahtumaa kohtaan - oppilaan tuotosten arviointi suhteessa omiin aikaisempiin tuotoksiin
Työturvallisuus		<ul style="list-style-type: none"> - terveyskasvatus: ymmärretään liuotteaineiden vaarallisuus ja mitä turvallinen koneen käyttäminen merkitsee

Tekninen työ vuosiluokka 6

Tekninen työ		
Vuosiluokka 6	YDINTAVOITTEET	SISÄLLÖT
Tekniikka ja materiaalit	<ul style="list-style-type: none"> - monipuoliset kädentaidot - suunnittelukyvyyn kehittäminen - ongelmanratkaisutaidon kehittäminen - positiivinen asennoituminen työntekoon 	<ul style="list-style-type: none"> - puu- ja metallioppi - kone- ja sähköoppi - muovi ja askartelu - oppilas osaa sahata ja höylätä puuta tarkoituksenmukaisin käsityövälinein - oppilas osaa taltata puuta - oppilas osaa leikata metallia vipuleikkurilla pylväsporakone opettajan avustuksella - oppilas osaa käyttää pyörötappeja erilaisissa liitoksissa
Suunnittelu, valmistus, arviointi ja dokumentointi	<ul style="list-style-type: none"> - suunnittelu ja piirustus kahdesta kulmasta, mitat opettajan ohjeen mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> - puun ja/tai metallin mittaaminen ja merkitseminen, sahaus (huomioon koulun mahdollisuudet), poraus, höyläys, talttaus, vuolu, naulaus, liimaus, liittäminen, viimeistely, pintakäsittely - opettajan antama kannustava ja ohjaava arviointi - oppilaan arviointi omia suorituksiinsa ja opetustapahtumaa kohtaan - oppilaan tuotosten arviointi suhteessa omiin aikaisempiin tuotoksiin
Työturvallisuus		<ul style="list-style-type: none"> - terveyskasvatus: ymmärretään työvälineiden vaarallisuus ja mitä turvallinen koneen käyttäminen merkitsee

Tekninen työ vuosiluokka 7

Tekninen työ		
Vuosiluokka 7	YDINTAVOITTEET	SISÄLLÖT
Tekniikka ja materiaalit	<p>Puu- ja metallityö</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustuu ja opettelee tuntemaan kotimaisia peruspuulajeja ja levy materiaaleja sekä perusmetallit, niiden ominaisuuksia ja käyttökohteita - tutustuu ja opettelee käyttämään puun- ja metallityöstön peruskoneita työturvallisesti - syventää aikaisemmin opittuja perustyötapoja ja käsityövälineiden käyttöä - ymmärtää pintakäsittelyn merkityksen ja osaa eri menetelmiä <p>Kone- ja sähköoppi, elektroniikka</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee yleisimmät komponentit - tutustuu yleismittarin käyttöön - ymmärtää yksinkertaisen virtapiirin toiminnan <p>Kodin ja vapaa-ajan välineiden huolto, kunnostus ja kierrätys</p> <p>Muut työt ja materiaalit</p> <ul style="list-style-type: none"> - opetellaan esiin tulevan muun työn työtavat ja materiaaliin liittyvä tarvittava tieto 	<ul style="list-style-type: none"> - materiaalit ja niiden käyttökohteet - puu- ja metallityöstökoneet - työturvallisuus - perustyötavat - käsityövälineet - pintakäsittely - elektroniikan perusteet - mittaus ja mittalaitteet - huollon ja kunnostuksen toimivalta eli mitä lain puitteissa saa tehdä - materiaalit ja niiden käyttökohteet - perustyötavat
Suunnittelu, valmistus ja dokumentointi	<ul style="list-style-type: none"> - työsuunnitelman tekeminen tarvittavine kuvineen ja mittapiirroksineen opettajan ohjauksessa - valmistaa eri materiaaleista tuote edellä käsiteltyjen asioiden mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> - teknisen piirtämisen perusteet - mallintaminen - tietotekniikan sovellukset
Työturvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> - laitteiden ja koneiden turvallinen ja vastuuntuntoinen käyttö - henkilökohtainen työturvallisuus - hyvän ja turvallisen työympäristön luominen 	<ul style="list-style-type: none"> - koneiden ja laitteiden suojalaitteet sekä oikea käyttö - sähköturvallisuuden perusteet - henkilökohtaisten suojaimien käyttö - työympäristön vaaratekijät turvallisuus, siisteys ja viihtyvyys - vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä

Tekstiilityö

Vuosiluokka 3

Tekstiilityö		
Vuosiluokka 3	YDINTAVOITTEET	SISÄLLÖT
Tekniikka ja materiaalit	<p>Ompelu</p> <ul style="list-style-type: none">- tutustuu koneompeluun- oppii yksinkertaista konekirjontaa- kehittyy käsin ompelussa ja – kirjonnassa- oppii käyttämään valmista kaavaa ja leikkaamaan- tutustuu erikoistekniikoihin <p>Lankatyöt</p> <ul style="list-style-type: none">- silmukoiden luominen ja oikea silmukka- kiinteä silmukka <p>Materiaalien taloudellinen ja järkevä käyttö ja kierrättäminen</p>	<ul style="list-style-type: none">- ompelukoneen langoittaminen, puolaaminen ja perusompeleet- ompelutyön koristelu käsin tai konekirjonnalla- keskeiset tekstiilityön materiaalit ja työtavat <p>esim. huovutus, kankaanpainanta</p>
Suunnittelu, valmistus ja dokumentointi	<p>Ompelu</p> <ul style="list-style-type: none">- suunnittelee ja kokeilee erilaisia konekirjontamalleja - dokumentoi tai kertoo suunnitelmansa ja valmistaa työn	<ul style="list-style-type: none">- suunnittelussa painotetaan tuotteen teknistä suunnittelua
Työturvallisuus	<ul style="list-style-type: none">- oppilas työskentelee tekstiilityöluokassa turvallisuusohjeita noudattaen	<ul style="list-style-type: none">- ompelukoneen, silitysraudan ja saksien turvallinen käyttö- teknologian avun hyödyntäminen käsityössä

Vuosiluokka 4

Tekstiilityö		
Vuosiluokka 4	YDINTAVOITTEET	SISÄLLÖT
Tekniikka ja materiaalit	Ompelu <ul style="list-style-type: none"> - mittaaminen ja koon määrittäminen - kaavan jäljentäminen - tärkeimmät kaavamerkit - ompelukoneen käytön kertaaminen Lankatyöt <ul style="list-style-type: none"> - erilaiset lankamaiset materiaalit solmimalla, punomalla tai kiertämällä - käsineulonnan alkeet - ymmärtää luonnonmateriaaleista valmistetun tuotteen elinkaaren Erikoistekniikat	<ul style="list-style-type: none"> - pehmolelu tai tilkkutyö - langoituksen ja perusompeleiden kertaaminen - nauhat, solmeilu, punonta ja kiertäminen - käsineulonnan työotteet, luominen, oikea silmukka, edestakaisneule, värin vaihtaminen ja päättäminen - esim. pehmolelu, tossut
Suunnittelu, valmistus ja dokumentointi	Ompelu <ul style="list-style-type: none"> - suunnittelee ja valmistaa helpon kolmiulotteisen tuotteen - dokumentoi ja kertoo suunnitelmansa - arvioi omaa työtään ja muiden töitä 	<ul style="list-style-type: none"> - suunnittelussa painotetaan tuotteen teknistä suunnittelua
Työturvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> - vastuullinen koneiden ja työvälineiden käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> - henkilökohtaisen vastuun ymmärtäminen

Vuosiluokka 5

Tekstiilityö		
Vuosiluokka 5	YDINTAVOITTEET	SISÄLLÖT
Tekniikka ja materiaalit	<p>Ompelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - joustavan materiaalin ompelu - kaavamerkit - oikean kaavakoon valinta <p>Lankatyöt</p> <p>Neulonta</p> <ul style="list-style-type: none"> - harjaantuu käsineulonnassa - tunnistaa oikean ja nurjan silmukan - materiaalin valinta käyttötarkoituksen, käsialan ja puikkojen suhteen <p>Virkkaus</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa virkkauksen merkki-kieltä <p>Kirjonta</p> <ul style="list-style-type: none"> - arvostaa perinteisiä kirjontatapoja <p>Erikoistekniikat</p> <p>Yhteistyöt</p> <p>Tuotteiden elinkaari</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää tekstiilien kierrättämisen ja säästämisen merkityksen 	<ul style="list-style-type: none"> - leikkuusuunnitelma - alaosan vaate - saumurin käyttö - ompelukoneen jousto-ompeleet - nurja silmukka, suljettu neule - neuleen kaventaminen ja leventäminen - lapanen - sääolosuhteiden huomioiminen pukeutumisessa - virkkauksen perusmerkit - erilaisia kirjontapistoja - kankaan kuviointi - yhdessä tekeminen, toisen huomioon ottaminen, toisen työn arvostaminen, yrittäjäyys - tekstiilien uudistaminen, huolto ja korjaaminen
Suunnittelu, valmistus ja dokumentointi	<p>Ompelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - suunnittelee ja valmistaa vaateen valmiiden kaavojen mukaan <p>Neulonta</p> <ul style="list-style-type: none"> - suunnittelee ja valmistaa pienen neuletyön ja dokumentoi, raportoi ja arvioi työprosessin <p>Kirjonta</p> <ul style="list-style-type: none"> - suunnittelee ja valmistaa perinteeseen nojautuvan kirjontatyön 	Teknologian hyväksikäyttö käsityössä
Työturvallisuus	- vastuullinen saumurilla työskentely	- leikkaavan terän merkitys

Vuosiluokka 6

Tekstiilityö		
Vuosiluokka 6	YDINTAVOITTEET	SISÄLLÖT
Tekniikka ja materiaalit	<p>Ompelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - sopivan kaavan valinta - työjärjestyksen merkityksen ymmärtäminen <p>Lankatyöt</p> <p>Neulonta</p> <ul style="list-style-type: none"> - harjaantuu käsineulonnassa <p>Virkkaus</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii tulkitsemaan ohjeita <p>Erikoistekniikat</p> <ul style="list-style-type: none"> - ajan hengen mukaisesti 	<p>Yläosan vaate tai sisustustekstiili</p> <ul style="list-style-type: none"> - mitat ja kaavamerkit - kaavan piirtäminen lehden kaavarkilta - työjärjestyksen laatiminen - reunahuolitteluja <ul style="list-style-type: none"> - suljettu neule - kuvio- tai kirjoneule <ul style="list-style-type: none"> - virkkausmerkit <ul style="list-style-type: none"> - esim. huovutus, kirjonta, eri kudontatekniikat, kankaan kuviointi ja värjääminen
Suunnittelu, valmistus ja dokumentointi	<p>Ompelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - suunnittelee ja valmistaa yläosan vaateen - pyrkii persoonalliseen ratkaisuun suunnitelmassaan - dokumentoi ja raportoi suunnitelmansa ja työprosessin kulun <p>Lankatyöt</p> <p>Neulonta</p> <ul style="list-style-type: none"> - värien käyttö suunnitelmassa <p>Virkkaus</p> <ul style="list-style-type: none"> - materiaalin valinta suunnitelman mukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää materiaalin valinnan ja laadun merkityksen - kriittinen kuluttaja <ul style="list-style-type: none"> - persoonallisen suunnitelman toteuttaminen
Työturvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> - työskentelee työturvallisuusohjeita noudattaen - huomioi koko ryhmän työturvallisuuden ja viihtyisyyden 	

Vuosiluokka 7

Tekstiilityö		
Vuosiluokka 7	YDINTAVOITTEET	SISÄLLÖT
Tekniikka ja materiaalit	<ul style="list-style-type: none"> - pyrkii omatoimiseen ja itsenäiseen ongelmanratkaisuun sekä työskentelyyn - osaa ohjatusti tulkita sanallisia, kirjallisia ja kuvallisia työohjeita <p>Ompelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - vaateompelelun perusteet - syvennetään kaavaopin perusteita, kaavan sovittaminen omia mittoja vastaavaksi - ymmärtää ompelukoneen ja saumurin toimintaperiaatteet sekä hyödyntää niiden suomia mahdollisuuksia <p>Neulonta</p> <ul style="list-style-type: none"> - neulekaavan laskeminen <p>Erikoistekniikat</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kankaiden ja lankojen laatujen tarkastelu sekä töihin sopivan materiaalin valinta - ylä- ja alaosan vaate - napinläpi ja vetoketjuhalkio - vyötärökaitale - hihallinen ja kauluksellinen vaate - vaateen huolto, kierrätys ja kustannuslaskelmat - sukat, suomalaisen käsityöperinteen siirtäminen sukupolvelta toiselle (kulttuuri-identiteetti) - lankatekniikoilla tehtyjen tuotteiden hoitaminen - ajankohtaisesti valittuja tekniikoita - esim. kankaankudonta, kirjonta, virkkaaminen
Suunnittelu, valmistus ja dokumentointi	<p>Ompelu ja neulonta</p> <ul style="list-style-type: none"> - suunnittelee ja valmistaa itselleen persoonallisen vaateen joko neuloen tai ommellen - suunnittelussa huomioidaan suomalainen kulttuuriperinne ja – muotoilu - dokumentoi ja raportoi suunnitelmansa ja arvioi työtään 	<ul style="list-style-type: none"> - oman paikkakunnan yrittäjyyteen tutustuminen - vaateen sovittaminen - ompelutekniset yksityiskohdat - tekstiilituotteen elinkaari - vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä
Työturvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> - teknologisten laitteiden ja koneiden turvallinen ja vastuuntuntoinen käyttö ja huolto 	

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Suunnittelu	Valmistaminen	Itsearviointi
<ul style="list-style-type: none"> - havaitsee itse ongelmia - kykenee ohjatusti suunnittelemaan toteuttamiskelpoisia tuotteita huomioiden ajankäytön, välineet, materiaalit, esteettisyys, ekologisuus, kestävyys, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus - ymmärtää tuotteen viestiksi ympäristölle - dokumentoi suunnitelman - hyödyntää suunnittelussa suomalaista ja muiden maiden muotoilu- ja käsityökulttuuria 	<ul style="list-style-type: none"> - asennoituu positiivisesti ja työskentelee tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehtii työympäristönsä järjestyksestä ja viihtyisyydestä - hallitsee perustekniikoita siten, että tuotteesta tulee tarkoituksenmukainen, ekologinen ja esteettinen - osaa työskennellä tavoitteisesti yksin tai ryhmässä - osaa soveltaa oppimaansa tietoa ja taitoa - osaa ohjatusti käyttää työssään kehittyntä teknologiaa 	<ul style="list-style-type: none"> - kykenee ohjatusti arvioimaan työskentelyään ja oppimistaan sekä osoittamaan prosessin kulussa ja tuloksissa vahvuuksia ja heikkouksia - osoittaa arvioinnissa kriittikinsietokykyä ja halunsa suunnata toimintaansa palautteen mukaisesti - pyrkii arvioimaan arkielämässä tarvitsemiaan tuotteita esteettisin, taloudellisin, ekologisoin ja tarkoituksenmukaisuuskriteerein - muodostaa realistisen kuvan taidoistaan ja kehitysmahdollisuuksistaan

7.16 Liikunta

Liikunnanopetuksen päämääränä on vaikuttaa myönteisesti oppilaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin sekä ohjata oppilasta ymmärtämään liikunnan terveydellinen merkitys.

Liikunnanopetus tarjoaa oppilaalle sellaisia taitoja, tietoja ja kokemuksia, joiden pohjalta on mahdollista omaksua liikunnallinen elämäntapa.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Tämä edellyttää yksilöllisten kehittymismahdollisuuksien huomioon ottamista. Liikunta ja oppimiskokemukset vahvistavat oppilaan itsensä tuntemista ja ohjaavat suvaitsevaisuuteen.

Liikunnan opetuksessa tulee korostaa yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, reilua peliä ja turvallisuutta. Liikunnanopetuksen yhteydessä on korostettava turvallista liikennekäyttäytymistä. Liikunnanopetus pohjautuu kansalliseen liikuntaperinteeseen.

Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon luonnon olosuhteet ja vuodenaajat, paikalliset olosuhteet, lähiympäristön ja koulun tarjoamat mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

Eri liikuntamuotojen suhde liikunnan opetuksessa

Suunnitelmassa opetus toteutetaan 2-5 viikon pituisissa jaksoissa. Liikuntalajeihin perehdytään useamman viikon ajan, jolloin taitojen oppimiselle jätetään riittävästi aikaa. Jakso näkyy edeltä käsin sovitun liikuntalajin asteittain etenevänä kehittämisenä.

Esimerkkimalli tuntien jakautumisesta (oletus, että liikuntaa 2h/viikko)

Lajit	1.lk	2.lk	3.lk	4.lk	5.lk	6.lk	7.lk	8-lk	9.lk
Voimistelu (sis. kuntotestit)	26	16	16	8	8	8	10	10	10
Mu-liikunta/tanssi	yhd. voim.	10	6	10	10	6	6-8	6-8	6-8
Palloilu/pelit	16	16	16	30	30	30	22-24	22-24	22-24
Perusliikunta/yl.urheilu	8	8	8	4	4	4	6	6	6
Suunnistus/retkeily	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Luistelu/jääpelit	6-8	6-8	6-8	6-8	6-8	6-8	6-8	6-8	6-8
Hiihto	6-8	6-8	6-8	6-8	6-8	6-8	6-8	6-8	6-8
Uinti	4-6	4-6	4-6	4-8	4-6	4-6	4-6	4-6	6-8
Suunnittelu/itsearviointi							2	2	2
Yhteensä	70-76	70-76	66-72	72-76	72-76	68-78	62-70	62-70	62-70

8. ja 9. luokalla on mahdollisuus suorittaa myös valinnaisia liikunnan kursseja.

Ounasjoen alueen painotukset

Kaupungin ops:aa voi ja kannatta käyttää oman liikunnanopetuksen sisällön tarkkailuun. Alueen koulut ovat varsin epätasa-arvoisessa asemassa liikunnan opetuksen suhteen tilat ja oppilasmäärät huomioon ottaen. Varsinkin siisteyskasvatuksen osalta, esim. Sinetän koulun suihkutilat ovat puutteelliset.

Yhteistyötä alueen koulujen välillä tulisi käyttää isompien välinehankintojen yhteydessä. Lisäksi mietittiin muutamien erikoisempien liikuntavälineiden yhteishankintamahdollisuutta. Näitä välineitä voisivat koulut käyttää vuorotellen. Tällaisia välineitä olisivat mm. pingispöytä (pöydät), lumikengät, koulugolfsetti jne.

Lisäksi pidettiin tärkeänä mahdollisuutta pelata 5-6 luokkien välillä koulujen välisiä turnauksia niissä lajeissa, joissa ei kilpailla koko kaupungin turnauksissa. Tällaisia lajeja ovat mm. kori-, pesä- ja kaukalopallo.

Vuosiluokat 1 – 2

Esi- ja alkuopetusikäinen oppilas elää liikunnallisessa kehityksessään herkkyysskautta, jossa etupäässä leikinomaisesti ja monipuolisesti harjoitellaan perusliikemalleja (liikuntaliikkeet, liikkumisliikkeet, käsittelyliikkeet). Useimmiten liikkeet ovat eri liikemallien yhdistelmiä.

Oppilaita rohkaistaan toimimaan omatoimisesti ja aloitteellisesti eri liikuntatilanteissa korostamatta keskinäistä kilpailua. Liikunnan opetuksessa tulisi näkyä mielikuvitus, luovuus, seikkailu, elämys ja monipuoliset ja turvalliset toimintakokeilut.

Tavoitteet

Oppilas

- kokee liikunnan ja oppimisen iloa
- oppii monipuolisesti liikunnan motorisia perustaitoja ja saa virikkeitä harrastaa liikuntaa
- oppii turvalliset liikuntatavat ja uimataidon alkeet
- harjaantuu sekä yhteistyötaitoissaan että itsenäisen työskentelyn taidoissaan
- oppii hyvää käytöstä, sovittujen sääntöjen noudattamista ja reilun pelin henkeä
- oppii pukeutumaan tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten sekä huolehtimaan puhtaudestaan
- oppii tuntemaan lähiympäristöään

Keskeiset sisällöt

- perusliikuntaa, voimistelua välineillä ja telineillä
- musiikkiliikuntaa, leikkiä ja pikkutansseja
- eri palloilulajeja sekä niiden viitepelejä ja pienpelejä
- vesiliikuntaa, kuten veteen totuttautumista, vesileikkejä ja uintiharjoituksia
- luontoliikuntaa
- talviliikuntaa kuten luistelua ja hiihtoa

Voimistelu

Voimistelutaitoja monipuolisesti kehitettäviä lajeja ovat mm. sirkustelu (pyramidit) ja nassikkapaini.

	1.lk ja 2.lk
Perus- ja kuntovoimistelu	<ul style="list-style-type: none">- käynti, juoksu, ryömiminen, konttaaminen, laukkaaminen- lihashallinta- ja liikkuvuusharjoituksia- lihaksia vahvistavia harjoituksia- hypyt, tasapainoliikkeet, rentoutusharjoitukset
Telinevoimistelu	<ul style="list-style-type: none">- tasapainoharjoitukset (permanto, penkki, puomi)- riipunta, heilunta, keinunta (puolapuut, renkaat, puomi)- kiipeäminen- hypyt esim. ponnistusalusta, trampoliini, arkku- eteen- ja taaksepäin kuperkeikat- käsin- ja päälläseisonta- käärynpöyrän kehittäminen- kiepin kehittäminen
Välinevoimistelu	<ul style="list-style-type: none">- alkeisharjoittelua seuraavilla välineillä: hernepussit, hypypynarut, pallot, vanteet, leikkivarjo, voimistelunauhut

Musiikkiliikunta ja tanssi

Keskeisiä toimintatapoja musiikkiliikunnassa ovat itseilmaisun keksiminen, soveltaminen ja uudelleenluominen. Musiikkiliikunnan ja tanssin avulla harjaantuvat erityisesti keskittymiskyky, liikunnalliset valmiudet sekä sosiaaliset taidot. Oppilaan oma keho on lähtökohtana. Käytä opetuksessa monipuolista musiikkia!

	1. lk ja 2. lk
Musiikkiliikunta	<ul style="list-style-type: none">- rytmi (tasa- ja kolmijakoisuus), tempo (hidas-nopea), perus- syke- liikkeestä rytmiin, rytmistä liikkeeseen- tilan, voiman, ajan, ja muodon käyttö- tasot ja suunnat- marssi, juoksu, laukka, hyppyaskel- laulu- ja rytmileikit, lorut- mielikuvat
Tanssi	<ul style="list-style-type: none">- piiritanssit ja -leikit- kansantanssit- luova tanssi

Yleisurheilu

Yleisurheilun sisällöissä on pääasiassa kyse juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen eri muodoista. Yleisurheiluopetus vahvistaa perusliikemuotojen hallintaa, niiden rytmittämistä ja yhdistämistä. Erilaisia ja monipuolisia leikkejä käytetään apuna yleisurheilun opetuksessa.

Yleisurheilu	1.Ik	2.Ik
Juoksu	<ul style="list-style-type: none">- juokseminen eteen- ja taaksepäin- juokseminen vauhtia vaihdellen- juoksu esteiden yli, esteitä väistäen ja suuntaa vaihtaen: juoksu- ja liikuntaleikit, reaktioleikit ja viestit- pystylähtö	<ul style="list-style-type: none">- juokсутekniikoita: käsien käyttö, kaarrejuoksu, kiihdytys
Hyppääminen	<ul style="list-style-type: none">- ponnistaminen yhdellä ja kahdella jalalla- ponnistaminen paikaltaan ja vauhdista- ponnistaminen eteen- ja ylöspäin- hypyt esteen yli ja joustava alastulo- pituushyppy: vauhdin yhdistäminen ponnistukseen	<ul style="list-style-type: none">- hypyn tehostaminen vartalon liikkeillä- hypyn suuntaus- korkeushypyn alkeita
Heittäminen	<ul style="list-style-type: none">- oikea heittoasento- tarkkuus- ja pituusheitot- heittoa ja kiinniottoja erikokoisilla palloilla- yläkautta heitto ilman vauhtia	<ul style="list-style-type: none">- yläkautta heitto vauhdista

Palloilu

Perusopetuksen palloilun opetuksella kehitetään perusliikemalleista (liite 1) erityisesti käsittelyliikkeiden hallintaa. Käsittelyliikkeissä oppilas käsittelee jotakin välinettä (pallo, keila, vanne jne.). Yleisiä pallonkäsittelytaitoja harjoitellaan monipuolisesti erilaisia palloja käyttämällä lajista riippumatta. Pelitaitoja opetetaan eri palloilulajeihin johdattavien leikkien ja viitepelien avulla. Pelien yhteydessä opetellaan sääntöjen noudattamista ja korostetaan reilun pelin merkitystä.

Palloilu	1.Ik	2.Ik
	<ul style="list-style-type: none">- pallon vierittäminen lattiaa pitkin- yhden ja kahden käden heitot- pallon syöttäminen ja vastaanottaminen käsin, kopittelu erilaisilla palloilla- tarkkuusheitot- pallon pomputtelu- pallon kuljetus käsin, jaloin (sisäterä) ja eri välineillä- jalkapallon sisäteräsyöttö ja haltuunotto- heittoleikit ja -pelit, yhteistoimintapelit (rajapallo, polttopallo, petanque)- perussäännöt	<ul style="list-style-type: none">- pallonkäsittelytaitojen harjaannuttaminen- pallon lyönti kädellä, "laudalla" ja mailalla- jalkapallossa pallon kuljetus sisä- ja ulkosyrjällä- joukkuepelin peliajatuksen perusteet

Uinti

Oppilaat joilla on jokin fyysinen poikkeavuus osallistuvat uinnin opetukseen sovelletusti muiden oppilaiden kanssa mikäli se on mahdollista.

Uinti	1lk	2lk
Selkäuinti	- selin asento vedessä	- alkeisselän potkut ja käsityöskentely
Rintauinti	- vatsallaan asento vedessä	- alkeisrintauinti
Krooliuinti	- kroolin potkut	- myyräuinti
Pituussukellus	- liuku pinnalla	- liuku pinnan alla
Syvyysukellus	- esine vyötärön syvyydestä	- esine rinnan syvyydestä
Hyppy	- hyppy rinnan syvyyteen veteen	- jalat edellä uintisyvyyteen veteen
Pelastautuminen	- selin kellunta X-asennossa	- kanisterin heitto pelastettavalle ja veto reunalle

Retkeily ja suunnistus

Suunnistuksen oppimisessa lähtökohtana on tuttu ja turvallinen luokka, piha ja koulun ympäristö. Oppimisessa korostetaan etsimisen ja löytämisen riemua. Retkeilyssä hyödynnetään lähiympäristön retkeilykohteita. Oppimisessa korostetaan elämyksellisyyttä ja luonnon arvostamista. Suunnistuksessa ja retkeilyssä opetus integroidaan mm. kuvaamataitoon ja YLT:oon.

Retkeily ja suunnistus	1.lk	2.lk
Suunnistus	- valokuvasuunnistus - luokan kartta	- koulun pihakartta - kartan suuntaaminen - viuhkasuunnistus
Retkeily	- maastossa liikkumisen perusasiat (vaatetus, kulkureitit, siisteys, turvallisuus) - vuodenaikojen huomioiminen retkeilyssä - liikuntaleikit ja seikkailu luonnossa	

Luistelu

Luistelua harjoiteltaessa korostuu turvallisuuden erityinen huomioiminen (pään suojaaminen). Opettaja tarkastaa kypärien kiinnityksen ennen jäälle menoa. Luistelun opetuksessa edetään tasapaino- ja liukuharjoitteiden kautta kohti perusluistelua eteen - ja taaksepäin.

Luistelu	1. Ik	2. Ik
	<ul style="list-style-type: none">- luistimien jalkaanlaitto / kiristäminen- painopisteen/tasapainon etsiminen, kävely jäällä- oikea luisteluasento, polvien notkistus: painopiste alemmas, turvallinen kaatuminen ja ylös nouseminen- t-potku, puoliaura- ja aurajarrutus- liu'un ja potkun yhdistäminen vuorotaisena liikkeenä- potku sivulle (luistelupotku) ja liuku yhdellä jalalla, potkaisevan jalan vuorottelu- tasahyppy ja kahden jalan käännös paikallaan	<ul style="list-style-type: none">- perusluistelun harjaannuttaminen, painonsiirto ja sivujarrutus eli hockey-jarrutus- teränpöytäharjoitteita luistelun tehostamiseksi esim. luistelu ilman, että terät irtoavat jäältä, kahden jalan liukukäännökset, taaksepäin luistelun alkeet
Jääpelit ja -leikit	<ul style="list-style-type: none">- perusluisteluharjoituksia leikkien ja pelien muodossa- erilaiset taitoradat ja välineet	<ul style="list-style-type: none">- joukkuepeliharjoituksia

Hiihto

Hiihdon oppimisessa huomioidaan lasten ikätasoon kuuluva leikinomaisuus ja kokeilunhalu. Oman tekemisen, oivaltamisen ja hiihtoleikkien sekä hiihtoretkien kautta tutustutaan hiihtämiseen eri ympäristöissä mm. koulun pihalla, ladulla ja hiihtomaassa.

Hiihto	1. Ik	2. Ik
	<ul style="list-style-type: none">- suksien pakkaaminen ja kuljetus- suksien jalkaan laittaminen- ote sauvasta- liuku ja potku- mäenlasku ja nousu- kaatuminen- aurajarrutus	<ul style="list-style-type: none">- perusasioiden kertaus- tasatyöntö- yksinkertaiset käännökset- jarruttaminen- luisteluhiihdon alkeet

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 2. luokan päättyessä

Oppilas

- osaa luistelussa liukumisen, perusluistelun potkun ja jarrutuksen
- hiihdossa kykenee suoriutumaan annetusta hiihtolenkistä vaihtelevassa maastossa
- tietää pallon oikean heittoasennon
- hallitsee juoksemisen eri variaatioita (tempo, väistöliikkeet)
- hallitsee yhden ja kahden jalan ponnistamisen
- osaa jollakin tavalla joko selällään tai vatsallaan uida kymmenen metriä
- tietää maastossa liikkumisen perusasiat (vaatetus, kulkureitit, siisteys, turvallisuus)
- osaa suunnata pihakartan ja määrittää oman sijaintinsa siinä
- osaa käsitellä palloa erilaisissa leikeissä ja peleissä
- hallitsee alkeistason pyörinnät, riipunnat, nojat, hyyt sekä tasapainoasennot etä –liikkeet, korostetaan hyvän ryhdin merkitystä
- osaa eläytyä musiikkiin yksin ja yhdessä, osaa liikkua tasa- ja kolmijakoisen musiikin mukaan, osaa keksiä pienen tanssisommitelman

Vuosiluokat 3 – 6

Voimistelu

Opetuksen keskeiset tehtävät:

- tasapainon, koordinaation, ketteryyden, suorituskohtaisen voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen
- rytmitajun kehittäminen

Voimistelua voidaan toteuttaa perusvoimisteluna, välinevoimisteluna, kuntovoimisteluna tai musiikkiliikuntana. Voimistelun sisällöt täydentävät toisiaan. Välinevoimistelussa voidaan käyttää mm. hernepusseja, palloja, keiloja, hyppynaruja, vanteita ja nauhoja.

Laji	3. lk	4. lk
Perusvoimistelu ja musiikkiliikunta	- eri musiikin rytmivaihteluiden tunnistaminen ja hyödyntäminen ilmaisussa - rytmiharjoituksia - musiikista liikkeeseen - osaimprovisaatioharjoituksia: salmiakkikuvioharjoitus - letkajenkka ja jenkka - pieniä tansseja (esim. koulun juhliin)	- kehittäviä koordinaatio- ja liikemuistiharjoitteita - rytmiharjoituksia - jenkka pareittain ja jenkkavaljakot - perus- ja kuntovoimistelua - countrytanssiesityksiä

Laji	5.-6. lk
Perusvoimistelu ja musiikkiliikunta	- musiikista liikkeeseen ja liikkeestä musiikkiin: omalla keholla äänen tuottaminen - aerobic - yksinkertaiset askelsarjat - aikaisemmin opittujen tanssien kertausta ja täydennystä - jenkkavaljakot - englantilainen hidas valssi - jiven perusaskeleet - oppilaiden omia pieniä esityksiä - mahdollisuuksien mukaan ”muotitanssin” opettelu - esityksiä koulun juhliin

Telinevoimistelu

Voimistelun opettamisessa on tärkeää liikekehittäminen, jossa edetään helpoista liikkeistä vaikeampiin. Telinevoimistelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota avustamiseen ja muihin turvallisuutta lisääviin tekijöihin. Telinevoimisteluvälineistä käyttökelpoisia ovat esim. matot (permanto), puolapuut, köydet, renkaat, penkki, puomi, rekki, ponnahduslauta, minitrampoliini ja hyppyarkku.

Laji	3. lk	4. lk
Telinevoimistelu	<ul style="list-style-type: none">- permanto (3.-4. lk:n permantosarja): kuperkeikka eteen- ja taaksepäin, niskaseisonta, käsinseisonta, lentokuperkeikka, käsinseisonta molemmille puolille- rekki (3.-4. lk:n rekkisarja): heilunta koukkujaloin, kaarihyppy, kieppi, selinheilahdus, päinsuistunta- hyppy (3.-4. lk:n hyppy): urhonhypyn alkulento mattokasalle, josta kaatuminen selinmakuulle, kyykkyhyppy arkulle, jännehypyyt alas- trampoliini: perushypyt (jänne-, X- ja haarataitohyppy)- penkki: kuperkeikka penkillä, vaaka, käärypyörä penkiltä alastulona	<ul style="list-style-type: none">- permanto: 3.-4. lk:n permantosarjan hiominen, käsinseisontasta kuperkeikka eteenpäin- rekki: 3.-4. lk:n rekkisarjan hiominen, heilunta rekillä- hyppy: 3.-4. lk:n hypyn hiominen- trampoliini: perushypyt, voltti pehmusteelle

Laji	5.-6. lk
Telinevoimistelu	<ul style="list-style-type: none">- permanto (5.-6. lk:n permantosarja): käsinseisontakuperkeikka, käärypyörä, kuperkeikka taaksepäin haaraistuntaan, kulmaistunta- rekki (5.-6. lk:n rekkisarja): kieppi, selinheilahdus, kiintopyörähdys, kaarihyppy- hyppy (5.-6. lk:n hyppy): juoksuvauhdista puolivoltti tai päähyppy mattokasalle, jännehypyyt kääntyen 180 mattokasalta maahan- trampoliini: perushypyyden hiominen, voltti

Yleisurheilu

Monipuolinen yleisurheiluopetus vahvistaa perusliikemuotojen hallintaa. Oppitunnit voidaan pitää koulun pihassa, lähikentällä tai liikuntasalissa. Välineiden valinnassa tulee kiinnittää huomiota turvallisuuteen.

Opetuksen keskeiset tehtävät:

koordinaation, kestävyuden, nopeuden ja jalkojen ponnistusvoiman kehittäminen juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen

Laji	3. ja 4. lk
Yleisurheilu	<ul style="list-style-type: none">- lähdöt: lähtöjä eri asennoista, kyyrylähtö- juoksua monin eri tavoin esim. nopeutta, suuntaa ja juoksemisen rataa vaihdellen, ylä- ja alamäkeä, portaita ylös, juoksuleikkejä- kestävyysjuoksua leikinomaisin harjoittein, esim. Verryttelyissä ja vauhdintarkkailujuoksuissa- aitajuoksu: aitajuoksuradat ja leikinomaiset estejuoksuradat- viestijuoksut- vauhditon ja vauhdillinen pituushyppy- turbokeihäs- yleisurheiluradat ja moniottelut

Laji	5. ja 6. lk
Yleisurheilu	<ul style="list-style-type: none">- kyyrylähtö- pika- ja kestävyysjuoksuharjoitteita- viestijuoksut, myös kapulavaihdolla- pituushyppy- loikkaharjoitteita- turbokeihäs- kuulantyöntö- korkeushyppyä ja muita lajeja mahdollisuuksien mukaan

Pelikoulutus

Palloilun opetuksella kehitetään perusliikemalleista erityisesti käsittelyliikkeiden hallintaa. Yleisiä pallonkäsittelytaitoja harjoitellaan pallotyöskentelyllä, jossa käytetään monipuolisesti erilaisia palloja lajista riippumatta (jalka-, kori-, lento-, tennis-, pingis-, kenko-, voimistelu-, terapia-, ilma-, pehmo-, rantapalloja).

Opetuksen keskeiset tehtävät:

- yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen
- havaintomotoristen taitojen kehittäminen
- koordinaation sekä kestävyuden ja ketteryyden kehittäminen
- eri pallopelien laji- ja pelitaitojen sekä peliajatusten opettaminen

Laji	3. ja 4. lk
Jalkapallo	<ul style="list-style-type: none">- pallon kuljettaminen- sisäteräsyöttö sekä sisäterä- ja jalkapohja haltuunotto- sisäteräpotku- jalkapallon peliajatukseen tutustuminen- vapaan paikan hakeminen- kääntyminen kuljetuksesta sivulle ja taakse- pienpelit sääntöjä soveltaen: maalipotku, vapaapotku, kulmapotku, sivurajaheitto- pelitaidot: hyökkäys/puolustus, vapaan paikan hakeminen eli ”liiku paikkaan mihin sinulle voidaan syöttää”

Laji	5.-6. lk
Jalkapallo	<ul style="list-style-type: none">- pallon hallinnan kehittäminen henkilökohtaisella taitoharjoittelulla- ulkoterä- ja nilkkapotku- seinäsyöttö- pallon kuljettaminen ja pujottelu- pääpeli- vartaloharhautus- pelin teknisten sääntöjen tuntemuksen parantaminen pelin avulla- erikoistilanteiden suorittaminen esim. kulmapotku, vapaapotku, maalipotku- pelitaidot: sijoittuminen hyökkäys- ja puolustuspelissä, pallottoman pelaajan roolin korostaminen

Laji	3.-4. lk
Koripallo	<ul style="list-style-type: none"> - pallonkäsittelytemput - korkea ja matala kuljetus - rannesyöttö ilmassa/lattian kautta - syötön vastaanotto - koriin heitto - liikkuminen suhteessa palloon ja omiin pelaajiin - paikkapuolustus / vapaan paikan haku - 3 vs 3 peli yhteen koriin (katukoris): säännöt

Laji	5. lk	6. lk
Koripallo	<ul style="list-style-type: none"> - pallonkäsittelytemput - kuljetusharjoitukset ja tukijalan käyttö - liikkuminen suhteessa palloon, vastustajiin ja omiin pelaajiin - koriin heitto kahdella kädellä suoraan ja laudan kautta - lay up- heiton kehittely - paikkapuolustus - 5 vs 5 peli: säännöt 	<ul style="list-style-type: none"> - pallonkäsittelytemput ja taitojen kertaus - rannesyöttö lattian kautta - työntösyöttö yhdellä kädellä (tukijalan käyttö) - lay up - katukoris yhteen koriin oikeilla säännöillä 5vs 5 peli - koriin heitto yhdellä kädellä - paikkapuolustus/vapaan paikan haku - kenttätasapaino/syvyys- ja leveysperiaate

Laji	3.-4. lk
Lentopallo	<ul style="list-style-type: none"> - sormilyönti eteenpäin - hihalyönti - liikkuminen suhteessa palloon - ala-aloitus - peli kolmella kosketuksella: tsempitiikeri; kaksi ensimmäistä kosketusta voivat olla koppeja tai supertiikerilentis; ensimmäinen kosketus voi olla koppi (korkeintaan 4 pelaajaa/ joukkue)

Laji	5.-6. lk
Lentopallo	<ul style="list-style-type: none"> - sormilyönnin ja hihalyönnin tarkkuus - aloitussyötön vastaanotto hihalyönnillä - sormilyöntipassaus - sormilyönti-iskuharjoitteita - supertiikeri-peli

Kansallisia erityispiirteitä

Useimmat liikuntalajit ovat kansainvälisiä ja niitä harrastetaan maailmanlaajuisesti. Jo ensimmäisiltä luokilta lähtien voidaan vaalia suomalaisuuteen liittyviä erityispiirteitä. Pesäpallo on omaleimainen osa kansallista liikuntakulttuuriamme. Oppimisen alkuvaiheessa käytetään pesäpallon sovellutuksia (esim. nelimaali, pitsku) ja kiinnitetään huomiota välineisiin ja opetusjärjestelyihin (pehmeät pallot, lyhyet/leveät mailat, heitto-, lyönti- ja juoksusuunnat).

Laji	3. ja 4. lk
Pesäpallo	<ul style="list-style-type: none">- perusheitto- pallon kiinnittäminen räpylällä ilmasta ja maasta (kyykky- ja sivuttaistyyllillä)- liikkuminen suhteessa palloon- peruslyönti ilman vauhtia- syöttö- sovellettu peli (peli-idea, säännöt); pelikulttuuriin liittyviä käsitteitä (sisä- ja ulkokenttä, kiila, hutunkeitto, koppi, laitton, haava, palo)
Laji	5. ja 6. lk
Pesäpallo	<ul style="list-style-type: none">- heitto- ja kiinnittöharjoituksia- taittoheitto- peruslyönti vauhdilla- näpäys- lyönnin voimakkuuden säätely ja suuntaus- sovellettu pesäpallopelejä; sijoittuminen ulkokentällä- pelikulttuurin käsitteiden varmentaminen(vrt. 3.-4. lk)- toiminta sisäpelaajana: vaihtolyönti, eteneminen hyvästä lyönnistä- toiminta ulkopelaajana: pesälle polttaminen, kiinnitöjen varmistaminen

Luistelu ja jääpelit

Opetuksen keskeiset tehtävät:

- tasapainon ja ketteryyden kehittäminen
- perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettelu
- yhteistyötaidon, reilun ja turvallisen pelin ajatuksen edistäminen

Laji	3. ja 4. lk
Luistelu ja jääpelit	<ul style="list-style-type: none">- perusluistelu: eteenpäin ja taaksepäin, kaarreluistelu- kehäkierto eteenpäin- jarrutukset: puoliaurajarrutus, aurajarrutus, sivujarrutus- kahden jalan käännös vauhdissa- liu´ut: perusliuku ja kyykkyliuku eteen- ja taaksepäin, yhden jalan liukuja, vaaka, kaariliukuja kahdella jalalla- hypyt: tasahyppy vauhdissa ja esteen yli- jääpelien perustaitoharjoittelua: pallon kuljettaminen lavan molemmilla puolilla ”leipoen”, pysähtyminen pallon kanssa, syöttäminen ja pelivälinen vastaan ottaminen paikalla / liikkeessä, vetosyöttö ja -laukaus- pelitaidot: peli-idean kehittäminen; hyökkäys ja puolustus, pallollinen pelaaja / syöttäminen, palloton pelaaja / vapaan paikan haku

Laji	5. ja 6. lk
Luistelu ja jääpelit	<ul style="list-style-type: none">- perusluisteluharjoituksia eteen- ja taaksepäin- kehäkierto eteen- ja taaksepäin- sivujarrutus- kantanäkännös eteen ja taakse- kolmoiskäännös vapaasti- liukuharjoituksia: puolikaaret eteen – ulos, yhden jalan kyykkyliuku- hypyt: tasahyppy, yhden jalan hypyt- T-pyörinä- jääpelien perustaitoharjoituksia: pallon / kiekon käsittely- ja kuljetusharjoituksia, rannelaukaus, lyöntilaukaus, rystylaukaus- pelitaidot: syöttöpelin korostaminen, vapaan paikan haku, sijoittuminen kentällä (puolustaja / hyökkääjä)

Uinti

Opetuksen keskeiset tehtävät:

- oppilaiden vedessä liikkumisen ja uimataidon kehittäminen
- uimahallikäyttämisen opettaminen

Laji	3. ja 4. lk
Uinti	<ul style="list-style-type: none">- uimataidon perusteiden kertaus esim. liu'ut- selkäuinnin tekniikan hiominen, selkäkrooli- krooli: myyräuinnista krooliin, krooliuinnin hengityksen harjoittelu, potkujen vahvistaminen, kokonaissuoritus- veteen meno ja hyppääminen: hyppy jalat edellä altaan reunalta, kädet edellä istuma-asennosta ja toispolviseisonnasta, taittokaato, erilaisia hyppyjä ja veteen menoja- sukeltaminen: veden pinnalta taittaen tai reunalta hypäten, sukellus pohjaan erisyvyisissä vesissä, esineet 2 metrin syvyydestä- mahdollisesti uimataidon testaus 4. lk:lla: yhtäjaksoista uintia 100 m
Laji	5. ja 6. lk
Uinti	<ul style="list-style-type: none">- kroolin ja selkäkroolin kertaus- rintauinti: käsiveto ja rintauinnin hengitys, potkut, kokonaissuoritus- kuntouintia- mahdollisesti uimataidon arviointi 6. lk:lla: uinticooper 12 min./ yhtäjaksoinen 200 m:n uinti

Luontoliikunta

Luontoliikuntaan kuuluu suunnistus, retkeily ja hiihto. Luontoliikunta tarjoaa liikunnallisten tavoitteiden ohella myös aineksia emotionaalisten, eettisten, sosiaalisten ja esteettisten tavoitteiden kehittymiselle. Luontoliikuntamuodot valitaan vuodenaikojen mukaan.

Suunnistus ja retkeily

Opetuksen keskeiset tehtävät:

- havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen
- maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen

Laji	3. lk	4. lk
Suunnistus	<ul style="list-style-type: none">- kartan suuntaaminen ja havainnointi maastoon- karttamerkkien opetteleminen: rakennus, havupuu, lehtipuu, tiet, polut, vesistöt, soistuvat alueet, kivi- oman olinpaikan määrittäminen- peukalokartanlukuharjoituksia esim. karttaretkellä- reittiviiva- korttelikartta	<ul style="list-style-type: none">- kartan suuntaaminen ja vertaaminen maastoon- karttamerkkien tuntemuksen vahvistaminen: rakennus, havupuu, lehtipuu, tiet, polut, vesistöt, soistuvat alueet, kivi- yksinkertaiset reitinvalinnat- karttaretket- bingo-suunnistus- kuljetun matkan arviointi- maastokartta esim. Ounasvaaran kartta

Laji	5. lk	6. lk
Suunnistus	<ul style="list-style-type: none">- uusien karttamerkkien opettelu: muurahaispesä, sähkölinja, korkeuskäyrät, kuoppa- mittakaava- viuhkasuunnistus maastossa- pistesuunnistus	<ul style="list-style-type: none">- kartanlukutaidon harjaannuttaminen- kompassinkäytön perusteet- reitinvalintojen tekeminen- yksilö-/parisuunnistus maastossa

Laji	3. – 6. lk
Retkeily	<ul style="list-style-type: none">- luontopolku integroiden luokka-asteen muihin oppisisältöihin- hiihto-, patikka- tai polkupyöräretki oppituntien puitteissa tai koulun yhteisinä tapahtumapäivinä- retken yhteydessä mahdollisesti käsiteltäviä aihepiirejä: varustautuminen retkelle eri vuodenaikoina, käyttäytyminen liikenteessä ja luonnossa, jokamiehen oikeudet, tulentekotaidot ja turvallinen tulenpito, kartanlukutaidon ja kompassin hyödyntäminen maastossa, toimenpiteet eksoyksissä oltaessa, ensiavun perustaitoja

Hiihto

Opetuksen keskeiset tehtävät:

- tasapainon ja koordinaation kehittäminen
- kiinnostuksen herättäminen talvisessa luonnossa liikkumiseen ja hiihtoretkeilyyn
- kunto- ja retkihihdossa tarvittavien hiihtotaitojen opettelu

Laji	3. lk	4. lk
Hiihto	- hiihtoleikit ja -pelit - suksien hallintaan liittyvien taitojen harjoittelua hiihtomaassa - luisteluhiihdon hahmottelua - matkahiihto	- hiihtoleikit ja -pelit - luisteluhiihdon kehittelyä - tasatyöntö - käännökset - perinteisen hiihdon kehittelyä mahdollisuuksien mukaan - matkahiihto

Laji	5. lk	6. lk
Hiihto	- hiihtoleikit ja -pelit - suksien hallintaan liittyvien taitojen syventäminen hiihtomaassa - kaksipuoleinen luistelu - 2-potkuisen tasaluistelun varmentaminen - hiihtoretki	- hiihtoleikit ja -pelit - suksien hallintaan liittyvien taitojen syventäminen - 1-potkuinen tasaluistelu - vuoroluistelu ylämäkeen - matkahiihto

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Oppilas

- liikkuu sujuvasti ja monipuolisen taitavasti
- osaa perusvoimistelun- ja telinevoimisteluliikkeitä (3.-4. lk:n sarjat)
- osaa käsitellä pelivälineitä sekä toimia peleissä
- osaa liukua ja luistella sujuvasti eteenpäin suunnaten potkun sivulle. Oppilas osaa jarruttaa luistimilla hyvin
- osaa liukua luonnossa luontoa kunnioittaen ja käyttää suunnistuksessa opetuskarttaa
- pystyy uimaan yhtäjaksoisesti 100 m
- osaa liukua sujuvasti annetun rytmin tai musiikin mukaan
- työskentelee yritteliäästi ja tavoitteellisesti
- toimii omatoimisesti ja kykenee pitkäjänteiseen työskentelyyn
- noudattaa sopimuksia, hyväksyy avun ja korjaa omaa toimintaansa, auttaa ja kannustaa muita

Vuosiluokat 7 – 9

Yhteinen osa tytöille ja pojille

Uinti

Keskeisenä tavoitteena on, että oppilas osaa monipuolisesti vedessä liikkumisen taidot, on uimataitoinen ja hänelle sopiva taloudellinen matkauintitapa harjaantuu. On tärkeää, että oppilas osaa huomioida turvallisuuden vesiliikunnassa ja osaa vesipelastamisen taitoja. Keskeiset sisällöt:

Uinti	7. luokka	8. ja 9. luokka
	<ul style="list-style-type: none">- rintauinnin taloudellinen suoritus (liuku ja uloshengitys veteen)- selkäkrooli- vedestä pelastaminen- delfiinipotku- uimahyppyjä- leikkejä- vesipelejä- rentoutumisharjoitteita kellukkeiden avulla	<ul style="list-style-type: none">- krooliuinti- rintauinti- selkäkrooli- perhosuinnin alkeet- pää edellä veteen meno- starttihyppy- vedestä pelastaminen: sukellukset, veden polkeminen ja kellunta, pelastushyppy, vedestä nostaminen, pinnan alta pelastaminen- rentoutumisharjoituksia paria kuljettaen uimakellukkeiden avulla- vesipelit- kuntouinti- uimahyppyjä- leikkejä- hydrobic / vesivoimistelu

Yhteistanssi

Keskeisenä tavoitteena on, että oppilas osaa yleisimpien lavatanssien perusteet, toimii kohteliaasti ja hyväksyy parikseen kenet tahansa. Keskeiset sisällöt:

Yhteistanssi	7. luokka	8. ja 9. luokka
	<ul style="list-style-type: none">- parinvaihtotansseja- valssin perusaskel, oikea ja vasen pyörinä- jenkan perusaskel, letkajenkka- yleistanssi eli foxtrot- bugin perusaskel, käden alta meno	<ul style="list-style-type: none">- rivitansseja- parinvaihtotansseja- valssin pyörinnän suunnanvaihto- jenkan pyöräminen- yleistanssi, tango- samban huisku, perusaskel ja sambakävely ja/tai humppa- bugin jatkovuoroja: paikanvaihto, niskalenkki + hivutus, simpukka- valinnaisia latinalaistansseja- tanssiaiset

Hiihto, laskettelu ja lautailu

Keskeisenä tavoitteena on, että oppilas hallitsee hiihdon harrastamiseen tarvittavat perustekniikat. Tavoitteena on myös, että oppilas löytää oman tapansa harrastaa talviliikuntaa. Kaikille yhteisenä sisältönä on hiihto. Valinnaisena kaikilla luokilla: laskettelu, lautailu ja telemark. Oppilas voi aina valita maksuttoman vaihtoehdon eli murtomaahiihdon. Kouluun tulee varata murtomaasuksia oppilaidensa käyttöön.

Keskeiset sisällöt:

Murtomaahiihto	7. luokka	8. ja 9. luokka
	<ul style="list-style-type: none">- hiihdon perustekniikat- mäenlasku- leikkejä, pelejä- tasapainoharjoituksia suksilla- retki	<ul style="list-style-type: none">- kertausta- retki
Laskettelu, lautailu, telemark	<ul style="list-style-type: none">- hissien käyttö- vauhdinsäätely- perustekniikat	<ul style="list-style-type: none">- kertausta

Perusliikunta ja yleisurheilu

Keskeisenä tavoitteena on, että oppilaan itsenäisen työskentelyn taidot kehittyvät, oppilas saa kokemuksia tehosuorituksista ja oppilas harjaantuu monipuolisesti juoksu-, hyppy- ja heittotaidoissa. Eri vuosina opiskeltaviin hyppy- ja heittolajeihin vaikuttavat käytettävissä olevat suorituspaikat ja – välineet. Keskeiset sisällöt:

Perusliikunta ja yleisurheilu	7. luokka	8. ja 9. luokka
Juokseminen	<ul style="list-style-type: none">- reaktioharjoitukset, pysty- ja kyyrylähtö- pikajuoksu- kestävyysjuoksu, tasainen vauhti, tarkkuusjuoksu- viestijuoksu, vaihtotekniikka	<ul style="list-style-type: none">- aitajuoksu- vauhtileikittely, intervalli- kestävyys harjoittelu juoksemalla
Heittäminen	<ul style="list-style-type: none">- pallon / keihäänheitto (vauhditon, muutaman askeleen vauhdilla, normaalivauhdilla, turbo- ja tavallisella keihäällä)- kuulantyyntö ja/tai kiekonheitto (vauhditon, vauhdillinen, erilaisia tekniikoita, ottelut)	
Hyppääminen	<ul style="list-style-type: none">- pituushyppy- vauhditon moniloikka (erityisesti 5-loikka)- korkeushyppy (vauhditon, vauhti ja sen yhdistäminen ponnistukseen, hyppy lyhyellä vauhdilla, hyppy normaalilla vauhdilla, eri tyylit)- moniloikat (esim. vauhditon 10-loikka, kinkkaus, yhdistelmät, loikkaotellut, vauhdillinen 3-loikka)	

Suunnistus ja retkeily

Keskeisenä tavoitteena on, että oppilas löytää kohteen karttaa apuna käyttäen ja osaa turvallisen retkeilyn perustaidot. Oppilaan päätöksentekotaito ja luottamus omiin taitoihin lisääntyy. Olennaista on, että oppilaan henkilökohtainen kartanlukutaito harjaantuu ja oppilas tottuu liikkumaan luonnossa myös yksin.

Keskeiset sisällöt:

	7. luokka	8. ja 9. luokka
Kartanlukutaidon harjoittaminen	<ul style="list-style-type: none">- yleisimmät karttamerkit- kartan suuntaaminen, oma sijainti kartalla- mittakaava (käytetään 1:5000)- reitinvalinta- ennakoiva kartanluku	<ul style="list-style-type: none">- matkan mittaaminen ja arviointi- korkeuskäyrien lukeminen- Suunnanotto kartalta ja suunnassa kulkeminen- Eriyttäminen oppilaiden taitotason mukaan- Kartan mittakaava 1:5000 / 1:10 000
Suositteluvia harjoitteita	<ul style="list-style-type: none">- karttaretki (oppilaille uudella kartalla)- reittisuunnistus- viivasuunnistus- karttaviuhka- pistesuunnistus- lyhyet radat	<ul style="list-style-type: none">- karttaretki erityisesti, jos käytössä oppilaille uusi kartta- suunnistusrata tukirastilla / tukiuran läheisyydessä- viuhkasuunnistus
Retkeilytiedot ja -taidot		<ul style="list-style-type: none">- retkikeittimien käyttö- retkeilijän varusteet- tulenteke- retkeilijän oikeudet ja velvollisuudet

Fyysisen kunnon seuraaminen

Tavoitteena on ohjata ja kannustaa oppilasta seuraamaan omaa fyysistä kuntoa ja sen kehittymistä. Käytetään kaikkia liikehallintatestejä (Nupponen, Soini, Telama: Koulualaisten liikehallinnan mittaaminen, Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 118). Testit ovat: istumaannousu vaiheittain, istumaannousu 30 sek., käsipainonnosto, sukkulajuoksu 10 x 5m, kuntosalissa ja toteuttamalla oppilaan omaa kunto-ohjelmaa. edestakaisinhyppelely, vauhditon pituushyppy, vauhditon 5-loikka, eteentaivutus, flamingoseisonta ja 8-kuljetus, Perusliikunnan yhteydessä seurataan nopeuden kehittymistä 50 metrin juoksun avulla ja kestävyyskehittämistä tytöillä kestävyyssukkulajuoksulla ja pojilla 12 minuutin juoksun avulla. Testit tehdään 1 – 2 kertaa vuodessa.

Pojat

Kuntoharjoittelu

Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että oppilas osaa ylläpitää ja tarvittaessa kehittää omaa fyysistä terveytensä ja suoritukseen liittyvää kuntoaan (kestävyys, voima, liikkuvuus, nopeus, tasapaino, koordinaatio, ketteruus) ja osaa yhdistää terveystiedon tietoaikaisen käytännön toteutukseen. Oppilasta ohjataan liikkumaan vapaa-aikanaan. Kuntoharjoittelun opetus toteutetaan osana jokaista liikuntatuntia sekä ajoittain keskittynen nimenomaan kuntoharjoitteluun erilaisten kuntopiirien ja – jumppien avulla.

Voimistelu

Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että oppilas osaa perusliikkeitä ja avustuksia eri telineillä, huolehtii yhteisvastuullisesti järjestelyistä, huomio turvallisuuskohdat ja yrittää parhaansa omalla taitotasollaan. Keskeiset sisällöt:

Permanto	7.luokka	8. ja 9.luokka
	<ul style="list-style-type: none">- tasapaino mm. erilaiset vaa'at- kuperkeikka eteen ja taakse- käsinseisonta tukea vastaan- puolivoltti eteenpäin (kehittelyt)- kärrynpyörä molempiin suuntiin	<ul style="list-style-type: none">- käsinseisontakuperkeikka- voltti eteen minitrampoliinilta (kehittelyt)- liikesarjoja
Renkaat	<ul style="list-style-type: none">- turmariipunta- heilunta- taittoriipunnasta heilautus taakse alas ja takaisin	<ul style="list-style-type: none">- neulansilmä voltti- kieppi maasta ponnistaen- liikesarjat
Nojapuut	<ul style="list-style-type: none">- nojakävely- heilunta ja näpäys ja sivuhyppy alas	<ul style="list-style-type: none">- käännös nojapuiden päällä- sivuhyppy alas kääntyen- kuperkeikka- olkaseisonta- liikesarjat
Rekki	<ul style="list-style-type: none">- kaarihyppy- heilunta- kieppi maasta- kiintopyörähdys taaksepäin- polvikippi	<ul style="list-style-type: none">- heilunta kääntyen- liikesarjat- kiintopyörähdys eteenpäin
Minitrampetti	<ul style="list-style-type: none">- vauhti ja ponnistus- erilaisia hyppyjä	<ul style="list-style-type: none">- erilaisia hyppyjä
Hyppy	<ul style="list-style-type: none">- haarahyppy taitilta- kyykkyhyppy poikittaiselta hyppyarkulta- haarahyppy poikittaisella ja pitkittäisellä hyppyarkulla	<ul style="list-style-type: none">- kyykkyhyppy pitkittäisellä hyppyarkulla- urhohyppy mattokasalle

Palloilu

Palloilun yleistavoitteet: oppilas kokee yhdessä pelaamisen iloa, nauttii taidoista ja fyysisestä ponnistelusta sekä pelaa reilun pelin periaatteiden mukaisesti. Oppilas osaa opetuksen kuuluvien pallopelien perusteet.

	7. luokka	8. ja 9. luokka
Jalkapallo	<ul style="list-style-type: none"> - hallittu pallon kuljetus - tarkka syöttö, syötön korostaminen pelissä - varma syötön vastaanotto ja kuuletus - liikkuminen ja syöttäminen - rajaheitto - pukkaaminen - koko pelitilan käyttö - peliä ja pelinomaisia harjoitteita 	<ul style="list-style-type: none"> - harhautukset - pallon riisto - erikoistilanteet: kulma- vapaa- ja rangaistuspotku - pelaajien erilaiset roolit - maalivahdin toiminta, hyökkääjien ja puolustajien tehtäväjako - joukkueen yhteistoiminnan muodot esim. auttaminen puheella, kenttätasapaino - peliä ja pelinomaisia harjoitteita
Koripallo	<ul style="list-style-type: none"> - yhden käden perusheitto - lay-up avustajan kädestä, omasta kuljetuksesta ja syötöstä - tukijalan käyttö: liikkuminen tukijalan varassa, lähtö kuljetukseen ja oikea pysähtyminen - keskeiset säännöt (kaksoiskuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto) - palloleikkejä - pienpeliä, katukoripalloa 	<ul style="list-style-type: none"> - peliä ja pelinomaisia harjoitteita - harhautukset - suojaaminen ja pallon riisto - erilaisia heittoja - levypallopeli - hyökkäys ja puolustus eri tilanteissa - syöttö ja sen korostaminen pelissä
Lentopallo	<ul style="list-style-type: none"> - pienpeliä ja pelinomaisia harjoitteita (pomput/kopit) - liikkuminen - puolustusasento - hyppy verkolla - sormilyönti - hihalyönti - ala-aloitus - pistelasku - pelipaikat ja pelipaikkojen kierto 	<ul style="list-style-type: none"> - syötön vastaanotto - pienpeliä ja pelinomaisia harjoitteita - torjunta - juju, iskulyönti - sijoittuminen eri tilanteissa - passarin paikka - yläaloitus - 6-puolustus - etu- ja takapelaajasäännöt
Pesäpallo	<ul style="list-style-type: none"> - peliä ja pelinomaisia harjoitteita (lyönti- ja heittomylyt, kahden pesän pelit) - heittäminen - kiinniotto - peruslyönnit - näpäys - syöttö - vihellykset - keskeiset säännöt - sijoittuminen eri tilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> - peliä ja pelinomaisia harjoitteita - maapallon kiinniotto (vastaan tulo - kiinniotto - heitto) - kärkeäminen ja pesältä eteneminen - lukkarin toiminta - erilaiset sisä- ja ulkopelitalanteet - pelissä ei taktisia vääriä aika liian korkeita syöttöjä - pelitaktiikkaa

Salibandy	<ul style="list-style-type: none"> - tarkka syöttö - syötön vastaanotto ja laukaisu - liikkuminen ja syöttäminen - koko pelitilan käyttö - peliä ja pelinomaisia harjoitteita 	<ul style="list-style-type: none"> - harhautukset - pallon riisto hallittu pallon kuljetus - laukaisu liikkeestä - peliä ja pelinomaisia harjoitteita - pelaajien erilaiset roolit - maalivahdin toiminta, hyökkääjien ja puolustajien tehtäväjako
Mailapelit	<ul style="list-style-type: none"> - mailaote - lyöntiasento, vartalon kierto lyön- nissä - clear (pitkä) ja drop (lyhyt) käm- menlyönti - syöttö 	<ul style="list-style-type: none"> - liikkuminen - rystylyönti - smash (isku) -lyönti

Jääpelit ja luistelu

Yleistavoitteena on sujuva, vauhdikas ja turvallinen luistelu. Korostuu toisten huomioiminen ja pelistä nauttiminen. Keskeiset sisällöt:

	7.luokka	8. ja 9.luokka
Jääpelit ja luistelu	<ul style="list-style-type: none"> - luisteluasento - liukuminen ja pysähtyminen - kaarreluistelu - pallon käsittely paikallaan ja liik- keessä - tarkka syöttö ja vastaanotto pai- kalta ja liikkeestä - pelipaikat (puolustajat / hyökkää- jät) - pienpeliä ja pelinomaisia harjoit- teita - keskeiset säännöt 	<ul style="list-style-type: none"> - kaarreluistelu taaksepäin - suojaaminen ja harhautukset - eri pelaajien tehtävät - liikkuminen ja paikanpito - syöttämisen korostaminen pelissä - tekniikkaradat - pienpeliä ja pelinomaisia harjoitteita

Tytöt

Voimistelu ja tanssi

Yleistavoitteet

Voimistelussa ja tanssin eri muodoissa oppilas pyrkii ilmaisullisuuteen ja luovuuteen. Oppilas osaa käyttää vaihtelevasti aikaa, tilaa ja voimaa harjaannuttaessaan voimistelu- ja tanssitaitojaan.

Keskeiset sisällöt

Voimistelua ilman välineitä tai välineillä ja tanssit oppilasryhmän valinnan mukaan (esim. street-tanssi, afro-tanssi, jazz-tanssi, modernitanssi, show-tanssi, bailatino, kansantanssit).

- ryhti, vartalon hallinta, kannatus
- käynnit ja juoksut: suoraviivaiset ja kaarevat radat suuntia, tempoa ja tasoja vaihdellen
- sivuristiaskel muunnellen
- hypyt ja hyppelyt: tasahypyt, hyppyaskelet jalan erilaisin nostoin, harppaus-, varsa-, saksi-, napsaushyppy, hyppyjen yhdistelmät
- askelten ja hyppyjen yhdistelmät
- vartalon liikkeet: vartalon aaltoliike taakse, pystyrentous ja koonto, vartalon vauhtiheitto, sivutaivutus, flat back, rullaus
- käten liikkeet: käten rennot vauhtiheitot välineillä ja ilman, käten kierrot, käsi-en kannattelu
- jalkojen liikkeet: plie, grandplie, kyykky ja askelkyykky, jalkojen nostot eri suuntiin, jalan rento vauhtiheitto, jalan harjaukset, releve
- rentousharjoitukset: jännitys-rentousharjoittelu, passiivinen rentoutuminen (esim. parin suorittamat ravistelut, nostot, viennit ja venytykset, myös välinettä hyödyntäen), kokonaisrentoutuminen ajatuksen/mielikuvan, painontunteen, hengityksen ja musiikin avulla
- notkeusharjoittelu: pitkäkestoiset aktiiviset/passiiviset monipuoliset venyttelyt, stretching
- tasapaino: staattinen tasapaino (esim. vaaka) ja dynaaminen tasapaino (esim. piruetti)
- liikkeiden yhdisteleminen ja muuntelu aika, tila ja voimatekijöitä muunnellen sekä rytmikyvyn harjaannuttaminen

Kuntoliikunta

- kuntopiiri/circuit, aerobic, step-aerobic, kuntosaliharjoittelu, kuntonyrkkeily
- aerobinen harjoittelu
- lihaskuntoharjoittelu välineillä ja ilman
- lihashuolto ja rentoutusharjoitukset

Telinevoimistelu

Yleistavoitteet: Oppilas kehittyä keskivartalon hallintataidoissaan ja osaa perusliikkeitä. Oppilas ottaa vastuuta toisten oppilaiden avustamisesta ja osaa erilaisia avustuksia. Oppilas huolehtii yhteisvastuullisesti järjestelyistä, huomioi turvallisuusnäkökulmat ja yrittää parhaansa omalla taitotasolla.

	7.luokka	8. ja 9.luokka
Permanto	<ul style="list-style-type: none">- kuperkeikka eteen ja taakse- käsinseisonta ja käsinseisontakuperkeikka- käärynpöytä- vaaka	<ul style="list-style-type: none">- harakuperkeikka eteen ja taakse- käärynpöytä molempiin suuntiin- arabialainen- puolivoltin kehittäminen- liikesarjat: vaaka, hyppy, hyppelyt, jännehypyt kääntyen
Puomi (matala)	<ul style="list-style-type: none">- polvivaaka- kulmaistunta- käynnit ja käännökset- hyppy	<ul style="list-style-type: none">- vaaka- hyppy- kuperkeikka eteen- arabialainen alastulona- käärynpöytä- liikesarjat
Rekki / eritasojapuut/ matala puomi	<ul style="list-style-type: none">- heilunta + alastulot- kieppi- kaarihyppy maasta ponnistaen- päinsuistunta- riipunnat- oikonoja	<ul style="list-style-type: none">- kiintopyörähdys- kaarihyppy aisalta- liikesarjat- selinkaato
Hyppy	<ul style="list-style-type: none">- kyykkyhyppy- haarahyppy	<ul style="list-style-type: none">- kuperkeikkahyppy pitkittäiselle arkulle- päähypyt
Trampetti	<ul style="list-style-type: none">- jännehypyt, jännehypyt puoli- ja kokokierteellä, X-hyppy, kasakkahyppy, kerähyppy, voltti eteen kehitellen	

Telinevoimistelun sisältöihin sopii erilaiset ihmispyramidit. Niiden avulla voi harjoittaa keuhonhallintataitoja ja vuorovaikutustaitoja, Jumppasirkussisällöt sopivat hyvin yläasteen tytöille ja pojille.

Luistelu

Oppilaat valitsevat joko taitoluistelu- tai pelipainotteisen sisällön. Yleistavoitteet: oppilaan tasapaino, kyky joustaa polvista ja sijoittaa paino tarkoituksenmukaisesti kehittyä. Opetusta eriytetään taitotason mukaan. Muodostelmaluistelun harjoitteita voi hyvin soveltaa taitoluisteluun ja peliluistelun perustekniikoiden harjoitteluun.

Keskeiset sisällöt:

Taitoluistelu

1. Perusluistelu eteen ja taakse koko terällä potkien
2. Kehäkierto eteen ja taakse
3. Erilaisia tasapainoharjoitteita: liukuja kahdella jalalla ja yhdellä jalalla eteen ja taakse, suoraan ja kaartuen
4. Käännöksiä: kolmoskäännös, kantakäännös
5. Hypyt: laukka-, varsa-, kärki- ja valssihyppy sekä niiden yhdistelmät
6. Pyörinnät: kahden jalan pyörintä
7. Pienten sarjojen suunnittelu yksin/pareittain/ryhmässä ja niiden esittäminen

Peliluistelu

1. Matala luisteluasento ja koko terän potku
2. Perusluistelu eteen ja taakse koko terällä potkien
3. Kehäkierto eteen ja taakse, pujottelu, nopeat suunnanvaihdokset
4. Jarrutukset: aura- ja hockeyjarrutus, kiihdytys ja jarrutus
5. Käännökset: kahden jalan käännös edestä taakse ja päinvastoin
6. Hypyt: tasahyppy suoraan ja kääntyen 180 astetta

Palloilu

Yleistavoitteena on, että oppilas kokee yhdessä pelaamisen iloa, nauttii taidoista ja fyysisestä ponnistelusta sekä pelaa reilun pelin periaatteiden mukaisesti. Oppilas osaa opetukseen kuuluvien pallopelien perusteet.

Lajista riippumatta palloilun opetuksessa huomioidaan seuraavia pelikäsityksen kehittämiseen liittyviä seikkoja:

- pelinomaisuus harjoitteissa ja pienpelejä (yhteisöllisyys: esim. maali suoraan syötöstä)
- toiminta hyökkäyksessä ja puolustamisessa
- vapaan paikan hakeminen, syöttövarjokäsitteen ymmärtäminen
- give and go -periaate
- kenttätasapaino: rajataan puolustajien ja hyökkääjien liikkumista, esim. kaista-ajattelu, lohkot, keskirajasääntö
- pelin levittämisen periaate, esim. portit keskirajalla, kuolleen alueen peli
- syvyysperiaate: sumppujen purkaminen maalin edustilanteissa

Keskeiset sisällöt:

Jalkapallo, kaukalopallo, ringette ja salibandy

Jalkapallo	7.luokka	8. ja 9. luokka
	<ul style="list-style-type: none">- tarkka syöttö- varma haltuunotto- kuljetus: pallon hallinta- pallon suojaaminen- maalilaukaisu	<ul style="list-style-type: none">- pallon haltuunotto liikkeessä (ajoitus)- syöttö liikkuvalla pelaajalle (ajoitus, suuntaaminen)- kuljetus ja katse ylös- harhautus- pallon riisto- maalivahdin toiminta- jalkapallo: sivurajaheitto- pelin harrastaminen- peli kuntopelinä

Säännöt jääpeleissä ja salibandyssä: pelin aloittaminen, virheet ja vapaalyönti, maalivahdin toiminta

Säännöt jalkapallossa: pelin aloittaminen, sivurajaheitto, maalipotku, kulmapotku, maalivahdin toiminta

Oppilaiden valinnan mukaan sulkapalloa ja/tai squashia ja/tai tennistä. Yleistavoitteet: oppilas harjoittaa osumistarkkuutta ja liikkumista palloon nähden. Oppilas saa sellaisen käsityksen mailapeleistä, että innostuessaan hän voi alkaa harrastaa peliä ja mennä kursseille.

Lentopallo

Yleistavoitteet: Oppilas kehittyy liikkumisessaan pallon alle ja pallon suuntaamisessa ylös. Oppilaat kykenevät jatkuvaa pallotteluun.

Lentopallo	7. luokka	8. ja 9. luokka
Tekniikka	<ul style="list-style-type: none">- sormilyönti, hihalyönti- ala-aloitus- valmiusasento ja jalkatyö- pallon suuntaaminen ylös- tekniikkaharjoituksissa pelinomaisuus- sovelletut pienpelit, joissa ajatuksena aloituksen vastaanoton helpottaminen: pomppupeli ja koppipeli- rajoittamaton kosketusten määrä – 3 kosketuksen peli- sijoittuminen kentällä eri tilanteissa- pelipaikat ja pelipaikkojen kierto- peli 4/4- pistelasku	<ul style="list-style-type: none">- passipeli- ala-aloituksen suuntaaminen- syötön vastaanotto- tekniikkaharjoituksissa pelinomaisuus- pienpelejä- verkon yli tulevan pallon voi ottaa kopilla- peli 4/4

Koripallo

Yleistavoitteena on reilu yhteispeli ja fyysinen rasitus. Oppilas osaa pelata koripalloa yhdessä sovittujen, sovellettujen sääntöjen mukaan.

Koripallo	7. luokka	8. ja 9. luokka
Tekniikka	<ul style="list-style-type: none">- rannesyöttö- tukijalankäyttö ja syöttöharhautus- kuljetus(katse ylös) ja pallon suojaaminen- koriinheitto- 1-tahti-pysähdys kuljetuksesta ja koriinheitto	<ul style="list-style-type: none">- lay up omasta kuljetuksesta- heitto- ja kuljetusharhautus- vapaanpaikan hakeminen- give and go – periaate- pienpelit, jossa kuljetus kielletty- katukorista (3/3)- paikkapuolustus(2-1-2)- hyökkäys paikkapuolustusta vastaan(1-2-2) kenttätasapaino ja sen horjuttaminen; ylivoimatilanteen rakentaminen- levypallopeli; sulkeminen ja levypallon hakeminen- nopea hyökkäys
Säännöt	<ul style="list-style-type: none">- kaksoiskuljetus- sivurajaheitto- peliä yhteen koriin (katukorista 3/3)- peliä 5/5	<ul style="list-style-type: none">- kaksoiskuljetus- askelvirheet- kolmen sekunnin virhe- palautuspallo- henkilökohtaiset virheet sivurajana

Pesäpallo

Yleistavoitteet: oppilaan silmä-käsikoordinaatio kehittyy. Oppilas saa varman osuman palloon.

Pesäpallo	7. luokka	8. ja 9. luokka
Tekniikka	<ul style="list-style-type: none">- peruslyönti ja pystynäpäys- lyönnin suuntaaminen- heitto- kiinniotto; liikkuminen palloa vastaan- taittoheitto- syöttö	<ul style="list-style-type: none">- vauhdillinen lyönti- vastaantulo- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen- pelin harrastaminen
Taktiikka	<ul style="list-style-type: none">- lyönnin suunta ja voimakkuus eri tilanteissa- kärkeäminen ja pesältä lähtö- kiinniottojen varmistaminen- toiminta sisäpelaajana: lyöntijärjestys- lyöjän ja etenijä auttaminen ("kaaripeli"): etenijä: pelitilanteiden seuraaminen ja peliä rakentava toiminta- toiminta ulkopelaajana- sijoittuminen eri tilanteissa: pelitilanteiden seuraaminen ja järkevä toiminta esim. poltetaan lähimmälle pesälle- esimerkkejä koulupesissäännöiksi- matala syöttö(vapaa taival soveltaen)- syöttöoikeus kysymällä lyöjältä- ajolähtö(viimeinen lyönti huti = kaikki etenevät pesänvälin ja kotiinjuoksijasta palo)- harhaheitolla eteneminen(yksi pesän väli)- vuoronvaihto: esim. 1 lyöntikierros + 2 paloa- vihellykset	<ul style="list-style-type: none">- kertausta

Liikunnan arviointi

Liikunnan arviointi noudattaa valtakunnallisia ohjeita. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan työskentely, motoriset taidot ja fyysinen toimintakyky sekä taito tehdä johtopäätöksiä omasta fyysisestä kunnosta.

Valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- osaa ydintaidot juoksuissa, hyppyissä ja heitoissa
- osaa voimistelun, välinevoimistelun ja telinevoimistelun liikkeitä
- osoittaa toiminnassaan ymmärtävänsä rytmin merkityksen liikunnassa ja tanssissa
- osaa yleisimpien pallopelien perusteet ja pelaa niitä sovittujen sääntöjen mukaan
- osaa suunnistaa karttaa ja kompassia apuna käyttäen sekä tietää jokamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista
- osaa luistella sujuvasti
- hallitsee hiihdon harrastamiseen tarvittavat perustekniikat
- hallitsee uimataidon sekä osaa vesipelastamisen taitoja
- tuntee liikunnan ja terveyden välisiä yhteyksiä
- osaa ylläpitää, arvioida ja kehittää toimintakykyään
- osoittaa oppimis- ja yrittämishalua koululiikunnassa, varustautuu liikuntatunnille asiallisesti ja huolehtii puhtaudestaan
- toimii vastuullisesti ja ottaa toiset huomioon sekä noudattaa sopimuksia, sääntöjä ja reilun pelin periaatetta

Soveltava liikunta

Soveltavan liikunnan opetuksen erityispiirteistä löytyy tietoa linkistä www.edu.fi (perusopetus/liikunta/soveltava liikuntakasvatus).

7.17 Kotitalous

Kotitaloutta opitaan tekemällä kodin töitä: valmistamalla ruokaa, leipomalla, siivoamalla, pesemällä pyykkiä jne. Lisäksi kotitaloutta opitaan hankkimalla tietoa kirjallisuudesta, televisiosta, lehdistä sekä internetistä ja soveltamalla tietoa käytäntöön. Oppimisessa on tärkeää luetun ymmärtäminen ja toimiminen sen mukaan. Tietyt asiat opitaan parhaiten opettajan mallin mukaan. Kotitaloustunneilla työskennellään sekä yksin että ryhmässä, jolloin tiedon jakaminen ja keskustelu tapahtuu luontevasti. Oppiminen on tehokkaampaa, jos ryhmäkoko ei ole yli 16 oppilasta ja tilat ja välineet ovat asianmukaiset.

Kotitalous oppiaineena

Kotitaloudessa opitut ruokatalouden, asunnon ja tekstiilien hoitoon liittyvät perustaidot auttavat oppilasta selviytymään arkielämässä ja tukevat tasa-arvon toteutumista. Ryhmässä työskentely tukee oppilaiden sosiaalisten taitojen kehittymistä ja erilaisten oppilaiden huomioimista. Kotitalouden käytännöllinen luonne mahdollistaa myönteiset kokemukset ja elämykset, mutta vaatii oppilaalta oma-aloitteisuutta ja vastuuta sekä ajankäytön ja taloudellisuuden huomioimista. Kotitaloustöiden tekeminen on palkitsevaa, koska lopputuloksesta voi nauttia heti. Tunneilla pyritään edistämään käden taitojen arvostusta esim. välttämällä valmisruokia ja tekemällä itse. Kotitalous on monitieteinen oppiaine, jossa voi hyödyntää muissa oppiaineissa opittuja teoreettisia tietoja käytäntöön. Suomalaisen kulttuurin ja ruokaperinteen vaalimisen ohella oppiaineessa huomioidaan myös uusimmat tutkimustulokset ja ruokakulttuurin kansainvälistyminen.

Millaisia opiskelutaitoja oppija voi harjoittaa kotitaloudessa?

- luetun ymmärtäminen (mm. ruokaohjeet, työskentelyohjeet)
- kuuntelemisen taito (opettajan suulliset ohjeet)
- yleistysten tekemisen taito
- soveltamisen taito (ruokaohjeiden muuntelu, muuttuvat olosuhteet)
- kriittisyys
- kommunikaatio- ja vuorovaikutustaidot (ryhmätyöskentely, toisten huomioiminen, erilaisuuden hyväksyminen)
- itsenäisen työskentelyn taidot (tiedonhankinta, esitelmät, ruoanvalmistus)
- vastuullisuus ja oma-aloitteisuus
- tunneäly (toisten ryhmän jäsenten hyväksyminen, virheistä oppiminen ja muiden kannustaminen)

(Maisa Gröndahl 2003: Oppimisen taidot)

Vuosiluokka 7

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

7. lk	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
Perhe ja yhdessä eläminen	- ymmärtää hyvien tapojen ja tasa-arvon merkityksen perheessä	- pöydän kattaminen - hyvät ruokailutavat - toisten huomioiminen - tasapuolinen työnjako - suvaitsevaisuus
	- tutustuu kodin kansalliseen kulttuuriin	- kalenterivuoden juhlat - (isänpäivä, itsenäisyyspäivä, joulukuukuu, Runeberginpäivä, ystävänpäivä, Kalevalanpäivä, laskiainen, pääsiäinen, vappu, äitienpäivä)
Ravitseminen ja ruokakulttuuri	- ymmärtää yleiset ravitsemus-suositukset ja osaa suunnitella aterioita niiden perusteella	- ruokaympyrä, ruokakolmio, lautasmalli ja ravintoaineet - oman aterian suunnittelu ja toteutus - ajankäyttö
	- ymmärtää ruoan laadun ja turvallisuuden merkityksen	- puhtaus keittiössä - hygieeninen työskentely - ruoka-aineiden oikea käsittely ja säilytys
	- osaa perusruoanvalmistus-menettelyt	- pikataikina, hiivataikina - muna-sokerivaahdot, voitaikina, murotaikina - kiisselit, puurot, jälkiruoat - kasvien käsittely, salaattit, peruskastikkeet - keittoruokat, uuniruokat - mureketaikina
Koti ja ympäristö	- osaa tekstiilien hoidon perusteet	- oman asun hoito - hoito-ohjemerkinnot - käsinpesu - konepesu - pyykin jälkikäsittely - silitys - tahranpoisto - likapyykin lajittelu ja säilytys - jalkineiden hoito - pesu- ja puhdistusaineet
	- osaa asunnon hoidon perustaidot	- oman huoneen siivous - pölynimurin käyttö - lakaisu, moppaus - pölyjen pyyhintä - ikkunoiden pesu
	- osaa käyttää erilaisia kotitalouskoneita ja -laitteita	- pölynimuri - kahvinkeitin, vedenkeitin - liesi, uuni, mikroaaltouuni - leivänpaahdin, vohvelirauta - sähkövatkain, yleiskone, monitoimikone, sauvasekoitin

		- astianpesukone, pyykinpesukone - kuivauskaappi, kuivausrumpu, mankeli, silitysrauta
	- osaa lajitella kotitalousjätteet	- komposti/biojäte - muovi, paperi, lasi, metallijäte - ongelmajätteet - sekajäte - uusiokäyttö
Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta	- osaa toimia harkitsevana ja vastuullisena kuluttajana	- kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet - ostotapahtuma: liike, kotimyynti, postimyynti, virhe ja valitus, rahankäyttö

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Oppilas

- osaa noudattaa hyviä tapoja sekä ymmärtää kodin ihmissuhteiden ja tasa-arvon merkityksen
- tuntee kotitalouteen liittyvän suunnittelun, työnjaon ja ajankäytön perusteita

Käytännön työtaidot

Oppilas

- tuntee ruoka-aineiden ominaisuuksia ja tavallisimpia ruoanvalmistuksen ilmiöitä ja osaa käyttää näitä tietoja hyväkseen ruoanvalmistuksessa
- ymmärtää elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä
- tietää ruoan turvallisuuteen liittyvistä vaaratekijöistä
- pystyy ohjatusti valmistamaan aterioita sekä tietää monipuolisen ruokavalion merkityksen omalle terveydelle ja hyvinvoinnille
- tunnistaa suomalaisen ruoka- ja tapakulttuurin keskeisiä piirteitä
- käyttää tarkoituksenmukaisia työtapoja ja aineita sekä tavallisimpia kodinkoneita turvallisesti
- osaa huolehtia jätteiden peruslajittelusta
- osaa tulkita tekstiilien hoito-ohjeita ja osaa tekstiilien perushoitomenetelmät
- osaa tehdä tavanomaiset kodin siivoustyöt

Tiedonhankinta- ja käsittelytaidot

Oppilas

- osaa etsiä ja hyödyntää kotitalouden tietoja eri lähteistä, tulkita yleisimpiä tuote- ja pakkausmerkintöjä
- tuntee kotitalouden rahankäytön perusteita ja osaa tehdä oman rahankäyttösuunnitelmansa
- tuntee tärkeimmät kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet ja on selvillä kuluttajan vastuusta

7.18 Valinnaiset aineet

Jokainen Rovaniemen kaupungin koulu esittelee tarjoamansa valinnaisaineet koulukohtaisessa valinnaistenaineiden opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelmassa esitellään jokaisen valinnaisen aineen nimi, laajuus, tavoitteet sisällöt sekä vuosiluokat, joilla sitä tarjotaan.

Perusopetuksen valinnaisten aineiden tehtävä on syventää ja laajentaa perusopetuksen yhteisten oppiaineiden, erityisesti taide- ja taitoaineiden, mukaan luettuna kotitalous sekä haluttaessa aihekokonaisuuksien tietoja taitoja oppilaan valinnan mukaisesti.

Valinnaisten aineiden tehtävä on myös antaa oppilaalle mahdollisuus syventää harrastuksiaan ja löytää uusia kiinnostuksen kohteita. Valinnaisaineiden tulee tukea perusopetuksen tavoitteita.

Valinnaiset oppiaineet muodostuvat seuraavista:

- oppiaineiden syventävistä tai soveltavista oppimääristä tai
- useasta oppiainesta muodostetuista kokonaisuuksista tai
- vieraista kielistä
- tietotekniikkaan liittyvistä aineista

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A- ja B-kielinä opetettavien valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Oppilaan vähimmäisviikkotuntimäärä ylittyy viidennellä, kuudennella ja seitsemännellä luokalla niillä oppilailla, jota ovat valinneet A2-kielen. A2-kieli luetaan kahdeksannelta luokalta alkaen valinnaisaineeksi ja sisältyy siten oppilaan vähimmäisviikkotuntimäärään.

7.19 Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja.

Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat. Opinto-ohjaaja toimii myös oppilashuoltotyöryhmässä psykososiaalisen oppilashuoltoverkoston, opiskelun ja uranvalinnan asiantuntijana.

Muuttuva tieto koulutuksesta, työelämästä ja yhteiskunnasta edellyttää, että opinto-ohjaajalle varataan oppitunnittomat perjantaipäivät. Tällöin opinto-ohjaajalla on mahdollisuus kokoontua Rovaseudun opinto-ohjaajien yhteisiin informaatio- ja neuvottelutilaisuuksiin, sekä osallistua lääninhallituksen, työvoimapiirin ja muiden yhteistyötahojen järjestämiin koulutus- ja neuvottelutilaisuuksiin. Kaikki edellä mainitut tilaisuudet sisältyvät opinto-ohjaajien sidottuun työaikaan.

Keskeiset tavoitteet

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyylit
- saa tukea ja ohjausta koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen

Sisällöt

Vuosiluokat 1 – 2

Luokanopettaja ohjaa oppilaan opiskelutaitojen kehittymistä, sosiaalista kasvua ja tunnistaa mahdolliset oppimisvaikeudet. Sujuvan opiskelun turvaamiseksi oppilasta on tuettava suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin. Terveiden elämäntapojen ja hyvän opiskeluympäristön merkitys koulunkäynnille, kotona ja koulussa, ovat tärkeitä asioita. Oppitunneilla annetaan tilaa oppilaiden haaveilulle eri ammateista ja työelämästä.

Vuosiluokat 3 – 6

Luokanopettaja ohjaa oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä sekä tehtävien tekemisessä. Luokanopettajan tulee kertoa oppilaille ja heidän vanhemmilleen oppimisesta ja ohjata oppilasta kehittämään opiskelutaitojaan. Oppilasta ohjataan tekemään ainevalintoja (käsityö ja A2 kielivalinta) perusopetuksen aikana.

Tiedonhankintavalmiuksien ja käytännön taitojen kehittäminen sekä monipuoliset työtavat vievät kehitystä eteenpäin. Aloitetaan tutustuminen ammatteihin ja työelämään. Lisäksi luokanopettajan tulee antaa kannustavaa henkilökohtaista ohjausta oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi.

Vuosiluokat 7 – 9

Päävastuu yläasteen oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla. Luokanvalvojan tehtävänä on huolehtia oman luokkansa oppilaiden opiskelun seurannasta. Aineenopettaja ohjaa oman oppiaineensa osalta opiskelutaitoja ja -menetelmiä. Oppilaitokset laativat opetussuunnitelmiinsa kuvaukset, joissa määritellään oppilaanohjaustoiminnan periaatteet ja työnjako eri toimijoiden kesken.

Perusopetuksen 7.-9. vuosiluokkien oppilaanohjaus tulee järjestää siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- työelämään tutustumisesta

Oppilaanohjaus 7. luokalla painottuu opiskelun ohjaukseen, koulun toimintaan perehdyttämiseen ja valinnaisaine valintojen tekemiseen. 8. luokan ohjauksessa keskeisiä asioita ovat itsetuntemus, työelämä tietous ja ammattialat. Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tutustutetaan jatko-opintovaihtoehtoihin oppilaitosvierailujen ja kouluesittelyiden avulla. Oppilasta tulee ohjata ja tukea jatko-opiskeluvaihtoehtoja sekä ohjata käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Oppilaanohjaukseen kuuluu yhteistyö mm. muiden oppilaitosten, yritysten, muun ohjausverkoston ja työvoimatoimiston kanssa. Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä.

Yhteistyötä on muun muassa työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt, eri alojen tiedotusmateriaalin käyttö ja työelämään tutustuminen (TET). Oppilaalle järjestetään työelämään tutustumisen jaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Koulujen TET-viikkojen ajankohdat sovitaan yhteisesti Rovaseudun opinto-ohjaajien kesken, jotta TET-paikkojen saavutettavuus oppilaalle toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla. TET-jaksot toteutetaan siten, että oppilaat ovat työharjoittelussa 1 viikon 8. luokalla ja 1 viikon 9. luokalla. 7luokilla työharjoittelu toteutetaan koulun sisäisenä tet-harjoitteluna 1-2 päivää lukuvuodessa.

Muuttuva tieto koulutuksesta, työelämästä ja yhteiskunnasta edellyttää, että opinto-ohjaajalle varataan oppitunnittomat perjantaipäivät. Tällöin opinto-ohjaajalla on mahdollisuus kokoontua Rovaseudun opinto-ohjaajien yhteisiin informaatio- ja neuvottelutilaisuuksiin, sekä osallistua lääninhallituksen, työvoimapiirin ja muiden yhteistyötahojen järjestämiin koulutus- ja neuvottelutilaisuuksiin. Kaikki edellä mainitut tilaisuudet sisältyvät opinto-ohjaajien sidottuun työaikaan.

Luokkamuotoinen ohjaus

Tavoitteet

Oppilas:

- oppii itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja
- muodostaa kokonais käsityksen opetuksesta ja koulun toimintatavoista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii kehittämään hänelle sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- opettelee etsimään tietoja opiskelusta ja työnteosta ulkomailla

Sisällöt

- kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- opiskelun taidot
- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot
- työelämätietous, elinkeinorakenne ja ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin
- opiskelu ja työskentely ulkomailla
- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä

Toisen asteen sähköinen yhteishaku edellyttää opinto-ohjaajaa perehdyttämään oppilaita verkkoympäristössä tapahtuvaan yhteishakuun ja seuraamaan oppilaan hakuprosessia yhteishaun päättymiseen saakka.

Henkilökohtainen ohjaus

Oppilaalle tulee järjestää henkilökohtaista ohjausta, jolloin hänellä on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja uranvalintaansa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä asioista. Opinto-ohjaaja haastattelee jokaisen yhdeksännen luokan oppilaan ennen yhteishakua.

Sähköinen yhteishakumenettely edellyttää, että opinto-ohjaajalla on hallintokoneen lisäksi oppilaskäytössä oleva kannettava tietokone oppilaan henkilökohtaista ohjausta varten. Kannettava tietokone mahdollistaa oppilaan ohjaamisen myös oman koulun ulkopuolella.

Ainoastaan henkilökohtaisessa ohjauksessa voidaan käsitellä luottamuksellisia asioita, joita ei voida ottaa esille luokkamuotoisessa ohjauksessa. Henkilökohtainen ohjaus lisää opinto-ohjaajan oppilaantuntemusta, joka on välttämätöntä ammatinvalinnanohjauksessa.

Oppilaanohjauksen sisällöt 7. luokka

Opi oppimaan – ota selvää

Koulu ja oppiminen tutuksi

- tiedottaminen terveydenhuollosta, oppilashuollosta, erityis- ja tukiopetuksesta
- erilaisuuden hyväksyminen, kiusaaminen
- opiskelutekniikka, oppiminen
- TET valmentaminen

Valinnat ja vastuu

- valinnaisaineiden ja syventävien kurssien valintojen ohjaaminen
- toisen asteen koulutuksen valintakriteerit
- valintojen vaikutus jatko-opintoihin
- valintojen sitovuus
- vanhempainilta valinnaisaineiden valinnasta

8. luokka

Vaihtoehdot peruskoulun jälkeen

- Suomen koulutusjärjestelmä
- toisen asteen koulutuslohkot ja niihin liittyvät ammattialat
- toisen asteen koulutuksen valintakriteerit
- yritysvierailut, työpaikkakäynnit
- www.mol.fi/avo- ammatinvalintatehtävä

Nuoresta aikuiseksi

- itsetunto ja sen merkitys
- myönteinen minäkuva, itsetuntemus ja ammatillinen suuntautuminen
- terveydentila ja ammatinvalinta

Työelämään tutustuminen

- TET valmentaminen, ohjeistaminen ja TET palaute
- nuoret ja työlainsäädäntö
- työelämän muutokset, ammatit ja tulevaisuuden visiot

9. luokka

Ammatillinen suuntautuminen

- www.mol.fi/avo- ammatinvalintatehtävä
- www.koulutusnetti.fi
- www.ammattinetti.fi
- www.opintoluotsi.fi
- oppilaan jatkokoulutussuunnitelman työstäminen
- toisen asteen tutkintorakenne ja ops
- toisen asteen oppilaitoksiin vierailut ja tutustuminen
- valintojen ohjaus ja tarkistus, valintakriteerit
- opintososiaaliset asiat
- oppisopimuskoulutus
- korkea-asteen opinnot
- opiskelijavaihto, työskentely ulkomailla

Nuori työelämässä

- TET valmentaminen, ohjeistaminen ja TET palaute
- nuoret ja työlainsäädäntö
- työelämän muutokset, ammatit ja tulevaisuuden visiot
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä
- kesätyöt (kesätyöpaikan hakeminen)
- työvoimatoimiston toimintaan tutustuminen, vierailu

7.20 Koulun valinnaiset aineet

8. Oppilaan arviointi

Oppilaan arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana ja päättöarviointiin, joilla on erilaiset tehtävät.

8.1 Arviointi opintojen aikana

Arvioinnin tehtävä

Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kuvata, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta muodostamaan realistinen kuva oppimisestaan ja kehitymisestään ja siten tukea myös oppilaan persoonallisuuden kasvua. Arviointi antaa opettajalle tietoa ja auttaa opetuksen suunnittelussa.

Arvioinnin periaatteet ja käytännöt

Opintojen aikaisen arvioinnin tulee olla totuudenmukaista ja perustua monipuoliseen näyttöön. Arvioinnin tulee kohdistua oppilaan oppimiseen ja edistymiseen oppimisen eri osa-alueilla. Arvioinnissa otetaan huomioon sen merkitys oppimisprosessissa. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa on tärkeää opettajan antama jatkuva palaute. Arvioinnin avulla opettaja ohjaa oppilasta tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa sekä auttaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan. Oppilaan edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta sekä päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät kansallisesti sen tieto- ja taitotason, joka on oppilaan arvioinnin pohjana. Numeroarvostelua käytettäessä hyvän osaamisen kuvaus määrittelee tason arvosanalle kahdeksan (8). Sanallisessa arvioinnissa kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta tukee opettajaa hänen arvioidessaan oppilaan edistymistä, ja se on arvioinnin perusta kuvattaessa, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu jokaisen oppiaineen osion päätteeksi tuntijaon nivelkohtaan.

Opetussuunnitelmassa on määritelty yleiset ja oppiainekohtaiset arvioinnin periaatteet. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa etukäteen tietoa arvioinnin perusteista ja pyydettyä on selvitettävä jälkikäteen, miten niitä on arvioinnissa sovellettu. Oppiaineet, aineryhmät ja käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti, numeroarvosteluna tai näiden yhdistelmänä. Numeroarvosana kuvaa osaamisen tasoa. Sanallisella arvioinnilla voidaan kuvata myös oppilaan edistymistä ja oppimisprosessia. Sanallista arviointia käytettäessä lukuvoitodistuksesta tulee käydä ilmi, onko oppilas saavuttanut vuosiluokan tavoitteet hyväksytysti.

Valinnaisaineiden arvioinnissa alle kahden vuosiviikkotunnin oppimäärä arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty, kahden vuosiviikkotunnin oppimäärä arvioidaan numeroin.

Arviointipalautetta tulee antaa oppilaalle ja hänen huoltajalleen lukuvuositoluidusten lisäksi riittävästi ja monipuolisesti. Tietoa tulee antaa oppilaan edistymisestä, vahvuuksista sekä niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä. Arviointipalautetta tulee antaa lukuvuositoluiduksen lisäksi välitoluiduksin, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluissa tai muilla tavoin, joiden määrän ja ajankohdat koulut määrittelevät.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Perusopetusasetuksen 11. §:ssä on määritelty opinnoissa etenemisen ja vuosiluokalta siirtymisen periaatteet. Opetussuunnitelman perusteet täydentävät asetusta. Opetussuunnitelmassa tarkennetaan vuosiluokalle jättämisen käytäntöjä. Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän suorittaa hyväksytysti kaikki opetussuunnitelmassa määritellyt vuosiluokan oppimäärään kuuluvat eri oppiaineiden tai aineryhmien opinnot. Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa aineessa tai aineryhmässä on hylätty. Oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuus voidaan antaa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla vain kerran lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Jos suoritushmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan tehdä ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksyty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia näyttömahdollisuuksia.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksen mukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset raukeavat.

Opinnoissa eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Mikäli opetussuunnitelmassa on perusopetusasetuksen 11. § 3. momentin mukaisesti päätetty, että oppilas etenee vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelmansa mukaan, opetussuunnitelmassa on määriteltävä ne tiedot ja taidot, jotka ovat edellytyksenä kunkin opintokokonaisuuden opiskelun aloittamiselle. Perusopetusasetuksen mukaan oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella.

Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuuskänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta.

Arvioitavat oppiaineet ja oppilasarviointin muodot Rovaniemen kaupungissa

Perusopetuksen kaikki oppiaineet arvioidaan ympäristö- ja luonnontieto -aineryhmää lukuun ottamatta erillisinä. Vuosiluokilla 1–4 arvioidaan yhtenä kokonaisuutena ympäristö- ja luonnontieto. Vuosiluokilla 5–6 biologia ja maantieto arvioidaan yhtenä kokonaisuutena,

samoin fysiikka ja kemia. Vuosiluokilla 7–9 arvioidaan biologia, maantieto, fysiikka, kemia, historia ja yhteiskuntaoppi sekä terveystieto jokainen erikseen.

Oppilaan arvosana muodostuu koetuloksista, tuntityöskentelystä, työskentelytaidoista ja osallistumisesta. Oppilaan asenne, vastuuntunto ja harrastuneisuus vaikuttavat arvosaan.

Todistukset

Jaettavia todistuksia ovat lukuvuositodistus, välitodistus, erotodistus, päättötodistus ja lisäluokan todistus.

Lukuvuositodistus annetaan kunkin lukuvuoden viimeisenä työpäivänä.

- 1. – 2. luokilla asteikollinen ja sanallinen arviointiasteikko: kiitettävä, hyvä, kohdalainen, taito aluillaan
- 3. – 6. luokilla annetaan kaikista oppiaineista numeroarvostelu, lisäksi suositellaan sanallista arviointia
- 7. – 9. luokilla annetaan kaikista yhteistä oppiaineista ja vähintään 2 viikkotunnin valinnaisista opinnoista numeroarvostelu, lyhyemmistä suorituksista merkintä hyväksyty

Välitodistus annetaan vähintään kerran lukuvuoden aikana. Ajankohdaksi suositellaan syyslukukauden loppua. Välitodistuksessa noudatetaan edellä esitetyn lukuvuositodistuksen arviointitapaa

- 1. luokalla arvioidaan työskentelytaidot ja käyttäytyminen

Valtakunnalliset kokeet

Tavoitteena kokeiden käytölle on koulun opetuksen kehittäminen, opettajan oman työn kehittäminen sekä opetuksen valtakunnallisen tason varmistaminen kunnassa.

- 6. luokka, vuorovuosin englanti ja matematiikka
- 9. luokka, vuorovuosin matematiikka, englanti, ruotsi ja äidinkieli

Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppilaan oppimistaitojen arviointia. Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat työskentelylle eri oppiaineissa asetetut tavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Arvioinnissa otetaan huomioon myös, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä voidaan arvioida myös erikseen.

Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä noudattaa sääntöjä. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Opetussuunnitelmassa tulee asettaa tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle. Käyttäytymisen tavoitteita määriteltäessä otetaan huomioon koulun kasvatukselle asetetut tavoitteet. Sanallisen arvioinnin yhteydessä käyttäytyminen tulee arvioida erillisellä liitteellä.

Käyttäytymisen arviointi perustuu Rovaniemen kaupungin opetussuunnitelman arvopohjaan. Käyttäytymisen arviointi ei vaikuta oppiaineen arviointiin. Käyttäytymisen arvosana määräytyy seuraavin perustein:

Käyttäytymisen numeroarvostelu merkitään todistukseen, sanallinen arvio todistuksen liitteeseen.

Käyttäytymisen arviota ei merkitä edes numeroin ero- eikä päättötodistukseen.

10 erinomainen (1. – 2. – luokilla kiitettävä)
oppilas

- kunnioittaa ja kannustaa aina muita
- oppilas vaikuttaa ympäristöönsä aktiivisen positiivisesti
- kannustaa muita työskentelemään ja arvostaa muiden töitä
- ei ole saanut rangaistuksia eikä huomautuksia (esim. kotimuistutuksia)

9 kiitettävä (1. – 2. – luokilla kiitettävä)
oppilas

- käyttäytyy ystävällisesti, huomio ja kunnioittaa muita
- arvostaa ja kantaa vastuuta ympäristöstään
- osoittaa yhteistyökykyä ja käyttää omaa aikaa tavoitteidensa saavuttamiseksi
- suhtautuu koulun asettamiin tavoitteisiin positiivisesti ja toimii itse sääntöjen mukaan

8 hyvä (1. – 2. – luokilla hyvä)
oppilas

- käyttäytyy yleensä asiallisesti ja huomioi toiset
- ymmärtää vastuunsa ympäristönsä suhteen
- osoittaa yhteistyöhalua ja huolehtii omista töistään
- täyttää kykijensä mukaan hänelle annetut tehtävät ja velvoitteet

7 tyydyttävä (1. – 2. – luokilla kohtalainen)
oppilas

- tarvitsee huomauttamista toisten huomioimisessa
- on usein välinpitämätön ympäristön suhteen
- ei arvosta omaa eikä toisten töitä
- käyttäytyy yleisesti ottaen asiallisesti, mutta toistuvasti lievät rikkeet ja satunnaiset vakavammatkin rikkeet (esim. tupakointi, kiusaaminen) ovat mahdollisia

6 kohtalainen (1. – 2. – luokilla kohtalainen)
oppilas

- käyttäytyy usein huonosti ja häiritsee oppitunteja
- tuottaa usein vahinkoa ympäristölleen
- ei yleensä tee töitä ja arvostelee negatiivisesti toisten töitä
- oppilaalla on toistuvia tai törkeitä rikkeitä

5 välttävä (1. – 2. – luokilla taito aluillaan)
oppilas

- käyttäytyy jatkuvasti törkeästi ja välinpitämättömästi
- vahingoittaa jatkuvasti ympäristöön ja haluaa muitakin mukaansa
- käy epäsäännöllisesti koulua
- ei noudata koulun sääntöjä

4 hylätty (1. – 2. – luokilla taito aluillaan)
oppilas

- käyttäytyy kouluyhteisöön täysin sopimattomalla tavalla
- on täysin piittaamaton koulutyöstä

Oppilaan itsearviointi

Perusopetuksen yhtenä tehtävänä on kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Itsearviointitaitojen kehittämisen tarkoituksena on tukea oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaitojen kehittymistä. Tavoitteena on, että oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva oppijana sekä osallisuuden tunne vahvistuvat. Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii myös tiedostamaan omaa edistymistään ja oppimiselle asetettuja tavoitteita sekä asettamaan itse opiskelulle tavoitteita ja säätelemään oppimisprosessiaan.

Itsearviointitaitojen kehittymiseksi oppilasta tulee ohjata tarkastelemaan oppimisprosessiaan sekä arvioimaan oppimis- ja työskentelytaitojaan. Tämä edellyttää säännöllisen palautteen antamista oppilaalle hänen työskentelystään. Oppilasta tulee ohjata ja kannustaa arvioimaan monipuolisesti osaamistaan ja oppimistaan. Koulut määrittelevät itsearvioinnin muodot ja kehittävät niitä.

Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

Sellaisen oppilaan, jota ei ole otettu tai siirretty erityisopetukseen, lievät oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa.

Erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee perusopetuksen yleisen opetussuunnitelman mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiai-

neessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin hyvän osaamisen kuvauksiin. Yksilöllisten oppimäärien mukaisesti opiskelussa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi perustuu yleiseen perusopetuksen opetussuunnitelmaan tai yksilöllisiin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan henkilökohtaisessa opintojen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arviotaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

Maahanmuuttajaoppilaan arviointi

Maahanmuuttajaoppilaiden eri oppiaineiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Oppilaan arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen sovitettuja arviointimenetelmiä, jotta hän kykenee osoittamaan osaamisensa mahdollisista suomen tai ruotsin kielen taitojen puutteista huolimatta. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi olla sanallista koko perusopetuksen ajan lukuun ottamatta päättöarviointia. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi määritellään tarkemmin erillisessä opetussuunnitelmassa.

8.2 Päättöarviointi

Arvioinnin tehtävä

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa.

Arvioinnin periaatteet

Päättöarvioinnin tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdella oppilaita tasavertaisesti. Päättöarvosanan tulee kussakin yhteisessä oppiaineessa perustua oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8–9. Päättöarviointia varten on laadittu perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin. Oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden pohjalta, monipuoliseen ja riittävään näyttöön perustuen – myös muilla tavoin kuin kirjallisesti, erityisesti jos oppilaalla on oppimisvaikeuksia tai maahanmuuttajataustan takia kielellisiä vaikeuksia.

Jos yhteisen oppiaineen opiskelu päättyy ennen perusopetuksen päättövaihetta, oppilaan osaaminen arvioidaan kyseiseen oppiaineeseen laadittujen perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden mukaan. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät tieto- ja taitotason arvosanalle kahdeksan (8). Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että oppilas saa ar-

vosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen. Oppilas on saavuttanut perusopetuksessa vaadittavat tiedot ja taidot välttävästi (5), mikäli hän pystyy osoittamaan jossakin määrin kriteerien edellyttämää osaamista. Päätösarvioinnissa työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päätösarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päätösarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioitavat oppiaineet

Perusopetuksen päättövaiheessa numeroin arvosteltavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, ensimmäinen vieras kieli, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa arvioidaan kohdassa 7.2 mainitut oppimäärät, joista oppilas opiskelee yhtä tai kahta. Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päätösarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Kaikkien valinnaisten aineiden vuosiviikkotuntimäärä merkitään todistukseen.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimäärästä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Päätötodistukseen voi kuulua liitteenä arvio alle kaksi vuosiviikkotuntia kestävästä valinnaisaineesta sekä oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

8.3 Todistukset

Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos niissä on oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, todistus on näiltä osin salassa pidettävä, ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen.

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset ovat

- lukuvuositodistus, välitodistus, erotodistus, päättötodistus ja lisäluokan todistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana voidaan lisäksi antaa välitodistuksia. Jakso-opetusta noudatettaessa jakson päättyessä annettava jaksotodistus voi toimia välitodistuksena. Lukuvuoden aikana annetut jaksotodistukset voivat yhdessä muodostaa lukuvuositodistuksen.

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistukseen tulee merkitä muiden tietojen lisäksi myös oppilaan henkilötunnus. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Todistukseen merkitään opetuksen järjestäjän, koulun ja oppilaan nimi, oppilaan syntymäaika, todistuksen antamispäivä, allekirjoitus, arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Jos työskentely arvioidaan erikseen, merkitään sen arvio todistukseen.

Lukuvuositodistukseen merkitään myös tieto luokalta siirtymisestä sekä mahdollisesta luokalle jättämisestä. Numeroarvostelua käytettäessä todistukseen merkitään perusopetusasetuksen 10. §:n mukainen arviointiasteikko. Todistuksissa tulee olla merkintä, että ne ovat Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukaisia. Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen. Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään puolet on opetettu muulla kuin koulun opetuskielillä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli ja sillä opetetut oppiaineet.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisten oppimäärien mukaan, varustetaan numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisen oppimäärän mukaan.

Perusopetuksen päättötodistus

Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa aineissa ovat vähintään välttäviä. Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin: Päättötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtorin allekirjoitus, yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvosteltavien valinnaisten aineiden arviointi sanoin (välttävä–erinomainen) ja numeroin (5–10). Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppimäärä. Päättötodistukseen tulee maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on

kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista. Arviota oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Numeroin arvosteltavista valinnaisista aineista merkitään nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien kyseiseen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja opiskellut vuosiviikkotuntimäärät. Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalla tulee merkintä ”osallistunut”. Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai merkintä ”hyväksytty” vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvostellaan numeroin.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä, sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista sekä yhteisinä aineina opettavien taide- ja taitoaineiden tuntimääristä ja painotuksista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Päättötodistukseen tulee merkitä oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen perusopetuksen oppitunneista on päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin koulun opetuskielellä.

Jos oppilas opiskelee yksilöllisten oppimäärien mukaan, myös päättöarviointi voi olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja - kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisen oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa.

Muut todistukset

Muut perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta
4. Valmistavan luokan todistus
5. Todistus lisäopetuksesta

Jos oppilas on suorittanut perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Jos oppilas on suorittanut osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, annetaan hänelle todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä. Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, mahdollinen oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä. Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta. LIITE 1: Todistukset

8.4 Koulun lisäykset, oppilaan arviointi

8.4.1 Arvioinnin periaatteet ja käytännöt

Arviointi perustuu Opetushallituksen 16.1.2004 antamiin perusteisiin (Rovaniemen koululautakunnan päätös 15.12.2004)

Arvioinnin kohteita ovat osaaminen, työskentely ja käyttäytyminen

Arvioinnin tehtävä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua
- kuvata, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet
- auttaa oppilasta muodostamaan realistinen ja totuudenmukainen kuva oppimisestaan
- auttaa oppilasta tiedostamaan omaa ajattelua ja toimintaansa
- tukea oppilaan persoonallista kasvua
- kehittää itsearviointiin edellytyksiä
- auttaa opetuksen suunnittelua ja toteutusta
- antaa huoltajalle tietoa oppilaan opintojen edistymisestä

Arvioinnin tulee

- perustua opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin sekä opetussuunnitelman perusteissa oleviin kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta
- kohdentua oppilaan oppimiseen ja edistymiseen oppimisen eri osa-alueilla sekä oppimisprosessiin
- olla totuudenmukainen
- perustuu monipuolisiin menetelmiin, jotta oppilas kykenee näyttämään osaamisensa mahdollisimman hyvin
- perustua esimerkiksi seuraaviin menetelmiin:
 - § arviointikeskustelut
 - § oppilaalle ja vanhemmille annettava suullinen ja kirjallinen palaute
 - § oppilaan tuotokset, testit, kokeet ja muut oppimistulokset
 - § itsearviointi

Arvioinnin muodot

- Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan etukäteen tietoa arvioinnin perusteista ja pyydettyä selvitetään jälkikäteen, miten niitä on arvioinnissa sovellettu.
- Vuosiluokilla 1-2 arviointi on sanallista.
 - § 1. luokan välitodistuksessa arvioidaan oppilaan työskentelytaidot ja käyttäytyminen. Äidinkielen ja matematiikan oppimista arvioidaan arviointikeskusteluissa vanhempien kanssa.
 - § Äidinkieli ja matematiikka arvioidaan 1. luokan kevään lukuvuositodistuksesta alkaen.
 - § Sanallista arviointia käytettäessä lukuvuositodistuksesta ilmenee, onko oppilaan opiskelua oppimäärä suoritettu hyväksytysti. Hylätty suoritus merkitään todistuksen kohtaan lisätietoja.
 - § Sanallisen arvioinnin asteikko on
 - kiitettävä
 - hyvä
 - kohtalainen
 - välttävä
- Vuosiluokilla 3-9 arviointi numeerista
 - § Kukin aine arvioidaan numeerisesti (4-10) niillä luokka-asteilla, joilla aineita opetetaan.
 - § Numeerisen arvioinnin asteikko:
 - 10 erinomainen
 - 9 kiitettävä
 - 8 hyvä
 - 7 tyydyttävä
 - 6 kohtalainen
 - 5 välttävä
 - 4 hylätty
 - § Valinnaisia ja ns. syventäviä aineita arvioidaan joko sanallisesti tai numeerisesti.

Työskentelyn arviointi

- on aina osa oppiaineen arviointia
- pohjautuu työskentelylle eri oppiaineissa asetettuihin tavoitteisiin
- kohdistuu taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtä
- ottaa huomioon, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa
- toteutetaan Ounasjoen alueella vuosiluokilla 1-3 myös erillään oppiaineiden arvioinnista (liite: Käyttäytymisen ja työskentelytaitojen ohjeellisia arviointikriteereitä 1-2lk)

Käyttäytymisen arviointi

- pohjautuu opetussuunnitelmassa mainittuun arvopohjaan sekä kasvatukselle ja opetukselle asetettuihin tavoitteisiin
- kohdistuu
 - § oman ja toisten työn arvostamiseen
 - § ihmisten, ympäristön ja hyvien tapojen huomioimiseen
 - § sääntöjen tuntemiseen ja noudattamiseen
- toteutetaan yhteistyössä oppilasta opettavien opettajien kanssa
- ei vaikuta oppiaineiden arvosanoihin
- merkitään numeerisesti 3. vuosiluokalta alkaen (liite: Käyttäytymisen numeerisen arvioinnin kriteerit)
- jätetään merkitsemättä päättötodistukseen ja erotodistukseen, mutta se voidaan liittää päättötodistukseen

Oppilaan itsearviointi

- perusopetuksen yhtenä tehtävänä on tukea oppilaan edellytyksiä itsearviointiin
- tukee itsetuntemuksen kasvua
- kehittää opiskelutaitoja
- voi tapahtua esimerkiksi seuraavilla menetelmillä:
 - § arviointikeskustelut
 - § itsearvioinnin lomakkeet
 - § portfolioit

Valinnaisaineiden arviointi:

- ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin
- oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimäärästä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan suoritusmerkinnällä
- koulukohtaisessa työsuunnitelmassa syventäväksi katsottu valinnainen aine voi korottaa varsinaisen oppiaineen arvosanaa
- arviointikriteerit perustuvat varsinaisten oppiaineiden arviointikriteereihin

Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

- oppimisvaikeudet otetaan huomioon arvioinnissa
- oppilaalle, joka tarvitsee oppimiseensa ja koulutyöskentelyynsä erityistä tukea, voidaan laatia henkilökohtainen oppimissuunnitelma, vaikka häntä ei olisikaan siirretty erityisopetukseen

- erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS)
- oppimissuunnitelman on kuljettava oppilaskortin mukana ja sen lisäksi oppilaskortissa on oltava maininta ”erilaisesta” arvioinnista esimerkiksi kohdassa lisätietoja milloin oppimissuunnitelma otettu käyttöön ja vastuuhenkilö.

Maahanmuuttajaoppilaan arviointi:

- arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen kielen taito
- arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen soveltuvia arviointimenetelmiä, jotta oppilas kykenee osoittamaan osaamisensa mahdollisista suomen kielen taitojen puutteista huolimatta
- voi olla sanallista perusopetuksen ajan lukuun ottamatta päättöarviointia

Päättöarviointi:

- tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on opiskelujen päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän eri aineissa
- tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdella oppilaita tasavertaisesti
- oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen
- oppiaineen päättöarvosanat muodostuvat sen vuoden jaksoarvosanojen keskiarvon perusteella, jolloin oppilas on viimeksi opiskellut kyseistä ainetta
- päättötodistukseen voi kuulua erilaisia liitteitä kuten oppilaan arvosanoja ja työskentelyä täydentävät sanalliset arviot, todistus oppilaan osallistumisesta oppilaskuntatoimintaan tai vastaavaan
- päättötodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota, huoltajan pyynnöstä voidaan antaa erillinen todistus oppilaan käyttäytymisestä

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain:

- Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on suorittanut hyväksytysti kaikki opetussuunnitelmassa määritellyt vuosiluokan oppimäärät
- Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.
- Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa aineessa tai aineryhmässä on hylätty. Oppilalle tulee varata mahdollisuus ennen seuraavaa lukuvuotta osoittaa saavuttaneensa hyväksytyt arvosana.
- Oppilalle tulee varata mahdollisuus osoittaa, että hän on saavuttanut hyväksyttävät tiedot ja taidot, vaikka hän ei olisi osallistunut opetukseen. Mahdollisuuksia järjestetään yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden päätyttyä.
- Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaanhuoltajalle varataan mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Valtakunnalliset kokeet

- kokeilla varmistetaan valtakunnallinen taso kunnassa
- 6. vuosiluokalla englanti ja matematiikka
- 9. vuosiluokalla englanti, matematiikka, äidinkieli ja ruotsi
- kouluvirasto myöntää määrärahat valtakunnallisten kokeiden ostamiseen

Todistukset

- ovat perusopetuksen aikana:
 - § lukuvuositodistus (lukuvuoden päätyttyä)
 - § välitodistus (syyslukukauden päätyttyä)
 - § erotodistus (oppilaan vaihtaessa toiseen kouluun tai erotessa perusopetuksesta)
- sisältävät seuraavat tiedot:
 - § todistuksen nimi
 - § opetuksen järjestäjän nimi
 - § koulun nimi
 - § oppilaan nimi
 - § todistuksen antamispäivä
 - § allekirjoitus
 - § arvio oppilaan käyttäytymisestä
 - § oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
 - § työskentelyn arvio, jos sitä arvioidaan erikseen
 - § merkintä, että todistus on Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen
 - § numeroin arvioitaessa todistukseen merkitään perusopetusasetuksen 10.§:n mukainen arviointiasteikkoLukuvuositodistukseen merkitään lisäksi:
 - § tieto luokalta siirtymisestä
 - § sekä mahdollisesta luokalle jättämisestä
- yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa
- muita erityisohjeita:
 - § jos oppilaalle järjestetään koulun toimesta oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen
 - § jos opetusta on annettu lukuvuoden aikana vähintään puolet muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee mainita käytetty kieli ja opetetut oppiaineet
 - § jos oppilaalla on yksilöllistetty (päätetty HOJKS:ssa), sekä sanallinen, että numeroarviointi varustetaan tähdellä* ja todistuksen lisätietoja kohtaan merkitään, että oppilas on opiskellut henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisen oppimäärän mukaan.
- ovat julkisia asiakirjoja (henkilötunnus peitettyinä)
- ovat salassa pidettäviä asiakirjoja, jos ne sisältävät oppilaan henkilökohtaisen ominaisuuksien sanallista arviointia ja se voidaan antaa vain oppilaalle tai hänen huoltajalleen